Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Τριμηνιαία Έκθεση **02/24**

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Οι Συγγραφείς

Η ανάλυση της πορείας της Ελληνικής Οικονομίας αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των ερευνητών του ΙΟΒΕ. Οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη προς αυτές των οργανισμών που υποστηρίζουν, χρηματοδοτούν ή συνεργάζονται με το Ίδρυμα.

Το ΙΟΒΕ

Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2024 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISSN 1106 – 4315

Χορηγός τεύχους

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)
Τσάμη Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ. (+30210 9211200-10), Fax:(+30210 9233977)
Email: info@iobe.gr, http://www.iobe.gr,

ΠΡΟΛΟΓΟΣ *5*

1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ *11*

2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ *19*

2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας 19

Α. Το παγκόσμιο περιβάλλον 19

Β. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης 24

2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα 31

Α. Οικονομικό κλίμα 31

Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις 38

Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα 45

3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ *53*

3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ 53

Α. Πρόσφατες εξελίξεις 53

Β. Παραδοχές και προβλέψεις 59

3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς 69

3.3 Εξωτερικό ισοζύγιο 80

Α. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς 80

Β. Ισοζύγιο πληρωμών 85

3.4 Αγορά εργασίας 93

3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού 102

4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ *117*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ *125*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το ΙΟΒΕ εκδίδει την έκθεσή του για το δεύτερο τρίμηνο του 2024, στο πλαίσιο των περιοδικών επισκοπήσεων της ελληνικής οικονομίας, Η έκθεση αναπτύσσεται σε τέσσερις ενότητες, ενώ συνοδεύεται από ένα παράρτημα μακροοικονομικών δεικτών, συγκρίνοντας την επίδοση της Ελλάδας με τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη. Προηγείται εισαγωγικό κείμενο στο οποίο επισημαίνεται η σημασία των επενδύσεων. Οι υπόλοιπες ενότητες περιλαμβάνουν τα εξής.

Η πρώτη ενότητα αποτελεί τη συνοπτική επισκόπηση της έκθεσης, στην οποία παρουσιάζονται τα βασικά σημεία της, που αναλύονται λεπτομερώς στις επόμενες ενότητες. Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και περιλαμβάνει: α) την ανάλυση του διεθνούς περιβάλλοντος στο πρώτο τρίμηνο του 2024, καθώς και τις εξελίξεις και προοπτικές για το 2024, β) την αποτύπωση του οικονομικού κλίματος στην Ελλάδα στο πρώτο τρίμηνο του 2024, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερευνών οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ, γ) την εξέλιξη του ισοζυγίου του Κρατικού Προϋπολογισμού στο σύνολο του 2023 και στην περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 2024 και δ) τις τάσεις στο εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα έως και τον Μάιο του 2024.

Η τρίτη ενότητα εστιάζει στις μακροοικονομικές επιδόσεις και προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Καταγράφονται οι πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις με έμφαση στο πρώτο τρίμηνο του 2024 και παρουσιάζονται προβλέψεις για το 2024, στη βάση παραδοχών και λαμβάνοντας υπόψη τα πλέον πρόσφατα στοιχεία. Καταγράφονται οι εξελίξεις σε βασικούς παραγωγικούς τομείς στις αρχές του 2024, ενώ παρουσιάζονται οι εξαγωγικές επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας την ίδια περίοδο, μέσα από στοιχεία τόσο εθνικών λογαριασμών όσο και ισοζυγίου πληρωμών. Κατόπιν, αναδεικνύονται οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας κατά το πρώτο τρίμηνο του 2024. Εν συνεχεία, αναλύεται η τάση του πληθωρισμού στο πρώτο εξάμηνο του 2024.

Η τέταρτη ενότητα περιλαμβάνει την παρουσίαση των βασικών ευρημάτων από πρόσφατη μελέτη του ΙΟΒΕ, σχετικά με τη συμβολή της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία. Η τρέχουσα έκθεση περιλαμβάνει τρία ειδικά πλαίσια. Το πρώτο αναδεικνύει την εξέλιξη του δείκτη ψηφιακών επιδόσεων DESI στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες στην ΕΕ (ενότητα 3.2). Το δεύτερο περιγράφει τη διαχρονική εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας των ελληνικών εξαγωγών, ανά τομέα και σε σύγκριση με την Ευρώπη (ενότητα 3.3). Το τρίτο αφορά μια επιμέρους ανάλυση των πρόσφατων τάσεων στον πληθωρισμό τροφίμων (ενότητα 3.5).

Σε μεθοδολογικό επίπεδο, η έκθεση αναφέρεται και στηρίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι και τις 10/7/2024.

Η επόμενη τριμηνιαία έκθεση του ΙΟΒΕ για την ελληνική οικονομία θα εκδοθεί τον Οκτώβριο του 2024.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η συζήτηση για τη στροφή της ελληνικής οικονομίας προς ένα νέο παραγωγικό υπόδειγμα δεν αφορά μόνο το μακρινό μέλλον της αλλά και την τρέχουσα πορεία της. Ειδικότερα η ανάλυση των σημερινών δεδομένων και των προοπτικών για το αμέσως επόμενο διάστημα υπογραμμίζει την κομβική σημασία των επενδύσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας, καθώς χωρίς σημαντική αύξηση σε αυτές δεν θα μπορεί να επιτευχθεί υψηλός ρυθμός μεγέθυνσης, βελτίωση της παραγωγικότητας και του επιπέδου ευημερίας.

Ο τρέχων ρυθμός μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας, υπερβαίνει σημαντικά τον μέσο ευρωπαϊκό όρο συστηματικά κατά τα τελευταία τρίμηνα. Για τη φετινή και την επόμενη χρονιά αναμένεται ότι αυτή η τάση θα διατηρηθεί, με την χώρα μας να ανήκει σε μια σχετικά μικρή ομάδα, ιδίως του ευρωπαϊκού νότου που αναπτύσσεται παρά την έντονη αύξηση των επιτοκίων και την υποχώρηση των ρυθμών μεγέθυνσης που προηγήθηκε στην Ευρώπη και παγκοσμίως. Κατόπιν των περιορισμών και προτεραιοτήτων της πανδημίας, όπως και της κρίσης στην αγορά ενέργειας, η οικονομία μας βρίσκεται σε θετική τροχιά η οποία έχει υποστηριχθεί από ανάκαμψη της κατανάλωσης αλλά και καλή πορεία των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών.

Οι επενδύσεις κρίσιμες τόσο βραχυχρόνια όσο και μακροχρόνια

Πιο πρόσφατα, παράγοντες που στήριξαν την άνοδο της κατανάλωσης, όπως οι συσσωρευμένες αποταμιεύσεις στην έξοδο από την πανδημία και η ενίσχυση των νοικοκυριών από το δημόσιο ταμείο εξαντλούν τη θετική επίδρασή τους, ιδίως μετά το πλήγμα του πληθωρισμού στην αγοραστική δύναμη των νοικοκυριών. Παράλληλα, στο μέτωπο των εξαγωγών, η θετική δυναμική αντιμετωπίζει προκλήσεις, λόγω της χαμηλότερης ζήτησης στις παγκόσμιες αγορές και της σχετικά χαμηλής προστιθέμενης αξίας που ακόμη χαρακτηρίζει το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών. Συνεπώς, στην Έκθεση γίνεται η εκτίμηση πώς μπορεί να διατηρηθεί ένας σχετικά υψηλός ρυθμός μεγέθυνσης στην οικονομία, αλλά εκτιμώντας πως για αυτό είναι απαραίτητο να καταγραφεί υψηλός ρυθμός αύξησης

επενδύσεων. Γίνεται επίσης η εκτίμηση πως κάτι τέτοιο είναι εφικτό, δεδομένης της περιόδου μείωσης των κινδύνων στην οποία έχει εισέλθει η ελληνική οικονομία, τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, αλλά και της διαθεσιμότητας των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Όσο μεγάλη είναι η σημασία της αύξησης των επενδύσεων για να διατηρηθούν σχετικά υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης βραχυχρόνια, δηλαδή στην φετινή και την επόμενη χρονιά, εξίσου κομβική είναι για τις μεσο-μακροχρόνιες προοπτικές της οικονομίας. Κατόπιν της βαθιάς κρίσης και ύφεσης, το συσσωρευμένο επενδυτικό κενό είναι ιδιαίτερα μεγάλο, γεγονός που υπογραμμίζει το έλλειμμα που υπάρχει στα επενδεδυμένα κεφάλαια στη χώρα ουσιαστικά σε όλους τους τομείς. Μόλις πρόσφατα άλλωστε το επίπεδο των επενδύσεων έφτασε σε αυτό των προηγούμενων αποσβέσεων, αντιστρέφοντας μια πολυετή τάση συρρίκνωσης. Για να επιτευχθούν υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης στο επόμενο διάστημα είναι προϋπόθεση οι επενδύσεις στη χώρα να αυξάνονται με πολλαπλάσιο ρυθμό από αυτό της υπόλοιπης οικονομίας, ώστε να την παρασύρουν ανοδικά. Ακόμη και αν δεν επιτευχθεί άμεσα το ποσοστό συμμετοχής των επενδύσεων στο ΑΕΠ που υπάρχει σε άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες και υπήρχε και στη δική μας πριν το 2008, περί το 24%, το να υπάρξει μια πορεία συστηματικής αύξησης από τα τρέχοντα επίπεδα σταδιακά προς τον στόχο αυτό είναι η προϋπόθεση ώστε ο σημερινός ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας, περί το 2%, να μην υποχωρήσει αλλά να ενισχυθεί προς επίπεδα που δεν θα καθιστούν προβληματική την διαχείριση του δημοσίου χρέους μελλοντικά.

Υψηλή σημασία έχει επίσης το μείγμα των επενδύσεων μεσοπρόθεσμα, ώστε να υποστηρίζουν πρωτίστως εξαγωγικές δραστηριότητες και νέα παραγωγή, σε διάφορους τομείς προϊόντων και υπηρεσιών, που θα ενσωματώνει καινοτομία. Φυσικά, η περαιτέρω και συστηματική αύξηση των επενδύσεων, ιδίως σε μια χώρα όπου η εσωτερική ζήτηση δεν είναι υψηλή, και με δημογραφικό ισοζύγιο που είναι σήμερα αρνητικό, δεν θα επιτευχθεί αυτόματα, αλλά προϋποθέτει σταθεροποίηση ενός απλού και ευνοϊκού ρυθμιστικού και φορολογικού πλαισίου, ενίσχυση των υποδομών και υποβοήθηση της ανάπτυξης ανθρώπινου κεφαλαίου.

Το μείγμα των επενδύσεων δίνει το στίγμα

Ειδικότερα όσον αφορά τον παράγοντα της εργασίας, μετά την σημαντική θετική επίδραση στην οικονομία συνολικά και στα νοικοκυριά από την ισχυρή μείωση της ανεργίας που επιτεύχθηκε τα τελευταία χρόνια, η περαιτέρω μείωσή της αντιμετωπίζει προκλήσεις. Μέτρα μείωσης της φορολογικής και ασφαλιστικής επιβάρυνσης της μισθωτής εργασίας θα έχουν ευεργετική επίδραση, όπως και κινήσεις εκσυγχρονισμού των ρυθμιστικών κανόνων και προσαρμογής στις νέες τεχνολογίες. Πρόοδος είναι σημαντικό επίσης να συμβεί στην αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό όπως και στην προσέλκυση ανθρώπων από την αλλοδαπή, Ελλήνων και μη.

Ο κρίσιμος ρόλος της αγοράς εργασίας

Είναι αναμενόμενο καθώς αναπτύσσεται η οικονομία μετά τη βαθιά ύφεση να υπάρχει σταδιακά στενότητα στην αγορά εργασίας, με δυσκολία στην εξεύρεση κατάλληλα εξειδικευμένων εργαζομένων και πίεση για αύξηση των μισθών τους. Αυτή η εξέλιξη επιδεινώθηκε από το ισχυρό κύμα αποχώρησης νέων ανθρώπων κατά την κρίση, την αρνητική δημογραφική δυναμική και το μεταναστευτικό ισοζύγιο που παραμένει αρνητικό. Η καρδιά του προβλήματος, όμως, είναι ότι η πλειονότητα των θέσεων εργασίας στη χώρα δεν είναι ακόμη σε επιχειρήσεις και κλάδους όπου μπορεί να παράγεται υψηλή αξία. Οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται να πληρώσουν υψηλότερους μισθούς όταν οι ίδιες δεν μπορούν να παράγουν υψηλής αξίας προϊόντα και υπηρεσίες. Την ίδια ώρα, πολλοί εργαζόμενοι δεν είναι ικανοποιημένοι από την τελική αμοιβή τους, με βάση τις ώρες και τις συνθήκες που εργάζονται. Ακριβώς για αυτό το λόγο η σταδιακή μετατόπιση της παραγωγής προς υψηλότερη αξία, ανεξάρτητα από τον τομέα, είναι ο μόνος τρόπος να επιτευχθεί υψηλή ευημερία στη χώρα τα επόμενα χρόνια, ιδίως για τους εργαζόμενους.

Οι παραπάνω επισημάνσεις, αποκτούν πρόσθετη βαρύτητα, δεδομένων των εξελίξεων στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πλαίσιο. Στο περιβάλλον αυξάνονται οι προκλήσεις τόσο για στενά οικονομικούς όσο και για γεωπολιτικούς λόγους. Εφόσον υπάρξουν τους επόμενους μήνες έντονες αναταράξεις διεθνώς, θα επηρεάσουν κρίσιμα την ελληνική οικονομία όσον αφορά τη δυνατότητα εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και θα δυσχεράνουν τις αναγκαίες επενδύσεις. Ειδικότερα, διαφαίνονται σημαντικά προβλήματα στο ευρωπαϊκό πλαίσιο και ερωτήματα κατά πόσον η πολιτική θα μπορεί να ανταποκριθεί στις οικονομικές προκλήσεις. Μια εξασθένιση στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, αντί για ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς τους, θα επηρεάσει αρνητικά τη χώρα μας η οποία άλλωστε εξαρτάται από τη λειτουργία της ευρωζώνης και για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους της.

Πρόοδος και χαμένες ευκαιρίες στα 50 χρόνια μεταπολίτευσης

Η Έκθεση αυτή δημοσιεύεται στη συγκυρία των 50 χρόνων από τη μεταπολίτευση στη χώρα και το τέλος της δικτατορίας. Στο διάστημα από όταν επανήλθε η δημοκρατία, η οικονομία προόδευσε. Τα εισοδήματα μεγεθύνθηκαν, οι μεγάλες ανισότητες μειώθηκαν, η αξία των περιουσιών αυξήθηκε, οι υποδομές βελτιώθηκαν όπως και οι υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης. Μισός αιώνας είναι βέβαια μακρύς χρόνος και το παράδοξο θα ήταν να μην είχε υπάρξει πρόοδος, ιδίως όταν η δυναμική ανάπτυξης στην παγκόσμια οικονομία ήταν θετική και συχνά ισχυρή. Για την Ελλάδα, υπήρξε διπλή θετική επίδραση, τόσο από την ανάπτυξη των άλλων οικονομιών όσο και από την ενσωμάτωση στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, αρχικά στην ΕΟΚ, μετέπειτα στην ευρωζώνη. Η ενίσχυση της σταθερότητας έφερε και υψηλότερη χρηματοδότηση από το εξωτερικό, ιδίως επίσημες μεταβιβάσεις από ευρωπαϊκά ταμεία και διευρυμένο δημόσιο δανεισμό.

Ασφαλώς, δεν ήταν όλες οι περίοδοι ίδιες, γενικά όμως, η οικονομία αναπτύχτηκε κυρίως με αύξηση της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης, κατεύθυνσης των αποταμιεύσεων στα ακίνητα και λιγότερο με επενδύσεις που οδηγούσαν σε εξαγωγές. Σημαντικοί κλάδοι, στη μεταποίηση και γενικότερα σε διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά, υποχώρησαν. Ο δημόσιος τομέας μεγεθύνθηκε αλλά χωρίς να επιτευχθεί αποτελεσματική λειτουργία. Αν συγκρίνει κανείς την ανάπτυξη στο ίδιο διάστημα στις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, η δική μας εμφάνισε υστέρηση συγκριτικά με σχεδόν όλες τις άλλες.

Η εικόνα, λοιπόν, είναι μεικτή. Πρόοδος σε πολλούς τομείς και μεγέθυνση, αλλά χαμηλότερη από τις περισσότερες χώρες σύγκρισης και με ποιοτικά χαρακτηριστικά που δεν διασφαλίζουν μια ισχυρή τροχιά ανάπτυξης μελλοντικά. Υπήρξε σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή για να επιτευχθεί η είσοδος στην ευρωζώνη, όμως η μεγάλη εισροή πόρων που ακολούθησε δεν συνοδεύτηκε από επαρκή αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας εξωστρεφών κλάδων. Τα χρόνια από την υιοθέτηση του ευρώ έως το ξέσπασμα της κρίσης χρέους είναι καθρέφτης των βασικών τάσεων. Τα εισοδήματα τότε αυξήθηκαν, αλλά όχι με διατηρήσιμο τρόπο. Η εξέλιξη της κρίσης χρέους είναι επίσης χαρακτηριστική. Είχε διπλάσια διάρκεια και βάθος από ό,τι σε άλλες χώρες της περιφέρειας της ευρωζώνης. Εκτός από τρία προγράμματα επί 8 χρόνια, προκλήθηκε πρόσκαιρο κλείσιμο τραπεζών και έλεγχος κεφαλαιακών κινήσεων για 4 χρόνια, ενώ η επενδυτική βαθμίδα χάθηκε για 13 χρόνια. Βέβαια, έφταιξε πως υπήρχε όχι μόνο υψηλό δημόσιο χρέος αλλά και βαθιά δίδυμα ελλείματα, δημοσιονομικό και εξωτερικού τομέα. Όμως, ήταν η ακραία αβεβαιότητα και η έλλειψη πολιτικής συναίνεσης και καθαρής κατεύθυνσης που επιβάρυναν την κατάσταση, μετέφεραν μεγαλύτερο μέρος της αναγκαίας προσαρμογής από τις μεταρρυθμιστικές παρεμβάσεις στη λιτότητα και οδήγησαν σε μαζική από-επένδυση και φυγή ανθρώπων, εξέλιξη που υποσκάπτει τις προοπτικές ανάπτυξης και σήμερα.

Έχοντας σήμερα ισορροπήσει σε συνέχεια θετικών περιόδων αλλά και περιόδων βαθιάς κρίσης, η οικονομία μας βρίσκεται μπροστά στην πρόκληση της ενδυνάμωσης των ρυθμών μεγέθυνσης τα επόμενα χρόνια. Αυτό απαιτεί ενίσχυση της παραγωγικότητας η οποία μπορεί να γίνει με προσέλκυση νέων παραγωγικών επενδύσεων, ιδίως αυτών που θα στηρίξουν την καινοτομία, παράλληλα με την προσέλκυση ανθρώπων που θα θέλουν και θα μπορούν να συνεισφέρουν δυναμικά στην οικονομία. Η σταθεροποίηση απλών κανόνων όσον αφορά τη σχέση δημόσιου τομέα και αγορών, η ενίσχυση και ο συνεχής εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, είναι προϋποθέσεις ώστε η οικονομική ανάπτυξη της χώρας να είναι ισχυρή τα επόμενα χρόνια.

Άμεση προτεραιότητα οι επενδύσεις σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο

1 ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Διεθνές περιβάλλον: Ανθεκτική οικονομική δραστηριότητα εν μέσω επίμονου πληθωρισμού

Η παγκόσμια οικονομία συνέχισε να μεγεθύνεται το πρώτο τρίμηνο του 2024, με χαμηλό αλλά σταθερό ρυθμό ως συνέπεια του υψηλού πληθωρισμού και της διατήρησης σφιχτής νομισματικής στάσης. Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων του ΟΟΣΑ (Μάιος 2024), εκτιμάται υψηλότερη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας το 2024 σε σχέση με τις προβλέψεις Φεβρουαρίου (3,1% από 2,9%). Οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,7% το πρώτο τρίμηνο του 2024, διατηρώντας τον ίδιο ρυθμό ανάπτυξης με το προηγούμενο τρίμηνο.

Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού έγινε βραδύτερη, με τον ρυθμό πληθωρισμού να διατηρείται σε υψηλότερο από το επιθυμητό επίπεδο, ενώ ο δομικός πληθωρισμός αποδεικνύεται επίμονος σε πολλές οικονομίες. Ενδεικτικά, τον Μάιο ο πληθωρισμός στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ άγγιξε το 5,9%, ενώ ο δομικός πληθωρισμός (εξαιρώντας δηλαδή ενέργεια και τρόφιμα) κυμάνθηκε στο 6,4%.

Καθώς οι ρυθμοί πληθωρισμού υπερβαίνουν τους στόχους, ενώ η οικονομική δραστηριότητα καταγράφει ήπια ανάκαμψη, οι κεντρικές τράπεζες εξακολουθούν να διατηρούν περιοριστική νομισματική στάση. Οι αγορές προεξοφλούν σταδιακές μειώσεις των επιτοκίων μέσα στη χρονιά, εφόσον η πίεση στις τιμές συνεχίσει να υποχωρεί, αν και το κόστος χρήματος αναμένεται να καμφθεί βραδύτερα και να διατηρηθεί υψηλότερο μεσοπρόθεσμα σε σχέση με τις αρχές του 2022. Παρά τη σταθερή μεγέθυνση του ΑΕΠ στα τέλη του 2023, οι σφιχτές νομισματικές και δημοσιονομικές συνθήκες, η εντεινόμενη γεωπολιτική αστάθεια και η αβεβαιότητα σχετικά με την εξέλιξη των διεθνών τιμών ενέργειας, δημιουργούν κινδύνους για την οικονομική δραστηριότητα παγκοσμίως. Εκτενέστερη ανάλυση παρουσιάζεται στην ενότητα 2.1Α.

Ευρωπαϊκή οικονομία: Ήπια ανάκαμψη στις αρχές του 2024

Το πρώτο τρίμηνο του 2024, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη επιταχύνθηκε σε 0,5% και 0,4% αντίστοιχα, από 0,2% και 0,1% το προηγούμενο τρίμηνο. Σε ετησιοποιημένη μορφή, σε 8 από τις 27 χώρες μέλη της ΕΕ εξακολουθεί να καταγράφεται αρνητικός ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ, μεταξύ αυτών η Γερμανία. Το οικονομικό κλίμα διατηρήθηκε στην Ευρώπη το δεύτερο τρίμηνο του 2024 σε παρεμφερή επίπεδα με το προηγούμενο.

Ο ρυθμός πληθωρισμού στην Ευρωζώνη μειώθηκε στο δεύτερο τρίμηνο του έτους, σε 2,5%, από 2,6% το προηγούμενο τρίμηνο, παραμένοντας υψηλότερα του στόχου κοντά στο 2%. μείωσε τα βασικά επιτόκια κατά 0,25 μονάδες βάσης τον Ιούνιο του 2024, έπειτα από μια διετία διαδοχικών αυξήσεων στα βασικά επιτόκια. Οι αγορές προεξοφλούν σταδιακή, αλλά αργή, υποχώρηση των βασικών επιτοκίων την επόμενη διετία, παραμένοντας σε επίπεδα υψηλότερα από τις αρχές του 2022. Ταυτόχρονα, ελλοχεύει ο κίνδυνος για βραδύτερη μείωση λόγω της ανάφλεξης στη Μέση Ανατολή και τις ενδεχόμενες αυξητικές εκ νέου επιδράσεις στις ενεργειακές τιμές.

Σύμφωνα με τις πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Μάιος 2024), ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ για το 2024 αναμένεται στο 1,0% και 0,8%, σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη. Για το 2025, αναμένεται ρυθμός 1,6% και 1,4% αντίστοιχα στις δύο ζώνες. Αναφορικά με τον πληθωρισμό, εκτιμάται ότι θα κυμανθεί γύρω στο 2,7% και 2,5% φέτος σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη, πριν μειωθεί σε 2,2% και 2,1%, αντίστοιχα, το 2025.

Ο συνεχιζόμενος πόλεμος σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή, ενδεχόμενες διαταραχές στον ενεργειακό εφοδιασμό, η μεγαλύτερη διάρκεια του υψηλού κόστους χρήματος και ο περιορισμένος δημοσιονομικός χώρος αποτελούν κινδύνους για την ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής οικονομίας και την ομαλή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Ευκαιρία αποτελεί η έγκαιρη υλοποίηση των Σχεδίων Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας των κρατών μελών. Κρίσιμη σημασία έχει η επιτάχυνση της εμβάθυνσης των θεσμών της Ευρωζώνης, όπως η Τραπεζική Ένωση, η Ένωση Κεφαλαιαγορών, η υιοθέτηση απλούστερων και αποτελεσματικότερων νέων δημοσιονομικών κανόνων. Οι τάσεις στην Ευρωπαϊκή οικονομία παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 2.1Β.

Επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης στην Ελλάδα στο πρώτο τρίμηνο

Επιταχύνθηκε ο ρυθμός ετήσιας οικονομικής μεγέθυνσης στο 2,1% το πρώτο τρίμηνο του 2024 (από 1,3% στο προηγούμενο τρίμηνο). Σε εποχικά διορθωμένα στοιχεία, ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο ήταν +0,7% από +0,3% στο προηγούμενο%. Η επιτάχυνση προήλθε κυρίως από την αύξηση των συνολικών επενδύσεων, οι οποίες ενισχύθηκαν ετησίως κατά +22,3% (από -1,2% το προηγούμενο τρίμηνο), χάρη στην αύξηση κυρίως των αποθεμάτων, ενώ και οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά +2,9%. Την ανοδική πορεία της συνέχισε η ιδιωτική κατανάλωση, η οποία μεγεθύνθηκε ετησίως κατά +2,2%, από το +2,0% το προηγούμενο τρίμηνο. Αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά -4,0%, με αποτέλεσμα η συνολική κατανάλωση να ενισχυθεί κατά +1,1%.

Αρνητική έκπληξη αποτέλεσε η επίδοση των εξαγωγών το πρώτο τρίμηνο, καθώς υποχώρησαν κατά -5,7% (y-o-y), από +1,6% ένα τρίμηνο νωρίτερα, λόγω υποχώρησης των εξαγωγών αγαθών. Ενδεικτικά, οι εξαγωγές αγαθών συρρικνώθηκαν σημαντικά κατά -8,8% (y-o-y από -1,1% y-o-y το προηγούμενο τρίμηνο), ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών ενισχύθηκαν ετησίως κατά +1,5%, ηπιότερα έναντι του προηγούμενου τριμήνου (+4,9%). Στον αντίποδα, οι συνολικές εισαγωγές

παρουσίασαν σημαντική ετήσια ανάπτυξη της τάξης του +3,1%, μετά τη στασιμότητα του προηγούμενου τριμήνου, λόγω της ενίσχυσης του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης τόσο των αγαθών (+2,5%) όσο και των υπηρεσιών (+4,8%). Ως αποτέλεσμα το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου σε εθνικολογιστικούς όρους, επιδεινώθηκε και διαμορφώθηκε στο 7,3% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας αύξηση 0,6 π.μ. συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο.

Στις θετικές εξελίξεις κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2024 ξεχωρίζει η σταθεροποίηση του διαφορικού κόστους χρηματοδότησης σε σχέση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Στα θετικά, επίσης συγκαταλέγεται η επίδοση υψηλότερου ρυθμού εγχώριας ανάπτυξης σε σχέση με τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Στις αρνητικές εξελίξεις το πρώτο τρίμηνο συγκαταλέγεται ο υψηλότερος ρυθμός πληθωρισμού από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, ειδικά σε είδη πρώτης ανάγκης όπως τα νωπά τρόφιμα. Αναλυτική παρουσίαση των μακροοικονομικών επιδόσεων το πρώτο τρίμηνο του 2024 περιλαμβάνεται στην ενότητα 3.1Α.

Δυναμική σε Βιομηχανία, Κατασκευές και Υπηρεσίες στις αρχές του 2024, συνέχεια της κάμψης στο Λιανεμπόριο

Η Βιομηχανική παραγωγή ενισχύθηκε στο πρώτο πεντάμηνο του 2024, κατά 5,8%, υψηλότερα σε σύγκριση με 2,3% στο ίδιο διάστημα του 2023. Οι Κατασκευές συνεχίζουν να καταγράφουν θετική, αν και ηπιότερα ανοδική τάση το πρώτο τρίμηνο του 2024, κατά 4,7%, σε σχέση με 26,7% το ίδιο διάστημα του 2023. Παρόλα αυτά, έντονη συνεχίζεται η αύξηση στις νέες άδειες και τις επιχειρηματικές προσδοκίες του τομέα. Αύξηση στον κύκλο εργασιών στους περισσότερους υποκλάδους των Υπηρεσιών καταγράφεται το πρώτο τρίμηνο του 2024. Αντιθέτως, το Λιανικό Εμπόριο μειώθηκε σε όγκο κατά 5,1% στο πρώτο τετράμηνο του τρέχοντος έτους, έναντι ηπιότερης κάμψης κατά 3,2% ένα έτος νωρίτερα. Παράλληλα, οι προσδοκίες στο Λιανικό Εμπόριο στις αρχές του 2024 συνέχισαν να εμφανίζονται υποτονικές. Οι βραχυχρόνιες τάσεις σε βασικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας αναδεικνύονται στην ενότητα 3.2. Το Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας αναδεικνύει τις επιδόσεις της Ελλάδας τα τελευταία χρόνια στον τομέα του ψηφιακού μετασχηματισμού, σε σύγκριση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες.

Ανακοπή της θετικής τάσης στο έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου

Στην πλευρά των εξαγωγών προϊόντων στους εθνικούς λογαριασμούς, καταγράφηκε μείωση σε ονομαστικούς όρους, στο πρώτο τετράμηνο του 2024, με ρυθμό -6,1%, αν και εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών η πτώση ήταν μικρότερη (-3,0%). Στην πλευρά των εισαγωγών, καταγράφηκε αύξηση την ίδια περίοδο σε τρέχουσες τιμές, με ετήσιο ρυθμό 0,8%. Ως αποτέλεσμα, αυξήθηκε το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου κατά 14,3%, σε €10,4 δισεκ. στο τετράμηνο, σε αντίθεση με την τάση συρρίκνωσής του που είχε καταγραφεί το 2023. Ταυτόχρονα, μειώθηκε οριακά, αν και παραμένει υψηλός ο βαθμός εξωστρέφειας για την ελληνική οικονομία το 2023.

Από την πλευρά του Ισοζυγίου Πληρωμών, στο πρώτο τετράμηνο του 2024, καταγράφηκε διεύρυνση του ελλείμματος στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών στα €6,7 δισεκ., έναντι €5,8 δισεκ. την ίδια περίοδο πέρυσι. Επιδείνωση του ελλείμματος καταγράφηκε στο ισοζύγιο αγαθών και στο ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων, ενώ βελτίωση σημειώθηκε στο ισοζύγιο υπηρεσιών και στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων, στο οποίο καταγράφονται και οι εισροές από το Ταμείο Ανάκαμψης. Το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία διαμορφώθηκε το τετράμηνο του 2024 στα €7,2 δισεκ. από €5,6 δισεκ. το ίδιο διάστημα του 2023. Αναλυτικότερα

οι εξελίξεις στο εξωτερικό ισοζύγιο περιγράφονται στην ενότητα 3.3. Το Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας αναλύει τη διαχρονική εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας των ελληνικών εξαγωγών, ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας και σε σύγκριση με τον μέσο όρο στην Ευρώπη.

Άνοδος του ποσοστού ανεργίας το πρώτο τρίμηνο

Το πρώτο τρίμηνο του 2024 καταγράφηκε άνοδος του ποσοστού ανεργίας στο 12,1% από 11,8% το ίδιο τρίμηνο του 2023. Η αύξηση του ποσοστού ανεργίας ήταν αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των ανέργων, η οποία μόνο μερικώς αντισταθμίστηκε από ταυτόχρονη αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων.

Οι τομείς με τη μεγαλύτερη ετήσια άνοδο στην απασχόληση ήταν οι υπηρεσίες τουρισμού και εστίασης (+28,3 χιλ. απασχολούμενοι), οι μεταφορές (+27,4 χιλ.) και οι κατασκευές (+27,2 χιλ.). Η μεγαλύτερη πτώση της απασχόλησης καταγράφηκε στην εκπαίδευση. Στις θετικές εξελίξεις, το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας (για τους άνω των 15 ετών) αυξήθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2024 κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες και διαμορφώθηκε στο 52,6%. Παράλληλα, αυξημένος καταγράφεται ο εποχικά διορθωμένος δείκτης μισθολογικού κόστους το πρώτο τρίμηνο, κατά 6,8% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο πέρυσι. Καθώς η χώρα προσεγγίζει μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας, οποιεσδήποτε μειώσεις κατά τα επόμενα τρίμηνα ή έτη θα είναι αναπόφευκτα βραδύτερες. Παράλληλα με τη μείωση της κυκλικής ανεργίας, προτεραιότητα τίθεται στην αντιμετώπιση της εναπομένουσας διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής.

Η απασχόληση αναμένεται να ενισχυθεί ηπιότερα το 2024, λόγω της ανοδικής τάσης σε κατανάλωση, επενδύσεις, εξαγωγές και σε επιμέρους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών. Οι παράγοντες αυτοί αναμένεται να αντισταθμίσουν μερικώς την αρνητική επίδραση του υψηλότερου κόστους χρήματος στη ζήτηση εργασίας από τις επιχειρήσεις. Το ποσοστό ανεργίας για το 2024, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΙΟΒΕ, αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 10,3%. Αναλυτικότερα οι εξελίξεις και προσδοκίες για την τάση στην αγορά εργασίας περιλαμβάνονται στην ενότητα 3.4.

Σταδιακή αλλά αργή υποχώρηση του πληθωρισμού

Ο πληθωρισμός καταγράφηκε στο 2,8% (ΔΤΚ) και 3,0% (ΕνΔΤΚ) το πρώτο εξάμηνο του 2024, έναντι πληθωρισμού 4,2% (ΔΤΚ) και 5,1% (ΕνΔΤΚ) το πρώτο εξάμηνο του 2023. Ο εγχώριος ρυθμός πληθωρισμού ξεπέρασε τον μ.ό. της ΕΖ από τα τέλη του 2023 και εξακολουθεί να τον υπερβαίνει έκτοτε (Παράρτημα, διάγραμμα 4). Σημαντικό μέρος της πίεσης στις τιμές το 2024 αφορά τα μη ενεργειακά αγαθά. Ενδεικτικά, ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια ήταν στο 3,5% το πρώτο πεντάμηνο του 2024, από άνοδο 8,2% ένα έτος πριν.

Βασικές υποθέσεις για την πρόβλεψη του πληθωρισμού αποτελούν: (α) η εξέλιξη της τιμής του πετρελαίου Brent αποτιμημένη σε ευρώ, η οποία αναμένεται ετησίως μεσοσταθμικά να παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη, με τις εξελίξεις ωστόσο στη Μέση ανατολή να ασκούν περαιτέρω πιέσεις στην αγορά ενέργειας (β) η εξέλιξη της καταναλωτικής ζήτησης, η οποία αναμένεται να καταγράψει ηπιότερη άνοδο, κατά περίπου 1,2% το 2024. Σε αυτό το πλαίσιο, προβλέπεται πως ο ρυθμός πληθωρισμού θα κυμανθεί στην περιοχή του 3,0% το 2024. Η ενότητα 3.5 περιγράφει αναλυτικότερα τις πρόσφατες τάσεις στις τιμές καταναλωτή και παραγωγού, καθώς και προσδοκίες για την εξέλιξή τους το 2024. Το Ειδικό Πλαίσιο στο τέλος της ενότητας αναλύει την

πρόσφατη εξέλιξη του πληθωρισμού τροφίμων σε Ελλάδα και Ευρώπη, καθώς και των βασικών συνιστωσών του.

Μικρή ενίσχυση στο εγχώριο οικονομικό κλίμα το β' τρίμηνο του 2024

Μικρή ενίσχυση κατέγραψε ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το β' τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (110,0 από 106,9 μον.). Ήπια είναι η βελτίωση σε σύγκριση και με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (108,2 μον.). Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια στο δεύτερο τρίμηνο σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στη Βιομηχανία και εντονότερα στις Υπηρεσίες, ενώ εξασθένισαν αισθητά στις Κατασκευές και ηπιότερα στο Λιανικό εμπόριο. Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ενισχύθηκε ήπια την περίοδο Απριλίου-Ιουνίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου, στις -42,7 (από –46,1) μονάδες. Παράλληλα, κινείται αισθητά χαμηλότερα σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα (-36,7 μον.). Αναλυτική περιγραφή των τάσεων στις συνιστώσες του οικονομικού κλίματος περιλαμβάνεται στην ενότητα 2.2Α.

Δημόσια οικονομικά: υπέρβαση ταμειακών στόχων στο πρώτο πεντάμηνο

Στο σύνολο του 2023, η γενική κυβέρνηση κατέγραψε δημοσιονομική υπερ-απόδοση, με δημοσιονομικό έλλειμμα -1,6% του ΑΕΠ, και πρωτογενές πλεόνασμα 1,9% του ΑΕΠ, έναντι στόχων για έλλειμμα -2,0% του ΑΕΠ και πρωτογενές πλεόνασμα 0,7% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Παράλληλα, το χρέος γενικής κυβέρνησης το 2023 μειώθηκε στο 161,9% έναντι 172,7% το 2022, αν και σε απόλυτους όρους η μείωση ήταν μόνο οριακή, από €356.796 εκατ. σε €356.695 εκατ.

Το πρώτο πεντάμηνο του 2024, η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού κινήθηκε ταμειακά καλύτερα από τον στόχο, αφού καταγράφηκε έλλειμμα €535 εκατ. (0,2% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για έλλειμμα €2.728 εκατ. στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και ελλείμματος €1.116 εκατ. (0,5% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2023. Παράλληλα καταγράφηκε ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €3.197 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €802 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €2.300 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2023. Η βελτίωση του ταμειακού ισοζυγίου σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+2,4% ή +€632 εκατ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+0,2% ή +€51 εκατ.). Η αποτύπωση των εξελίξεων στα δημόσιο οικονομικά παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2Β.

Τράπεζες με βελτιωμένα θεμελιώδη μεγέθη, αλλά και προκλήσεις

Μεταξύ των θετικών τάσεων στα θεμελιώδη μεγέθη των τραπεζών, ανέκαμψε η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, καταγράφονται βελτιωμένοι δείκτες οργανικής κερδοφορίας, ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ μειώθηκε το κόστος δανεισμού του ιδιωτικού τομέα καθώς και η απόκλισή του από το αντίστοιχο σε άλλες χώρες. Η έγκαιρη εφαρμογή του διευρυμένου δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί ευκαιρία αλλά και στοίχημα για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων με ευνοϊκούς όρους.

Μεταξύ των αρνητικών τάσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, το πρώτο τρίμηνο του έτους ανακόπηκε η πτωτική τάση στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) μετά από οκτώ έτη, το περιθώριο επιτοκίου διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, ενώ αμείωτη εμφανίζεται η πιστωτική

συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά. Μεταξύ των προκλήσεων από το παρελθόν, ξεχωρίζει το υψηλό ποσοστό των κόκκινων δανείων, τόσο εντός όσο και εκτός τραπεζικών ισολογισμών. Επιπλέον, παραμένει υψηλό το μερίδιο αναβαλλόμενης φορολογίας στα ίδια κεφάλαια.

Στις νέες προκλήσεις για τις τράπεζες, ξεχωρίζουν η αυξανόμενη έκθεσή τους σε κρατικά ομόλογα, σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Η διαφαινόμενη βραδύτερη πορεία αποκλιμάκωσης των επιτοκίων επιβραδύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης και δυσχεραίνει την ικανότητα αποπληρωμής δανείων, δημιουργώντας κινδύνους για νέο γύρο κόκκινων δανείων. Οι πρόσφατες τάσεις και προκλήσεις για το εγχώριο χρηματοπιστωτικό σύστημα περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 2.2Γ.

Μακροοικονομικές προβλέψεις για το 2024

Ο χαμηλός ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας της Ευρωζώνης, η σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, η γεωπολιτική αστάθεια, τα δημοσιονομικά μεγέθη και η εκτέλεση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πλέον καθοριστικοί παράγοντες της εξέλιξης του ΑΕΠ το 2024

Οι παραδοχές του βασικού σεναρίου παρουσιάζονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1Β, ενώ περιλαμβάνουν (α) αδύναμη ανάπτυξη στην Ευρωζώνη κατά 0,9% το 2024 και πληθωρισμό στο 2,5%, σύμφωνα με το βασικό σενάριο της ΕΚΤ (β) διατήρηση της γεωπολιτικής αστάθειας με τις διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών να ακολουθούν σταθεροποιητικές τάσεις το δεύτερο εξάμηνο του 2024, ακολουθώντας το βασικό σενάριο της ΕΙΑ, (γ) τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί στην περιοχή του 3,3% στα τέλη του 2024, (δ) έγκαιρη εφαρμογή του αναθεωρημένου σχεδίου «Ελλάδα 2.0» το 2024, (ε) επίδοση εσόδων από τουρισμό το 2024 παρεμφερής με το 2023 σε πραγματικούς όρους

Αναλυτικά οι προβλέψεις ανά συνιστώσα του ΑΕΠ περιγράφονται στην ενότητα 3.1Β. Για το 2024, το ΙΟΒΕ προβλέπει ανάπτυξη 2,1%, σε σταθερές τιμές, με αβεβαιότητα σχετικά με το μέγεθος των κινδύνων που απορρέουν από το διεθνές περιβάλλον. Ως προς τις συνιστώσες της ανάπτυξης το 2024, αναμένεται σημαντική ενίσχυση των πάγιων επενδύσεων (+9,7%) και διατήρηση της δυναμικής της ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,3%). Στον εξωτερικό τομέα, αναμένεται μικρή επιδείνωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, με τις εξαγωγές να μειώνονται ετησίως κατά -0,4% και τις εισαγωγές να αυξάνονται ετησίως κατά +1,8%. Ο μέσος πληθωρισμός για το 2024 αναμένεται ελαφρά υψηλότερος από τον μέσο όρο στην Ευρωζώνη, στην περιοχή του 3,0%, ενώ η ανεργία προβλέπεται ότι θα αποκλιμακωθεί περαιτέρω, αλλά με βραδύτερο ρυθμό, στην περιοχή του 10,3%.

Η πρόβλεψη στο βασικό σενάριο μακροοικονομικών προβλέψεων του ΙΟΒΕ (Πίνακας 1.1) εγκυμονεί θετικές προοπτικές αλλά και κινδύνους για το 2024, οι οποίοι και αναφέρονται αναλυτικά στην ενότητα 3.1Β. Συνοψίζοντας, διατηρείται η προηγούμενη εκτίμηση για ανάκαμψη της εγχώριας οικονομίας κατά +2,1% το 2024, με μικρή αρνητική προοπτική, λόγω των προαναφερθέντων κινδύνων, με κυριότερους κινδύνους τον χαμηλό ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας της Ευρωζώνης, την επιδείνωση του εξωτερικού ισοζυγίου και τη διατήρηση του πληθωρισμού και της αβεβαιότητας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Πίνακας 1.1

Μακροοικονομικές προβλέψεις ΙΟΒΕ (Ιούλιος 2024)

(σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν αναγράφεται διαφορετικά)

	2023 (πραγμ.)	2024 (πρόβλεψη)
ΑΕΠ	2,0%	2,1%
Κατανάλωση	1,5%	0,9%
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,6%	1,3%
Δημόσια Κατανάλωση	1,5%	-1,5%
Ακαθάριστες Επενδύσεις	-1,2%	14,1%
Ακαθάριστες Πάγιες Επενδύσεις	3,9%	9,7%
Εξαγωγές	2,8%	-0,4%
Εισαγωγές	1,4%	1,8%
Ρυθμός πληθωρισμού	4,2%	3,0%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	11,2%	10,3%

Ειδική μελέτη: Η συμβολή της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία

Σε μελέτη που εκπόνησε το ΙΟΒΕ, με την υποστήριξη από το «Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη», αναδεικνύεται η σημασία της ποντοπόρου και επιβατηγούς ναυτιλίας για την ελληνική οικονομία. Η ελληνική ναυτιλία εξακολουθεί να κατέχει με διαφορά το μεγαλύτερο μερίδιο στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) της ελληνικής οικονομίας (3,1% ή €4,8 δισεκ. το 2021, έναντι μόλις 0,2% κατά μέσο όρο στην ΕΕ) σε σχέση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη μέλη. Λαμβάνοντας υπόψη και τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις σε άλλους κλάδους της οικονομίας, η συνολική επίδραση της ναυτιλίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας εκτιμήθηκε στα €14,1 δισεκ. ετησίως (μέσος όρος περιόδου 2018-2021) που αντιστοιχεί στο 7,9% του ΑΕΠ. Σε όρους απασχόλησης, η επίδραση εκτιμάται σε 86,3 χιλ. θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης, ενώ τα δημόσια έσοδα αυξάνονται περίπου κατά €1,9 δισεκ. από τη ναυτιλία άμεσα ή έμμεσα από τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις. Παρά την ανταγωνιστική της θέση, η ελληνόκτητη ναυτιλία καλείται να αντιμετωπίσει προκλήσεις που σχετίζονται με τους παγκόσμιους στόχους απανθρακοποίησης, την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών καθώς και τη χρηματοδότηση των επενδύσεων μετάβασης. Μια περίληψη της μελέτης παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 4 της παρούσας έκθεσης.

2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Τάσεις και προοπτικές της διεθνούς οικονομίας

Α. Το παγκόσμιο περιβάλλον

- Βάσει της έκθεσης Μαΐου του ΟΟΣΑ, για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας κατά 3,1%, ελαφρώς υψηλότερη σε σχέση με τις προηγούμενες προβλέψεις.
- Ο πληθωρισμός συνεχίζει την πτωτική του τάση, ωστόσο, εξακολουθεί να διατηρείται υψηλότερα από το επιθυμητό επίπεδο.
- Οι κεντρικές τράπεζες σε διάφορες μεγάλες οικονομίες εξακολουθούν να διατηρούν περιοριστική νομισματική στάση για να αντιμετωπίσουν τον επίμονο πληθωρισμό.

Η παγκόσμια οικονομία συνέχισε να μεγεθύνεται το πρώτο τρίμηνο του 2024, με σταθερό αλλά χαμηλό ρυθμό ως συνέπεια του υψηλού πληθωρισμού και της νομισματικής σύσφιξης. Οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,7% το πρώτο τρίμηνο του 2024, αμετάβλητο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ στις πλέον αναπτυγμένες οικονομίες (G7) υποχώρησε σε 1,6%, από 1,9% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 ήταν 1,5%. Οι 20 μεγαλύτερες οικονομίες του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ρυθμό 3,3% το πρώτο τρίμηνο του έτους, όσο και το προηγούμενο τρίμηνο, και κατόπιν ανάπτυξης 3,0% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023.

Ο πληθωρισμός διατηρείται σε υψηλότερα από τα επιθυμητά επίπεδα, παρά την σημαντική αποκλιμάκωση που έχει καταγραφεί, ενώ και ο δομικός πληθωρισμός αποδεικνύεται επίμονος σε πολλές οικονομίες. Τον περασμένο Μάιο, ο πληθωρισμός υποχώρησε στις 38 χώρες του ΟΟΣΑ

φτάνοντας στο 5,91%, ενώ ο δομικός πληθωρισμός (εξαιρώντας δηλαδή ενέργεια και τρόφιμα) υποχώρησε στο 6,11%. Ταυτόχρονα, οι τιμές της ενέργειας ενισχύθηκαν κατά 2,49% και των τροφίμων ενισχύθηκαν κατά 4,76% τον ίδιο μήνα.

Οι κεντρικές τράπεζες σε διάφορες μεγάλες οικονομίες εξακολουθούν να διατηρούν περιοριστική νομισματική στάση για να αντιμετωπίσουν τον επίμονο πληθωρισμό. Οι ρυθμοί πληθωρισμού έχουν υποχωρήσει, αλλά παραμένουν υψηλότερα από το επιθυμητό επίπεδο, με τον αντίκτυπο των αυστηρότερων χρηματοοικονομικών συνθηκών να είναι εμφανής, επηρεάζοντας τόσο τον πληθωρισμό όσο και την οικονομική δραστηριότητα. Καθώς το ύψος του πληθωρισμού συνεχίζει να υπερβαίνει τους στόχους τους, οι κεντρικές τράπεζες διατηρούν τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα για το μεγαλύτερο μέρος του 2024, προχωρώντας σταδιακά σε μικρές μόνο μειώσεις, όσο η πίεση στις τιμές συνεχίσει να υποχωρεί. Σημαντική πρόκληση για τους υπεύθυνους χάραξης νομισματικής πολιτικής θα είναι η επιτυχής διαχείριση της σύγκλισης του πληθωρισμού προς τον στόχο, διαμορφώνοντας τη νομισματική πολιτική σε συνάρτηση με την υποκείμενη δυναμική του πληθωρισμού και την εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας.

Πίνακας 2.1

Διεθνές Περιβάλλον (ετήσια % μεταβολή ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

Οικονομία	2023	2024		2025	
		Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη*	Πρόβλεψη	Διαφορά από προηγούμενη πρόβλεψη*
Παγκόσμια	3,1	3,1	0,2	3,2	0,2
ΗΠΑ	2,5	2,6	0,5	1,8	0,1
Ιαπωνία	1,9	0,5	-0,5	1,1	0,1
Καναδάς	1,1	1,0	0,1	1,8	-0,1
Ηνωμένο Βασίλειο	0,1	0,4	-0,3	1,0	-0,2
Ευρωζώνη	0,5	0,7	0,1	1,5	0,2
Γερμανία	-0,1	0,2	-0,1	1,1	0,0
Γαλλία	0,9	0,7	0,1	1,3	0,1
Ιταλία	1,0	0,7	0,0	1,2	0,0
Τουρκία	4,5	3,4	0,5	3,2	0,1
Κίνα	5,2	4,9	0,2	4,5	0,3
Ινδία	7,8	6,6	0,4	6,6	0,1
Βραζιλία	2,9	1,9	0,1	2,1	0,1
Παγκόσμιο Εμπόριο	1,0	2,3		3,3	

*Διαφορά σε ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ (OECD Economic Outlook, Φεβρουάριος 2024).
Πηγή: OECD Interim Economic Outlook, Μάιος 2024.

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ, προβλέπεται για το 2024 ανάπτυξη 3,1%, από 2,9% στην έκθεση Φεβρουαρίου. Ο ρυθμός αύξησης του όγκου του παγκοσμίου εμπορίου προβλέπεται σε 2,3% για το τρέχον έτος, ενώ για το 2025 προβλέπεται επιτάχυνση σε 3,3%. Στον Πίνακα 2.1 περιλαμβάνονται οι ετήσιες μεταβολές του ΑΕΠ το 2023 και οι πλέον πρόσφατες προβλέψεις του ΟΟΣΑ (Μαΐου 2024) για τις ετήσιες μεταβολές του τα έτη 2024 και 2025, στην παγκόσμια οικονομία και σε επιλεγμένες αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες.

Στην συνέχεια αναλύονται οι πρόσφατες και αναμενόμενες τάσεις στις οικονομίες των σημαντικότερων κρατών και ενώσεων κρατών για το τρέχον και το επόμενο έτος.

Μεταξύ των πλέον ανεπτυγμένων χωρών, στις ΗΠΑ το πρώτο τρίμηνο του 2024 σημειώθηκε ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης 2,9%, από 3,1% το προηγούμενο τρίμηνο και 1,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, σημειώθηκε μεγέθυνση 1,6%, σε ετησιοποιημένη εποχικά διορθωμένη βάση, αντανακλώντας αυξήσεις σε καταναλωτικές δαπάνες, επενδύσεις σε κατοικίες, και δημόσιες δαπάνες, που μερικώς αντισταθμίστηκαν από μείωση ιδιωτικών επενδύσεων σε αποθέματα. Ο πληθωρισμός σημείωσε επιβράδυνση για δεύτερο μήνα σε σειρά σε 3,3% τον Μάρτιο, κατόπιν της ανόδου που είχε σημειώσει τον Μάιο (3,5%). Στοχεύοντας σε περαιτέρω επιβράδυνση του πληθωρισμού, η κεντρική τράπεζα της χώρας έχει διατηρήσει το βασικό της επιτόκιο αμετάβλητο στο 5,25%-5,50 από τον Ιούλιο του 2023. Επίσης, οι φορείς χάραξης πολιτικής δεν σκοπεύουν να μειώσουν τα επιτόκια έως ότου αποκτήσουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη ότι ο πληθωρισμός κινείται με βιώσιμο τρόπο προς το στόχο του 2%. Πλέον προβλέπουν μόνο μία μείωση επιτοκίων φέτος και τέσσερις μειώσεις το 2025. Στο σύνολο του τρέχοντος έτους, η αμερικανική οικονομία προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 2,1%, ενώ για το 2025 προβλέπεται επιβράδυνση σε 1,8%.

Η οικονομία της Ευρωζώνης εμφάνισε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 0,4% το πρώτο τρίμηνο του 2024, ελαφρώς υψηλότερο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (0,2%), και έναντι ρυθμού 1,3% στο ίδιο τρίμηνο του 2023. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, η οικονομική δραστηριότητα ενισχύθηκε 0,3% σε εποχικά διορθωμένη βάση, ανακάμπτοντας από συρρίκνωση 0,1% σε κάθε ένα από τα προηγούμενα δύο τρίμηνα. Ήταν η ισχυρότερη αύξηση σε τριμηνιαία βάση από το τρίτο τρίμηνο του 2022, με τις καθαρές εξαγωγές να παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη θετική συνεισφορά. Οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 1,4%, πολύ υψηλότερα από την αύξηση 0,2% στο τέταρτο τρίμηνο και οι εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 0,3%, μετά από αύξηση 0,6%. Παράλληλα, η καταναλωτική δαπάνη αυξήθηκε κατά 0,2%, το ίδιο με την προηγούμενη περίοδο. Από την άλλη πλευρά, ο ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου μειώθηκε κατά 1,5%, αντιστρέφοντας μια αύξηση 0,8% στο τέταρτο τρίμηνο και οι κυβερνητικές δαπάνες παρέμειναν αμετάβλητες, μετά από αύξηση 0,6%. Μεταξύ των μεγαλύτερων οικονομιών του μπλοκ, το ΑΕΠ αυξήθηκε σε ετήσια βάση το πρώτο τρίμηνο του 2024 στην Ισπανία (+2,5%), στη Γαλλία (+1,1%) και στην Ιταλία (+0,7%), ενώ υποχώρησε στη Γερμανία (-0,2%) και στην Ολλανδία (-0,7%). Σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία, ο πληθωρισμός υποχώρησε ελαφρώς στο 2,5% τον Ιούνιο στην Ευρωζώνη από 2,6% τον προηγούμενο μήνα, ενώ και ο δομικός πληθωρισμός παρέμεινε αμετάβλητος στο 2,9%. Η ΕΚΤ μείωσε τα επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης τον Ιούνιο, μετά από εννέα μήνες σταθερών επιτοκίων, κατόπιν της υποχώρησης του πληθωρισμού σε επίπεδα πλησίον του στόχου του 2%. Ωστόσο, σύμφωνα με τους αξιωματούχους της ΕΚΤ, η νομισματική πολιτική θα διατηρηθεί επαρκώς περιοριστική, αναλόγως και της εξέλιξης του πληθωρισμού, καθώς οι εγχώριες πιέσεις τιμών παραμένουν υψηλές. Οι πιο πρόσφατες προβλέψεις του Ευρωσυστήματος έχουν αναθεωρηθεί προς τα πάνω για το 2024 και το 2025, τόσο για τον επίσημο όσο και για τον δομικό πληθωρισμό, με το προσωπικό να προβλέπει πλέον τον επίσημο πληθωρισμό κατά μέσο όρο στο 2,5% το 2024, 2,2% το 2025 και 1,9% το 2026. Για τον δομικό πληθωρισμό, προβλέπεται ότι θα βρίσκεται κατά μέσο όρο στο 2,8% το 2024, 2,2% το 2025 και 2,0% το 2026. Στο σύνολο του 2024, η οικονομία της Ευρωζώνης προβλέπεται από τον ΟΟΣΑ ότι θα αναπτυχθεί με ρυθμό 0,7%, ενώ για το 2025 προβλέπεται επιτάχυνση σε 1,5%. Αναλυτικότερα οι προοπτικές και προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή οικονομία παρουσιάζονται στην ενότητα 2.1Β.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το ΑΕΠ επεκτάθηκε ετησίως κατά 0,3% στο πρώτο τρίμηνο του 2024, κατόπιν αρνητικής ανάπτυξης (-0,2%) το προηγούμενο τρίμηνο, από ανάπτυξη 0,3% πριν ένα έτος. Ο πληθωρισμός υποχώρησε στο 2,0% τον Μάιο από 2,3% τον προηγούμενο μήνα. Παρ' όλο που

ο πληθωρισμός επέστρεψε στον στόχο, η κεντρική τράπεζα της χώρας διατήρησε το βασικό της επιτόκιο αμετάβλητο στο 5,25% τον Ιούνιο, υψηλό 16 ετών, δεσμευόμενη να διατηρήσει μια περιοριστική νομισματική πολιτική έως ότου μειωθούν με διατηρήσιμο τρόπο οι κίνδυνοι πληθωρισμού. Συνολικά για το 2024 προβλέπεται μεγέθυνση 0,4%, ενώ για το επόμενο έτος προβλέπεται ανάπτυξη 1,0%.

Στην Ιαπωνία, το ΑΕΠ μειώθηκε ετησίως κατά 0,2% στο πρώτο τρίμηνο του 2024, κατόπιν αύξησης 1,2% στο προηγούμενο τρίμηνο και αύξησης 2,6% ένα χρόνο πριν. Η συρρίκνωση οφείλεται κυρίως σε διακοπές παραγωγής σε μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες. Παρά τις προκλήσεις, η κεντρική τράπεζα της χώρας παραμένει αισιόδοξη για την ανθεκτικότητα της κατανάλωσης και αναμένει πιθανή ανάκαμψη στα επόμενα τρίμηνα. Για το 2024 η ιαπωνική οικονομία προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 0,5%, ενώ για το 2025 προβλέπεται ανάπτυξη 1,1%.

Στη συνέχεια της τρέχουσας υποενότητας παρουσιάζονται οι πρόσφατες τάσεις και οι προκλήσεις οικονομικής πολιτικής σε τέσσερις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες παράγουν συνολικά σχεδόν το 1/3 του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Αναλυτικά, η οικονομία της Κίνας κατέγραψε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξής της στο πρώτο τρίμηνο του 2024, στο 5,3%, οριακά υψηλότερο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (5,2%). Ήταν η ισχυρότερη ετήσια επέκταση από το δεύτερο τρίμηνο του 2023, ενισχυμένη από τα συνεχιζόμενα μέτρα στήριξης του Πεκίνου και τις δαπάνες που σχετίζονται με το φεστιβάλ του Σεληνιακού Νέου Έτους. Η υψηλή ετήσια επέκταση ενισχύθηκε από τα συνεχιζόμενα μέτρα στήριξης. Κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2024, οι πάγιες επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 4,5%, τη μεγαλύτερη αύξηση εδώ και σχεδόν ένα χρόνο. Σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία, η οικονομία έκανε ένα καλό ξεκίνημα, θέτοντας ισχυρά θεμέλια για την επίτευξη του στόχου αύξησης του ΑΕΠ κατά περίπου 5% φέτος. Ωστόσο, τα στοιχεία του Μαρτίου έδειξαν ότι η βιομηχανική παραγωγή και οι λιανικές πωλήσεις αυξήθηκαν λιγότερο από ό,τι προβλεπόταν, υπογραμμίζοντας ότι μεγαλύτερη χαλάρωση της πολιτικής παραμένει αναγκαία για την οικονομία. Για το 2024 προβλέπεται μικρή επιβράδυνση της ανάπτυξης στο 4,9% και περαιτέρω επιβράδυνση προβλέπεται το 2025 (4,5%).

Η οικονομία της Ινδίας επεκτάθηκε κατά 7,8% το πρώτο τρίμηνο του 2024, πολύ πάνω από τις αρχικές προβλέψεις, παρατείνοντας την ισχυρή τάση ανάπτυξης. Το γεγονός αυτό καθιστά την ινδική οικονομία την ταχύτερα αναπτυσσόμενη μεγάλη οικονομία του κόσμου, με αιχμή την απότομη επιτάχυνση της παραγωγής στη μεταποίηση, τις κατασκευές, τη δημόσια διοίκηση, την άμυνα και άλλες υπηρεσίες, και τις εξορυκτικές δραστηριότητες. Συνολικά για το 2024 προβλέπεται ετήσια ανάπτυξη 6,6%, ρυθμός που προβλέπεται να διατηρηθεί και το 2025.

Η οικονομία της Τουρκίας κατέγραψε ρυθμό ανάπτυξης 5,7% σε ετήσια βάση το πρώτο τρίμηνο του 2024, από 4,0% το προηγούμενο τρίμηνο, έναντι ανάπτυξης 3,0% πριν ένα χρόνο. Η ανάπτυξη προήλθε κυρίως από την ισχυρή αύξηση των καθαρών εξαγωγών, ενώ η ανάπτυξη της ιδιωτικής κατανάλωσης σημείωσε ισχυρή επιβράδυνση. Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού συνέχισε να ενισχύεται φτάνοντας στο 75,5% τον Μάιο, ενώ η ισοτιμία της τουρκικής λίρας συνεχίζει να υποχωρεί. Αν και η στροφή της νομισματικής πολιτικής σε πιο ορθολογική, οδήγησε σε ραγδαία αύξηση του βασικού επιτοκίου στο 50%, ωστόσο, η ετήσια άνοδος δολαρίου και ευρώ σε σχέση με την τουρκική λίρα έχει φτάσει σε 60,8% και 63,6%, αντίστοιχα, τον Μάιο. Για το σύνολο του 2024 η τουρκική οικονομία προβλέπεται να αναπτυχθεί με ρυθμό 3,4%, ενώ για το 2025 προβλέπεται ανάπτυξη 3,2%.

Από τις χώρες τις Λατινικής Αμερικής, η οικονομία της Βραζιλίας κατέγραψε μεγέθυνση 1,7% στο πρώτο τρίμηνο του 2024, από 2,2% το προηγούμενο τρίμηνο και 3,7% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Για το 2024 προβλέπεται ανάπτυξη 1,9%, ενώ για το 2025 2,1%.

Οι δείκτες επιχειρηματικής και καταναλωτικής εμπιστοσύνης του ΟΟΣΑ υποχωρούν τον Μάιο, ενώ διατηρούνται σε επίπεδα πλησίον αλλά χαμηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου τους (Διάγραμμα 2.1).

Διάγραμμα 2.1

Δείκτες οικονομικού κλίματος για τις χώρες του ΟΟΣΑ (στοιχεία εποχικά διορθωμένα, 100 = μακροχρόνιος μέσος όρος)

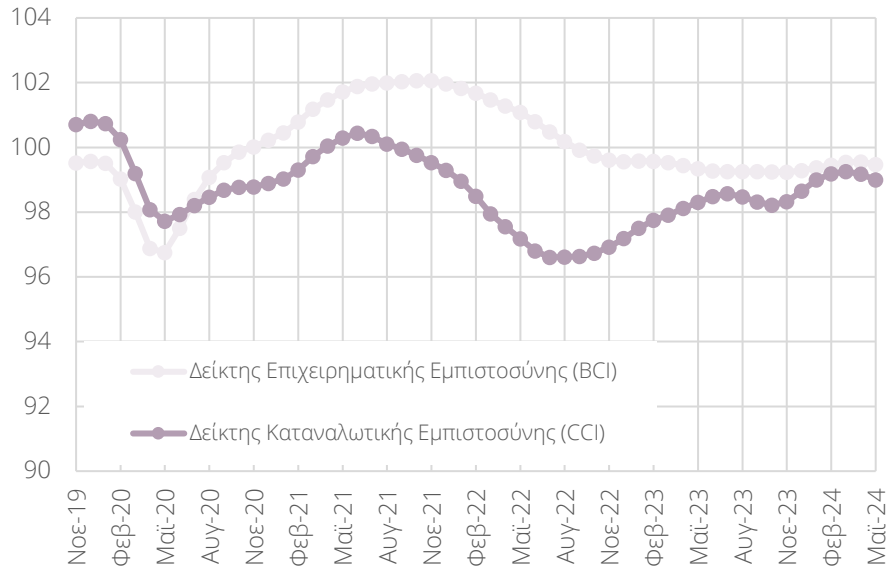

Υποχώρηση εμφανίζουν οι δείκτες καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης παγκοσμίως, χαμηλότερα του μακροχρόνιου μέσου όρου τους

Πηγή: ΟΟΣΑ

Β. Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης

- Θετικός ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ στην ΕΕ και την Ευρωζώνη το πρώτο τρίμηνο του 2024, κατά 0,5% και 0,4% αντίστοιχα.
- Θετικοί ρυθμοί ανάπτυξης και χαμηλότερος πληθωρισμός το 2024 και το 2025 σύμφωνα με την εαρινή έκθεση οικονομικών προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αναθεώρηση του πληθωρισμού προς τα κάτω σε σχέση με τον χειμώνα.
    - Ευρωζώνη: 0,8% και 1,4% ανάπτυξη, 2,5% και 2,1% πληθωρισμός για 2024 και 2025
    - ΕΕ27: 1,0% και 1,6% ανάπτυξη, 2,7% και 2,2% πληθωρισμός για 2024 και 2025
- Μείωση των τριών βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ κατά 25 μονάδες βάσης τον Ιούνιο. Προσδοκία για διατήρησή τους ψηλά έως την επιστροφή του πληθωρισμού στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%.
- Οι αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις στην Μέση Ανατολή εγείρουν ανησυχία. Διαταραχές στον ενεργειακό εφοδιασμό (ειδικά στο πετρέλαιο) θα μπορούσαν να έχουν σημαντική επίδραση στις προοπτικές ανάπτυξης της ΕΕ και στον πληθωρισμό.

Παρά τη συνέχιση των πολέμων στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή αλλά και τις αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις στην ευρύτερη γειτονιά της Ευρώπης, η οικονομία της ΕΕ κατάφερε να επανέλθει το πρώτο τρίμηνο του 2024 και οι συνθήκες για σταδιακή επιτάχυνση της οικονομικής δραστηριότητας φέτος και το επόμενο έτος παραμένουν σε ισχύ. Ο πληθωρισμός συνεχίζει να επιβραδύνεται, η αγορά εργασίας παραμένει ισχυρή και η κατανάλωση αναδεικνύεται ως βασικός μοχλός της οικονομικής μεγέθυνσης. Η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής και η περαιτέρω αξιοποίηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στηρίζουν την ανάκαμψη της επενδυτικής δραστηριότητας, αν και πιο αργά από ό,τι αναμενόταν. Τέλος, καλύτερες προοπτικές για το παγκόσμιο εμπόριο μπορούν να στηρίξουν την εξωτερική ζήτηση της ΕΕ για αγαθά, τονώνοντας τον τομέα της μεταποίησης[1].

Οι προϋπολογισμοί των κρατών μελών της ΕΕ παραμένουν επιβαρυμένοι από το χρέος που δημιούργησαν η πανδημία του κορονοϊού και η ενεργειακή κρίση. Συνολικά στην ΕΕ, το δημόσιο έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί, μετά την κατάργηση σχεδόν όλων των μέτρων στήριξης για την ενέργεια. Παρ' όλα αυτά, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί λίγο το επόμενο έτος ενώ είναι ήδη υψηλός υπογραμμίζοντας την ανάγκη για δημοσιονομική εξυγίανση. Το πλέον μεταρρυθμισμένο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, θα επιτρέψει την καθοδήγηση της διαδικασίας εξυγίανσης στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών κανόνων, με έμφαση στην ενίσχυση της βιωσιμότητας του χρέους των κρατών μελών, προωθώντας παράλληλα μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη. Παρέχοντας στα κράτη-μέλη περισσότερη ελευθερία στον καθορισμό της δημοσιονομικής τους προσαρμογής, το νέο πλαίσιο ενισχύει την εθνική ευθύνη για την εκπλήρωση των δεσμεύσεών τους. Παράλληλα, τα εθνικά σχέδια (τα οποία πρέπει να κατατεθούν σε τελική μορφή τον Σεπτέμβρη του τρέχοντος έτους) συμπεριλαμβάνουν και μεταρρυθμιστικά και επενδυτικά σχέδια.

[1] European Economic Forecasts Spring 2024, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2024

Οικονομική δραστηριότητα το πρώτο τρίμηνο του 2024

Η οικονομική δραστηριότητα βελτιώθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2024 τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) όσο και στην Ευρωζώνη (ΕΖ). Σε ετήσια βάση, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,5% στην ΕΕ και 0,4% στην Ευρωζώνη από αύξηση 0,3% και 0,2% αντίστοιχα το προηγούμενο τρίμηνο. Σε όρους εποχικά διορθωμένης τριμηνιαίας μεταβολής, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 0,3% τόσο στην ΕΕ όσο και στην ΕΖ.[2] Μεταξύ των μεγάλων κρατών-μελών, το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε στην Ισπανία, τη Γαλλία και την Ιταλία το πρώτο τρίμηνο του 2024. Στη Γερμανία, το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 0,5% και στην Ιρλανδία κατά 5,4%. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 1) παρουσιάζεται ο ρυθμός ανάπτυξης του α' τριμήνου σε ετήσια βάση ανά χώρα της ΕΖ.

Μετά την υποτονική ανάκαμψη του 2023, η ιδιωτική κατανάλωση φαίνεται να ακολουθεί ανοδική τάση στις αρχές του 2024. Στο α' τρίμηνο αυξήθηκε κατά 0,6% σε ετήσια βάση στην ΕΕ και κατά 0,4% στην ΕΖ μετά την αύξηση κατά 0,4% σε αμφότερες το προηγούμενο τρίμηνο. Η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε κατά 0,4% στην ΕΕ και 0,3% στην Ευρωζώνη το πρώτο τρίμηνο του 2024, σε ετήσια βάση, μετά από ισόποσες αυξήσεις το προηγούμενο τρίμηνο. Μείωση σε ετήσια βάση καταγράφηκε το πρώτο τρίμηνο του έτους στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών στην ΕΕ (-0,1%), και στην Ευρωζώνη (-0,4%), κατόπιν μεγαλύτερης μείωσης κατά 0,7% και 1,3% αντίστοιχα το προηγούμενο τρίμηνο και ισχυρής αύξησης στο πρώτο τρίμηνο του 2023 (1,9% και 1,6% αντίστοιχα). Οι εισαγωγές επίσης μειώθηκαν σε ετήσια βάση, κατά 0,5% στην ΕΕ και 0,8% στην ΕΖ. Η μείωση στο τέταρτο τρίμηνο του 2023 ήταν μεγαλύτερη, -1,0% και -1,2% αντίστοιχα. Προβλέπεται αύξηση κατά 1,3% και 0,9 αντίστοιχα το 2024.

Το πρώτο τρίμηνο του 2024 σημειώθηκε περαιτέρω αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και προβλέπεται να μειωθεί ακόμα περισσότερο στο μέλλον. Ο συνολικός πληθωρισμός το πρώτο τρίμηνο του 2024 ήταν κατά μέσο όρο 2,5% σε ετήσια βάση στη Ευρωζώνη και 2,6% στην ΕΕ από 2,9% και 3,4% αντίστοιχα το προηγούμενο τρίμηνο. Τα τρόφιμα και τα μη ενεργειακά βιομηχανικά αγαθά έχουν γίνει οι κύριοι παράγοντες αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού. Η διασπορά του πληθωρισμού εντός της ΕΕ είναι μειωμένη σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (βλέπε Παράρτημα, Διάγραμμα 4).

Μετά από δύο χρόνια σημαντικής αύξησης, η απασχόληση στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη συνέχισε να αυξάνεται το 2023, αλλά με πιο ήπιο ρυθμό. Στο σύνολο του έτους, η απασχόληση αυξήθηκε κατά 1,2% στην ΕΕ και 1,3% στην ΕΖ, έναντι 2,3% και 1,5% αντίστοιχα το 2022. Η ισχυρή επίδοση αντανακλά ευνοϊκές εξελίξεις τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά εργασίας. Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών κατέγραψε νέο ρεκόρ το 2023, φτάνοντας στο 75,3%. Οι υψηλότερες αυξήσεις στην απασχόληση καταγράφηκαν στη Μάλτα, την Ιρλανδία, την Κύπρο και την Εσθονία σε σύγκριση με τα επίπεδα του πρώτου τριμήνου του 2023. Μόνο τρία κράτη μέλη (Κροατία, Σλοβενία και Πορτογαλία) παρουσίασαν μείωση της απασχόλησης. Στο Παράρτημα (Διαγράμματα 5 και 6) παρουσιάζονται το ποσοστό απασχόλησης και η μεταβολή απασχόλησης ανά χώρα της ΕΖ.

Το ποσοστό ανεργίας ήταν 6,1% για το σύνολο του 2023 (από 6,2% το 2022) στην ΕΕ και έχει σταθεροποιηθεί σε αυτή την περιοχή στους πρώτους μήνες του 2024. Στην ΕΖ το ποσοστό ανήλθε σε 6,7% από 6,4% το προηγούμενο τρίμηνο. Στο α' τρίμηνο το ποσοστό ανεργίας κυμάνθηκε από 2,7% στη Μάλτα έως 13,0% στην Ισπανία. Μεταξύ των μεγάλων-κρατών μελών, διαμορφώθηκε στο

[2] Eurostat GDP release, 7 Ιουνίου 2024

3,0% στη Γερμανία, 3,1% στην Ολλανδία, 7,0% στη Γαλλία και 8,3% στην Ιταλία. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 7) παρουσιάζεται το ποσοστό ανεργίας ανά χώρα της ΕΖ.

Η πτώση του δημοσιονομικού ελλείμματος της ΕΕ ανακόπηκε το 2023 καθώς η οικονομική δραστηριότητα εξασθένησε. Μετά από μια σημαντική μείωση το 2021 και το 2022, το μέσο έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της ΕΕ αυξήθηκε οριακά στο 3,5% του ΑΕΠ το 2023. Αυτή η μικρή επιδείνωση ήταν αποτέλεσμα της υποτονικής οικονομικής δραστηριότητας, η οποία είχε αρνητικό αντίκτυπο στην αύξηση των φόρων και των κοινωνικών παροχών. Οι υψηλότερες δαπάνες τόκων λόγω της αυστηρής νομισματικής πολιτικής έπαιξαν επίσης ρόλο. Η εαρινή έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέπει μείωση του ελλείμματος στο 3,0% τόσο για την ΕΖ όσο και για τη ΕΕ το 2024. Ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ της ΕΕ προβλέπεται να σταθεροποιηθεί το 2024 και να αυξηθεί ελαφρά το 2025. Στο τέλος του 2023, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ στην ΕΕ ήταν 83% (90% στην ΕΖ), περίπου 9 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το ιστορικά υψηλό 92% που καταγράφηκε στο τέλος του 2020 (99% στη Ευρωζώνη). Ωστόσο, παραμένει περίπου 4 π.μ. πάνω από το προ-πανδημίας επίπεδο. Προβλέπεται σταθερότητα για το 2024 και ήπια αύξηση το 2025 τόσο στην ΕΕ όσο και στην ΕΖ. Οι πιο μεγάλες πτώσεις έως το τέλος του 2025 αναμένονται στην Ελλάδα, την Κύπρο και την Πορτογαλία. Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 2 και 3) παρουσιάζεται το δημοσιονομικό ισοζύγιο και ο λόγος δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ, ανά χώρα της ΕΖ.

Σύμφωνα με ανακοίνωσή της στις 6 Ιουνίου 2024, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να μειώσει τα τρία βασικά επιτόκιά της κατά 25 μονάδες βάσης. Βάσει της δυναμικής του υποκείμενου πληθωρισμού, των μελλοντικών προοπτικών για την εξέλιξή του και την ισχύ της μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, κρίθηκε σκόπιμο να χαλαρώσει η νομισματική πολιτική μετά από εννέα μήνες διατήρησης σταθερών επιτοκίων. Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ είναι αποφασισμένο να διασφαλίσει ότι ο πληθωρισμός θα επιστρέψει στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2% εγκαίρως. Επομένως, θα διατηρήσει τα επιτόκια επαρκώς υψηλά μέχρι την επίτευξη αυτού του στόχου. Η έκθεση της ΕΚΤ στο πλαίσιο του χαρτοφυλακίου του προγράμματος αγοράς στοιχείων ενεργητικού (asset purchase programme – APP) μειώνεται με σταθερό ρυθμό, καθώς το Ευρωσύστημα δεν επανεπενδύει πλέον τις πληρωμές κεφαλαίου από τίτλους που λήγουν.

Όσον αφορά το έκτακτο πρόγραμμα αγοράς στοιχείων ενεργητικού λόγω πανδημίας (PEPP), το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε ότι θα μειώσει τις κατοχές τίτλων του Ευρωσυστήματος στο πλαίσιο του προγράμματος έκτακτης αγοράς πανδημίας (PEPP) κατά €7,5 δισεκ. μηνιαίως κατά μέσο όρο κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Το Διοικητικό Συμβούλιο σκοπεύει να διακόψει τις επανεπενδύσεις στο πλαίσιο του PEPP στα τέλη του 2024. Τέλος, το μέσο για την προστασία της μετάδοσης (Transmission Protection Instrument – TPI) είναι διαθέσιμο για να αντισταθμιστούν ανεπιθύμητες, μη προβλέψιμες μεταβολές στην αγορά που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά τη μετάδοση της νομισματικής πολιτικής στην ευρωζώνη, με στόχο την σταθερότητα των τιμών.

Συμβολή συνιστωσών ΑΕΠ

Βάσει αυτών των εξελίξεων στις συνιστώσες του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη (Διάγραμμα 2.2), η συμβολή των καθαρών εξαγωγών ήταν θετική (+0,3%), μεγαλύτερη από το προηγούμενο τρίμηνο (-0,1%). Η θετική συμβολή των καθαρών εξαγωγών στο πρώτο τρίμηνο φέτος προήλθε από τη μεγαλύτερη μείωση της αρνητικής συμβολής των εξαγωγών σε σχέση με τις εισαγωγές. Η συμβολή της εγχώριας ζήτησης ήταν της τάξης του 0,1% του ΑΕΠ, από επίδραση 0,3 ποσοστιαίων μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Η συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης παρέμεινε σταθερή στο πρώτο

τρίμηνο του 2024 στο 0,4% και το ίδιο έκανε η συμβολή της δημόσιας κατανάλωσης (0,3%). Η συμβολή των ακαθάριστων επενδύσεων έγινε περισσότερο αρνητική σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (-0,7% από -0,4%).

Διάγραμμα 2.2

Ευρωζώνη – Συμβολή συνιστωσών ΑΕΠ στον πραγματικό ρυθμό μεταβολής του (σε ποσοστιαίες μονάδες)

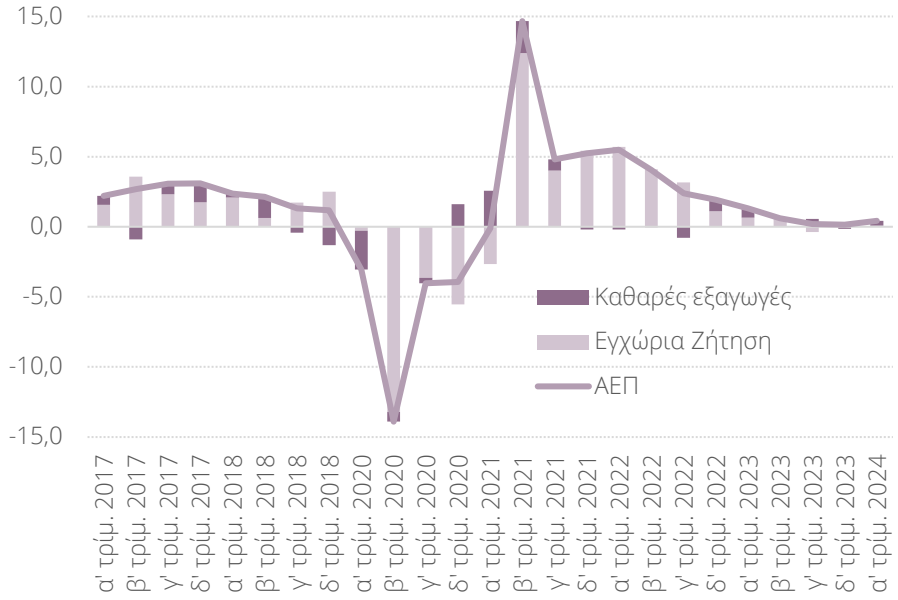

Θετική συμβολή καθαρών εξαγωγών και εγχώριας ζήτησης στη μεταβολή του ΑΕΠ της Ευρωζώνης το α' τρίμ. του 2024.

Πηγή: Eurostat

Δείκτης €-COIN και δείκτης οικονομικού κλίματος

Ο βασικός πρόδρομος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας σε Ευρωζώνη και Ευρωπαϊκή Ένωση αυξήθηκε οριακά στο δεύτερο τρίμηνο του 2024. Ο δείκτης €-COIN έφτασε στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων ετών τον Νοέμβριο του 2023 αλλά από έκτοτε η πορεία είναι γενικά αυξητική. Τον Ιούνιο του 2024 έφτασε τις 0,16 μονάδες από 0,15 τον Μάρτιο και 0,26 τον Απρίλιο (Διάγραμμα 2.3). Η σταθερότητα του τελευταίου τριμήνου προμηνύει πιθανή σταθερότητα του ΑΕΠ στο επόμενο τρίμηνο.

Ο δείκτης Οικονομικού Κλίματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην ΕΕ-27 και την Ευρωζώνη κινήθηκε στο δεύτερο τρίμηνο του 2024 σε παρόμοια επίπεδα με του πρώτου τριμήνου. Η πορεία ήταν πτωτική από τον Φεβρουάριο του 2023 μέχρι κα τον Σεπτέμβριο τόσο για την ΕΕ όσο και για την Ευρωζώνη αλλά έγινε ανοδική από τον Οκτώβρη του 2023 έως τον Μάρτιο του 2024. Έκτοτε, η πορεία είναι ελαφρά πτωτική, με την πτώση να είναι μεγαλύτερη στην Ευρωζώνη σε σχέση με την ΕΕ. Ενδεικτικά, τον Ιούνιο του 2024 ο δείκτης Οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 96,4 μονάδες στην ΕΕ-27 και στις 95,9 μονάδες στην Ευρωζώνη, σε επίπεδα χαμηλότερα συγκριτικά με τον προηγούμενο μήνα αλλά υψηλότερα σε σχέση με πέρυσι, 1,7 μονάδες υψηλότερα στην ΕΕ και 0,2 μονάδες υψηλότερα στην ΕΖ σε σχέση με ένα έτος πριν (Πίνακας 2.2).

Διάγραμμα 2.3

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN & ΑΕΠ Ευρωζώνης*

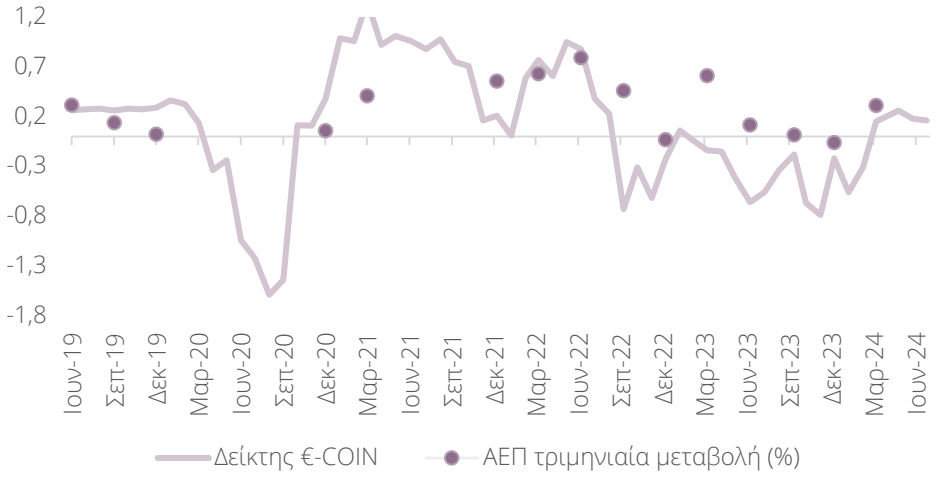

Σταθερός ο δείκτης €-COIN το δεύτερο τρίμηνο του 2024.

*Το ερευνητικό κέντρο Centre of Economic Policy Research σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ιταλίας εκτιμά κάθε μήνα τον πρόδρομο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας €-COIN για την Ευρωζώνη. Ο δείκτης συνιστά πρόβλεψη της τριμηνιαίας ανάπτυξης του ΑΕΠ και προκύπτει από τη σύνθεση ποικίλων διαφορετικών δεδομένων, όπως η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής, των τιμών, στοιχείων από την αγορά εργασίας, καθώς και χρηματοοικονομικών στοιχείων. Πηγές: CEPR, Bank of Italy, Eurostat

Πίνακας 2.2

Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ΕΕ-27 & Ευρωζώνης (μ.ό. 2000-2020=100)

Μήνας	Ιουλ-22	Αυγ-22	Σεπ-22	Οκτ-22	Νοε-22	Δεκ-22	Ιαν-23	Φεβ-23	Μαρ-23	Απρ-23	Μαι-23	Ιουν-23
ΕΕ-27 (2020)	98.8	97.9	94.4	93.3	94.4	95.7	97.8	97.9	97.4	97.6	95.8	94.7
Ευρω-ζώνη	99.3	98.6	95.1	94.1	95.3	96.8	99.4	99.4	98.8	99	96.6	95.7

Μήνας	Ιουλ-23	Αυγ-23	Σεπ-23	Οκτ-23	Νοε-23	Δεκ-23	Ιαν-24	Φεβ-24	Μαρ-24	Απρ-24	Μαι-24	Ιουν-24
ΕΕ-27 (2020)	94.4	93.9	93.5	94.	94.3	96.3	96.3	95.9	96.6	96.3	96.6	96.4
Ευρω-ζώνη	94.8	94.	93.9	93.9	94.2	96.4	96.1	95.5	96.3	95.6	96.1	95.9

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (DG ECFIN), Ιούλιος 2024

Προκλήσεις

Η οικονομία της Ευρώπης, και ειδικότερα αυτή της Ευρωζώνης, αντιμετωπίζει μια σειρά από προκλήσεις. Επιγραμματικά, οι κυριότερες είναι:

- Οι εμπόλεμες συρράξεις στην Ουκρανία και την Μέση Ανατολή και οι οικονομικές επιπτώσεις υψηλής έντασης και διάρκειας.
- Νέες διαταραχές στον ενεργειακό εφοδιασμό (ειδικά στο πετρέλαιο) θα μπορούσαν ενδεχομένως να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις προοπτικές ανάπτυξης της ΕΕ και στον πληθωρισμό.

- Στις ΗΠΑ, μια πιο αργή από την αναμενόμενη τάση αποπληθωρισμού ενδέχεται να επιδεινώσει τις παγκόσμιες χρηματοοικονομικές συνθήκες και τη ζήτηση αγαθών.
- Ιστορικά υψηλός αριθμός ανθρώπων παγκοσμίως θα ψηφίσει το 2024, με την πολιτική αβεβαιότητα να επιβαρύνει το επενδυτικό κλίμα.
- Ενδέχεται η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής να γίνει με βραδύτερο ρυθμό, επιβαρύνοντας την οικονομική δραστηριότητα.
- Ανάγκη συντονισμού δημοσιονομικών και νομισματικών πολιτικών σε συλλογικό και εθνικό επίπεδο, προκειμένου να υπάρξει ισορροπία μεταξύ του στόχου συγκράτησης των πληθωριστικών προσδοκιών και αποφυγής οικονομικής ύφεσης.
- Αυξανόμενοι κίνδυνοι φυσικών καταστροφών που συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.

Προβλέψεις για την εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών (Μάιος 2024)

Στον πίνακα 2.3, παρουσιάζονται οι προβλέψεις για τις κύριες οικονομικές μεταβλητές της ΕΕ και της Ευρωζώνης σε ετήσια βάση. Οι εαρινές προβλέψεις για το ΑΕΠ κινούνται σε παρόμοια επίπεδα με τις χειμερινές ενώ έγινε αναθεώρηση προς τα κάτω των προβλέψεων για τον πληθωρισμό. Έγιναν επίσης σημαντικές προς τα κάτω αναθεωρήσεις σε σχέση με το φθινόπωρο για τις επενδύσεις και τις εξαγωγές. Βάσει των πλέον πρόσφατων προβλέψεων, η ανάπτυξη στην Ευρωζώνη εκτιμάται πως διαμορφώθηκε σε 0,4% το 2023 ενώ το 2024 προβλέπεται μεγαλύτερος ρυθμός ανάπτυξης 0,8%, ομοίως για την Ευρωπαϊκή Ένωση η ανάπτυξη το 2023 υπολογίζεται στο 0,4% και στο 1,0% για το τρέχον έτος. Για το 2025 προβλέπεται ακόμα μεγαλύτερη ανάπτυξη, της τάξης του 1,4% και του 1,6% για την ΕΖ και την ΕΕ αντίστοιχα.

Ως προς τις συνιστώσες του ΑΕΠ, για την ιδιωτική κατανάλωση προβλέπεται αύξηση 1,3% για το 2024 ενώ για το 2025, αύξηση 1,7% στην ΕΕ. Για την Ευρωζώνη, προβλέπεται αύξηση 1,1% το 2024 και 1,5% το 2025 (Πίνακας 2.3). Για τη δημόσια κατανάλωση, προβλέπεται αύξηση 1,6% στην ΕΕ και 1,3% στην ΕΖ το 2024 και προβλέπονται αυξήσεις 1,2% και 1,1%, αντίστοιχα για το 2025. Οι ακαθάριστες επενδύσεις εκτιμάται ότι διαμορφώθηκαν στο 1,2% στην ΕΖ και στο 1,5% στην ΕΕ το 2023. Για το 2024, προβλέπεται αύξηση κατά 0,1% και 0,3% στην ΕΖ και την ΕΕ αντίστοιχα, που αποτελεί σημαντική αναθεώρηση προς τα κάτω σε σχέση με τις φθινοπωρινές προβλέψεις. Ανάκαμψη αναμένεται το 2025. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να αυξηθούν κατά 0,9% και 1,4% το 2024 στην ΕΖ και στην ΕΕ, αντίστοιχα που επίσης αποτελούν αναθεώρηση προς τα κάτω. Προβλέπονται σημαντικές αυξήσεις το 2025. Οι εισαγωγές προβλέπεται να αυξηθούν κατά 1,3% στην ΕΕ και 0,9% στην ΕΖ το 2024. Για το 2024, προβλέπεται πληθωρισμός 2,7% και 2,5% στην ΕΕ και την ΕΖ αντίστοιχα.

Η απασχόληση προβλέπεται να αυξηθεί κατά 0,6% και 0,7% στην ΕΕ και την ΕΖ αντίστοιχα το 2024. Το χρέος της ΕΕ προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 82,9% στην ΕΕ και στο 90,0% στην ΕΖ το 2024, ελαφρά αυξημένες προβλέψεις σε σχέση με το φθινόπωρο αλλά περισσότερο αυξημένες για το 2025 που προβλέπεται αύξηση στο 83,4% και 90,4% αντίστοιχα. Τέλος, βελτιωμένες είναι οι προβλέψεις για το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σε σχέση με το φθινόπωρο, με τις πλέον πρόσφατες προβλέψεις για το 2024 να διαμορφώνονται στο 3,1% και 3,2% για την ΕΕ και την ΕΖ αντίστοιχα. Παρομοίως και για το 2025.

Πίνακας 2.3

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ-27, Ευρωζώνη (πραγματικές ετήσιες % μεταβολές, εκτός αν δηλώνεται διαφορετικά)

	ΕΕ			Ευρωζώνη		
	2023	2024	2025	2023	2024	2025
ΑΕΠ	0,4	1,0	1,6	0,4	0,8	1,4
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,4	1,3	1,7	0,5	1,1	1,5
Δημόσια Κατανάλωση	0,9	1,6	1,2	0,7	1,3	1,1
Ακαθάριστες επενδύσεις	1,5	0,3	2,0	1,2	0,1	1,6
Εξαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	-0,2	1,4	3,1	-1,1	0,9	3,1
Εισαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	-1,4	1,3	3,3	-1,6	0,9	3,2
Απασχόληση	1,2	0,6	0,4	1,4	0,7	0,5
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	6,1	6,1	6,0	6,6	6,6	6,5
Πληθωρισμός	6,4	2,7	2,2	5,4	2,5	2,1
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3,5	-3,0	-2,9	-3,6	-3,0	-2,8
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	82,9	82,9	83,4	90,0	90,0	90,4
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	2,9	3,1	3,1	2,9	3,2	3,2

Πηγή**:** European Economic Forecasts, Spring 2024, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Μάιος 2024

2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

Α. Οικονομικό κλίμα

- Μικρή ενίσχυση του Δείκτη Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα κατά το β' τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (110,0 από 106,9 μον.). Ήπια βελτίωση σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό τρίμηνο (108,2 μον.).
- Οι επιχειρηματικές προσδοκίες ενισχύθηκαν ήπια στο τρέχον τρίμηνο σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο στη Βιομηχανία και εντονότερα στις Υπηρεσίες, ενώ εξασθένισαν αισθητά στις Κατασκευές και ηπιότερα στο Λιανικό εμπόριο.
- Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ενισχύθηκε ήπια την περίοδο Απριλίου-Ιουνίου έναντι του προηγούμενου τριμήνου, στις -42,7 (από –46,1) μονάδες. Παράλληλα, κινείται αισθητά χαμηλότερα σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα (-36,7 μον.).

Οι έρευνες οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ προσφέρουν σημαντική πληροφόρηση για τις εξελίξεις στην οικονομία, τόσο από την πλευρά των επιχειρήσεων, όσο και από την πλευρά της τελικής ζήτησης, δηλαδή των καταναλωτών. Εξάλλου, βασικοί δείκτες που περιλαμβάνονται σε αυτές αποτελούν πρόδρομους δείκτες για διάφορα μεγέθη της οικονομίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν με επάρκεια για την πρόβλεψη των άμεσων εξελίξεων, ακόμα και για την πορεία του ΑΕΠ[3].

Στο δεύτερο τρίμηνο του 2024 ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος βελτιώθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, κατά 1,2 μονάδες. Η ενίσχυση του δείκτη προήλθε από την βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες και τη Βιομηχανία, με τις προσδοκίες στο Λιανικό εμπόριο και τις Κατασκευές να εξασθενούν. Παράλληλα, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης διαμορφώθηκε σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, στις -42,7 (από -46,1) μονάδες.

Οι πολιτικές εξελίξεις των τελευταίων δύο ετών, τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ήταν καταλύτες για τις προσδοκίες κυρίως στον τομέα της Βιομηχανίας, αλλά και των Κατασκευών οι οποίες επλήγησαν συστηματικά ήδη από το 2022 από την άνοδο των τιμών στην ενέργεια και σε άλλες πρώτες ύλες εξαιτίας του πολέμου στην Ουκρανία, καθώς και από τις δυσχέρειες στη λειτουργία των διεθνών εφοδιαστικών αλυσίδων. Συνολικά, το οικονομικό κλίμα αποδεικνύεται ευμετάβλητο αυτή την περίοδο, αντανακλώντας από τη μία το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία είναι σε θετική τροχιά, όμως αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις, στο εξωτερικό περιβάλλον και εγχωρίως, που επηρεάζουν σημαντικά τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Τα αποτελέσματα των ευρωεκλογών προκάλεσαν αύξηση της πολιτικής και οικονομικής αβεβαιότητας στην Ευρώπη, η οποία φαίνεται πως θα διατηρηθεί και στο επόμενο διάστημα. Στη χώρα μας

[3] Επισημαίνεται ότι από τον Μάρτιο του 2018, οι σειρές που παρουσιάζονται στους επιμέρους δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών, δηλαδή οι δείκτες στη Βιομηχανία, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές έχουν αλλάξει ως προς την περίοδο βάσης τους. Συγκεκριμένα, ως νέα βάση ορίστηκε η περίοδος 2000-2010 (=100), διαφοροποιώντας έτσι τους δείκτες, οι οποίοι μέχρι και τον Φεβρουάριο 2018 διαμορφώνονταν με βάση την περίοδο 1996-2006. Οι σειρές όμως έχουν αναθεωρηθεί πλήρως προς τα πίσω, έτσι ώστε τα στοιχεία να είναι μεταξύ τους συγκρίσιμα. Ως αποτέλεσμα οι δείκτες με τη νέα περίοδο βάσης είναι συνολικά υψηλότεροι συγκριτικά με εκείνους με την παλαιότερη περίοδο βάσης. Η αλλαγή περιόδου βάσης από το ΙΟΒΕ δεν επηρεάζει το συνολικό δείκτη οικονομικού κλίματος για την Ελλάδα ή οποιαδήποτε άλλη χώρα.

επηρέασαν το πολιτικό περιβάλλον, οδηγώντας και σε κυβερνητικό ανασχηματισμό, αν και σχετικά περιορισμένης κλίμακας. Οι όποιες επιδράσεις στην οικονομική πολιτική αναμένεται να φανούν από το φθινόπωρο. Στα νοικοκυριά, η μικρή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και η έναρξη της θερινής τουριστικής περιόδου σε συνδυασμό με την καλοκαιρία από τις αρχές του έτους φαίνεται να αμβλύνει σε ένα βαθμό τις πιέσεις στα πραγματικά εισοδήματα από το υψηλό επίπεδο τιμών, ωστόσο ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης παραμένει σε χαμηλότερα από τα περυσινά επίπεδα.

Αναλυτικά, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα το τρίμηνο Απριλίου-Ιουνίου του 2024 ήταν ήπια βελτιωμένος σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο (Διάγραμμα 2.4), στις 110,0 από 106,9 μονάδες, ενώ κυμάνθηκε σε ήπια υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με το μέσο αντίστοιχο περσινό (108,2 μον.).

Στην Ευρώπη, ο αντίστοιχος μέσος δείκτης διατηρήθηκε αμετάβλητος κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση με την προηγούμενη, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 96,4 (από 96,3) μονάδες το δεύτερο τρίμηνο του 2024 στην ΕΕ, και στις 95,9 (από 96,0) μονάδες στην Ευρωζώνη.

Διάγραμμα 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος: ΕΕ-27, Ευρωζώνη και Ελλάδα (2000-2020=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

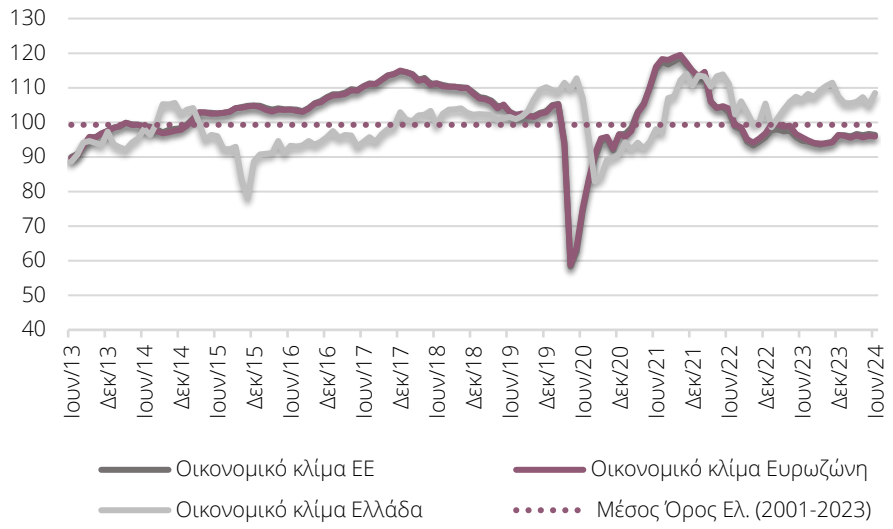

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος το β' τρίμηνο του 2024 ενισχύθηκε σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο κατά 1,2 μονάδες.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN

Σε επίπεδο τομέων, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην Ελλάδα βελτιώθηκαν ελαφρά στη Βιομηχανία και εντονότερα στις Υπηρεσίες, ενώ εξασθένισαν αισθητά στις Κατασκευές και ηπιότερα στο Λιανικό εμπόριο. Στην πλευρά των καταναλωτών, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ενισχύθηκε ελαφρά έναντι του προηγούμενου τριμήνου. Σε σύγκριση με το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο, οι μέσοι δείκτες ενισχύθηκαν σημαντικά στις Υπηρεσίες, ηπιότερα στη Βιομηχανία και τις Κατασκευές, ενώ εξασθένισαν σημαντικά στο Λιανικό εμπόριο. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στην Ελλάδα το τρίμηνο Απριλίου-Ιουνίου του 2024 διαμορφώθηκε ελαφρά υψηλότερα κατά μέσο όρο από το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους, στις -42,7 από -46,1 μονάδες, σε επίπεδο ήπια χαμηλότερο του περσινού (-36,7 μον.). Ο αντίστοιχος μέσος δείκτης ενισχύθηκε ελαφρά στην ΕΕ, στις –13,3 (από –14,3) μονάδες, και στην Ευρωζώνη (--14,3 από -15,5 μονάδες). Αυτά τα επίπεδα είναι αρκετά υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα ένα χρόνο πριν (-16,9 και -17,0 μον. αντίστοιχα).

Οι τάσεις στα επιμέρους βασικά ισοζύγια απαντήσεων που απαρτίζουν το συνολικό δείκτη ήταν κυρίως ανοδικές στο δεύτερο τρίμηνο του 2024 σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Έτσι, οι δυσοίωνες προβλέψεις των καταναλωτών στην Ελλάδα για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους το επόμενο 12μηνο περιορίστηκαν ήπια, ενώ εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας ενισχύθηκαν οριακά. Παράλληλα οι θετικές εκτιμήσεις των νοικοκυριών για την τρέχουσα κατάστασή τους ενισχύθηκαν σημαντικά, ενώ και η πρόθεση για μείζονες αγορές το προσεχές χρονικό διάστημα βελτιώθηκε οριακά.

Αναλυτικότερα, το ποσοστό εκείνων οι οποίοι είναι απαισιόδοξοι για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους το επόμενο 12μηνο εξασθένισε ήπια, στο 54% (από 59% το προηγούμενο τρίμηνο), ενώ διατηρήθηκε στο 7% το ποσοστό όσων δηλώνουν το αντίθετο. Παράλληλα, ενισχύθηκε στο 62% (από 61%) το ποσοστό των καταναλωτών στην Ελλάδα οι οποίοι διατυπώνουν δυσοίωνες προβλέψεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση της χώρας, με το 11% (από 14%) να αναμένει βελτίωση. Ως προς την πρόθεση για αποταμίευση, το ποσοστό των νοικοκυριών που δεν αξιολογούν ως πιθανή την αποταμίευση το επόμενο 12μηνο υποχώρησε οριακά στο 83% (από 84%), ενώ διατηρήθηκε στο 15-16% το ποσοστό εκείνων που τη θεωρούν πιθανή. Στις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας, διατηρήθηκε στο 37% το ποσοστό όσων εκτιμούν ότι η κατάσταση θα επιδεινωθεί, με το 20% κατά μέσο όρο να διατυπώνει αντίθετη άποψη. Το ποσοστό των καταναλωτών που αναφέρει ότι είναι «χρεωμένο» το β' τρίμηνο του 2024 ενισχύθηκε οριακά στο 7%, στο ίδιο σχεδόν επίπεδο με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (8%). Επίσης, βελτιώθηκε ήπια στο 19% (από 17%) το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο (19% και στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2023). Τέλος, το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα» εξασθένισε ελαφρά στο 63% και το ποσοστό των νοικοκυριών που αναφέρουν ότι «αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους» διαμορφώθηκε στο 10% (από 11%), με το αντίστοιχο ποσοστό για το 2023 να κυμαίνεται στο 13% (Διάγραμμα 2.5).

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία το δεύτερο τρίμηνο του 2024 διαμορφώθηκε στις 108,7 (από 104,8 το α' τρίμηνο του 2024) μονάδες, ήπια υψηλότερα σε σύγκριση με την αντίστοιχη επίδοση το 2023 (107,5 μονάδες). Στα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, ο δείκτης στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής από τις +29,6 μονάδες στο α' τρίμηνο του 2024 ενισχύθηκε οριακά το εξεταζόμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στις +32,1 μονάδες. Παράλληλα, εξασθένισαν οι ήπια αρνητικές εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης (στις -6,7 από -15,9 μονάδες ο σχετικός δείκτης). Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα έτοιμων προϊόντων διατηρήθηκαν στα ίδια επίπεδα (στις +10 μον. ο σχετικός δείκτης), ενώ οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι αποκλειστικά ανοδικές: οι προβλέψεις για την εξαγωγική δυναμική του επόμενου τριμήνου βελτιώθηκαν οριακά (+8,4 από +6,6 μον.) με τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού να ενισχύονται αισθητά (-11,7 από τις -26,2 μον.). Στις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό μέσο τριμηνιαίο ισοζύγιο κινήθηκε οριακά ανοδικά, στις +4,0 (από -2,3) μονάδες κατά μέσο όρο.

Το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού κυμάνθηκε αισθητά υψηλότερα, στο 80,7% (από 72,9%), ενώ αντίθετα οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής των επιχειρήσεων ενισχύθηκαν ελαφρά, στους 6 (από 5,5) μήνες κατά μέσο όρο.

Διάγραμμα 2.5

Στοιχεία έρευνας καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους (Απρίλιος-Ιούνιος 2024)

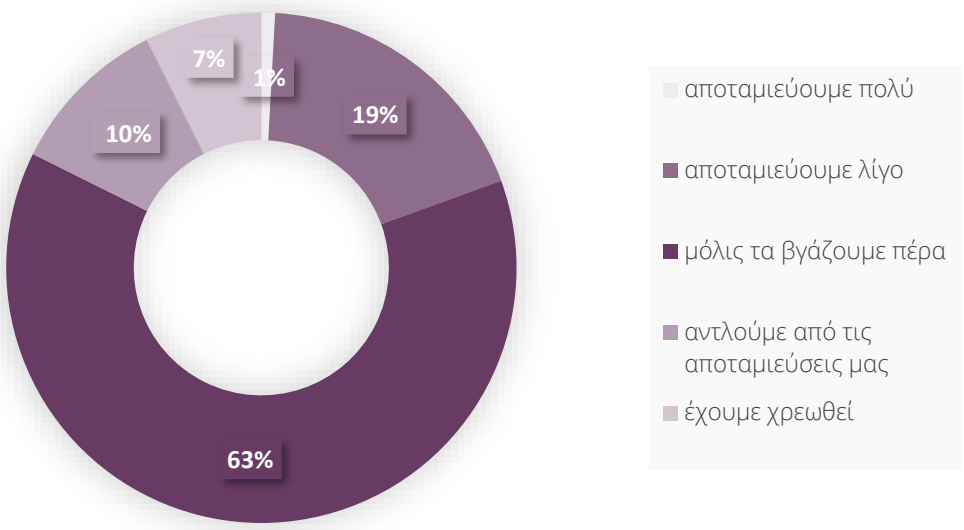

Πηγή: ΙΟΒΕ

Εξασθένιση σε σχέση με το α' τρίμηνο του 2024 του ποσοστού που δηλώνει ότι μόλις τα βγάζει πέρα (63% από 65%). Οριακή ενίσχυση του ποσοστού όσων αναφέρουν πως έχουν χρεωθεί.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν ήπια χαμηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 101,9 μονάδες (από τις 107,6), επίδοση αισθητά χαμηλότερη συγκριτικά με το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι (117,2 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, το μέσο ισοζύγιο για τις εκτιμήσεις των τρεχουσών πωλήσεων κινήθηκε έντονα πτωτικά και διαμορφώθηκε στις +15 μονάδες από τις +44 το προηγούμενο τρίμηνο. Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 35% (από 19%) κρίνει ότι οι πωλήσεις του μειώθηκαν, με το 50% να εκτιμά το αντίθετο. Ως προς τις προβλεπόμενες πωλήσεις, ο δείκτης των +26 μονάδων ενισχύθηκε ελαφρά και διαμορφώθηκε στις +32 μονάδες, με τα αποθέματα να αποκλιμακώνονται ήπια (στις +22 μον. ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, στις +14 μονάδες διαμορφώθηκε το ισοζύγιο των προβλέψεων για τις παραγγελίες προς προμηθευτές από τις +20 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ παράλληλα, ως προς την απασχόληση του τομέα, το μέσο ισοζύγιο προβλέψεων κινήθηκε έντονα ανοδικά, στις +42 (από +14) μονάδες. Τέλος, σε όρους τιμών, το αντίστοιχο ισοζύγιο διατηρήθηκε σε έντονα πληθωριστικά επίπεδα (+32 από +41 μονάδες), με μόλις το 1% των επιχειρήσεων να εκφράζει προσδοκίες αποκλιμάκωσης των τιμών και το 33% (από 43%) να προβλέπει το αντίθετο. Βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών καταγράφηκε το δεύτερο τρίμηνο του 2024 στους περισσότερους από τους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους

του Λιανικού εμπορίου πλην του κλάδου Τροφίμων -Ποτών που σημειώθηκε έντονη υποχώρηση και των Οχημάτων-ανταλλακτικών, όπου ο σχετικός δείκτης υποχώρησε οριακά.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις Κατασκευές εξασθένισαν αισθητά το δεύτερο τρίμηνο του 2024, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις 150,0 μονάδες κατά μέσο όρο, από 160,8 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο. Αυτή η επίδοση βρίσκεται σε ελαφρά υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (145,8 μον.). Στις βασικές μεταβλητές, οι προβλέψεις για την απασχόληση του τομέα ενισχύθηκαν ήπια, με το σχετικό ισοζύγιο από τις +29 μονάδες να διαμορφώνεται στις +31 μονάδες, με το 35% (από 32%) των επιχειρήσεων να αναμένουν περισσότερες θέσεις εργασίας, όταν το 4% αναμένει μείωσή τους. Οι αρνητικές προβλέψεις των επιχειρήσεων για τις προγραμματισμένες εργασίες εντάθηκαν σημαντικά (στις -19 από -2 μον. ο δείκτης), ενώ παράλληλα οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο του προγράμματος εργασιών εξασθένισαν αισθητά (στις +10 από +23 μον. το σχετικό ισοζύγιο).

Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας των επιχειρήσεων του τομέα υποχώρησαν ήπια, στους 5,4, ενώ παράλληλα το ισοζύγιο στις προβλέψεις των τιμών κινήθηκε ήπια πτωτικά στις +20 (από +34) μονάδες, με το 7% των επιχειρήσεων να αναμένει μείωσή τους βραχυπρόθεσμα και το 27% (από 40%) αύξηση. Τέλος, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα στη λειτουργία του διατηρήθηκε στο 13-14%, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 39% (από 44%) κρίνει ως σημαντικότερο εμπόδιο την έλλειψη εργατικού δυναμικού, το 15% (από 9%) τη χαμηλή ζήτηση, το 6% την ανεπάρκεια μηχανολογικού εξοπλισμού, και ένα 12% παράγοντες όπως η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας, οι υψηλές τιμές των πρώτων υλών, η έλλειψη έργων, η καθυστέρηση πληρωμών από το κράτος, κ.ά. ως τα μεγαλύτερα προσκόμματα στη λειτουργία του. Σε κλαδικό επίπεδο, οι επιχειρηματικές προσδοκίες κινήθηκαν ήπια πτωτικά τόσο στον κλάδο των Δημόσιων Κατασκευών, όσο και στον κλάδο των Ιδιωτικών Κατασκευών.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες το υπό εξέταση τρίμηνο ήταν αισθητά υψηλότερος σε σχέση με το προηγούμενο, στις 130,3 μονάδες (από τις 119,1), επίδοση αισθητά υψηλότερη συγκριτικά και με εκείνη στο αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (113,8 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση βελτιώθηκαν σημαντικά, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +50 μονάδες, από +36 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο. Αντίστοιχα κινήθηκαν και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης (+45 από +30 μον. το μέσο ισοζύγιο), με το ισοζύγιο στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση των επιχειρήσεων του τομέα να ενισχύεται ηπιότερα (+60 από +50 μονάδες). Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, σημαντική βελτίωση παρουσίασε το ισοζύγιο προβλέψεων των ερωτηθέντων σχετικά με την απασχόληση, το οποίο ενισχύθηκε κατά 14 μονάδες, στις +42 μονάδες, ενώ στις τιμές ο μέσος δείκτης προσδοκιών των επιχειρήσεων αυξήθηκε ελαφρά και διαμορφώθηκε στις +33 (από +26) μονάδες. Τέλος, ενισχύθηκε στο 83% κατά μέσο όρο το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το μόλις 3% να δηλώνει την ανεπάρκεια ζήτησης και το 7% την ανεπάρκεια εργατικού δυναμικού, ως βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία τους, και το 5% λοιπούς παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται με τη γενική οικονομική κατάσταση, τις τιμές στην ενέργεια, τον πόλεμο στην Ουκρανία κ.ά. Από τους εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών, οι επιμέρους δείκτες ενισχύθηκαν έντονα στο δεύτερο τρίμηνο του 2024 στον κλάδο Ξενοδοχείων-Εστιατορίων-Τουριστικών πρακτορείων και στις Χερσαίες μεταφορές, ηπιότερα στον κλάδο Πληροφορικής ενώ υποχώρησαν ελαφρά στον κλάδο Ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών και στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Πίνακας 2.4

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος

Χρονική περίοδος	Δείκτης Οικονομικού Κλίματος			Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών (Ελλάδα)				Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης (Ελλάδα)
	ΕΕ-27	Ευρωζώνη	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιανικό Εμπόριο	Υπηρεσίες	
2010	98,6	98,3	85,5	79,9	52,2	61,3	68,1	-57,9
2011	98,3	98,4	83,9	81,1	37,7	60,9	66,1	-69,8
2012	89,0	89,0	83,6	81,4	47,5	59,1	58,8	-73,8
2013	91,9	91,8	93,6	92,6	71,5	72,6	75,3	-69,7
2014	98,6	98,3	101,7	99,7	88,4	92,3	93,3	-53,0
2015	102,9	102,8	91,6	86,3	62,0	83,9	78,2	-51,6
2016	104,4	104,1	95,0	96,1	61,3	101,4	79,3	-61,3
2017	110,7	110,5	98,5	98,1	55,4	94,6	92,7	-58,0
2018	111,1	110,9	103,3	102,8	58,1	104,5	97,0	-44,1
α' τρίμ. 2019	106,9	106,5	102,1	101,8	56,7	105,8	85,7	-32,8
β' τρίμ. 2019	104,3	104,3	103,8	103,8	54,8	97,8	92,6	-30,9
γ' τρίμ. 2019	102,0	101,9	108,7	104,8	52,7	115,5	108,2	-10,6
δ' τρίμ. 2019	102,3	101,7	109,1	104,1	68,1	119,1	104,4	-4,2
α' τρίμ. 2020	102,0	101,5	109,9	108,6	84,9	115,1	106,5	-14,4
β' τρίμ. 2020	65,9	67,5	89,1	87,6	28,1	80,3	58,6	-38,3
γ' τρίμ. 2020	88,5	89,8	90,0	86,7	67,0	73,5	68,8	-37,0
δ' τριμ 2020	93,9	94,5	93,1	92,6	70,7	83,0	70,0	-40,2
α' τρίμ. 2021	99,2	99,1	96,5	98,2	106,2	90,2	70,9	-40,7
β' τρίμ. 2021	109,5	110,6	105,5	105,0	121,9	97,9	99,3	-28,3
γ' τρίμ. 2021	115,8	117,4	111,6	111,3	144,7	102,0	123,4	-33,6
δ' τρίμ. 2021	115,1	115,9	112,8	110,7	137,2	110,7	125,4	-38,8
α' τριμ 2022	110,7	111,2	113,4	116,9	137,2	98,8	115,7	-43,6
β' τριμ. 2022	103,1	103,9	105,2	108,0	119,6	87,9	97,9	-53,0
γ' τριμ. 2022	96,3	96,9	102,3	99,6	95,2	88,3	112,3	-53,6
δ' τριμ. 2022	94,2	95,3	101,6	97,3	106,2	104,8	101,2	-52,6
α' τριμ 2023	97,5	99,2	106,6	109,4	145,2	111,6	96,6	-43,3
β' τρίμ. 2023	96,0	97,1	108,2	107,5	145,8	117,2	113,8	-36,7
γ' τριμ. 2023	93,9	94,2	109,8	103,8	125,0	120,7	114,5	-36,3
δ' τριμ. 2023	94,5	94,9	105,6	95,3	153,2	113,3	113,8	-43,5
α' τριμ 2024	96,3	96,0	106,9	104,8	160,8	107,6	119,1	-46,1
β' τρίμ. 2024	96,4	95,9	110,0	108,7	150,0	101,9	130,3	-42,7

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN, ΙΟΒΕ

Διάγραμμα 2.6

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών

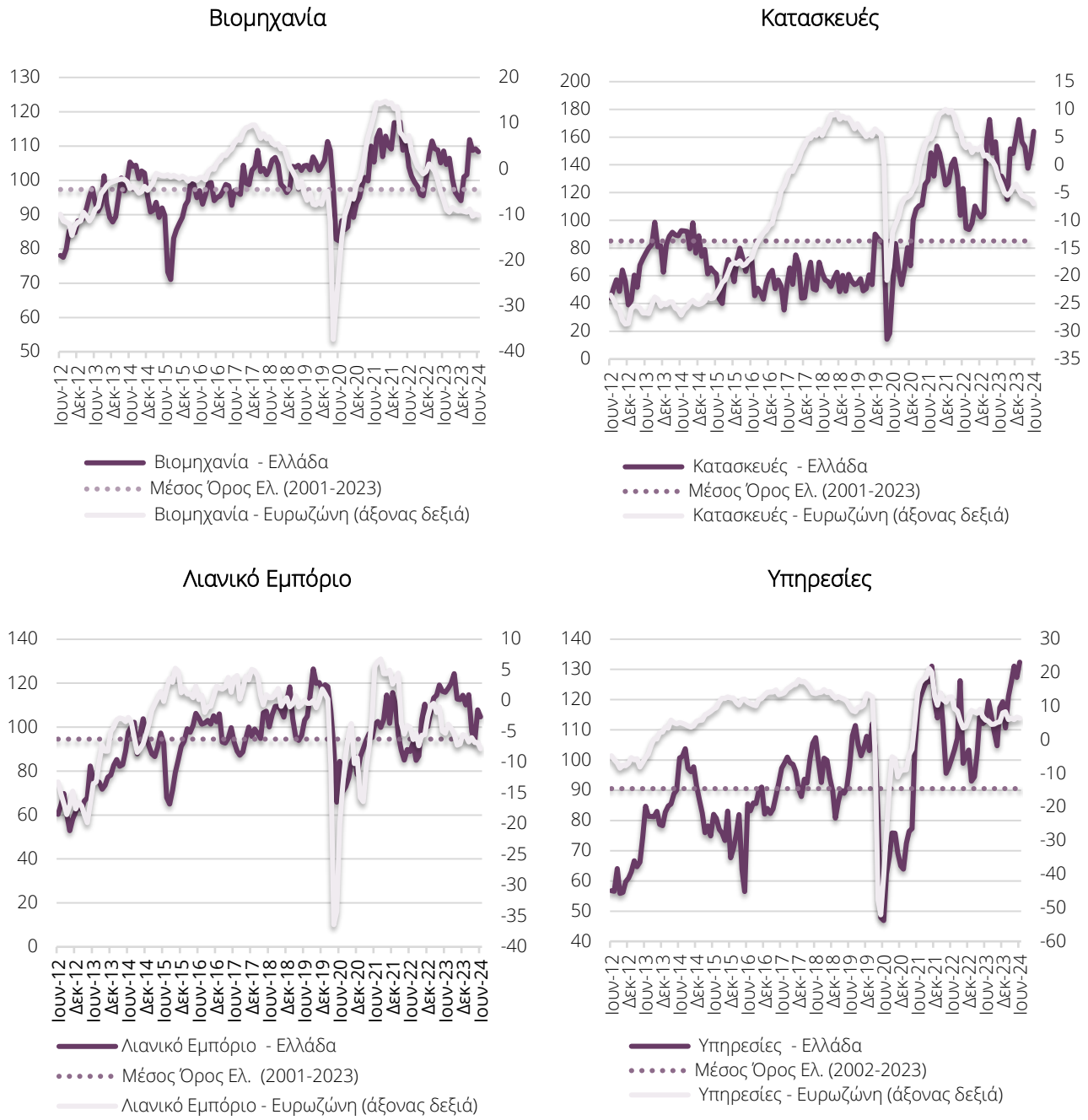

Πηγή: ΙΟΒΕ

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες βελτιώθηκαν ελαφρά στη Βιομηχανία το β' τρίμηνο του 2024 σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο, εντονότερα στις Υπηρεσίες, ενώ εξασθένισαν αισθητά στις Κατασκευές και ηπιότερα στο Λιανικό εμπόριο.

Β. Δημοσιονομικές εξελίξεις

- Ισοζύγιο Προϋπολογισμού Γεν. Κυβέρνησης 2023 (1η κοινοποίηση): έλλειμμα 1,6% του ΑΕΠ, έναντι στόχου για έλλειμμα 2,0% του ΑΕΠ και ελλείμματος 2,5% πρόπερσι. Πρωτογενές πλεόνασμα 1,9% του ΑΕΠ, έναντι στόχου για πλεόνασμα 0,7% του ΑΕΠ και μηδενικού πλεονάσματος το 2022.
- Χρέος Γενικής Κυβέρνησης στο 161,9% το 2023 έναντι 172,7% το 2022, παρά την οριακή μόνο μείωση σε απόλυτους όρους από €356.796 εκατ. σε €356.695. εκατ.
- Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Μάιος 2024: ταμειακό έλλειμμα €535 εκατ. (0,2% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για έλλειμμα €2.728 εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2024 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και ελλείμματος €1.116 εκατ. (0,5% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2023.
- Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού, Ιαν.-Μάιος 2024: ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €3.197 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €802 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €2.300 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2023.
- Η βελτίωση του ταμειακού ισοζυγίου σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+2,4% ή +€632 εκατ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+0,2% ή +€51 εκατ.).

Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης: 2019-2023

Σύμφωνα με τα πρόσφατα[4] δημοσιονομικά στοιχεία, τα οποία καταρτίζονται με τη μεθοδολογία των εθνικών λογαριασμών (ESA 2010), το 2023 η Γενική Κυβέρνηση (ΓΚ) σημείωσε έλλειμμα ύψους €-3.508 εκατ. ή 1,6% του ΑΕΠ. Επίσης, το πρωτογενές αποτέλεσμα της ΓΚ για το ίδιο έτος ήταν πλεονασματικό και ανήλθε σε €4.096 εκατ. ή 1,9% του ΑΕΠ (Πίνακας 2.5), έναντι στόχου πρωτογενούς πλεονάσματος ελλείμματος στον προϋπολογισμό του συγκεκριμένου έτους, ύψους €1.668 εκατ. ή 0,7% του ΑΕΠ. Η εικόνα είναι σαφώς βελτιωμένη σε σχέση με το 2020 και το 2021, έτη στα οποία είχαν παρθεί εκτεταμένα μέτρα στήριξης για την πανδημία αλλά σημειώνεται και μικρή βελτίωση σε σχέση με το 2022. Το 2021, σημειώθηκε έλλειμμα ύψους €12.676 εκατ. ή 7,0% του ΑΕΠ και πρωτογενές έλλειμμα ύψους €8.148 εκατ. ή 4,5% του ΑΕΠ. Τα αντίστοιχα νούμερα για το 2022 ήταν €5.143 εκατ. ή 2,5% του ΑΕΠ και €27 εκατ. ή 0,0% του ΑΕΠ.

Πίνακας 2.5

Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης* (στοιχεία Εθνικών Λογαριασμών, ESA 2010)

	2019	2020	2021	2022	2023	
					Αρχικοί στόχοι	Πραγμα-τοποιήσεις
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ))	0,9	-9,8	-7,0	-2,5	-2,0	-1,6
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	3,9	-6,8	-4,5	0,0	0,7	1,9
ΑΕΠ (€ δισεκ.)	183,4	165,0	181,5	206,6	224,1	220,3

Πηγές: Δημοσιονομικά στοιχεία για την περίοδο 2020-2023 – 1η κοινοποίηση, ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απρίλιος 2024 και Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2023

*Χωρίς τις επιπτώσεις από την στήριξη των χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων.

[4] Δελτίο Τύπου της ΕΛΣΤΑΤ της 22ης Απριλίου 2024

Η βελτιωμένη εικόνα του ισοζυγίου της γενικής κυβέρνησης σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια προέρχεται από την βελτίωση του ισοζυγίου της κεντρικής κυβέρνησης. Το έλλειμμα του ισοζυγίου της κεντρικής κυβέρνησης μειώθηκε σε €3.837 εκατ. το 2023, από €7.539 εκατ. το 2022 και €14.115 εκατ. το 2021. Το ισοζύγιο των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), αντιθέτως, επιδεινώθηκε. Το 2023 διαμορφώθηκε έλλειμμα €583 εκατ. στους ΟΤΑ, από έλλειμμα €347 εκατ. το 2022 και έλλειμμα €161 εκατ. το 2021. Οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης (ΟΚΑ) παρουσίασαν επίσης χειρότερη εικόνα το 2023 σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Το αποτέλεσμα ήταν πλεονασματικό (€912 εκατ.), από πλεόνασμα €2.743 εκατ. το 2022 και πλεόνασμα €1.600 εκατ. το 2021.

Η βελτίωση σε σχέση με τον στόχο το 2023 επίσης οφείλεται στην υπέρ-εκτέλεση του ισοζυγίου της κεντρικής κυβέρνησης. Ο στόχος που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού του 2023 για το ισοζύγιο της κεντρικής κυβέρνησης ανερχόταν σε έλλειμμα €5.592 εκατ. Αντίθετα, καταγράφηκε υπο-απόδοση στο ισοζύγιο των ΟΤΑ, αφού ο στόχος ήταν έλλειμμα €148 εκατ. και στο ισοζύγιο των ΟΚΑ, αφού ο στόχος ήταν πλεόνασμα €1.279 εκατ.

Χρέος Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε οριακά το 2023 ως απόλυτο μέγεθος σε €356.695 εκατ. αλλά μειώθηκε σημαντικά ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε 161,9% (Πίνακας 2.6). Η πορεία του χρέους, ως απόλυτο μέγεθος, ήταν αυξητική από το 2016 έως και το 2022, με μόνη εξαίρεση το 2019. Από το 2020 ωστόσο, το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώνεται, με τη μείωση του 2022 να συνιστά την πιο μεγάλη των τελευταίων δέκα ετών, φτάνοντας μάλιστα στο χαμηλότερο λόγο χρέους προς ΑΕΠ από το 2010. Η βελτιωμένη εικόνα οφείλεται αφενός στη συγκράτηση των ελλειμμάτων με την πάροδο τόσο της υγειονομικής όσο και της ενεργειακής κρίσης αλλά και στην ισχυρή οικονομική μεγέθυνση που καταγράφεται χρόνο με τον χρόνο. Η Ελλάδα, ωστόσο, εξακολουθεί να καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ. Έπονται η Ιταλία με 137,3% και η Γαλλία με 110,6% ενώ ο Ευρωπαϊκός μέσος όρος βρίσκεται πολύ χαμηλότερα, στο 81,7% (βλέπε Παράρτημα, Διάγραμμα 2).

Η δημοσιονομική εικόνα ήταν καλύτερη το 2023 σε σχέση με το 2022 εξαιτίας της υποχώρησης της κρίσης πανδημίας και της συνακόλουθης αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας, της υποχώρησης της επίδρασης της ενεργειακής κρίσης αλλά και λόγω του περιορισμού των μέτρων στήριξης που πήρε η κυβέρνηση τα προηγούμενα έτη. Για το 2024, η εικόνα αναμένεται ακόμα καλύτερη. Προβλέπεται υψηλός ονομαστικός ρυθμός μεγέθυνσης και μικρή μείωση του χρέους σε απόλυτα μεγέθη, δηλαδή, σημαντική μείωση του χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ. Σε αυτό το αποτέλεσμα συνεισφέρει και η έξοδος της Ελλάδας από την ενισχυμένη εποπτεία, αφού υλοποιήθηκαν οι κύριες δεσμεύσεις της χώρας και εφαρμόστηκαν οι συμφωνημένες μεταρρυθμίσεις. Η ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας επίσης οδηγεί σε μείωση του κόστους χρηματοδότησης. Τον Ιανουάριο του 2024 πραγματοποιήθηκε έκδοση νέου 10-ετούς κρατικού ομολόγου, με το επιτόκιο να διαμορφώνεται στο 3,3%.

Πίνακας 2.6

Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (εκατ. €)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ενοποιημένο χρέος Γενικής Κυβέρνησης	317.481	334.721	331.145	341.588	353.910	356.796	356.695
% ΑΕΠ	179,2	186,4	180,6	207,0	195,0	172,7	161,9
ΑΕΠ	177.152	179.558	183.351	165.016	181.500	206.620	220.303

Πηγές: Δημοσιονομικά στοιχεία για την περίοδο 2019-2022 -1η κοινοποίηση, ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απρίλιος 2024

Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού το 2024 (Ιανουάριος – Μάιος)

Στο τέλος Απριλίου, δημοσιεύθηκε η συνοπτική μορφή του προγράμματος σταθερότητας, με το πλήρες Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα (Medium-term fiscal-structural plan), που θα καλύπτει τα έτη 2025-2028 να είναι προγραμματισμένο να κατατεθεί, με βάση τους νέους δημοσιονομικούς κανόνες, τον Σεπτέμβριο του 2024. Παρά την αναθεώρηση του ρυθμού ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας σε λίγο πιο συντηρητικό στόχο σε σχέση με την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού (από 2,9% σε 2,5%), η δημοσιονομική πορεία τα επόμενα χρόνια προβλέπεται να είναι θετική.

Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται πρωτογενές πλεόνασμα ύψους 2,1% του ΑΕΠ τα έτη 2024 (όσο και στον Προϋπολογισμό) και 2025 ενώ καταγράφεται μείωση του λόγου χρέους ως προς το ΑΕΠ από 172,7% το 2022 και 161,9% το 2023, σε 152,7% το 2024 και 146,3% το 2025. Η προβλεπόμενη μείωση του ελληνικού δημοσίου χρέους τα επόμενα χρόνια αποτελεί συνέχεια μιας σημαντικής μείωσης την περίοδο 2021-2023, όταν ο λόγος δημοσίου χρέους ως προς ΑΕΠ έπεσε κατά 45 ποσοστιαίες μονάδες (από 207% του ΑΕΠ το 2020 σε 161,9% το 2023). Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο, ότι το δημόσιο χρέος ως απόλυτο ονομαστικό μέγεθος, συνέχισε να αυξάνεται έως το 2022 και μόλις το 2023 μειώθηκε οριακά.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης παρεμβάσεις κοινωνικής πολιτικής ύψους €2,4 δισεκ. και αύξηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων κατά €360 εκατ. Συμπεριλαμβάνονται τα μέτρα που είχαν συμπεριληφθεί στον Προϋπολογισμό του 2024 με κόστος €1,3 δισεκ. (αύξηση του μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων, αύξηση του αφορολόγητου κατά €1.000 για οικογένειες με παιδιά κ.α.) καθώς και νέα μέτρα που εφαρμόζονται από το 2024 με κόστος €217 εκατ. Η αύξηση του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (από τα €2,05 δισεκ. στα €2,41 δισεκ.) συμπεριλαμβάνει την χρηματοδότηση επενδυτικών έργων, αλλά και την αποκατάσταση της Θεσσαλίας.

Η υλοποίηση των επιπλέον μέτρων σε σχέση με τον Προϋπολογισμό, βασίζεται στην καλύτερη πορεία των εσόδων, που παρατηρήθηκε το τελευταίο τρίμηνο του 2023 και τους πρώτους μήνες του 2024, γεγονός που καταδεικνύει της δυναμική της ελληνικής οικονομίας, αλλά και τα σταδιακά οφέλη από τη μείωση της φοροδιαφυγής και τη βελτίωση της φορολογικής συνείδησης.

Ισοζύγιο και πρωτογενές Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, σε τροποποιημένη ταμειακή βάση, για την περίοδο του Ιανουαρίου – Μαΐου 2024, παρουσιάζεται έλλειμμα στο ισοζύγιο του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €535 εκατ. (0,2% του ΑΕΠ) έναντι στόχου για έλλειμμα €2.728

εκατ. που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα του 2024 στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024 και ελλείμματος €1.116 εκατ. (0,5% του ΑΕΠ) το αντίστοιχο διάστημα του 2023. Το πρωτογενές αποτέλεσμα σε τροποποιημένη ταμειακή βάση διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους €3.197 εκατ. (1,4% του ΑΕΠ), έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα €802 εκατ. και πρωτογενούς πλεονάσματος €2.300 εκατ. (1,0% του ΑΕΠ) για την ίδια περίοδο το 2023. Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ το πρώτο πεντάμηνο σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων (+2,4% ή +€632 εκατ.) σε σχέση με τις δαπάνες (+0,2% ή +€51 εκατ., Πίνακας 2.7).

Σημειώνεται ότι μέρος της διαφοράς του πρωτογενούς πλεονάσματος έναντι του στόχου σε ταμειακούς όρους δεν προσμετράται στο πρωτογενές αποτέλεσμα του 2024 σε δημοσιονομικούς όρους. Ενδεικτικά, ποσό ύψους €159 εκατ. που αφορά σε έσοδα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, δεν επηρεάζει το αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους, ενώ σημαντικό μέρος της διαφοράς στις εισπράξεις των φορολογικών εσόδων ύψους €647 εκατ. προσμετράται στο δημοσιονομικό αποτέλεσμα του έτους 2023. Επομένως το πρωτογενές αποτέλεσμα σε δημοσιονομικούς όρους διαφέρει από το αποτέλεσμα σε ταμειακούς όρους. Επισημαίνεται ότι τα ανωτέρω αφορούν στο πρωτογενές αποτέλεσμα της Κεντρικής Διοίκησης και όχι στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, που περιλαμβάνει και τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των Νομικών Προσώπων και των υποτομέων των ΟΤΑ και ΟΚΑ.

Πίνακας 2.7

Εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Μάιος 2024* (εκατ. €)

	Ιαν. – Μάιος		% Μεταβ. 24/23	2023*	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Ε/23
	2023*	2024*				
I. ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΚΠ (1+2)	26.252	26.884	2,4	67.005	72.738	8,6
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ	22.581	24.145	6,9	60.093	64.987	8,1
Έσοδα προ επιστροφών φόρων	*25.288*	*26.757*	5,8	67.086	60.567	-9,7
Μείον επιστροφές φόρων	2.707	2.612	-3,5	6.993	*6.588*	-5,8
2.Έσοδα ΠΔΕ[5]	3.671	2.739	-25,4	6.912	7.751	12,1
II. ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΠ (3+4)	*27.368*	*27.419*	0,2	70.765	75.736	7,0
3. Δαπάνες ΤΠ	23.491	23.006	-2,1	59.564	63.569	6,7
Πρωτογενείς δαπάνες ΤΠ	20.067	19.246	-4,1	51.858	55.868	7,7
Τόκοι	3.424	3.760	9,8	7.706	7.701	-0,1
4. Δαπάνες ΠΔΕ[6]	3.877	4.413	13,8	11.201	12.167	8,6
III. Έλλειμμα(-)/Πλεόνασμα (+) ΚΠ	*-1.116*	*-535*		*-3.760*	-2.999	
% στο ΑΕΠ	*-0,5*	*-0,2*		*-1,7*	*-1,3*	
IV. Πρωτογενές Πλεόνασμα ΚΠ	2.300	3.197		3.920	4.703	
% στο ΑΕΠ	1,0	1,4		1,8	*2,0*	
ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές)	222.766	233.775	4,9	222.766	233.775	4,9

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Μαΐου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Ιούνιος 2024.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019

[5] Η κατηγορία «έσοδα ΠΔΕ» πλέον περιλαμβάνει και τις εισροές του Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΤΑΑ)

[6] Η κατηγορία «δαπάνες ΠΔΕ» πλέον περιλαμβάνει και τις πληρωμές από το Ταμείο Ανθεκτικότητας και Ανάκαμψης (ΤΑΑ)

Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού

Την περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου 2024, το ύψος των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού ανήλθε σε €26.884 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση κατά €1.472 εκατ. ή 5,8% έναντι του στόχου που έχει περιληφθεί για το αντίστοιχο διάστημα στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024, παρότι στη στοχοθεσία της εισηγητικής έκθεσης είχε συμπεριληφθεί η είσπραξη τον Μάρτιο ποσού ύψους €1.797 εκατ. από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), το οποίο στο μεγαλύτερο μέρος του, ήτοι ποσό €1.687 εκατ., είχε εισπραχθεί τον Δεκέμβριο του 2023 και επιπλέον ποσό €159 εκατ. εισπράχθηκε τον Ιανουάριο 2024. Εξαιρουμένου του ανωτέρω ποσού, τα καθαρά έσοδα παρουσιάζουν αύξηση κατά €3.110 εκατ. ή 13,2% έναντι του στόχου. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως: α) στα αυξημένα φορολογικά έσοδα κατά €1.389 εκατ. μετά την αφαίρεση των επιστροφών και β) στα αυξημένα έσοδα ΠΔΕ κατά €1.096 εκατ. Παρουσιάζεται επίσης αύξηση κατά €632 εκατ. ή 2,4% σε σχέση με πέρυσι.

Πίνακας 2.8

Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Μάιος 2024* (εκατ. €)

	Ιαν. – Μάιος		% Μεταβ. 24/23	2023*	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Ε/23
	2023*	2024*				
Καθαρά Έσοδα ΚΠ	26.252	26.884	2,4	67.005	72.738	8,6
Καθαρά Έσοδα ΤΠ	22.581	24.145	6,9	60.093	64.987	8,1
Έσοδα ΤΠ	*25.288*	*26.757*	5,8	67.086	60.567	-9,7
Επιστροφές φόρων	2.707	2.612	-3,5	6.993	*6.588*	-5,8
Φορολογία Εισοδήματος	6.158	7.434	20,7	20.884	21.669	3,8
Εκ των οποίων:						
--Φυσικών Προσώπ.	4.434	4.865	9,7	12.439	13.263	6,6
--Νομικών Προσώπ.	*1.084*	*1.810*	67,0	6.782	*6.797*	0,2
Φορ. Ακίνητης Περιουσίας	1.306	1.414	8,3	2.491	2.487	-0,2
Φορ. Κληρ., Δωρεών, κλπ.	102	94	-7,8	240	239	-0,4
Δασμοί και φόροι Εισαγ.	151	141	-6,6	345	392	13,6
Φόροι επί αγαθών και υπ.	13.453	14.394	7,0	33.970	35.173	3,5
Εκ των οποίων:						
--ΦΠΑ	*9.417*	*10.187*	8,2	*23.385*	*24.391*	4,3
--Ειδικοί Φόροι Κατ/σης	*2.633*	*2.714*	3,1	*7.018*	7.065	0,7
Λοιποί φόροι παραγωγής	577	167	-71,1	1.164	536	-54,0
Λοιποί τρεχ. φόροι	1.118	1.069	-4,4	2.532	2.403	-5,1
Κοινωνικές Εισφορές	24	25	4,2	58	56	-3,4
Μεταβιβάσεις	4.167	2.761	-33,7	7.530	*7.960*	5,7
Πωλήσεις αγαθών & υπηρ.	373	406	8,8	848	5.559	555,5
Εκ των οποίων:						
Λοιπά τρέχοντα έσοδα	*1.529*	*1.567*	2,5	*3.930*	2.828	-28,0
Πωλήσεις παγίων	0	23	-	6	23	283,3
Έσοδα ΠΔΕ[7]	3.671	2.739	-25,4	6.912	7.751	12,1

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Μαΐου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Ιούνιος 2024.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019

Οι περισσότερες υποκατηγορίες παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με το πρώτο πεντάμηνο του 2023. Τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού (ΤΠ) αυξήθηκαν κατά 5,8%, ενώ τα καθαρά έσοδα

[7] Η κατηγορία «έσοδα ΠΔΕ» πλέον περιλαμβάνει και τις εισροές του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

του ΤΠ ενισχύθηκαν κατά 6,9%, με μείωση των επιστροφών φόρων κατά 3,5%. Τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος ενισχύθηκαν κατά 20,7% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023, τόσο από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία νομικών προσώπων (+67,0%), όσο και από την αύξηση των εσόδων από τη φορολογία στα φυσικά πρόσωπα (+9,7%). Τα έσοδα από φόρους επί αγαθών και υπηρεσιών διευρύνθηκαν κατά 7,0%, κυρίως λόγω της αύξησης κατά 8,2% των εσόδων από ΦΠΑ.

Τα έσοδα από τον φόρο ακίνητης περιουσίας αυξήθηκαν κατά 8,3% σε σχέση με πέρυσι και κατά €147 εκατ. σε σχέση με τον στόχο λόγω της είσπραξης δύο δόσεων του ΕΝΦΙΑ 2024 (Απρίλιος και Μάιος) συνολικού ποσού €1.150 εκατ. έναντι πρόβλεψης ποσού €982 εκατ. για τους δύο μήνες, καθόσον είχε προβλεφθεί ότι η πρώτη δόση θα εισπραχθεί τον Μάιο. Σημαντική μείωση σημειώθηκε στις μεταβιβάσεις (-33,7%) λόγω της μείωσης των εσόδων του ΤΑΑ Μειώσεις καταγράφηκαν επίσης στους λοιπούς φόρους παραγωγής (-71,1%), στους φόρους κληρονομιάς (-7,8%) και στους δασμούς και φόρους εισαγωγών (-6,6%, Πίνακας 2.8).

Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού

Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού για την περίοδο του Ιανουαρίου – Μαΐου 2024 ανήλθαν στα €27.419 εκατ. και παρουσιάζονται μειωμένες κατά €721 εκατ. έναντι του στόχου (€28.141 εκατ.), που έχει περιληφθεί στην εισηγητική έκθεση του Προϋπολογισμού 2024. Επίσης είναι οριακά αυξημένες, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023, κατά €52 εκατ. ή 0,2%.

Πίνακας 2.9

Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού: Ιανουάριος-Μάιος 2024* (εκατ. €)

	Ιανουάριος- Μάιος		% Μεταβ. 24/23	2023*	2024* Προϋπ.	% Μεταβ. 24Ε/23
	2023*	2024*				
Δαπάνες ΚΠ (1+2+3)	*27.368*	*27.419*	0,2	70.765	75.736	7,0
Δαπάνες ΤΠ (1+2)	23.491	23.006	-2,1	59.564	63.569	6,7
1.Πρωτογενεις δαπ. ΤΠ	20.067	19.246	-4,1	51.858	55.868	7,7
Παροχές σε εργαζόμενους	5.784	6.120	5,8	14.039	14.850	5,8
Κοινωνικές παροχές	148	191	29,1	417	411	-1,4
Μεταβιβάσεις	12.900	11.802	-8,5	33.399	33.229	-0,5
(εκ των οποίων σε ΟΚΑ)	*7.841*	*7.243*	-7,6	*20.603*	*20.947*	1,7
Αγορές αγαθών & υπηρεσιών	584	565	-3,3	2.145	1.792	-16,5
Επιδοτήσεις	116	13	-88,8	118	81	-31,4
Λοιπές δαπάνες	21	77	266,7	49	111	126,5
Πιστώσεις υπό κατανομή (πλην ΠΔΕ και ΤΑΑ)	0	0	-	0	2.668	-
Αγορές παγίων	513	578	12,7	1.691	2.727	61,3
2. Τόκοι (ακαθάριστη βάση)	3.424	3.760	9,8	7.706	7.701	-0,1
3. Δαπάνες ΠΔΕ[8]	3.877	4.413	13,8	11.201	12.167	8,6

Πηγή: Μηνιαίο Δελτίο Εκτέλεσης Κρατικού Προϋπολογισμού Μαΐου 2024, Υπουργείο Οικονομικών, Ιούνιος 2024.

*Σε τροποποιημένη ταμειακή βάση. Σύμφωνα με τη νέα κατάταξη εσόδων που ισχύει από 01/01/2019

Στο σκέλος του Τακτικού Προϋπολογισμού οι πληρωμές παρουσιάζονται μειωμένες έναντι του στόχου κατά €1.125 εκατ. και κατά 2,1% σε σχέση με πέρυσι. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως στον ετεροχρονισμό των μεταβιβαστικών πληρωμών προς ΟΚΑ κατά €845 εκατ. Αντίρροπα,

[8] Η κατηγορία «δαπάνες ΠΔΕ» περιλαμβάνει πλέον και τις πληρωμές από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

δηλαδή αυξητικά σε σχέση με τον στόχο και σε σχέση με πέρυσι, κινήθηκαν οι πληρωμές των τόκων κατά €230 εκατ. και κατά €336 εκατ. (9,8%) αντίστοιχα, με τις πρωτογενείς δαπάνες του ΤΠ να είναι μειωμένες κατά 4,1% σε σχέση με πέρυσι. Οι παροχές σε εργαζομένους αυξήθηκαν σε σχέση με πέρυσι (+5,8%) όπως και οι κοινωνικές παροχές (+29,1%). Αύξηση καταγράφηκε επίσης στις λοιπές δαπάνες (+266,7%) και στις αγορές παγίων (+12,7%). Αντίθετα, μείωση καταγράφηκε στις μεταβιβάσεις (-8,5%) με αυτές που αφορούν σε ΟΚΑ να είναι μειωμένες κατά 7,6%. Μεγάλη μείωση καταγράφηκε στις επιδοτήσεις (-88,8%) ακολουθώντας τη μεγάλη περυσινή αύξηση (+510,5%).

Αυξημένες σε σχέση με τον στόχο καταγράφονται οι μεταβιβάσεις σε λοιπά νομικά πρόσωπα, κατά €307 εκατ. Πιο συγκεκριμένα, καταβλήθηκαν €110 εκατ. από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στον ΕΛΓΑ, για την αποζημίωση των πληγεισών αγροτικών εκμεταλλεύσεων από πλημμυρικά φαινόμενα εξαιτίας των θεομηνιών DANIEL-ELIAS περιόδου Σεπτεμβρίου 2023, €134 εκατ. από το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών ως επιχορήγηση σε συγκοινωνιακούς φορείς (ΟΑΣΑ, ΟΑΣΘ και ΟΣΕ) και €138 εκατ. από το Υπουργείο Υγείας ως επιχορήγηση στην Εθνική Κεντρική Αρχή Προμηθειών Υγείας (ΕΚΑΠΥ) για την κάλυψη της δαπάνης προμήθειας φαρμάκων για τις ανάγκες των νοσοκομείων του ΕΣΥ και του Γ.Ν. Παπαγεωργίου.

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Τα έσοδα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και τα έσοδα του ΤΑΑ ανήλθαν σε €2.739 εκατ., από €3.671 εκατ. πέρυσι παρουσιάζοντας μείωση 25,4%. Τα έσοδα του ΤΑΑ είναι σημαντικά μειωμένα σε σχέση με πέρυσι λόγω της πρώιμης της είσπραξης της δόσης τον Δεκέμβριο του 2023, με το υπολειπόμενο ποσό (€159 εκατ.) να εισπράττεται τον Ιανουάριο. Αντιθέτως, τα έσοδα του ΠΔΕ αυξήθηκαν από €1.953 εκατ. σε €2.580 εκατ. (+32,1%).

Οι πληρωμές στο σκέλος των επενδυτικών δαπανών ανήλθαν στα €4.413 εκατ., παρουσιάζοντας αύξηση ύψους €404 εκατ. σε σχέση με τον στόχο και αύξηση κατά €536 εκατ. ή 13,8% σε σχέση με πέρυσι, καθότι παρουσιάστηκε υπέρβαση του στόχου στο ΠΔΕ. Πιο συγκεκριμένα, οι δαπάνες του ΤΑΑ υπερδιπλασιάστηκαν, από €224 εκατ. πέρυσι σε €632 εκατ. φέτος (+182,1%). Οι δαπάνες του ΠΔΕ αυξήθηκαν κατά €128 εκατ. ή 3,5%.

Γ. Χρηματοπιστωτικό σύστημα

- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ξεκίνησε τη χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής τον Ιούνιο του 2024, έπειτα από μια διετία διαδοχικών αυξήσεων στα βασικά επιτόκια, με προσδοκία για σταδιακή, αλλά αργή, περαιτέρω μείωσή τους στα επόμενα τρίμηνα.
- Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια στους ισολογισμούς των τραπεζών κατέγραψαν μικρή άνοδο στο πρώτο τρίμηνο του 2024, στο 7,5% των συνολικών δανείων, έπειτα από οκτώ έτη συστηματικής πτωτικής πορείας.
- Η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις κατέγραψε ανάκαμψη το πρώτο εξάμηνο του 2024, ενώ η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά συνεχίστηκε.
- Το κόστος νέου δανεισμού του ιδιωτικού τομέα και η απόκλισή του από το αντίστοιχο μέσο κόστος στην Ευρώπη, μειώθηκαν το δεύτερο τρίμηνο του 2024. Η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων (περιθώριο επιτοκίου) κατέγραψε περαιτέρω κάμψη, παραμένοντας ωστόσο σε υψηλά επίπεδα.
- Το κόστος νέου δανεισμού του δημοσίου τομέα κινήθηκε ήπια ανοδικά το δεύτερο τρίμηνο του 2024, διατηρώντας σταθερή την απόκλισή του από το αντίστοιχο κόστος του Γερμανικού δημοσίου.
- Η έκθεση των ελληνικών τραπεζών σε κρατικά ομόλογα αυξήθηκε το πρώτο εξάμηνο του 2024 και αποκλίνει σημαντικά από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης.
- Οι ιδιωτικές τραπεζικές καταθέσεις κατέγραψαν άνοδο σωρευτικά την περίοδο Μαρ.-Μάι. 2024, ωστόσο μικρότερη από την ίδια περίοδο πέρυσι.

Στο δεύτερο τρίμηνο του 2024, οι τιμές των μετοχών στην εγχώρια κεφαλαιαγορά κατέγραψαν οριακή πτώση, έπειτα από ισχυρή άνοδο το πρώτο τρίμηνο. Ως αποτέλεσμα, ο γενικός δείκτης τιμών μετοχών κατέγραψε σωρευτική άνοδο κατά 8,6% στο πρώτο εξάμηνο, ενώ ο τραπεζικός δείκτης αυξήθηκε κατά 14,3%. Την ίδια περίοδο, το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας προχώρησε τη στρατηγική από-επένδυσής του από τις τέσσερεις συστημικές τράπεζες παραχωρώντας σταδιακά σε ιδιώτες μέρος της συμμετοχής του σε αυτές, με ορίζοντα να έχει ολοκληρώσει πλήρως τη στρατηγική από-επένδυσης έως τα τέλη του 2024.

Έπειτα από δύο έτη περιοριστικής νομισματικής πολιτικής, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) μείωσε τα βασικά επιτόκια κατά 0,25 μονάδες βάσης τον Ιούνιο. Την περίοδο 2022-2023 είχαν εφαρμοστεί δέκα διαδοχικές αυξήσεις των βασικών επιτοκίων, σωρευτικά κατά 450 μονάδες βάσης. Οι αγορές προεξοφλούν σταδιακή, αλλά αργή, υποχώρηση των βασικών επιτοκίων την επόμενη διετία, παραμένοντας σε επίπεδα υψηλότερα από τις αρχές του 2022. Ενδεικτικά, στις αγορές παραγώγων επιτοκίων, το Euribor 3 μηνών εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στην περιοχή του 3,3% και 2,7% στα τέλη του 2024 και 2025 αντίστοιχα, από κοντά στο 4% στα τέλη του 2023 και -0,5% στις αρχές του 2022. Αναφορικά με τα εργαλεία ποσοτικής χαλάρωσης, η ΕΚΤ έχει διακόψει από τα μέσα του 2023 τις επανεπενδύσεις των ομολόγων που λήγουν στο πλαίσιο του προγράμματος APP, ενώ συνεχίζει τις επανεπενδύσεις μέρους των ομολόγων που λήγουν στο πλαίσιο των προγραμμάτων PEPP, έως τα τέλη του 2024, χωρίς καθαρές νέες αγορές. Οι πληθωριστικές προσδοκίες βαίνουν μειούμενες, ωστόσο με βραδύτερο ρυθμό από όσο αρχικά αναμενόταν, με κινδύνους να ελλοχεύουν από τις συνεχιζόμενες γεωπολιτικές εντάσεις στα ανατολικά της Ευρώπης, την αβεβαιότητα σε σχέση με τις διεθνείς τιμές ενέργειας και τον επίμονο πληθωρισμό σε αγαθά πρώτης ανάγκης.

Μεταξύ των αρνητικών τάσεων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, το πρώτο τρίμηνο του έτους ανακόπηκε η πτωτική τάση στα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) μετά από οκτώ έτη, το περιθώριο επιτοκίου διατηρείται σε υψηλά επίπεδα, ενώ αμείωτη εμφανίζεται η πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά. Μεταξύ των προκλήσεων από το παρελθόν, ξεχωρίζει το υψηλό ποσοστό των κόκκινων δανείων, τόσο εντός όσο και εκτός τραπεζικών ισολογισμών. Επιπλέον, παραμένει υψηλό το μερίδιο αναβαλλόμενης φορολογίας στα ίδια κεφάλαια.

Μεταξύ των θετικών τάσεων στα θεμελιώδη μεγέθη των τραπεζών, ανέκαμψε η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις, καταγράφονται βελτιωμένοι δείκτες οργανικής κερδοφορίας, ρευστότητας και κεφαλαιακής επάρκειας, ενώ μειώθηκε το κόστος δανεισμού του ιδιωτικού τομέα καθώς και η απόκλισή του από το αντίστοιχο σε άλλες χώρες. Η έγκαιρη εφαρμογή του διευρυμένου δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί ευκαιρία αλλά και στοίχημα για τη χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων με ευνοϊκούς όρους.

Στις νέες προκλήσεις για τις τράπεζες, ξεχωρίζουν η αυξανόμενη έκθεσή τους σε κρατικά ομόλογα, σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Η διαφαινόμενη βραδύτερη πορεία αποκλιμάκωσης των επιτοκίων επιβραδύνει τους ρυθμούς ανάπτυξης και δυσχεραίνει την ικανότητα αποπληρωμής δανείων, δημιουργώντας κινδύνους για νέο γύρο κόκκινων δανείων.

Στο σκέλος του παθητικού των τραπεζών, οι ιδιωτικές καταθέσεις αυξήθηκαν την περίοδο Μαρ. Μαϊ. 2024, με καθαρές νέες εισροές κατά €1,9 δισεκ από επιχειρήσεις και €0,5 δισεκ. από νοικοκυριά (Διάγραμμα 2.7). Σε ετήσια βάση, το απόθεμα ιδιωτικών καταθέσεων τον Μάιο ήταν αυξημένο κατά €4,5 δισεκ. Ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής διαμορφώθηκε στο 2,5% τον Μάιο, χαμηλότερος από το 3,0% το 2023.

Διάγραμμα 2.7

Μηνιαία καθαρή ροή ιδιωτικών καταθέσεων στις Ελληνικές τράπεζες

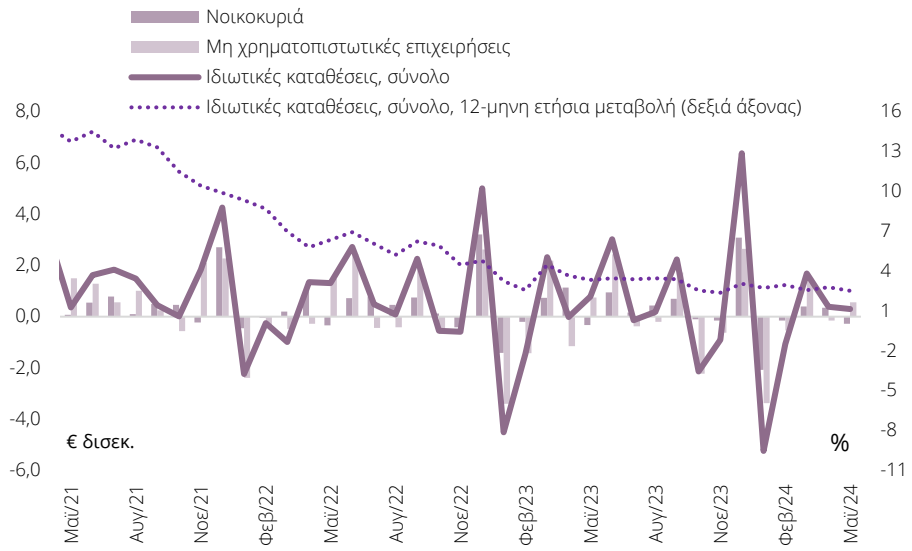

Οι καταθέσεις του ιδιωτικού τομέα αυξήθηκαν σωρευτικά την περίοδο Μαρ.-Μάι. 2024 κατά €2,4 δισεκ., έναντι αύξησης κατά €3,1 δισεκ. την ίδια περίοδο πέρυσι.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Για το υπόλοιπο του 2024 αναμένεται σχετική σταθερότητα στις ιδιωτικές καταθέσεις, με ήπια ανοδική τάση. Καθώς η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των εσόδων από τουρισμό επιβραδύνονται, ενώ ο πληθωρισμός παραμένει επίμονος, ειδικά σε είδη πρώτης ανάγκης, αναμένεται να συνεχιστεί η πίεση στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα και την αποταμίευση νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

Το δεύτερο σκέλος του παθητικού των τραπεζών αφορά στη χρηματοδότηση από το Ευρωσύστημα. Το υψηλότερο, σε σχέση με το παρελθόν, κόστος παροχής ρευστότητας από την ΕΚΤ έχει μειώσει σημαντικά τη χρήση μακροπρόθεσμων εργαλείων χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα, όπως τα LTROs, κατά €17,8 δισεκ. σε ετήσια βάση τον Μάιο του 2024 (Διάγραμμα 2.8). Ταυτόχρονα, τα περιουσιακά στοιχεία του εγχώριου τραπεζικού συστήματος που είναι αποδεκτά από το Ευρωσύστημα ως εξασφάλιση για πράξεις νομισματικής πολιτικής, όπως αποτυπώνονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, μειώθηκαν την ίδια περίοδο, αγγίζοντας τα €25,3 δισεκ. τον Μάιο του 2024, από σχεδόν €69 δισεκ. στα μέσα του 2022.

Στο τρίτο σκέλος του παθητικού των τραπεζών που αφορά στη χρηματοδότηση από τις αγορές κεφαλαίων, αφενός η σταδιακή βελτίωση της πιστοληπτικής αξιολόγησης για το κρατικό αλλά και τα ιδιωτικά αξιόγραφα δημιουργεί θετικές προοπτικές, οι οποίες ωστόσο αντισταθμίζονται μερικώς από τη διεθνή συγκυρία υψηλού κόστους χρηματοδότησης.

Διάγραμμα 2.8

Μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση των Ελληνικών τραπεζών από το Ευρωσύστημα (δισεκ. €)

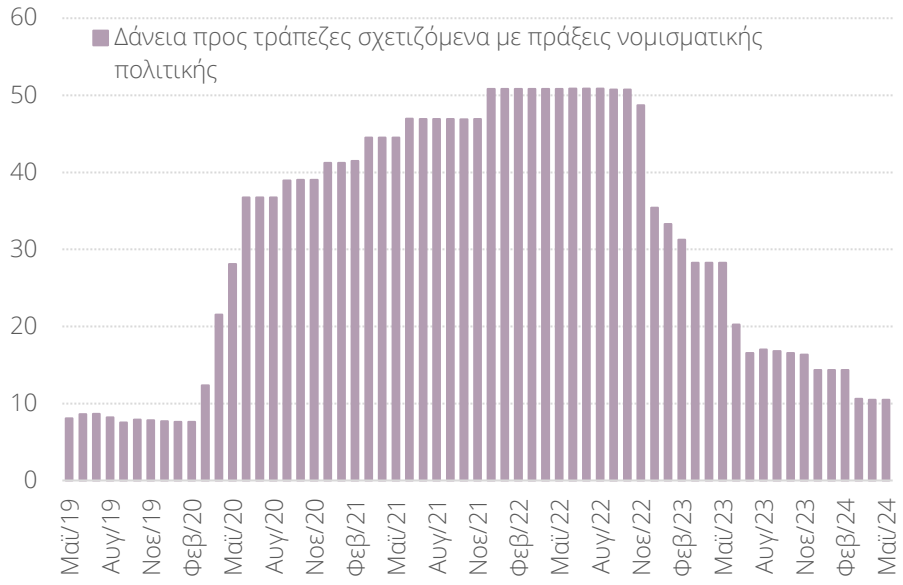

Η χρήση εργαλείων παροχής ρευστότητας από το Ευρωσύστημα προς τις ελληνικές τράπεζες, μειώθηκε περαιτέρω το πρώτο πεντάμηνο του 2024, στα €10,5 δισεκ. τον Μάιο.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στην πλευρά του ενεργητικού των τραπεζών, ο 12-μηνος ρυθμός πιστωτικής επέκτασης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα ενισχύθηκε, αγγίζοντας το 4,8% τον Μάιο του 2024 (Πίνακας 2.10). Ο αντίστοιχος ρυθμός προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (ΜΧΕ) καταγράφηκε σε 7,6% τον ίδιο μήνα (Διάγραμμα 2.9), ενώ οι συνολικές νέες καθαρές ροές προς επιχειρήσεις το πρώτο πεντάμηνο του 2024 ήταν μεν αρνητικές, στα €5,0 δισεκ., αλλά μειωμένες σε σχέση με τα €7,9 δισεκ. το 2022. Παράλληλα, συνεχίστηκε αμείωτη η πιστωτική συρρίκνωση στο στεγαστικό

χαρτοφυλάκιο, σταθεροποίηση κατέγραψαν οι πιστώσεις προς ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις, ενώ τα καταναλωτικά δάνεια κατέγραψαν ενίσχυση.

Πίνακας 2.10

Εγχώρια τραπεζική χρηματοδότηση και μέσα επιτόκια ανά χαρτοφυλάκιο

Τρίμηνο/Έτος	2/23	3/23	4/23	1/24	Απρ.24	Μάι.24
Ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*						
Σύνολο ιδιωτικού τομέα	3,3	1,4	2,8	3,8	4,5	4,8
Νοικοκυριά & ΜΚΙ	-2,7	-2,4	-2,2	-1,7	-1,1	-1,0
Καταναλωτική πίστη	1,5	2,1	2,8	4,3	5,4	5,3
Στεγαστική πίστη	-3,9	-3,7	-3,6	-3,3	-2,9	-2,8
Ελεύθεροι Επαγγελματίες	-2,4	-3,3	-2,4	-0,8	-0,1	0,3
Μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	7,1	3,4	5,3	5,9	6,9	7,6
Μέσα επιτόκια ανά χαρτοφυλάκιο						
Καταναλωτική πίστη	11,4	11,6	11,3	10,7	10,8	10,8
Στεγαστική πίστη	3,96	4,24	4,43	4,45	4,33	4,15
Δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις	5,79	6,236,	6,07	5,94	5,85	5,19

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων

Διάγραμμα 2.9

Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα (ετήσια % μεταβολή 12-μηνων ροών*)

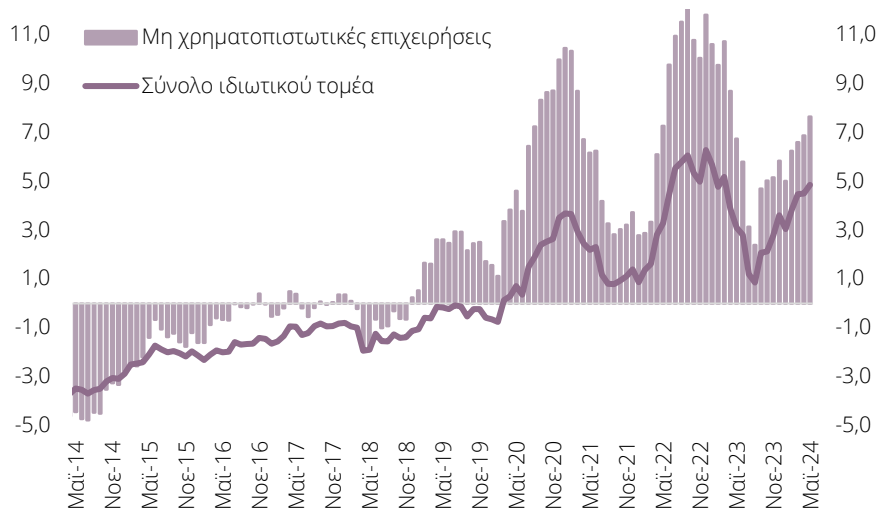

Οι νέες καθαρές ροές προς τις μη χρηματοοικονομικές επιχειρήσεις ήταν θετικές την περίοδο Μάρ.-Μάι. 2024, κατά 1,3 δισεκ., με το ρυθμό 12-μηνης πιστωτικής επέκτασης προς το σύνολο του ιδιωτικού τομέα να αγγίζει το 4,6%.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Οι ροές προκύπτουν από τις μεταβολές των υπολοίπων διορθωμένες για τις διαγραφές δανείων, απομειώσεις αξίας χρεογράφων, τις συναλλαγματικές διαφορές και τις αναταξινομήσεις/μεταβιβάσεις δανείων.

Η χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα επηρεάζεται από μεταβολές στην προσφορά και τη ζήτηση δανείων, υπό την επίδραση των υψηλότερων επιτοκίων. Στην πλευρά της προσφοράς, η εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δημιουργεί ευκαιρίες στην παροχή επιχειρηματικών πιστώσεων με ευνοϊκούς όρους.

Από την σκοπιά της ζήτησης δανείων, η έρευνα της Τράπεζας της Ελλάδος για τις τραπεζικές χορηγήσεις το δεύτερο τρίμηνο του 2024 κατέγραψε μικρή ενίσχυση της ζήτησης νέων δανείων στην επιχειρηματική πίστη. Η προσδοκία περαιτέρω ενίσχυσης της ζήτησης εντοπίζεται τόσο σε μεγάλες όσο και σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, για βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια, ενώ σχετικά στάσιμη αναμένεται η ζήτηση για στεγαστική και καταναλωτική πίστη. Τα πιστωτικά κριτήρια κατέγραψαν μικρή χαλάρωση στο πρώτο εξάμηνο του 2024, χωρίς όμως να αναμένονται σημαντικές μεταβολές βραχυπρόθεσμα.

Στην πλευρά του ενεργητικού, η έκθεση των τραπεζών σε κρατικά χρεόγραφα παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα το δεύτερο τρίμηνο του 2024, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί σε €32,1 δισεκ. τον Μάιο ή 10,2% του συνολικού ενεργητικού τους. Έτσι, το μερίδιο του συνολικού ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών που έχει τοποθετηθεί σε κρατικά ομόλογα διατήρησε την απόκλιση από το αντίστοιχο μερίδιο των υπόλοιπων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης που κυμαίνεται στο 6,5%, πολύ υψηλότερα από το αντίστοιχο μερίδιο για τον μέσο όρο των χωρών της Ευρωζώνης, που κυμαίνεται μόλις σε 2,8% (Διάγραμμα 2.10).

Διάγραμμα 2.1010

Μερίδιο ενεργητικού τραπεζών σε κρατικά ομόλογα (ως % του συνολικού ενεργητικού)

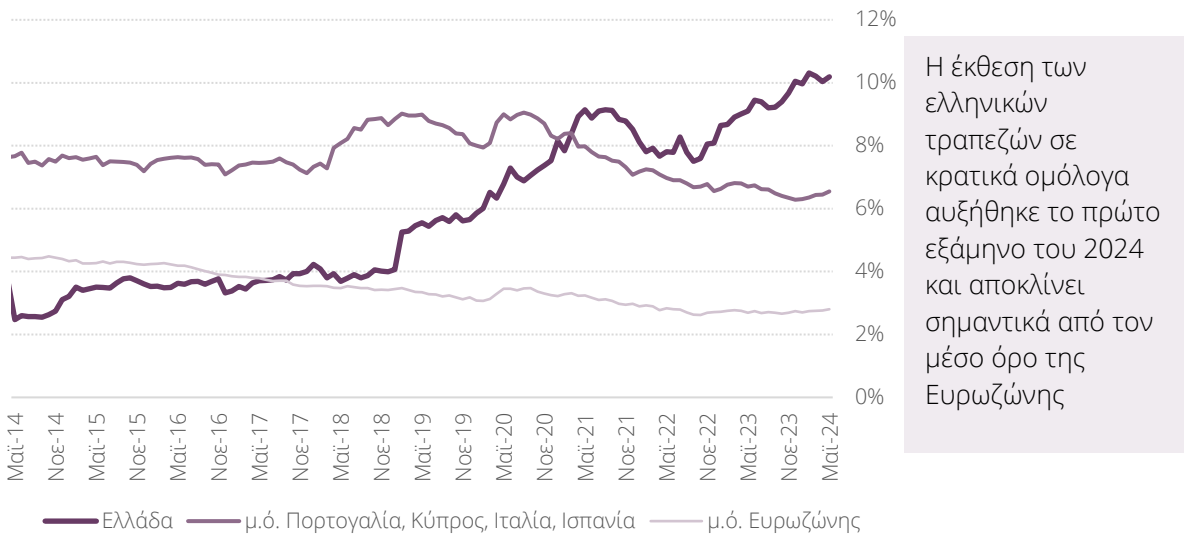

Πηγή: ΕΚΤ

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών κατέγραψαν αύξηση το πρώτο τρίμηνο του 2024, στο 7,5% των συνολικών δανείων των τραπεζών, στα €11,1 δισεκ., από 6,6% και €9,9 δισεκ. το προηγούμενο τρίμηνο. Η αύξηση των ΜΕΔ ανέκοψε τη συστηματική τάση μείωσής τους επί οκτώ συναπτά έτη, ή οποία είχε επιταχυνθεί την περίοδο 2021-2022 σε συνέχεια εφαρμογής του προγράμματος τιτλοποιήσεων με κρατικές εγγυήσεις, «Ηρακλής». Το συνολικό επίπεδο των ΜΕΔ παραμένει υψηλότερο από τις υπόλοιπες χώρες στην Ευρωζώνη. Στα στεγαστικά δάνεια, το ποσοστό των ΜΕΔ αυξήθηκε στα στεγαστικά δάνεια, από 7,9% σε 10,4%, στην επιχειρηματική πίστη από 6,0% σε 6,4% των σχετικών δανείων, ενώ στα καταναλωτικά δάνεια μειώθηκε από 12,1% σε 11,6%.

Διάγραμμα 2.11

Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, % του συνόλου των δανείων των τραπεζών, ανά κατηγορία*

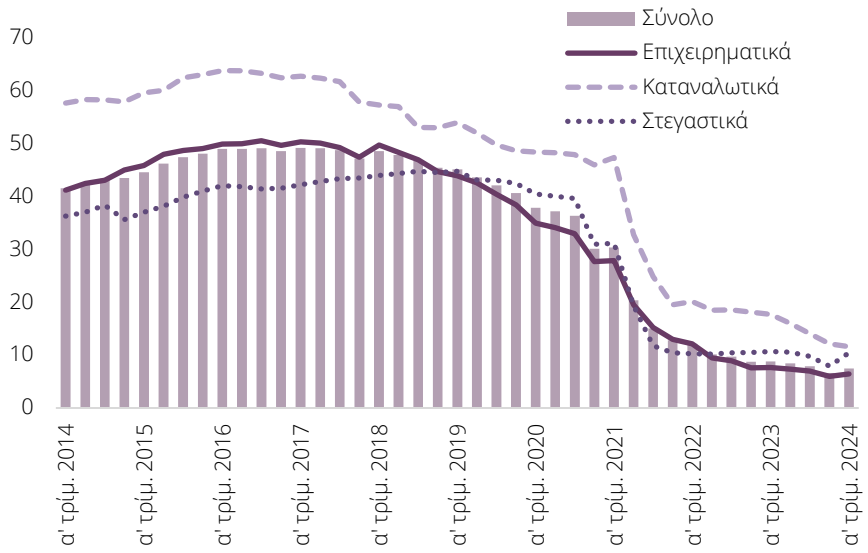

Το α' τρίμηνο του 2024, τα ΜΕΔ κατέγραψαν άνοδο, στο 7,5% του συνολικού δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών, έπειτα από οκτώ έτη συστηματικής μείωσης

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* Δάνεια εντός ισολογισμού (προ προβλέψεων) σε ατομική βάση

Πέρα από τα ΜΕΔ στους ισολογισμούς των τραπεζών, ένας πολύ σημαντικός όγκος δανείων, πρώην τραπεζικών ΜΕΔ, καταγράφεται υπό διαχείριση από τις Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ). Ενδεικτικά, το πρώτο τρίμηνο του 2024 η συνολική ονομαστική αξία των δανείων υπό τις ΕΔΑΔΠ άγγιζε τα €70,0 δισεκ. Έτσι, το απόθεμα μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους, τόσο εντός, όσο και εκτός ισολογισμών του τραπεζικού συστήματος, παραμένει πολύ υψηλό, με αρνητικές επιδράσεις στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και τις προοπτικές οικονομικής ανάκαμψης. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται υψηλής σημασίας η εύρυθμη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, καθώς και εργαλείων όπως ο εξωδικαστικός μηχανισμός ρύθμισης οφειλών.

Μεσοπρόθεσμα, η μείωση των ΜΕΔ αναμένεται να συνεχιστεί με αργό ρυθμό, λόγω και της χαμηλότερης πλέον βάσης. Θετικά θα επιδράσει ο νέος γύρος του προγράμματος τιτλοποιήσεων «Ηρακλής ΙΙΙ» που βρίσκεται σε εξέλιξη. Ορατός ωστόσο παράλληλα είναι ο κίνδυνος εμφάνισης νέων ΜΕΔ σε επιμέρους χαρτοφυλάκια με κυμαινόμενο επιτόκιο όπως το στεγαστικό, ως αποτέλεσμα των υψηλότερων επιτοκίων για μεγάλη διάρκεια.

Ως προς τις νέες πιστώσεις στο σύνολο του 2024, αφενός αναμένεται ανάκαμψη της πιστωτικής επέκτασης προς τις επιχειρήσεις, με την επιτάχυνση στην υλοποίηση του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, για το οποίο η αναθεωρημένη συνολική περίμετρος αγγίζει πλέον τα €17,7 δισεκ. έως το 2026. Αφετέρου, αναμένεται ηπιότερη πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά, κυρίως λόγω της ανθεκτικότητας της καταναλωτικής ζήτησης.

Τα επιτόκια νέων καταθέσεων παρέμειναν στάσιμα στο δίμηνο Απρ.-Μάι. 2024, στο 0,82% και 0,47% για τις Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) και τα νοικοκυριά αντίστοιχα. Στην ίδια περίοδο, το μέσο επιτόκιο νέων χορηγήσεων μειώθηκε στο 5,8%, διαμορφωμένο σε περίπου 6,2% για ιδιώτες και 5,5% για τις ΜΧΕ. Η διαφορά του μέσου επιτοκίου δανείων και καταθέσεων

(περιθώριο επιτοκίου) παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα την ίδια περίοδο, αν και μειώθηκε στο 5,2% από μέσο περιθώριο 5,6% στο σύνολο του 2023.

Το μέσο κόστος νέας τραπεζικής χρηματοδότησης των ΜΧΕ του ιδιωτικού τομέα μειώθηκε στο 5,5% τον Μάιο (Διάγραμμα 2.12). Ωστόσο, το κόστος χρηματοδότησης των ελληνικών επιχειρήσεων είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το σταθμισμένο δείκτη κόστους τραπεζικού δανεισμού της ΕΚΤ, το κόστος για τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις τον Φεβρουάριο του 2024 διαμορφώθηκε σε 5,1% στην Ευρωζώνη, και 5,4% στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης (Πορτογαλία, Ιταλία, Κύπρος, Ισπανία). Ακολούθως, το spread του κόστους δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μ.ό. της Ευρωζώνης και το μ.ό. του «νότου», καταγράφεται στις 44 μ.β. και 9 μ.β. αντίστοιχα. Συγκρίνοντάς το με το επίπεδο προ της δημοσιονομικής κρίσης του 2010, το spread του κόστους δανεισμού για τις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το μέσο όρο των άλλων χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης, παραμένει αισθητά υψηλότερο.

Διάγραμμα 2.12

Σταθμισμένο μέσο κόστος τραπεζικού δανεισμού προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις (%)

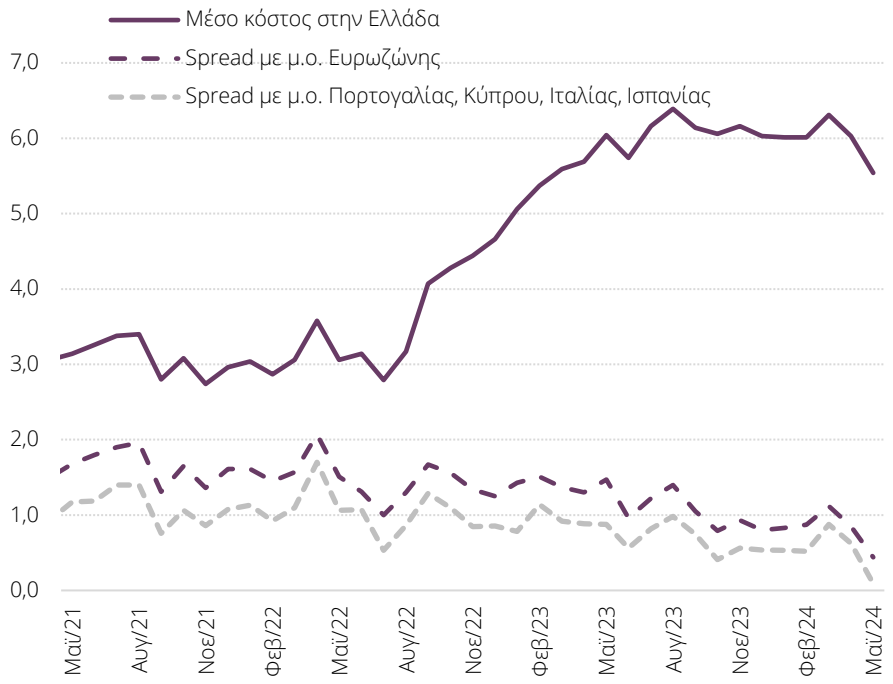

Τα επιτόκια νέου δανεισμού του ιδιωτικού τομέα μειώθηκαν στο 5,5% τον Μάιο, με την απόσταση από το μέσο κόστος δανεισμού στις χώρες του «νότου» της Ευρωζώνης να συγκλίνει σημαντικά, στις 9 μ.β.

Πηγή: ΕΚΤ

Εν μέσω ανόδου των αποδόσεων κρατικών ομολόγων διεθνώς το δεύτερο τρίμηνο του 2024, οι αποδόσεις των ελληνικών κρατικών ομολόγων ακολούθησαν ήπια ανοδική πορεία. Ενδεικτικά, το δεύτερο τρίμηνο του 2024, η απόδοση για το 10-ετές ομόλογο κυμάνθηκε σε επίπεδα γύρω από το 3,6%, με σταθεροποίηση της διαφοράς τους από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Η επιπλέον επιβάρυνση στο νέο κόστος 10-ετούς δανεισμού του ελληνικού Δημοσίου σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης διαμορφώθηκε το δεύτερο τρίμηνο του 2024 στις 108 μ.β. και 15 μ.β. σε σχέση με το γερμανικό ομόλογο και το μέσο όρο των χωρών του «νότου» της Ευρωζώνης αντίστοιχα, από 157 μ.β. και 27 μ.β. στο σύνολο του 2023 (Διάγραμμα 2.13). Παρά την πρόοδο, το spread έναντι του Γερμανικού ομολόγου παραμένει αισθητά υψηλότερα από τις μέσες τιμές τους την πρώτη δεκαετία της ένταξης της χώρας στην Ευρωζώνη (54 μ.β.). Συνολικά στο

τελευταίο έτος, θετικά έχει συμβάλει το η ενίσχυση της εμπιστοσύνης από την σταδιακή αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης.

Στο πλαίσιο της χρηματοδοτικής στρατηγικής του ελληνικού δημοσίου, κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2024 ο ΟΔΔΗΧ άντλησε €XX δισεκ. από τις αγορές μακροπρόθεσμων ομολόγων, με την ετήσια «Στρατηγική Χρηματοδότησης» (Δεκέμβριος 2023) να αναφέρεται σε στόχο άντλησης περί τα €10 δισεκ. από εκδόσεις ομολόγων για το σύνολο του τρέχοντος έτους. Στις αρχές Φεβρουαρίου 2024 ολοκληρώθηκε η έκδοση ενός νέου 10-ετούς ομολόγου στην οποία το ελληνικό δημόσιο άντλησε €4,0 δισεκ. με επιτόκιο 3,38%, με δείκτη κάλυψης που ξεπέρασε το 10. Τον Ιούνιο 2024 ολοκληρώθηκε η έκδοση ενός νέου 30-ετούς ομολόγου στην οποία το ελληνικό δημόσιο άντλησε €3,0 δισεκ. με επιτόκιο 4,15%. Παράλληλα, ο ΟΔΔΗΧ έχει προχωρήσει σε επανεκδόσεις 5-ετών, 10-ετών και 15-ετών ομολόγων το πρώτο εξάμηνο του 2024 όπου αντλήθηκαν μικρότερα ποσά, με επίσης ιδιαίτερα ικανοποιητική ανταπόκριση της ζήτησης από την αγορά.

Το ελληνικό αξιόγραφο ανέκτησε στο δεύτερο εξάμηνο του 2023, έπειτα από 13 έτη, την επιδιωκόμενη «επενδυτική βαθμίδα» από πέντε διεθνείς οίκους αξιολόγησης, τους R&I, DBRS, Scope, S&P και Fitch. Ένας ακόμα οίκος (Moody's) αξιολογεί το ελληνικό δημόσιο ένα μόλις σκαλί παρακάτω. Το ύψος του ελληνικού δημόσιου χρέους παραμένει από τα μεγαλύτερα διεθνώς ως ποσοστό του ΑΕΠ (161,9% στο δ' τρίμηνο του 2023, όπως παρουσιάζεται στο Παράρτημα). Αντισταθμιστικά σε αυτό το ποσοτικό χαρακτηριστικό του, δρουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του, όπως η μακρά μέση διάρκεια αποπληρωμής, και το μεγάλο μερίδιο σε σταθερό και χαμηλό επιτόκιο.

Διάγραμμα 2.13

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

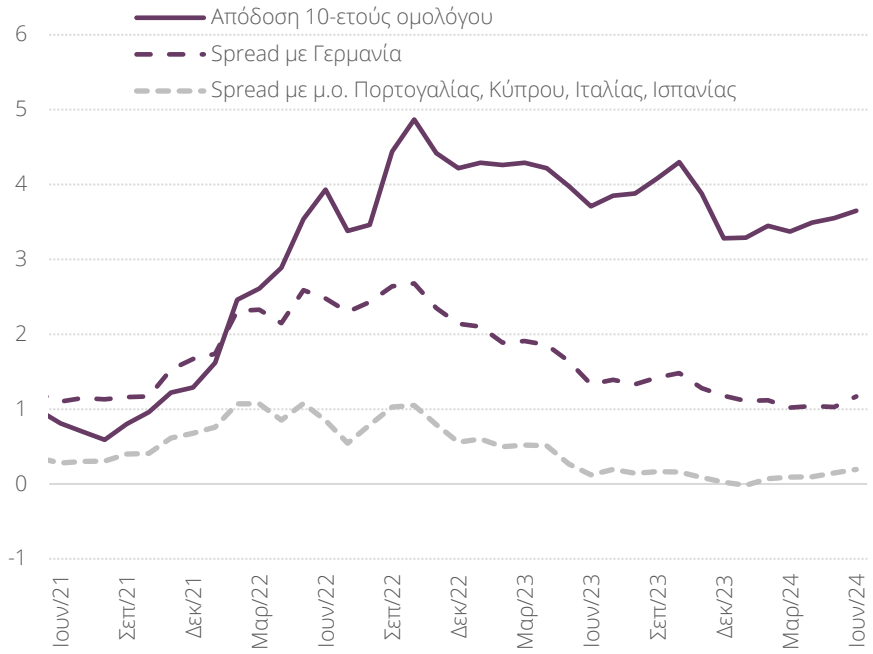

Η μέση απόδοση του κρατικού 10-ετούς ομολόγου αυξήθηκε οριακά στο 3,6% το δεύτερο τρίμηνο του 2024, ενώ το μέσο spread διατηρήθηκε αμετάβλητο στις 108 μ.β. έναντι του αντίστοιχου Γερμανικού ομολόγου

Πηγή: ΕΚΤ

3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

3.1 Συνιστώσες του ΑΕΠ

Α. Πρόσφατες εξελίξεις

- Σημαντική επιτάχυνση της εγχώριας ανάπτυξης κατά +2,1% (y-o-y) στο α' τρίμηνο του 2024 από +1,3% το προηγούμενο τρίμηνο, και αύξηση του ΑΕΠ κατά +0,7% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο.
- Τη μεγαλύτερη συμβολή στην ανάπτυξη είχαν οι συνολικές επενδύσεις, οι οποίες ενισχύθηκαν ετησίως κατά +22,3% (από -1,2% το προηγούμενο τρίμηνο), χάρη στην αύξηση κυρίως των αποθεμάτων, ενώ και οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά +2,9%.
- Την ανοδική πορεία της συνέχισε η ιδιωτική κατανάλωση, η οποία μεγεθύνθηκε ετησίως κατά +2,2%, από το +2,0% το προηγούμενο τρίμηνο. Αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά -4,0%, με αποτέλεσμα η συνολική κατανάλωση να ενισχυθεί κατά +1,1%.
- Αρνητική επίδραση στον εγχώριο ρυθμό μεγέθυνσης είχε η μεταβολή των συνολικών εξαγωγών, οι οποίες υποχώρησαν κατά -5,7% (y-o-y), από +1,6% ένα τρίμηνο νωρίτερα. Οι εξαγωγές αγαθών συρρικνώθηκαν σημαντικά κατά -8,8% (y-o-y από -1,1% y-o-y το προηγούμενο τρίμηνο), ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών ενισχύθηκαν ετησίως κατά +1,5%, ηπιότερα έναντι του προηγούμενου τριμήνου (+4,9%).
- Στον αντίποδα, οι συνολικές εισαγωγές παρουσίασαν σημαντική ετήσια ανάπτυξη της τάξης του +3,1%, μετά τη στασιμότητα του προηγούμενου τριμήνου, λόγω της ενίσχυσης του ετήσιου ρυθμού μεγέθυνσης τόσο των αγαθών (+2,5%) όσο και των υπηρεσιών (+4,8%).

Πρόσφατες μακροοικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Κατά το α' τρίμηνο του 2024, ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας εκτιμάται στο +2,1%, συνεχίζοντας την ανοδική πορεία του προηγούμενου τριμήνου (+1,3% y-o-y) και υπερβαίνοντας κατά πολύ τον αντίστοιχο της Ευρωζώνης (+0,4% y-o-y) κατά την ίδια χρονική

περίοδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ισχυρή ετήσια μεγέθυνση του Α.Ε.Π. διατηρείται για 12ο συνεχόμενο τρίμηνο μετά την ανάκαμψη της οικονομίας από την πανδημία. Καθοριστικοί παράγοντες είναι αφενός η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης, η οποία διαχρονικά κινείται ενισχυτικά προς την τάση του Α.Ε.Π., και αφετέρου η ραγδαία αύξηση των συνολικών επενδύσεων. Αντίθετα, οι καταναλωτικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης υποχώρησαν σημαντικά, ενώ το εξωτερικό ισοζύγιο επιδεινώθηκε λόγω της συρρίκνωσης των εξαγωγών και της αύξησης των εισαγωγών (Διάγραμμα 3.1).

Διάγραμμα 3.1

Εξέλιξη ΑΕΠ και συνεισφορά συνιστωσών τους

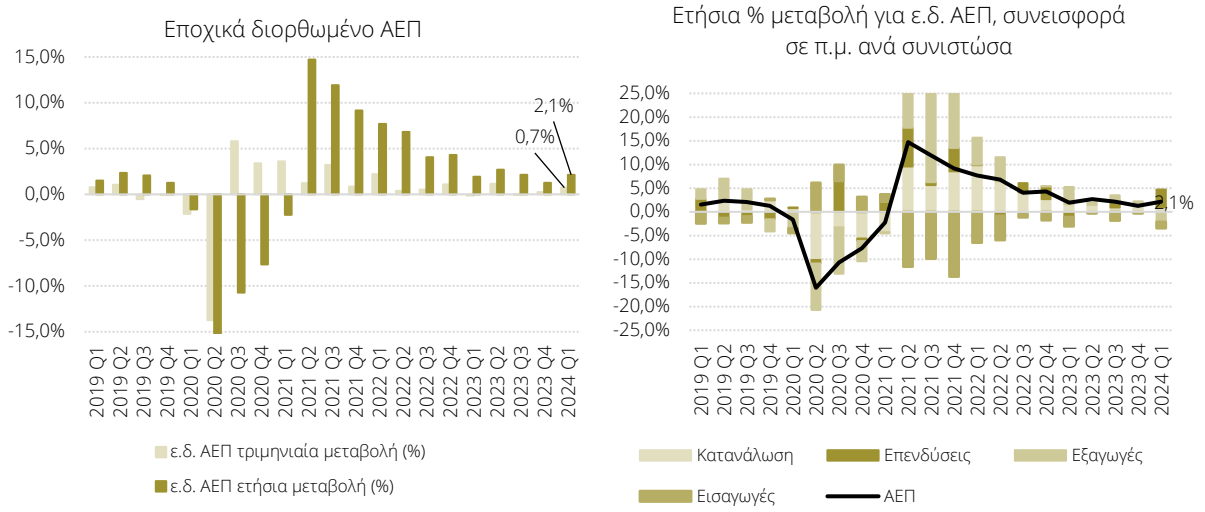

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

Οι συνολικές επενδύσεις βασικός μοχλός ανάκαμψης το α' τρίμ. 2024.

Ως προς τις ακριβείς εξελίξεις των συνιστωσών του ΑΕΠ κατά το α' τρίμηνο του τρέχοντος έτους, ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης της συνολικής εγχώριας κατανάλωσης – αν και μειώθηκε – παρέμεινε θετικός στο +1,1% (από 1,8% το προηγούμενο τρίμηνο). Η ιδιωτική κατανάλωση συνέχισε για 12ο τρίμηνο, όπως και το ΑΕΠ, την ανοδική πορεία της, μεγεθυνόμενη ετησίως κατά +2,2% (οριακά υψηλότερη έναντι +2,0% το προηγούμενο τρίμηνο), στηριζόμενη στην αύξηση της απασχόλησης και μέρους των ονομαστικών μισθών και στην μείωση των αποταμιεύσεων. Αντίθετα σημαντική μείωση παρουσίασε ο ετήσιος ρυθμός μεγέθυνσης της δημόσιας κατανάλωσης κατά -4,0%, ενώ ένα τρίμηνο νωρίτερα αυξανόταν κατά 1,9%.

Τη μεγαλύτερη συμβολή στον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ του α' τριμήνου είχαν οι επενδύσεις, οι οποίες ενισχύθηκαν ετησίως κατά €1,5 δισεκ. (σε τιμές 2015) ή +22,3% (από -1,2% το προηγούμενο τρίμηνο), χάρη κυρίως στην ετήσια αύξηση των αποθεμάτων κατά €1,3 δισεκ. Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξήθηκαν ετησίως κατά +2,9%, από -5,5% ένα τρίμηνο νωρίτερα, ευνοούμενες από τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, καθώς και τη βελτίωση του εγχώριου οικονομικού κλίματος.

Συγκεκριμένα, στην αύξηση των επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου συνέβαλλαν όλοι οι βασικοί τομείς επενδύσεων (Διάγραμμα 3.2). Οι επενδύσεις σε Μηχανολογικό και μεταφορικό εξοπλισμό μεγεθύνθηκαν ετησίως κατά +4,8% (από -12,9% το προηγούμενο τρίμηνο), με τις επενδύσεις σε

Κατοικίες και κατασκευές να έπονται (+1,4% y-o-y, από 0,9% το προηγούμενο τρίμηνο), αν και οι επενδύσεις σε κατοικίες υποχώρησαν ετησίως κατά 14,0%, ενώ οι επενδύσεις σε Λοιπά Προϊόντα παρέμειναν σχεδόν στάσιμες (+0,2% y-o-y, από 2,3% το προηγούμενο τρίμηνο). Αναλυτικότερα, στις επιμέρους κατηγορίες των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, θετικός ήταν ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επενδύσεων σε τέσσερις από τους επτά τομείς. Συγκεκριμένα, ετήσιες αυξήσεις παρουσίασαν οι επενδύσεις σε Άλλες Κατασκευές (+10,6% έναντι +14,3% στο προηγούμενο τρίμηνο), Μεταφορικό εξοπλισμό (+7,8% έναντι -1,9% στο προηγούμενο τρίμηνο), Μηχανολογικό εξοπλισμό και οπλικά συστήματα (+6,8% έναντι -14,7% στο προηγούμενο τρίμηνο) και σε Άλλα προϊόντα (+0,4% έναντι +2,5% στο προηγούμενο τρίμηνο). Αντίθετα, ετήσια μείωση κατέγραψαν οι επενδύσεις σε Αγροτικά προϊόντα (-18,6%), Κατοικίες (-14,0%), και σε Εξοπλισμό Τεχνολογίας Πληροφορικής και Επικοινωνίας (-1,7%).

Διάγραμμα 3.2

Εξέλιξη επενδύσεων και συνεισφορά συνιστωσών τους

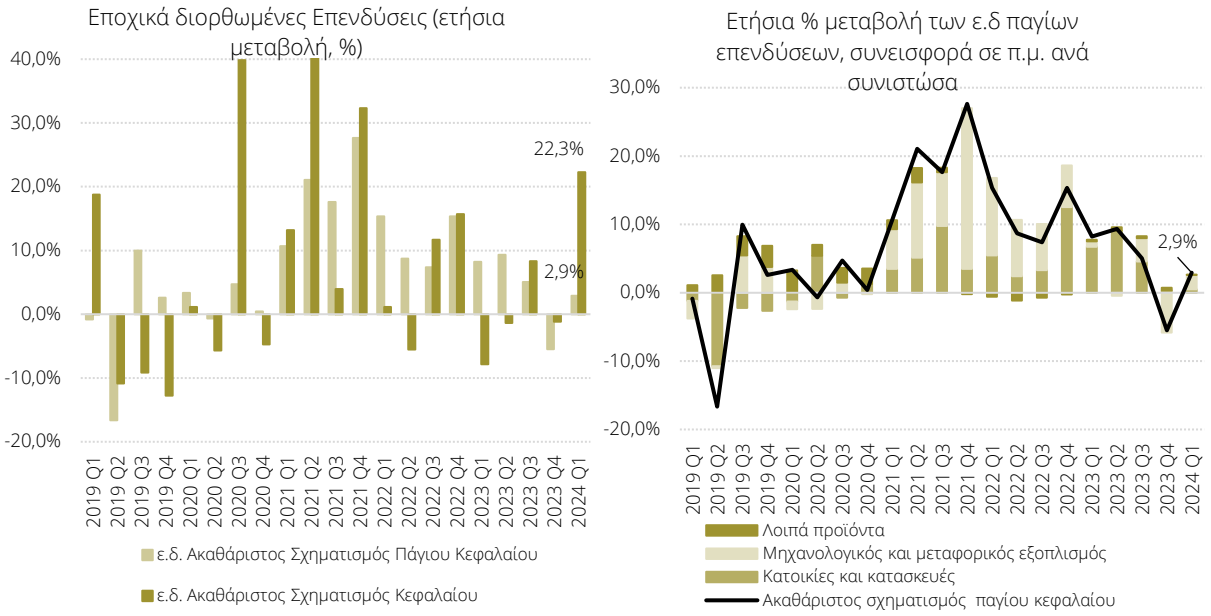

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

Αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου το α' τρίμηνο του 2024. Σημαντική αύξηση και των Αποθεμάτων.

Στις αρνητικές εξελίξεις για το α' τρίμηνο του 2024 συγκαταλέγεται η επιδείνωση του ελλείμματος του εξωτερικού ισοζυγίου κατά περίπου €1.751 εκατ. ή 3,5% π.μ. του τριμηνιαίου Α.Ε.Π., με τις εξαγωγές να μειώνονται κατά -5,7% και τις εισαγωγές να αυξάνονται κατά +3,1% ετησίως. Εν προκειμένω, οι εξαγωγές αγαθών παρουσίασαν ετήσια πτώση κατά -8,8% συνεχίζοντας την καθοδική πορεία του προηγούμενου τριμήνου (-1,1%). Επιβραδυντική τάση ακολούθησαν και οι εξαγωγές υπηρεσιών, οι οποίες ωστόσο διατήρησαν έναν θετικό ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της τάξης του +1,5%, από +4,9% ένα τρίμηνο νωρίτερα. Από την άλλη πλευρά, και οι δύο συνιστώσες των εισαγωγών παρουσίασαν ένα θετικό ρυθμό μεγέθυνσης, με τις εισαγωγές αγαθών να ενισχύονται ετησίως κατά +2,5% (από +1,6% στο προηγούμενο τρίμηνο) και οι εισαγωγές υπηρεσιών κατά +4,8% (από -4,0% ένα τρίμηνο νωρίτερα). Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι η

εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, οριζόμενη ως το άθροισμα εξαγωγών και εισαγωγών σε σχέση με το ΑΕΠ, μειώθηκε οριακά το πρώτο τρίμηνο του 2024 στο επίπεδο του 81%.

Από την πλευρά της παραγωγής, η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) παρουσίασε ενισχυμένη τάση για ένα ακόμα τρίμηνο (+1,0% y-o-y από +0,4% y-o-y στο προηγούμενο τρίμηνο), ηπιότερη έναντι του ΑΕΠ, λόγω της ετήσιας μείωσης των επιδοτήσεων, οι οποίες προσμετρώνται στην ΑΠΑ αλλά δεν αποτελούν εγχώρια παραγωγή. Συγκεκριμένα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των επιδοτήσεων διαμορφώθηκε στο -3,7% το α' τρίμηνο του 2024, έναντι -15,9% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ οι φόροι αυξήθηκαν ετησίως κατά +11,2% από +4,7% στο 4ο τρίμηνο του 2023.

Διάγραμμα 3.3

Εξέλιξη ΑΠΑ και συνεισφορά συνιστωσών τους

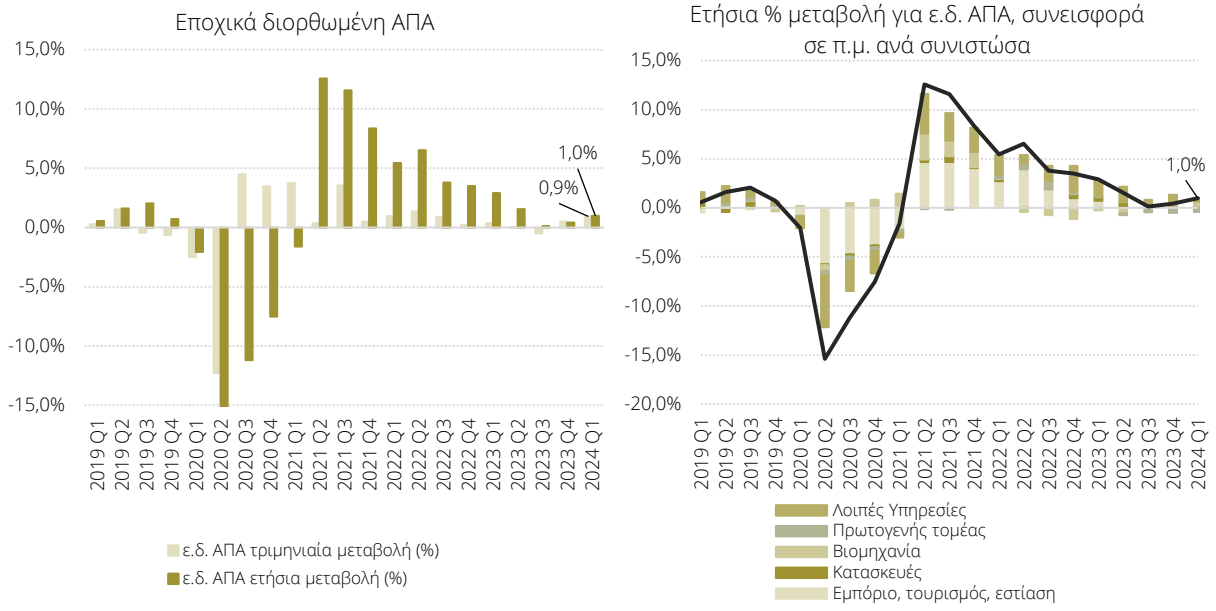

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

Μεγέθυνση της ΑΠΑ λόγω της ενίσχυσης όλων των τομέων της παραγωγής πλην του πρωτογενούς. Η Βιομηχανία και οι Λοιπές Υπηρεσίες είχαν ισόποση συμβολή στην αύξηση της ΑΠΑ, ακολουθούμενες από τον Τουρισμό-Μεταφορές-Εμπόριο.

Σε κλαδικό επίπεδο, οι Λοιπές υπηρεσίες και η Βιομηχανία είχαν τη μεγαλύτερη συμβολή στον ρυθμό μεγέθυνσης της ΑΠΑ κατά το α' τρίμηνο του 2024 (με ετήσια αύξηση +0,8% και +3,3% αντιστοίχως), ενώ ακολούθησαν ο ευρύτερος τομέας των υπηρεσιών σε Τουρισμό-Μεταφορές-Εμπόριο (χονδρικό και λιανικό) (+0,8% y-o-y), και ο Κατασκευαστικός τομέας (+1,5% y-o-y). Στον αντίποδα, ο Πρωτογενής τομέας συνέχισε να συρρικνώνεται για τέταρτο συνεχόμενο εξάμηνο (-12,9% y-o-y, Διάγραμμα 3.3). Αναλυτικότερα στους επιμέρους τομείς της παραγωγής, οι πέντε από τους έξι τομείς των Λοιπών υπηρεσιών, εξαιρουμένης της Δημόσιας διοίκησης-άμυνας-υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης (-0,1% y-o-y, από -0,2% στο προηγούμενο τρίμηνο), παρουσίασαν ετήσια διεύρυνση της δραστηριότητάς τους. Την υψηλότερη ετήσια ενίσχυση σημείωσε ο τομέας της Ενημέρωσης-Επικοινωνίας (+4,6% από +5,7% στο προηγούμενο τρίμηνο), με τον τομέα των Χρηματοπιστωτικών-Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων (+2,2% από +2,3% στο προηγούμενο τρίμηνο) να ακολουθεί. Υπογραμμίζεται η σημαντική επιβράδυνση της ετήσιας

μεγέθυνσης του τομέα των Τεχνών-Διασκέδασης-Ψυχαγωγίας στο +1,3% από το +9,1% του προηγούμενου τριμήνου. Ο τομέας των Επαγγελματικών-Επιστημονικών-Τεχνικών-Διοικητικών δραστηριοτήτων κατέγραψε ετήσια επέκταση της τάξεως του +0,9% (από +1,6% στο προηγούμενο τρίμηνο), ενώ ο τομέας της Διαχείρισης ακίνητης περιουσίας παρουσίασε σταθερή ετήσια αύξηση +0,4% για πέμπτο συνεχόμενο τρίμηνο. Στους υπόλοιπους τομείς, οι Κατασκευές παρουσίασαν ετήσια αύξηση +1,5%, μικρότερη από την αντίστοιχη του προηγούμενου του τριμήνου (+5,5%). Η Βιομηχανία συνέχισε την ανοδική πορεία της (+3,3% από +3,5%) για τρίτο συνεχόμενο τρίμηνο, όπως και ο ευρύτερος τομέας του Τουρισμού-Μεταφορών-Εμπορίου (+0,8% y-o-y από +0,5% στο προηγούμενο τρίμηνο). Τέλος, η δραστηριότητα του Πρωτογενούς τομέα σημείωσε σημαντική ετήσια συρρίκνωση (-12,9% από -17,3% το προηγούμενο τρίμηνο) για τέταρτο συνεχόμενο τρίμηνο.

Ανακεφαλαιώνοντας, κατά το α' τρίμηνο του 2024 η ελληνική οικονομία μεγεθύνθηκε με ρυθμό σημαντικά μεγαλύτερο συγκριτικά με εκείνου της Ευρωζώνης. Τονίζεται η συνεχής αύξηση του ΑΕΠ για 12ο συνεχόμενο τρίμηνο μετά την πανδημία, με κύριους παράγοντες την αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των επενδύσεων. Αντίθετα, οι καταναλωτικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης παρουσίασαν συρρίκνωση και το εξωτερικό ισοζύγιο επιδεινώθηκε, εξαιτίας της ετήσιας μείωσης των εξαγωγών και της αύξησης των εισαγωγών.

Πίνακας 3.1

Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών–Εθνικοί Λογαριασμοί (εποχικά διορθωμένα στοιχεία, σταθερές τιμές 2015) προσωρινά στοιχεία

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής
2012	**180484**	**-7,2%**	**163337**	**-7,0%**	**20220**	**-21,0%**	**48968**	**2,0%**	**52765**	**-5,7%**
2013	**175920**	**-2,5%**	**156834**	**-4,0%**	**19580**	**-3,2%**	**49843**	**1,8%**	**50682**	**-3,9%**
2014	**176882**	**0,5%**	**156657**	**-0,1%**	**20431**	**4,3%**	**53954**	**8,2%**	**54107**	**6,8%**
2015	**176462**	**-0,2%**	**156611**	**0,0%**	**21369**	**4,6%**	**56661**	**5,0%**	**58360**	**7,9%**
2016	**175612**	**-0,5%**	**156023**	**-0,4%**	**22767**	**6,5%**	**56426**	**-0,4%**	**59868**	**2,6%**
2017	**177461**	**1,1%**	**158863**	**1,8%**	**21627**	**-5,0%**	**61229**	**8,5%**	**64371**	**7,5%**
α' 2018	44946	1,8%	40272	2,3%	5318	-10,5%	16246	9,4%	16677	4,7%
β' 2018	45057	1,7%	39723	0,1%	6234	16,4%	16500	7,8%	17221	8,4%
γ' 2018	44945	0,5%	39865	0,2%	5308	-1,4%	16614	7,1%	17636	8,9%
δ' 2018	45270	2,2%	39833	-0,5%	6430	30,0%	17451	12,2%	17677	8,0%
2018	**180217**	**1,6%**	**159693**	**0,5%**	**23289**	**7,7%**	**66812**	**9,1%**	**69210**	**7,5%**
α' 2019	45625	1,5%	40350	0,2%	6317	18,8%	17110	5,3%	17711	6,2%
β' 2019	46110	2,3%	40744	2,6%	5559	-10,8%	18457	11,9%	17716	2,9%
γ' 2019	45877	2,1%	40142	0,7%	4819	-9,2%	18347	10,4%	18230	3,4%
δ' 2019	45849	1,3%	40948	2,8%	5607	-12,8%	16163	-7,4%	17565	-0,6%
2019	**183461**	**1,8%**	**162184**	**1,6%**	**22302**	**-4,2%**	**70076**	**4,9%**	**71222**	**2,9%**
α' 2020	44878	-1,6%	40699	0,9%	6392	1,2%	15381	-10,1%	18147	2,5%
β' 2020	38716	-16,0%	36346	-10,8%	5245	-5,7%	13100	-29,0%	14907	-15,9%
γ' 2020	40958	-10,7%	38747	-3,5%	6739	39,8%	12408	-32,4%	16750	-8,1%
δ' 2020	42343	-7,6%	38418	-6,2%	5338	-4,8%	14107	-12,7%	16114	-8,3%
2020	**166894**	**-9,0%**	**154210**	**-4,9%**	**23713**	**6,3%**	**54996**	**-21,5%**	**65918**	**-7,4%**
α' 2021	43878	-2,2%	38735	-4,8%	7238	13,2%	15252	-0,8%	17436	-3,9%
β' 2021	44412	14,7%	40200	10,6%	7714	47,1%	16406	25,2%	18948	27,1%
γ' 2021	45842	11,9%	41180	6,3%	7001	3,9%	18388	48,2%	20460	22,2%
δ' 2021	46220	9,2%	42039	9,4%	7061	32,3%	18248	29,4%	20979	30,2%
2021	**180351**	**8,1%**	**162155**	**5,2%**	**29014**	**22,4%**	**68293**	**24,2%**	**77823**	**18,1%**
α' 2022	47261	7,7%	42926	10,8%	7328	1,2%	17608	15,5%	20105	15,3%
β' 2022	47442	6,8%	43034	7,0%	7290	-5,5%	18564	13,2%	21113	11,4%
γ' 2022	47689	4,0%	43063	4,6%	7813	11,6%	18179	-1,1%	20795	1,6%
δ' 2022	48194	4,3%	43302	3,0%	8168	15,7%	18208	-0,2%	21805	3,9%
2022	**190586**	**5,7%**	**172326**	**6,3%**	**30600**	**5,5%**	**72560**	**6,2%**	**83819**	**7,7%**
α' 2023	48206	2,0%	43689	1,8%	6581	-10,2%	18885	7,2%	20760	3,3%
β' 2023	48724	2,7%	43723	1,6%	7092	-2,7%	18611	0,3%	20981	-0,6%
γ' 2023	48681	2,1%	43520	1,1%	8493	8,7%	18519	1,9%	21405	2,9%
δ' 2023	48756	1,2%	44062	1,8%	8069	-1,2%	18585	2,1%	21811	0,0%
2023	**194367**	**2,0%**	**174994**	**1,5%**	**30235**	**-1,2%**	**74600**	**2,8%**	**84956**	**1,4%**
α' 2024	49190	2,1%	44171	1,1%	8229	22,3%	18095	-5,7%	21683	3,1%

* προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, ΕΛ.ΣΤΑΤ., Μάρτιος 2024

Β. Παραδοχές και προβλέψεις

Μεσοπρόθεσμες προοπτικές

- Ο χαμηλός ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας της Ευρωζώνης, η σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, η γεωπολιτική αστάθεια, τα δημοσιονομικά μεγέθη και η εκτέλεση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, πλέον καθοριστικοί παράγοντες της εξέλιξης του ΑΕΠ το 2024.
- Εκτίμηση για ανάπτυξη της τάξης του 2,1%, σε σταθερές τιμές το 2024.
- Σημαντική ενίσχυση των πάγιων επενδύσεων (+9,7%) και διατήρηση της δυναμικής της ιδιωτικής κατανάλωσης (+1,3%).
- Επιδείνωση στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, με τις εισαγωγές να αυξάνονται ετησίως κατά +1,8% και τις εξαγωγές να μειώνονται οριακά κατά -0,4% το 2024.
- Εκτίμηση για τον πληθωρισμό στο 3,0% και το ποσοστό ανεργίας στο 10,3% για το 2024.

Εν μέσω κινδύνων που απορρέουν από τη γεωπολιτική και οικονομική αστάθεια σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, τον επίμονο πληθωρισμό, την αργή αποκλιμάκωση του κόστους δανεισμού, το υψηλό δημόσιο χρέος και το έλλειμμα του εξωτερικού ισοζυγίου, η ελληνική οικονομία αναμένεται να διατηρήσει την αναπτυξιακή δυναμική και την εξωστρέφειά της το 2024, στηριζόμενη από τους ευρωπαϊκούς πόρους, τη δημοσιονομική πειθαρχία και την ενίσχυση της παραγωγικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων.

Επίμονος πληθωρισμός

Το πρώτο εξάμηνο του 2024, άνοδο κατέγραψε ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) κατά +3,0% (ηπιότερη έναντι του +5,1 % ένα έτος πριν), κατατάσσοντας τη χώρα μας στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης ως προς το ρυθμό μεταβολής, υψηλότερα του σταθμισμένου μέσου όρου (+2,5%, από +7,5% ένα έτος πριν). Στις συνιστώσες του ΕνΔΤΚ, η άνοδος του δείκτη κατά την ίδια περίοδο οφείλεται στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ήταν 3,5%, από άνοδο 8,2% ένα έτος πριν. Η έμμεση φορολογία ουσιαστικά άσκησε θετική οριακή επίδραση στις τιμές το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, έναντι μηδενικής επίδρασης ένα έτος νωρίτερα. Στο α' πεντάμηνο του 2024, ο δομικός πληθωρισμός, μέτρο της ανταγωνιστικότητας της εγχώριας οικονομίας, ανήλθε στο 3,3% από 8,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως περαιτέρω άνοδο κατέγραψε ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ τον Ιούνιο, κατά 2,3% (από 1,8% τον ίδιο μήνα πέρυσι) (μια πληρέστερη ανάλυση σχετικά με τον πληθωρισμό, των βασικών παραγόντων καθορισμού του υπάρχει στην ενότητα 3.5).

Σε ό,τι αφορά τις τιμές των ενεργειακών προϊόντων διεθνώς, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου σε €, το οποίο αποτελεί βασική συνιστώσα του ενεργειακού κόστους, την περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου το 2024 σημείωσε άνοδο (+4,2% χαμηλότερα από ότι την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Περαιτέρω αυξητικές επιδράσεις στην τιμή του πετρελαίου Brent δύναται να έχουν η αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης, λόγω τόνωσης της οικονομικής ανάπτυξης, όπως και οι πρόσφατες πολεμικές αναταράξεις στη Μέση Ανατολή που αποτελούν σημαντικό κίνδυνο για τη σταθερότητα στις αγορές ενέργειας.

Κατά το τρέχον έτος, ανασταλτικά στην αποκλιμάκωση του πληθωρισμού λειτουργεί η εγχώρια ζήτηση, η οποία, στηριζόμενη από τη μείωση της ανεργίας, τις μισθολογικές αυξήσεις (από 1η Απριλίου 2024), τα μέτρα στήριξης των «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων, καθώς και την επιστροφή των τριετιών, εκτιμάται να διατηρήσει τη δυναμική της. Επιπλέον, η νέα δέσμη κυρώσεων που επέβαλλαν τα μέλη της ΕΕ και αφορά το διεθνές εμπόριο (14η δέσμη κυρώσεων, Ιούνιος 2024), καθώς και μια πιθανή κλιμάκωση των αναταραχών στην περιοχή του Ισραήλ, δύναται να επιφέρουν αυξητικές επιδράσεις στον πληθωρισμό το 2024.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το Μάιο του 2024, ο πληθωρισμός στην ΕΖ θα διαμορφωθεί στο 2,5% το 2024, ενώ ο ρυθμός πληθωρισμού για την Ελλάδα αναμένεται οριακά υψηλότερος στο 2,8%. Ακριβώς ίδια πρόβλεψη για τον πληθωρισμό στην ΕΖ (από 2,3% πριν τρείς μήνες) εκτιμά η ΕΚΤ, σύμφωνα με τις αναθεωρημένες προβλέψεις της τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους. Στην Ελλάδα ο πληθωρισμός αναμένεται να κυμανθεί ελαφρά υψηλότερα από τον μ.ό. στην ΕΖ, κυρίως λόγω βραδύτερου ρυθμού υποχώρησης των τιμών στα τρόφιμα και της συμπαγούς αύξησης των μισθών.

Παραμένει χαμηλός ο ρυθμός μεγέθυνσης της οικονομίας της Ευρωζώνης

Την ανοδική τους πορεία συνέχισαν οι περισσότερες οικονομίες παγκοσμίως το πρώτο τρίμηνο του 2024, με αποτέλεσμα ο ΟΟΣΑ στην τελευταία έκθεση του Μαΐου να αναθεωρήσει ελαφρώς προς τα πάνω τις προβλέψεις του για το ρυθμό ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας στο 3,1% για το 2024. Συγκεκριμένα, οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ αναπτύχθηκαν με ετήσιο ρυθμό 1,7% το πρώτο τρίμηνο του 2024, αμετάβλητο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ η οικονομία των ΗΠΑ την ίδια περίοδο κατέγραψε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξη της τάξης του +2,9% (από +3,1% το προηγούμενο τρίμηνο), λόγω αυξήσεων στην καταναλωτική δαπάνη, τις εξαγωγές και τις επενδύσεις σε πάγιο κεφάλαιο.

Στο ίδιο διάστημα, ελαφρώς υψηλότερος έναντι του προηγούμενου τριμήνου, ήταν και ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας της Ευρωζώνης, ο οποίος ωστόσο παραμένει χαμηλός (+0,4% από 0,2% ένα τρίμηνο νωρίτερα). Τη μεγαλύτερη θετική συνεισφορά στην ανάπτυξη αυτού του τριμήνου είχαν οι εξαγωγές (από αρνητική ένα τρίμηνο νωρίτερα), με την κατανάλωση δαπάνη να ακολουθεί, ενώ ετήσια μείωση κατέγραψε ο σχηματισμός παγίου κεφαλαίου (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις μεταβολές των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών των χωρών της ΕΕ και παγκοσμίως υπάρχουν στις ενότητες 2.1Α και 2.1Β). Για το σύνολο του 2024, ο ΟΟΣΑ (Μάιος) προβλέπει ένα ρυθμό μεγέθυνσης της Ευρωζώνης της τάξης του +0,7%, ενώ η ΕΚΤ (Ιούνιος) προβλέπει έναν οριακά υψηλότερο ρυθμό της τάξης του 0,9%.

Αργή αποκλιμάκωση των επιτοκίων

Μετά τη σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού της ΕΖ από το τελευταίο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, η ΕΚΤ στην τελευταία συνεδρίαση της τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους προχώρησε σε μείωση των βασικών επιτοκίων της κατά 25 μονάδες βάσης μετά από 10 συνεχείς αυξήσεις κατά την τελευταία διετία. Η εν λόγω απόφαση στηρίζεται αφενός στη μείωση του πληθωρισμού της ΕΖ κατά 2,5 ποσοστιαίες μονάδες από τον Σεπτέμβριο του 2023 και αφετέρου στην πρόβλεψη για περαιτέρω εκτόνωση των πληθωριστικών πιέσεων μεσοπρόθεσμα. Τόνισε δε ότι τα επιτόκια θα παραμείνουν επαρκώς περιοριστικά για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί, με στόχο την έγκαιρη μείωση του πληθωρισμού στο μεσοπρόθεσμο στόχο του 2%. Ανασταλτικά στη

μείωση των επιτοκίων λειτουργούν οι ισχυρές εγχώριες πιέσεις στις τιμές των υπηρεσιών, καθώς και το ενδεχόμενο μιας νέας αύξησης των διεθνών τιμών ενέργειας, δημιουργώντας την προσδοκία για μια ελαφρά πιο αργή μείωση των επιτοκίων στην Ευρώπη το 2024. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως τον περασμένο Ιούνιο η ΕΚΤ αναθεώρησε προς τα πάνω τις προβλέψεις για την ανάπτυξη (0,9% από 0,6% πριν τρεις μήνες) και τον πληθωρισμό (2,5% από 2,3% πριν τρείς μήνες) στην ΕΖ για το 2024. Στο ίδιο κλίμα, η FED διατήρησε το βασικό επιτόκιό της στο 5,50% - το υψηλότερο επιτόκιο των τελευταίων περίπου 20 χρόνων - για έβδομη συνεχόμενη συνεδρίαση τον Ιούνιο του 2024. Οι αναλυτές δεν αναμένουν μείωση των επιτοκίων αν προηγουμένως δεν υπάρξουν σαφείς ενδείξεις ότι ο πληθωρισμός κινείται σταθερά προς το 2%.

Αξίζει, τέλος, να σημειώσουμε πως τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί από κοντά στο 3,9% στην αρχή του έτους προς την περιοχή του 3,3% (από προσδοκία για 3,1% το προηγούμενο τρίμηνο) στα τέλη του 2024.

Επιτυχής εκτέλεση Κρατικού Προϋπολογισμού το 2024 (Ιανουάριος – Μάιος)

Η δημοσιονομική εικόνα της ελληνικής οικονομίας το 2024 αναμένεται ακόμα καλύτερη από το προηγούμενο έτος, καθώς επιτυχής ήταν η εκτέλεση του ΚΠ στο α' πεντάμηνο του 2024, με το πρωτογενές αποτέλεσμα του ΚΠ να καταγράφει πλεόνασμα (+1,4% του ΑΕΠ) και το δημοσιονομικό ισοζύγιο να παρουσιάζεται οριακά ελλειμματικό (-0,2% του ΑΕΠ). Η βελτίωση του ισοζυγίου του ΚΠ το πρώτο πεντάμηνο σε σχέση με πέρυσι, οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση των καθαρών εσόδων σε σχέση με τις δαπάνες (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση του ΚΠ παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2Β).

Για το σύνολο του 2024, εκτιμάται περαιτέρω βελτίωση του ισοζυγίου του Κρατικού Προϋπολογισμού σε σχέση με το 2023, λόγω της μεγαλύτερης ενίσχυσης των κρατικών εσόδων, στηριζόμενα από την προβλεπόμενη μεγέθυνση της οικονομίας, έναντι των δαπανών, που αναμένεται να διατηρήσουν την καθοδική πορεία του πρώτου τριμήνου του 2024. Σημαντική, ωστόσο, για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων είναι η έγκαιρη και αποτελεσματική αξιοποίηση των υφιστάμενων (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας) και νέων χρηματοδοτικών εργαλείων (REPowerEU), καθώς και η προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Διατήρηση πτωτικής τάσης δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ και ανοδικής τάσης ιδιωτικού χρέους προς ΑΕΠ

Σε απόλυτο επίπεδο το δημόσιο χρέος μειώθηκε οριακά κατά το προηγούμενο έτος, ωστόσο χάρη στην ισχυρή ονομαστική επίδοση της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με τον υψηλό πληθωρισμό, ο οποίος ευνοεί τη δημιουργία δημοσιονομικών πλεονασμάτων, μειώθηκε σημαντικά ο λόγος του χρέους ως προς το εγχώριο ΑΕΠ (το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε σε 161,9% στο δ΄ τρίμηνο του 2023 από 172,7% την ίδια περίοδο του 2022).

Το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, το χρέος του ελληνικού δημοσίου παρουσίασε οριακή μείωση συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο (€356.050 εκατ. από €356.695 εκατ.). Σύμφωνα με στοιχεία του Οργανισμού Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το μεγαλύτερο ποσοστό του νέου μεικτού ετήσιου δανεισμού έγινε μέσω έντοκων γραμματειών (69,8%) και ομολόγων (30,2%).

Αντίστοιχα, η μέση διάρκεια του νέου δανεισμού διαμορφώθηκε περίπου στα 9,1 έτη, ενώ το μέσο σταθμικό κόστος στο 3,7%. Υπογραμμίζεται ότι η δομή του χρέους μειώνει την αβεβαιότητα αναχρηματοδότησής του, καθώς πάνω από το 74% του δημοσίου χρέους διακρατείται από τους θεσμικούς εταίρους, έχει μέση διάρκεια τα 19 χρόνια και φέρει σταθερά και χαμηλά επιτόκια. Στον αντίποδα, οι χρηματοδοτικές ανάγκες της οικονομίας τα επόμενα χρόνια επηρεάζονται και από την αποπληρωμή των δόσεων των δάνειων που έλαβε η χώρα από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ (όπως δάνεια από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας - EFSF, SURE, κτλ).

Προκειμένου να διατηρηθεί η αναπτυξιακή δυναμική της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του εξωτερικού χρέους, ιδιαίτερα λόγω του υψηλού ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και της αργής αποκλιμάκωσης των επιτοκίων. Κυρίαρχος παράγοντας για την ομαλή χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους μεσοπρόθεσμα είναι η δημοσιονομική πειθαρχία, η οποία θα επιτρέψει την τήρηση των κανόνων του αναθεωρημένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Ως προς το ιδιωτικό χρέος, το ποσοστό των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) αυξήθηκε το πρώτο τρίμηνο του 2024 στο 7,5% των συνολικών δανείων των τραπεζών (από 6,6% το προηγούμενο τρίμηνο), ανακόπτοντας την επί οκτώ συνεχόμενα χρόνια τάση μείωσής τους. Δίνεται έμφαση στην κατοχή ενός πολύ σημαντικού όγκου πρώην τραπεζικών ΜΕΔ από Εταιρείες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ), γεγονός που διατηρεί σε πολύ υψηλό επίπεδο το συνολικό απόθεμα του μη εξυπηρετούμενου ιδιωτικού χρέους και, κατ' επέκταση, έχει αρνητική επίδραση στην αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων και την οικονομική ανάκαμψη.

Ανάκαμψη των πάγιων επενδύσεων

Ισχυρή ανάκαμψη παρουσίασαν οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου το πρώτο τρίμηνο του 2024, μετά τη συρρίκνωση στο τελευταίο τριμήνου του προηγούμενου έτους. Μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους, αναμένεται περαιτέρω αύξηση των πάγιων επενδύσεων, χάρη στους εισερχόμενους ευρωπαϊκούς πόρους (επέκταση δανειακού σκέλους Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας - ΤΑΑ, Σχέδιο REPowerEU). Συγκεκριμένα, μετά την αναθεώρηση του ΤΑΑ τον Δεκέμβριου του 2023, η Ελλάδα αναμένει μια επιπλέον εισροή €21,25 δισεκ. για την περίοδο 2024-2026, με στόχο την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σε συγκεκριμένους τομείς, μεταξύ των οποίων της ενεργειακής απόδοσης, αγοράς εργασίας, φορολογίας, υγειονομικής περίθαλψης και των δημόσιων συγκοινωνιών.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι τη μεγαλύτερη συμβολή στην αύξηση των επενδύσεων στις αρχές τους τρέχοντος έτους, είχε ο τομέας του Μηχανολογικού και μεταφορικού εξοπλισμού, αφήνοντας στη δεύτερη θέση τον τομέα των Κατοικιών και κατασκευών, ο οποίος συνέβαλλε πρωτίστως στην αύξηση των πάγιων επενδύσεων το 2023. Η εξέλιξη αυτή χαρακτηρίζεται ως θετική, καθώς η σύσταση των επενδύσεων μετακινείται προς ένα πιο παραγωγικό μοντέλο. Για να αποκομίσει η εγχώρια οικονομία τα οφέλη από τις ενισχυμένες επενδυτικές ροές, πρέπει αυτές να κατευθυνθούν σε τομείς με υψηλή προστιθέμενη αξία και εξωστρέφεια. Επιπλέον, είναι κρίσιμο να αλλάξει το μείγμα της ανάπτυξης μέσω της μείωσης της κατανάλωσης και της ενίσχυσης των εθνικών αποταμιεύσεων, ώστε οι τελευταίες να χρηματοδοτήσουν ένα μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων, επιτρέποντας τη βελτίωση του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών.

Επιδείνωση του εξωτερικού ελλείμματος

Το εξωτερικό έλλειμμα με βάση τους εθνικούς λογαριασμούς, στο πρώτο τρίμηνο του 2024 (Ιανουάριος - Μάρτιος) ανήλθε στο 7,3% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας αύξηση 0,6 π.μ. συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο και 3,5 π.μ. συγκριτικά με το ίδιο εξάμηνο του προηγούμενου έτους. Η επιδείνωση του ισοζυγίου προήλθε από το αυξημένο έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και τη χειροτέρευση στο ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων, ενώ βελτίωση καταγράφηκε στο ισοζύγιο υπηρεσιών και δευτερογενών εισοδημάτων. Αναλυτικότερα, για την επιδείνωση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών ευθύνονται η μείωση των εξαγωγών (-8,8% y-o-y σε πραγματικούς όρους από -1,1% το προηγούμενο τρίμηνο) και αύξηση των εισαγωγών (+2,5% y-o-y σε πραγματικούς όρους από 1,6% το προηγούμενο τρίμηνο).

Ανάλογη εικόνα προκύπτει από την εξέταση του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ), όπου στο πρώτο τετράμηνο του έτους καταγράφεται έλλειμα €6,7 δισεκ. από €5,7 δισεκ. το ίδιο διάστημα το 2023. Η τάση για διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος όποτε υπάρχει μεγέθυνση αντανακλά την υψηλή συσχέτιση της εγχώριας κατανάλωσης, των εξαγωγών, όπως και των επενδύσεων με τις εισαγωγές, καθώς και στη μικρή βελτίωση των εξαγωγικών επιδόσεων (οι τάσεις στο εξωτερικό ισοζύγιο περιγράφονται αναλυτικά στην ενότητα 3.3).

Στο δεύτερο μισό του τρέχοντος έτους αναμένονται εξελίξεις που ενδέχεται να επηρεάσουν την εξέλιξη του ΙΤΣ τόσο θετικά όσο και αρνητικά. Στις θετικές εξελίξεις συγκαταλέγονται η διατήρηση των θετικών επιδόσεων του εισερχόμενου τουρισμού σε πραγματικούς όρους και η σταδιακή βελτίωση του εξωτερικού περιβάλλοντος. Από την άλλη πλευρά, η αναμενόμενη αύξηση των επενδύσεων, συνοδευόμενη από αύξηση της εγχώριας ζήτησης δύναται να επιβαρύνουν το ΙΤΣ. Αρνητική επίδραση αναμένεται να έχει και η ασθενής ανάπτυξη στην ΕΖ λόγω της αργής αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού και της συγκρατημένης μείωσης των επιτοκίων.

Σημάδια κόπωσης στην αγορά εργασίας

Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας το α' τρίμηνο του 2024 αυξήθηκε στο 12,1%, από 11,8% το ίδιο τρίμηνο του 2023, διατηρώντας την Ελλάδα στη 1η θέση με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη μαζί με την Ισπανία (βλέπε Παράρτημα, Διάγραμμα 7). Η αύξηση του ποσοστού ανεργίας ήταν αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των ανέργων, παρά την ενίσχυση της απασχόλησης (ανάλυση των τάσεων στην εγχώρια αγορά εργασίας παρουσιάζεται στην ενότητα 3.4).

Κατά το τρέχον έτος, στους παράγοντες που θα ευνοήσουν τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας είναι η προβλεπόμενη ενίσχυση των επενδύσεων, η οποία πηγάζει αφενός από την τόνωση της διεθνούς επενδυτικής εμπιστοσύνης προς την χώρα (αναβάθμιση πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας το 2023) και αφετέρου από την επιτάχυνση της υλοποίησης του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ιδιαίτερα στον τομέα των υποδομών και της ενέργειας. Η ανθεκτική κατανάλωση και η επιτάχυνση της ανάπτυξης στην Ευρωζώνη το 2024 αναμένεται να ενισχύσουν επίσης την απασχόληση, κυρίως μέσω της αύξησης των εξαγωγών υπηρεσιών. Άλλοι παράγοντες που εκτιμάται να στηρίξουν την απασχόληση είναι η ανάκαμψη της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, καθώς και η ωρίμανση μεγάλων έργων υποδομής. Επιπλέον, ο τουρισμός, αν και αναμένεται να συνεχίσει την καλή πορεία του 2023, θα έχει μικρότερη

επίδραση στην απασχόληση. Τέλος, ο δημόσιος τομέας θα συνεχίσει να στηρίζει την απασχόληση μέσω επιδοτούμενων προγραμμάτων και νέων προσλήψεων.

Αντίθετα, η παράταση των γεωπολιτικών εντάσεων και της οικονομικής αβεβαιότητας, σε συνδυασμό με τον υψηλό πληθωρισμό και τις διεθνείς τιμές ενέργειας αποτελούν εμπόδια για την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση.

Για την μείωση της ανεργίας είναι αναγκαία η αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας - συνοδευόμενη από την μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας - προσαρμόζοντας τα προσόντα των ανέργων στις ανάγκες της αγοράς και αυξάνοντας τη συμμετοχή των γυναικών και των νέων στο εργατικό δυναμικό. Επιπρόσθετα, καθώς η μακροχρόνια απασχόληση επηρεάζεται από τις δημογραφικές τάσεις, η οικονομική ανάπτυξη και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου των πολιτών θα εξαρτηθούν και από την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενσωμάτωση καινοτόμων τεχνολογιών στην παραγωγή.

Προκλήσεις στον τραπεζικό τομέα

Η αυξανόμενη έκθεση των τραπεζών σε κρατικά ομόλογα, σε βαθμό μεγαλύτερο εκείνου των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών, η βραδύτερη πορεία μείωσης των επιτοκίων η οποία δυσκολεύει την ικανότητα αποπληρωμής των δανείων και δημιουργεί κινδύνους για νέο γύρο κόκκινων δανείων, καθώς και η γεωπολιτική αστάθεια και η οικονομική αβεβαιότητα σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο συνθέτουν το πλαίσιο των προκλήσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Εστιάζοντας στον ισολογισμό των ελληνικών τραπεζών, στο σκέλος του παθητικού, η αύξηση των ιδιωτικών καταθέσεων ενισχύει την ρευστότητα και την αξιοπιστία των τραπεζών, μειώνοντας την έκθεση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος στο περιβάλλον των υψηλών επιτοκίων. Για το υπόλοιπο του 2024 αναμένεται σταθερότητα στις ιδιωτικές καταθέσεις με ήπια ανοδική τάση. Η επιβράδυνση της ιδιωτικής κατανάλωσης και των τουριστικών εσόδων, μαζί με τον επίμονο πληθωρισμό, θα συνεχίσει να πιέζει το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα και τις αποταμιεύσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

Στο σκέλος του ενεργητικού, ανάκαμψη κατέγραψε η πιστωτική επέκταση προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα, ενώ αμείωτη εμφανίζεται η πιστωτική συρρίκνωση στο στεγαστικό χαρτοφυλάκιο σύμφωνα με στοιχεία του Μαΐου του 2024. Μεταξύ των θετικών τάσεων στα μεγέθη των τραπεζών συγκαταλέγονται η εφαρμογή του δανειακού σκέλους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, η οποία δημιουργεί ευκαιρίες στην παροχή επιχειρηματικών πιστώσεων με ευνοϊκούς όρους, και η μικρή ενίσχυση της ζήτησης νέων δανείων στην επιχειρηματική πίστη. Από την άλλη πλευρά, προκλήσεις για τη ποιότητα του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών αποτελούν α) η αύξηση της έκθεσής τους σε κρατικά ομόλογα και, κατ' επέκταση, η περαιτέρω ενίσχυση των δεσμών μεταξύ του τραπεζικού και του δημόσιου τομέα που ελλοχεύει κινδύνους, και β) η αύξηση των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών το πρώτο τρίμηνο του 2024 (ανάλυση σχετικά με τις εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα παρουσιάζεται στην ενότητα 2.2Γ).

Ανοδικές τάσεις στους τομείς της εγχώριας παραγωγής πλην του εμπορίου

Ως προς τις εξελίξεις στον τομέα της προσφοράς στις αρχές του 2024, ανοδικές ήταν οι τάσεις στον τομέα της βιομηχανικής παραγωγής και των Κατασκευών, ενώ επιταχύνθηκε η μείωση του όγκου του Λιανικού Εμπορίου.

Συγκεκριμένα, ενίσχυση και υπεραπόδοση έναντι των αντίστοιχων δεικτών της ΕΖ, κατέγραψαν οι δείκτες παραγωγής στη Βιομηχανία (+5,8% στο πρώτο πεντάμηνο του 2024 από +2,7% το 2023) και στις Κατασκευές (+4,7% στο πρώτο τρίμηνο του 2024 από +26,7% το 2023). Αντίθετα, στην πλευρά του εμπορίου, μείωση κατέγραψε ο δείκτης όγκου στο Λιανικό εμπόριο το πρώτο τετράμηνο του 2024 (-5,1% από -3,2% ένα χρόνο νωρίτερα), με τις προσδοκίες να υποχωρούν αντίστοιχα σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2023. Ισχυρότερη μείωση της τάξης του -17,4% (αντί ενίσχυσης κατά 5,1% το 2023) σημείωση και ο δείκτης όγκου στο Χονδρικό εμπόριο (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους βασικούς τομείς της παραγωγής παρουσιάζονται στην ενότητα 3.2).

Ήπια βελτίωση του εγχώριου οικονομικού κλίματος

Η διατήρηση της αναπτυξιακής πορείας της ελληνικής οικονομίας κατά το τρέχον έτος, ενισχύει σταδιακά τον εγχώριο Δείκτη Οικονομικού Κλίματος, ο οποίος το δεύτερο τρίμηνο του 2024 ήταν ήπια βελτιωμένος σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο (στις 110,0 από 106,9 μονάδες). Η ενίσχυση του δείκτη προήλθε από την βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στις Υπηρεσίες και τη Βιομηχανία, ενώ εξασθένισαν αισθητά οι προσδοκίες στις Κατασκευές και ηπιότερα στο Λιανικό εμπόριο. Στο ίδιο τρίμηνο, το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού, ένα μέτρο του βαθμού εκμετάλλευσης του παραγωγικού συντελεστή του φυσικού κεφαλαίου (π.χ. μηχανολογικός και μεταφορικός εξοπλισμός), κυμάνθηκε αισθητά υψηλότερα, στο 80,7% (από 72,9%).

Στην Ευρώπη, ο αντίστοιχος μέσος δείκτης διατηρήθηκε αμετάβλητος κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε σύγκριση με την προηγούμενη, τόσο στην ΕΕ, όσο και στην Ευρωζώνη. Συγκεκριμένα, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος διαμορφώθηκε στις 96,4 (από 96,3) μονάδες το δεύτερο τρίμηνο του 2024 στην ΕΕ, και στις 95,9 (από 96,0) μονάδες στην Ευρωζώνη.

Τέλος, στην πλευρά των νοικοκυριών, ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στο β' τρίμηνο του 2024, ενισχύθηκε ήπια έναντι του προηγούμενου τριμήνου (στις -42,7 από –46,1 μονάδες), λόγω της μικρής αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού και της έναρξη της θερινής τουριστικής περιόδου, παραμένοντας ωστόσο αισθητά χαμηλότερα σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα (-36,7 μον.) (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη διαμόρφωση του οικονομικού κλίματος παρουσιάζονται στην ενότητα 2.2Α).

Μεσοπρόθεσμες προβλέψεις

Στηριζόμενοι στην ανωτέρω ανάλυση του διεθνούς και εγχωρίου οικονομικού κλίματος και των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, καθώς σε κάποιες βασικές υποθέσεις, διαμορφώνουμε τις βραχυχρόνιες προβλέψεις σχετικά με τις συνιστώσες του εγχωρίου ΑΕΠ για το 2024.

Σχετικά με την κατανάλωση, η ιδιωτική κατανάλωση εκτιμάται πως θα διατηρήσει το 2024 τη δυναμική του προηγούμενου έτους, στηριζόμενη από την ενίσχυση της απασχόλησης και των μισθών, καθώς και από τη σταδιακή αποκλιμάκωση του πληθωρισμού. Από την άλλη πλευρά,

ανασταλτικά στην ενίσχυση της κατανάλωσης λειτουργεί η άρση των δημοσιονομικών μέτρων στήριξης των νοικοκυριών του προηγούμενου έτους, η συνεχιζόμενη κατά το πρώτο εξάμηνο του τρέχοντος έτους πιστωτική συρρίκνωση προς τα νοικοκυριά σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος δανεισμού και το αρνητικό ποσοστό αποταμίευσής τους των τριών τελευταίων ετών, καθώς και η πιθανότητα ενός νέου γύρου ανόδου των τιμών των ενεργειακών αγαθών. Σχετικά με τη δημόσια κατανάλωση, αναμένεται να συρρικνωθεί το 2024, μετά την επέκταση του προηγούμενου έτους και με στόχο την επίτευξη δημοσιονομικών πλεονασμάτων. Η ετήσια μεταβολή της ιδιωτικής και της δημόσιας κατανάλωσης εκτιμάται στο +1,3% και -1,5% αντιστοίχως, με τη συνολική κατανάλωση να διαμορφώνεται στο +0,9%.

Πλαίσιο 3.1

Παράγοντες των οποίων οι μεταβολές επηρεάζουν τις μακροοικονομικές προβλέψεις

Κίνδυνοι

- Περαιτέρω γεωπολιτική αστάθεια και οικονομική αβεβαιότητα σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο (πόλεμος στην Ουκρανία, Μέση Ανατολή, εκλογές στις ΗΠΑ).
- Πιο αργή μείωση των επιτοκίων στην Ευρώπη, ειδικά σε εναλλακτικό σενάριο μεγάλης αύξησης των διεθνών τιμών ενέργειας.
- Υψηλό έλλειμμα στο εξωτερικό ισοζύγιο, με διαρθρωτικά χαρακτηριστικά.
- Απώλεια ανταγωνιστικότητας λόγω υψηλότερου του μ.ό. της Ευρωζώνης πληθωρισμού. Επίμονος πληθωρισμός σε αγαθά πρώτης ανάγκης.
- Αγορά εργασίας: Βραδύτερη αποκλιμάκωση του ποσοστού ανεργίας, μεταξύ άλλων λόγω υψηλής διαρθρωτικής ανεργίας.
- Σταδιακά σφιχτότεροι δημοσιονομικοί στόχοι. Παραμένει στενή η φορολογική βάση στην Ελλάδα.
- Υψηλό επιτοκιακό spread δανείων-καταθέσεων και συστηματικά αρνητικός ρυθμός αποταμίευσης των νοικοκυριών.
- Καθυστερήσεις στην εξυγίανση των κόκκινων δανείων εκτός τραπεζικών ισολογισμών, που δρουν ως εμπόδιο στην ανακατανομή των πόρων.
- Βραδύς ρυθμός κάλυψης του επενδυτικού κενού με χαμηλή τη συμβολή τομέων πλην των κατασκευών.

Θετικές προοπτικές

- Η επιτάχυνση στην υλοποίηση του αναθεωρημένου Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας σε συνδυασμό με την επέκταση του δανειακού του σκέλους και το REPowerEU, δύνανται να «ξεκλειδώσουν» διεθνή κεφάλαια για παραγωγικές και περισσότερο μακροχρόνιες επενδύσεις.
- Η μείωση των επιτοκίων αποτελεί ευκαιρία για επιτάχυνση των επενδύσεων.
- Θετική η ενισχυμένη εξωστρέφεια της οικονομίας, με σταδιακή βελτίωση της προστιθέμενης αξίας των εξαγωγών.
- Μεταρρυθμίσεις με μεσοπρόθεσμο ορίζοντα 2024-2027 δύνανται να αυξήσουν την παραγωγικότητα η οποία αποκλίνει από τον μέσο όρο στην Ευρώπη.
- Η μείωση των ΜΕΔ σε επίπεδο συνόλου οικονομίας θα απελευθερώσει παραγωγικούς πόρους προς αποδοτικότερη κατανομή τους.

Την ανοδική τους πορεία, με αυξανόμενο ρυθμό, εκτιμάται να διατηρήσουν οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου το 2024, ενισχυμένες από την επιτάχυνση στην υλοποίηση του αναθεωρημένου

Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και το Repower EU, καθώς οι ευρωπαϊκοί πόροι αναμένεται να ενθαρρύνουν τους διεθνείς επενδυτές για παραγωγικές και περισσότερο μακροχρόνιες επενδύσεις. Επιπλέον, η σταδιακή αποκλιμάκωση των επιτοκίων στο δεύτερο μισό του έτους αναμένεται να ενισχύσει τη χαμηλή πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις.

Στο σύνολο του 2024 αναμένουμε αύξηση των παγίων επενδύσεων σημαντικά μεγαλύτερη από αυτή του 2023 σε απόλυτο πραγματικό μέγεθος, που μεταφράζεται σε υψηλότερη ετήσια μεταβολή. Συγκεκριμένα, η ετήσια μεταβολή των παγίων επενδύσεων εκτιμάται στο +9,7%, με τις συνολικές επενδύσεις να μεγεθύνονται κατά +14,1% το 2024.

Πλαίσιο 3.2

Υποθέσεις βασικού σεναρίου

- Η οικονομία της Ευρωζώνης ακολουθεί το βασικό σενάριο της ΕΚΤ (Ιούνιος 2024) για ανάπτυξη 0,9% το 2024 (από 0,6% το προηγούμενο τρίμηνο) και πληθωρισμό 2,5% το 2024 (από 2,3%), ενεργειακές τιμές και επιτόκια.
- Τα επιτόκια ακολουθούν την τάση των σημερινών προθεσμιακών συμβολαίων, δηλαδή το Euribor σταδιακά υποχωρεί από κοντά στο 3,9% στην αρχή του έτους προς την περιοχή του 3,3% (από προσδοκία για 3,1% το προηγούμενο τρίμηνο) στα τέλη του 2024.
- Οι διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών ακολουθούν το βασικό σενάριο της ΕΙΑ, με σταθεροποιητικές τάσεις το δεύτερο εξάμηνο του 2024.
- Οι γεωπολιτικές εντάσεις συνεχίζονται με παρεμφερή ένταση, σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή.
- Το ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας υλοποιείται χωρίς καθυστερήσεις το 2024.
- Ο εισερχόμενος τουρισμός για το 2024, αναμένεται να διατηρήσει τις θετικές επιδόσεις του 2023, σε πραγματικούς όρους.

Στο εξωτερικό ισοζύγιο, μετά την αρνητική έκπληξη των εξαγωγών αγαθών στο α΄ τρίμηνο του 2024, αναμένουμε επιδείνωση το 2024 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με διατήρηση ωστόσο της υψηλής εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας. Η ανθεκτική εγχωρία ζήτηση και η αύξηση των επενδύσεων αναμένεται να στηρίξουν τις εισαγωγές το 2024, ενώ ο χαμηλός ρυθμός μεγέθυνσης των βασικών εμπορικών εταίρων της Ελλάδας αναμένεται να στηρίξει ηπιότερα τις εξαγωγές. Λαμβάνοντας υπόψιν τις παραδοχές για το ρυθμό ανάπτυξης της Ευρωζώνης, τη διατήρηση των θετικών επιδόσεων του τουρισμού σε πραγματικούς όρους και το 2024, και υποθέτοντας πως οι τιμές των ενεργειακών αγαθών θα παραμείνουν σταθερές, εκτιμούμε πως ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των εξαγωγών θα διαμορφωθεί στο -0,4%, ενώ ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των εισαγωγών θα διαμορφωθεί στο +1,8% το 2024, επιδεινώνοντας το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Ως συνέπεια όλων των ανωτέρω, διατηρούμε την προηγούμενη εκτίμηση για ανάκαμψη της εγχώριας οικονομίας κατά +2,1% το 2024, με μικρή αρνητική προοπτική, λόγω των προαναφερθέντων κινδύνων, με κυριότερους κινδύνους τον χαμηλό ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας της ΕΖ, την επιδείνωση του εξωτερικού ισοζυγίου και τη διατήρηση του πληθωρισμού και της αβεβαιότητας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο.

Πίνακας 3.2

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για το έτος 2024 (σε σταθερές αγοραίες τιμές, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ	ΕΕ	ΙΟΒΕ	ΔΝΤ	ΟΟΣΑ
	2024	2024	2024	2024	2024
ΑΕΠ	2,5%*	2,2%	2,1%	2,0%	2,0%
Κατανάλωση	:	:	1,0%	:	:
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,3%	1,7%	1,3%	1,5%	1,7%
Δημόσια Κατανάλωση	-1,6%	0,4%	-0,6%	-1,5%	1,4%
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	15,1%	6,7%	9,5%	9,9%	2,8%
Εξαγωγές	5,6%	4,2%	2,2%	3,7%	1,3%
Εισαγωγές	4,6%	3,8%	1,9%	3,0%	3,4%
ΕνΔΤΚ (%)	2,6%	2,8%	3,0%	2,7%	3,0%
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	10,6%	10,3%	10,3%	9,4%	9,8%
Πρωτογενές Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	:	:	:	2,1%	1,8%
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	-5,2%	:	-6,5%	-6,0%

Πηγές: Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού 2024 – Νοέμβριος 2023 – *Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, European Economic Forecast Spring 2024 – Μάιος 2024 – Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EC), Η Ελληνική Οικονομία 02/24 – Ιούλιος 2024 – ΙΟΒΕ, IMF World Economic Outlook, Fiscal Monitor April 2024 – Απρίλιος 2024 – ΔΝΤ (IMF), Economic Outlook 115 – Μάιος 2024 – ΟΟΣΑ (OECD).

3.2 Τάσεις σε βασικούς τομείς

- Ενίσχυση βιομηχανικής παραγωγής κατά 5,8% στο πρώτο πεντάμηνο του 2024 – ταχύτερη βελτίωση σε σχέση με το 2023 - 2,7%. Ωστόσο μείωση του δείκτη κύκλου εργασιών κατά 4,5% εξαιτίας της αποκλιμάκωσης των τιμών.
- Συνεχίσθηκε η βελτίωση στις Κατασκευές, με την παραγωγή να ενισχύεται κατά 4,7% το πρώτο τρίμηνο του 2024, ωστόσο με χαμηλότερο ρυθμό σε σχέση με το 2023 (26,7%). Παρόλα αυτά, έντονη αύξηση στις νέες άδειες και σε επιχειρηματικές προσδοκίες.
- Επιταχύνεται η μείωση στον όγκο του Λιανικού Εμπορίου στο τετράμηνο του 2024 (-5,1% αντί ηπιότερης κάμψης 3,2% το 2023).
- Αύξηση στον κύκλο εργασιών στους περισσότερους υποκλάδους των Υπηρεσιών στο πρώτο τρίμηνο του 2024.

Βιομηχανία

Στο πρώτο πεντάμηνο του 2024, ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 5,8%, ρυθμός αυξημένος σε σχέση αυτόν του 2023 (2,7%). Στην Ευρωζώνη στο πρώτο τετράμηνο του 2024, περίοδος με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα, η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώθηκε κατά 4,3% αντί οριακής βελτίωσης ένα έτος νωρίτερα (0,6%).

Ο γενικός δείκτης τιμών παραγωγού στη βιομηχανία στο πεντάμηνο του 2024 υποχώρησε κατά 2,9%, αντί εντονότερης μείωσης κατά 4,5% την ίδια περίοδο του 2023. Η μείωση των τιμών στο γενικό δείκτη προήλθε από τη διεθνή (-6,4% αντί +43,0% το 2022) αλλά και την εγχώρια αγορά (-4,6% αντί -3,9%). Με δεδομένη την προαναφερθείσα αύξηση στην παραγωγή, η μείωση του κύκλου εργασιών κατά 2,7% (αντί +5,3%) φαίνεται να είναι αποτέλεσμα και της αποκλιμάκωσης των τιμών.

Αύξηση καταγράφηκε σε όλους τους βασικούς τομείς της ελληνικής βιομηχανίας παρά τις μικτές τάσεις σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Αναλυτικότερα, η παραγωγή αυξήθηκε σε σχέση με το αντίστοιχο πεντάμηνο του 2023 στην παροχή Ηλεκτρικού Ρεύματος (14,4% αντί -12,3%), στην Παροχή Νερού (4,0% αντί -1,7%), στα Ορυχεία (2,7% αντί 13,5%) και στη Μεταποίηση (4,1% αντί 6,4%).

Διάγραμμα 3.4

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη, Π.Μ. (%) ως προς το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους

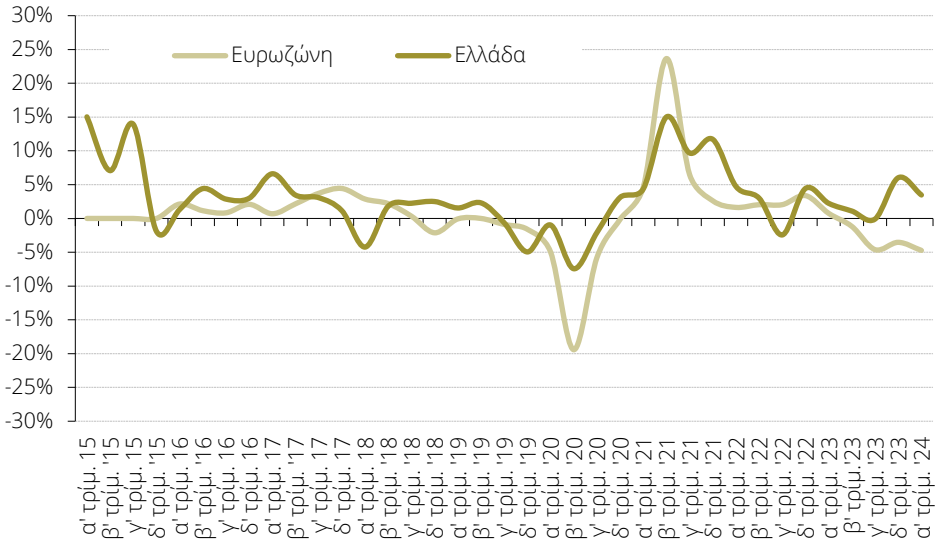

Αύξηση του γενικού δείκτη κατά 5,8% στο πεντάμηνο του 2024

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat

Κατασκευές

Στο πρώτο τρίμηνο του 2024, ο δείκτης παραγωγής στον τομέα Κατασκευών ενισχύθηκε με ρυθμό 4,7% σε συνέχεια εντονότερης αύξησης κατά 26,7% την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Την ίδια περίοδο στην Ευρωζώνη, η παραγωγή των κατασκευών περιορίσθηκε κατά 0,7% αντί αύξησης 1,6% ένα χρόνο νωρίτερα.

Στην Ελλάδα, η παραγωγή Οικοδομικών έργων ενισχύθηκε κατά 10,5% σε συνέχεια αύξησης 24,1% το πρώτο τρίμηνο του 2023. Ο δείκτης έργων Πολιτικού Μηχανικού σημείωσε οριακή ενίσχυση της τάξης του 0,8% (αντί αύξησης κατά 28,5% το 2023). Οι παραπάνω δείκτες καταγράφουν μια κόπωση στο ρυθμό μεγέθυνσης της κατασκευαστικής δραστηριότητας στο πρώτο τρίμηνο του 2024. Ωστόσο, η συνεχής αύξηση στην έκδοση νέων οικοδομικών αδειών (42,2% αντί 13,5% το πρώτο τρίμηνο του 2023) προεξοφλεί ενίσχυση των δεικτών παραγωγής το προσεχές διάστημα. Το παραπάνω ενισχύεται και από την συνεχή ενίσχυση των προσδοκιών στο πρώτο εξάμηνο του 2024, με τον σχετικό δείκτη να ενισχύεται κατά 10 μονάδες σε σχέση με τον αντίστοιχο μέσο όρο του 2023.

Διάγραμμα 3.5

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών

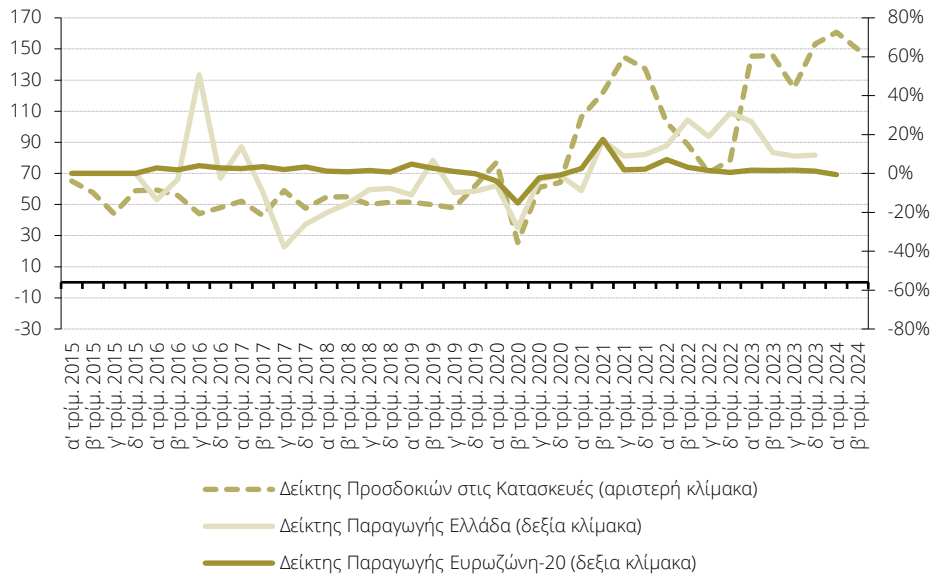

Στο πρώτο τρίμηνο του 2024, ηπιότερη ενίσχυση του δείκτη παραγωγής (4,7%), και ταχύτερη αύξηση στην οικοδομική δραστηριότητα (42,2%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, ΙΟΒΕ

Λιανικό Εμπόριο

Ο δείκτης όγκου στο Λιανικό εμπόριο το πρώτο τετράμηνο του 2024 (περίοδος με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία) μειώθηκε κατά 5,1% σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα όπου σημείωνε ηπιότερη κάμψη (-3,2%). Ο όγκος εργασιών ενισχύθηκε σε 2 από τους 8 υποκλάδους. Η μεγαλύτερη άνοδος σημειώθηκε στα Φάρμακα (1,6% αντί πτώσης 5,6% το αντίστοιχο τετράμηνο του 2023) και στα Καύσιμα και Λιπαντικά (0,8% αντί -4,3%). Αντίθετα, συρρίκνωση του όγκου σημειώνεται στα Έπιπλα – Ηλεκτρικά Είδη (-12,7% αντί αύξησης κατά 12,3% πέρσι), στα Βιβλία – Χαρτικά Είδη (-9,1% έναντι αύξησης κατά 4,2% την προηγούμενη περίοδο), στα Πολυκαταστήματα (-8,5% αντί +7,7%), στα Τρόφιμα – Ποτά (-7,7% σε σχέση με αύξηση 0,3%) και στα Μεγάλα Καταστήματα Τροφίμων (-2,7% αντί -6,5%).

Οι προσδοκίες στον τομέα του Λιανικού εμπορίου στο πρώτο εξάμηνο του 2024 υποχωρούν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Ο σχετικός σωρευτικός δείκτης μειώθηκε κατά 9,5 μονάδες αντί αύξησης κατά 21,7 μονάδες το 2023, έχοντας επηρεαστεί αποκλειστικά από τη μείωση των προσδοκιών σε δυο υποκλάδους του Λιανικού Εμπορίου. Ειδικότερα, οι προσδοκίες στα Οχήματα-Ανταλλακτικά περιορίσθηκαν κατά 10,0 μονάδες (αντί αύξηση 19,4 μονάδες το 2023) όπως και στα Τρόφιμα-Ποτά (-18,1 μονάδες αντί +42,7 μονάδες το 2023).

Διάγραμμα 3.6

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2021=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (2000-2010=100)

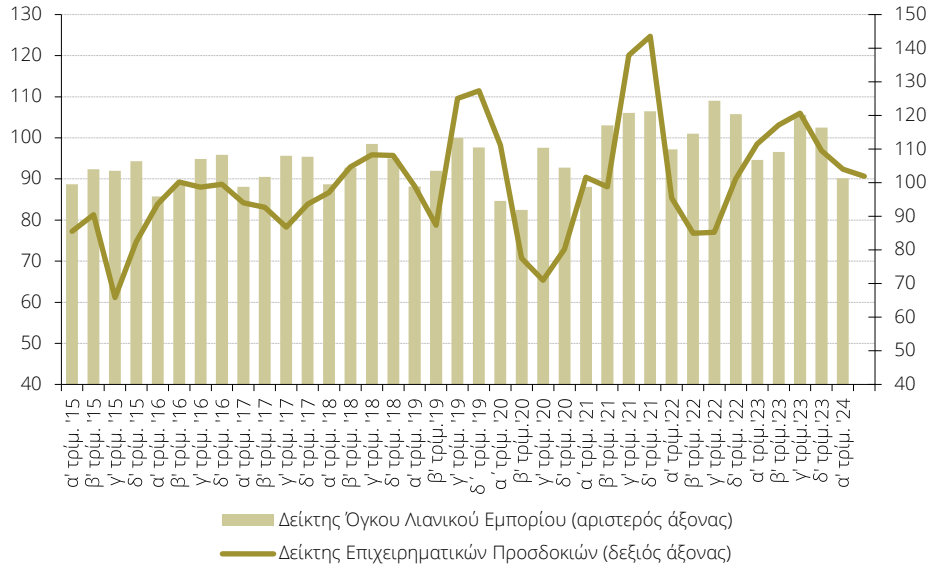

Στο πρώτο τετράμηνο, μείωση στον όγκου του λιανικού εμπορίου κατά 5,1%. Μικτές οι τάσεις στις προσδοκίες με κάμψη στο γενικό δείκτη

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, ΙΟΒΕ

Ειδικότερα στα Αυτοκίνητα – Οχήματα, ο δείκτης διαμορφώθηκε χαμηλότερα σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023, αλλά πάνω από τα επίπεδα της περιόδου 2020-2022. Το ισοζύγιο των τρεχουσών πωλήσεων σταθεροποιήθηκε κοντά στις 26 μονάδες, με ισόποση αύξηση των ποσοστών όσων εκτιμούσαν αυξημένες και αντίστοιχα μειωμένες τις πωλήσεις. Διόγκωση σημειώνεται στα αποθέματα με το σχετικό ισοζύγιο να αυξάνεται στις 29 μονάδες έναντι -12 μονάδων το 2023, με διπλασιασμό όσων θεωρούν υψηλά τα αποθέματα. Οι παραγγελίες βελτιώνονται, με το ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις 20 μονάδες από 13 μονάδες πέρυσι, με αύξηση του ποσοστού όσων αναμένουν ότι οι παραγγελίες θα αυξηθούν. Το ισοζύγιο για τις προσδοκίες πωλήσεων αυξάνεται επίσης, στις 36 μονάδες, έναντι 25 μονάδων το 2023, με ενίσχυση του ποσοστού των επιχειρήσεων που αναμένουν αύξηση πωλήσεων το επόμενο διάστημα. Στο σκέλος της απασχόλησης υπερισχύουν οι σταθεροποιητικές τάσεις, όπως και στις τιμές, με το ποσοστό όσων αναμένουν αύξηση τιμών να μειώνεται στο 37%, έναντι 57% το 2023.

Αντίθετα, περισσότερη αισιοδοξία καταγράφεται στους εκπροσώπους των ειδών Είδη Ένδυσης/Υπόδησης (+8,6 μονάδες σε συνέχεια ενίσχυσης κατά 26 μονάδες πέρσι), στα Είδη Οικιακού Εξοπλισμού (+8,0 μονάδες αντί +11,6 μονάδες πέρσι) και στα Πολυκαταστήματα (+6,7 μονάδες αντί +16,1 μονάδες την αντίστοιχη περίοδο του 2023).

Πίνακας 3.3

Μεταβολές του Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Δείκτης Όγκου (2010=100)				
	α' τετραμ. 2022	α' τετραμ. 2023	α' τετραμ. 2024	Μεταβολή 2023/2022	Μεταβολή 2024/2023
Γενικός Δείκτης	99,0	95,8	90,9	-3,2%	-5,1%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων)	97,1	95,1	90,6	-2,1%	-4,8%
Επιμέρους Κατηγορίες Καταστημάτων					
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	96,3	90,0	87,6	-6,5%	-2,7%
Πολυκαταστήματα	98,6	106,1	97,1	7,7%	-8,5%
Καύσιμα και Λιπαντικά Αυτοκινήτων	101,9	97,5	98,3	-4,3%	0,8%
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	91,5	91,8	84,8	0,3%	-7,7%
Φαρμακευτικά-Καλλυντικά	106,7	100,7	102,3	-5,6%	1,6%
Ένδυση-Υπόδηση	91,1	97,3	97,1	6,8%	-0,3%
Έπιπλα-Ηλεκτρικά Είδη-Οικιακός Εξοπλισμός	94,4	105,9	92,5	12,3%	-12,7%
Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά είδη δώρων	101,2	105,5	95,8	4,2%	-9,1%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.4

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

	α' εξάμ. 2022	α' εξάμ. 2023	α' εξάμ. 2024	Μεταβ. 2023/2022	Μεταβ. 2024/2023
Τρόφιμα-Ποτά-Καπνός	58,8	101,5	83,4	42,7	-18,1
Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση	82,8	108,9	117,5	26,1	8,6
Είδη Οικιακού Εξοπλισμού	98,0	109,6	117,6	11,6	8,0
Οχήματα-Ανταλλακτικά	106,8	126,2	116,2	19,4	-10,0
Πολυκαταστήματα	90,6	106,7	113,4	16,1	6,7
Σύνολο Λιανικού Εμπορίου	**93,3**	**114,3**	**104,8**	**21,0**	**-9,5**

Πηγή: ΙΟΒΕ

Χονδρικό εμπόριο

Στο πρώτο τρίμηνο του 2024, ο δείκτης όγκου στο Χονδρικό εμπόριο μειώθηκε 17,4% αντί ενίσχυσης 5,1% το 2023. Την ίδια περίοδο, ο δείκτης κύκλου εργασιών, ο οποίος ενσωματώνει και την επίδραση των τιμών, μειώθηκε 11,5%, όταν το 2023 σημείωνε αύξηση κατά 6,9%.

Διάγραμμα 3.7

Εξέλιξη του Δείκτη Όγκου στο Χονδρικό Εμπόριο (2021=100)

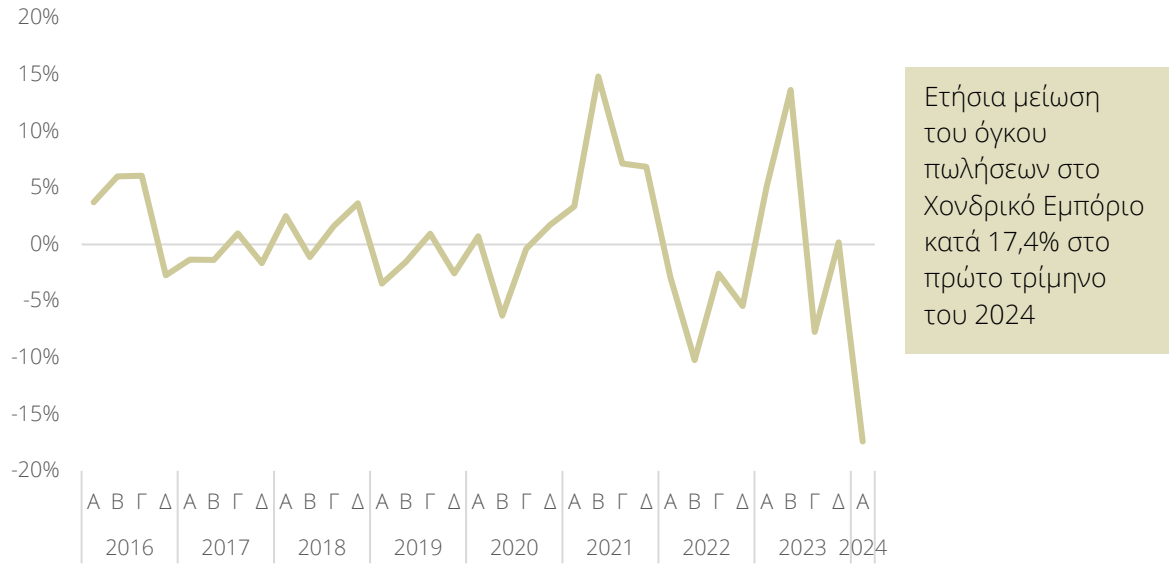

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Υπηρεσίες

Στο πρώτο τρίμηνο του 2024, ο κύκλος εργασιών στις υπηρεσίες ενισχύθηκε σε δέκα από τους δεκατέσσερις κλάδους, σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στις υπηρεσίες Διοικητικών Δραστηριοτήτων Γραφείων (44,7% αντί απωλειών 2,5% το 2023), στις Εκδοτικές Δραστηριότητες (23,7% αντί κάμψης 7,4% το 2023) και στις υπηρεσίες Διαφήμισης και Έρευνας Αγοράς (23,4% αντί 8,8%). Ακολουθούν σε σχετική απόσταση η παροχή υπηρεσιών σε Κτήρια (10,6% αντί 14,0% το 2023), οι υπηρεσίες Πληροφορικής (8,0% αντί 22,8%), η παροχή υπηρεσιών Έρευνας και Προστασίας (7,0% σε σχέση με αύξηση 16,9%) και οι Λοιπές Επιστημονικές και Επαγγελματικές υπηρεσίες (6,5% αντί 32,0%). Οι Τηλεπικοινωνίες ενισχύθηκαν κατά 3,6% (αντί 3,2% πέρσι), ενώ οι Νομικές και Λογιστικές υπηρεσίες κατά 0,3% (αντί αύξησης 4,4% την ίδια περίοδο του 2023). Είναι εμφανές ότι στους περισσότερους υποκλάδους των υπηρεσιών η διεύρυνση του κύκλου εργασιών επιβραδύνεται σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2023.

Στον αντίποδα, μικρότερος είναι ο κύκλος εργασιών στις υπηρεσίες Επεξεργασίας Δεδομένων (-21,4% αντί 38,5% το 2023), στις υπηρεσίες Αρχιτεκτόνων-Μηχανικών (-11,9% αντί +25,4%), στις υπηρεσίες σχετικές με την Απασχόληση (-13,9% αντί +5,8%) και στις υπηρεσίες Ταχυμεταφορών (-10,5% αντί -0,1%).

Σύμφωνα με τις πρόσφατες τάσεις στους πρόδρομους δείκτες από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ, των οποίων οι τιμές αφορούν στο πρώτο εξάμηνο του 2024, οι προσδοκίες ενισχύθηκαν σε όλους τους εξεταζόμενους κλάδους των Υπηρεσιών, ενώ ο γενικός δείκτης του τομέα βελτιώθηκε κατά 19,5 μονάδες έναντι μείωσης 1,6 μονάδας το αντίστοιχο εξάμηνο του 2023.

Αναλυτικότερα, η μεγαλύτερη ενίσχυση των προσδοκιών καταγράφηκε στους Χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς (+31,4 μονάδες αντί μείωσης κατά -9,5 το 2023), ενώ ακολούθησαν οι Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις (+7,6 αντί -6,8 το 2023), τα Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά γραφεία (+11 μονάδες αντί 6,8 πέρσι) και οι υπηρεσίες Πληροφορικής (1,2 μονάδες αντί -2,6 μονάδες το 2022).

Πίνακας 3.5

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (2000-2010=100)

	α' εξάμ. 2022	α' εξάμ. 2023	α' εξάμ. 2024	Μεταβ. 2023/2022	Μεταβ. 2024/2023
Ξενοδοχεία - Εστιατόρια - Τουριστικά Γραφεία	121,3	128,1	139,1	6,8	11
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	120,9	111,4	142,8	-9,5	31,4
Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	113,2	106,4	114	-6,8	7,6
Πληροφορική	103,7	101,1	102,3	-2,6	1,2
Σύνολο Υπηρεσιών	**106,8**	**105,2**	**124,7**	-1,6	19,5

Διάγραμμα 3.8

Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον κλάδο Υπηρεσιών Τηλεπικοινωνιών (κλάδος 61)

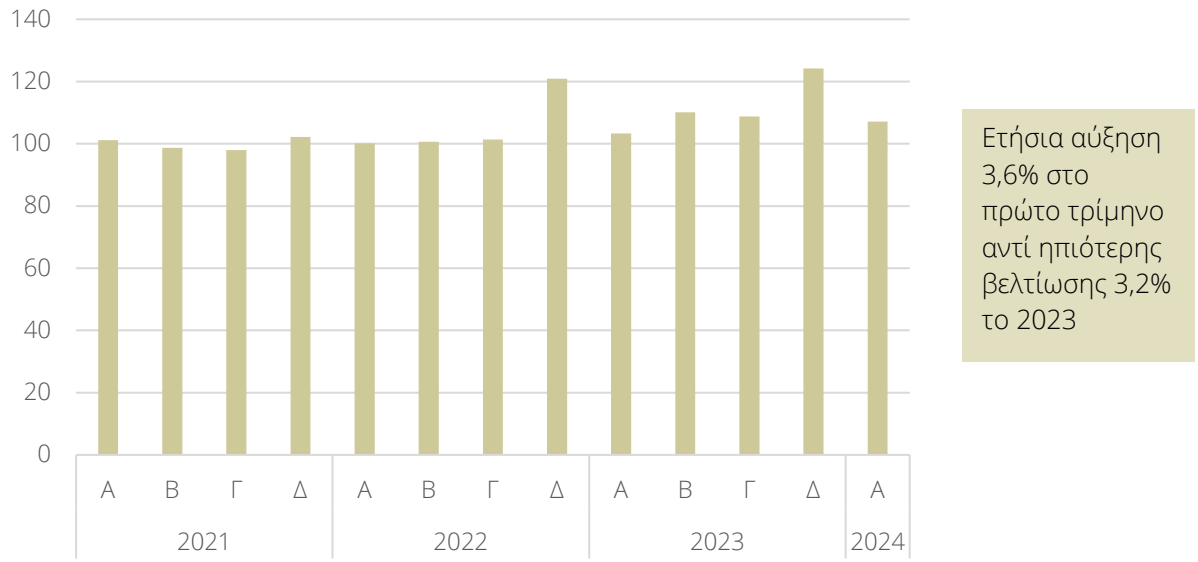

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.9

Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Κλάδο Υπηρεσιών Πληροφορικής (κλάδος 62)

Ετήσια βελτίωση τζίρου κατά 8,0% στο πρώτο τρίμηνο αντί 28,2% το 2023

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.10

Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα Τουρισμού (Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης) (Κλάδοι 55 & 56)

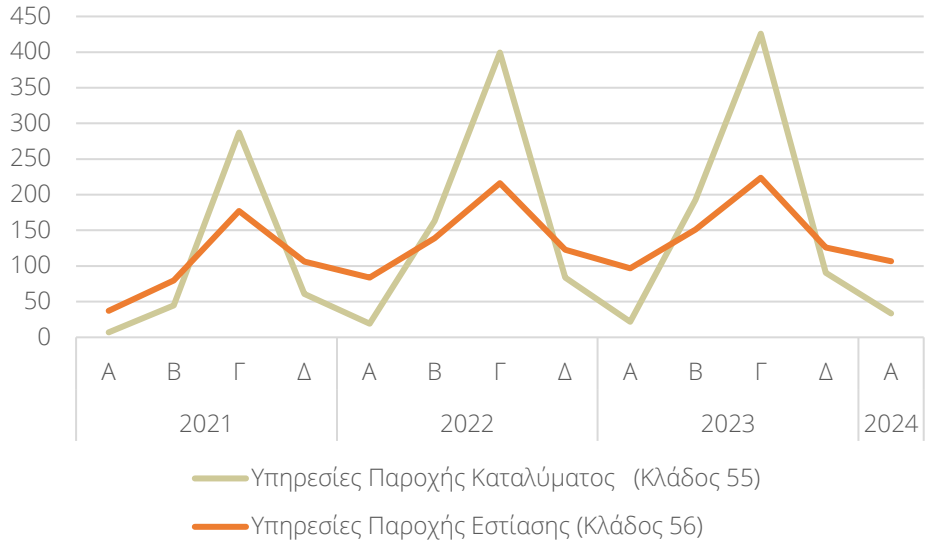

Ετήσια αύξηση κατά 52% στο δείκτη παροχής καταλυμάτων στο πρώτο τρίμηνο του 2024 αντί 14% το 2023. Ηπιότερη αύξηση στην Εστίαση (+10% αντί 16% πέρσι)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.2

Εξέλιξη του δείκτη ψηφιακών επιδόσεων DESI στην Ελλάδα σε σύγκριση με άλλες χώρες στην ΕΕ

Από το 2014, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθεί την ψηφιακή πρόοδο των κρατών-μελών και δημοσιεύει ετήσιες εκθέσεις για τον δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI). Ο δείκτης DESI κατατάσσει τα κράτη-μέλη ανάλογα με το επίπεδο ψηφιοποίησής τους και αναλύει τη σχετική πρόοδό που έχουν σημειώσει κατά την τελευταία πενταετία, λαμβάνοντας υπόψη το σημείο εκκίνησής τους. Ο δείκτης είναι πλέον εναρμονισμένος με το «Πρόγραμμα πολιτικής για την πορεία προς την ψηφιακή δεκαετία» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που θέτει στόχους σε επίπεδο ΕΕ οι οποίοι πρέπει να επιτευχθούν έως το 2030 για την εξασφάλιση ολοκληρωμένου και βιώσιμου ψηφιακού μετασχηματισμού σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

Ο συνολικός δείκτης υπολογίζεται σταθμίζοντας τις επιμέρους βαθμολογίες σε τέσσερις βασικές κατηγορίες: συνδεσιμότητα, ανθρώπινο κεφάλαιο, ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες και ενσωμάτωση ψηφιακής τεχνολογίας. Η Ελλάδα κατατάσσεται 25η μεταξύ των 27 κρατών μελών της ΕΕ στην έκδοση του δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας (DESI) για το 2022 με συνολική βαθμολογία 38,9 στα 100. Οι πρώτες θέσεις καταλαμβάνονται από τη Φινλανδία και τη Δανία με βαθμολογίες 69,6 και 69,3 αντίστοιχα, ενώ ο Ευρωπαϊκός μέσος όρος υπολογίζεται σε 52,3. Όσον αφορά στις επιμέρους κατηγορίες, η μεγαλύτερη υστέρηση της Ελλάδας σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο ορό καταγράφεται στις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, ακολουθούμενη από τη συνδεσιμότητα (Διάγραμμα Π.3.2.1).

Διάγραμμα Π.3.2.1. Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) σε χώρες της ΕΕ27, 2022

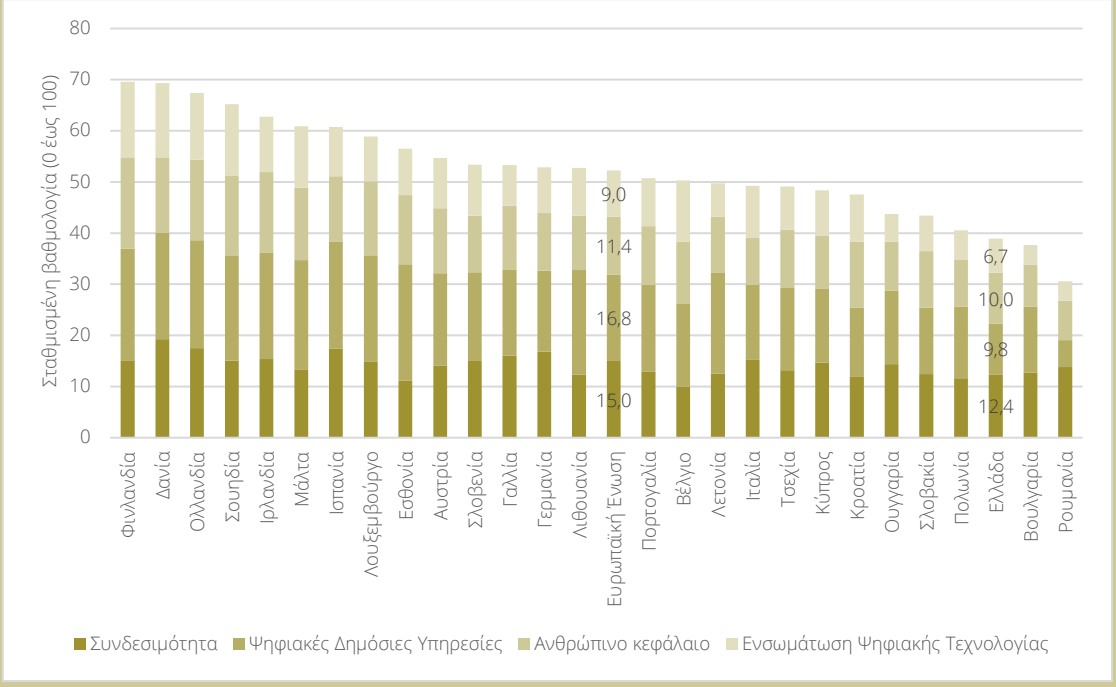

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ.

Διαχρονικά, παρουσιάζεται βελτίωση στην συνολική επίδοση της Ελλάδας, με πορεία παρόμοια με τον μέσο όρο της ΕΕ-27. Ειδικά από το 2020 (η χρονιά έναρξης της πανδημίας) και έπειτα, η ψηφιοποίηση επιταχύνθηκε (διάγραμμα Π.3.2.2). Όσον αφορά τις επί μέρους κατηγορίες, η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην συνδεσιμότητα, ιδίως όσον αφορά την κάλυψη των δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας (VHCN) και 5G. Ωστόσο, απαιτείται περισσότερη πρόοδος, ιδίως όσον αφορά τη διείσδυση σταθερών ευρυζωνικών επικοινωνιών ταχύτητας τουλάχιστον 100 Mbps, η οποία παραμένει πολύ χαμηλή (9%) σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (41%). Στις ψηφιακές

δημόσιες υπηρεσίες, ο αριθμός των ενεργών χρηστών υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (69%) αυξήθηκε το 2022 σε σχέση με το 2021 (67%) και ξεπερνά κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες τον μέσο όρο της ΕΕ (65%). Η χώρα σημείωσε επίσης πρόοδο όσον αφορά τον πληθυσμό που διαθέτει τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Με ποσοστό 52%, η Ελλάδα βρίσκεται πολύ κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ (54 %). Όσον αφορά την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, οι επιδόσεις της Ελλάδας υπολείπονται του μέσου όρου της ΕΕ με μόλις 39% των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ) να παρουσιάζουν τουλάχιστον βασικό επίπεδο ψηφιακής κατάρτισης έναντι 55% που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ.

Διάγραμμα Π.3.2.2. Εξέλιξη του δείκτη DESI σε Ελλάδα και ΕΕ27, 2017-2022

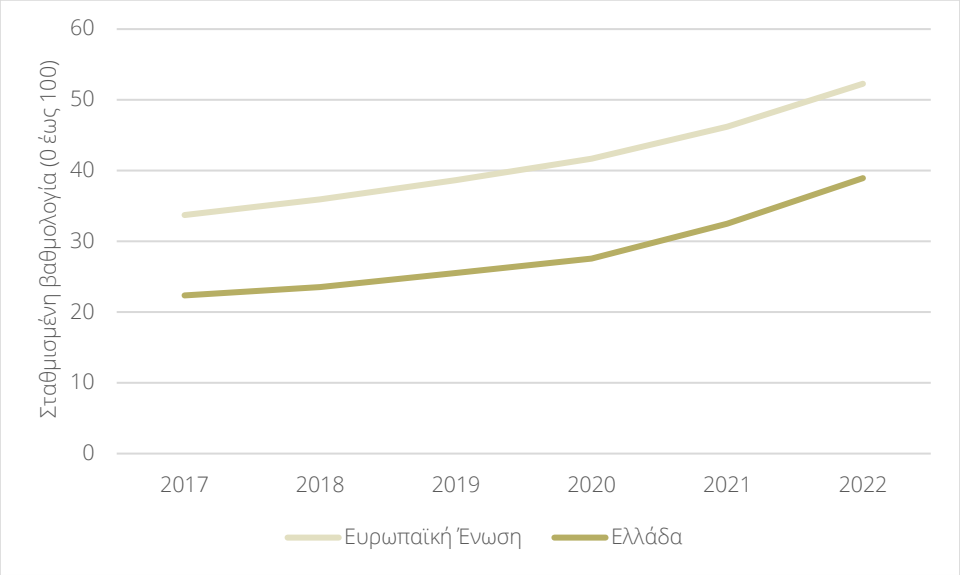

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ.

Όσον αφορά το ανθρώπινο κεφαλαίο, η Ελλάδα κατατάσσεται 22η μεταξύ των 27 χωρών της ΕΕ, με βαθμολογία που υπολείπεται του μέσου όρου της ΕΕ. Η υστέρηση είναι πιο μεγάλη στην κατηγορία των προηγμένων δεξιοτήτων και ανάπτυξης (Διάγραμμα Π.3.2.3). Το 52% των ατόμων (ηλικίας 16-74 ετών) διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό πολύ κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ (54%). Ωστόσο, στην ηλικιακή ομάδα των ατόμων 16-24 ετών, η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των πρωτοπόρων, καθώς το 88% των νέων διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (71%). Το ποσοστό των ειδικών τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ) παραμένει χαμηλό (2,8%) σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ (4,5%). Το ποσοστό των γυναικών ειδικών ΤΠΕ (21%) πάντως, είναι πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ (19%). Όσον αφορά τις επιχειρησιακή κατάρτιση, μόνο το 12% των επιχειρήσεων παρείχαν κατάρτιση ΤΠΕ στο προσωπικό τους το 2020, σε σύγκριση με τον μέσο όρο του 20% στην ΕΕ.

Η «Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού» που παρουσιάστηκε από το Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης το 2020 έγινε νόμος του κράτους στις 5 Ιουλίου 2021. Καθορίζει τη στρατηγική πορεία για τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Ελλάδας κατά τα επόμενα 5 έτη, καλύπτοντας έξι άξονες: i) συνδεσιμότητα, ii) ψηφιακές δεξιότητες, iii) ψηφιακό κράτος, iv) ψηφιακές επιχειρήσεις, v) ψηφιακή καινοτομία, και vi) ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας σε κάθε τομέα της οικονομίας. Η Ελλάδα συμμετέχει επίσης σε ευρύ φάσμα ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών και προγραμμάτων, όπως το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης και το πρόγραμμα χρηματοδότησης της έρευνας και της καινοτομίας «Ορίζοντας 2020» (π.χ. έργο GLASS) που συμβάλλουν στον ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας. Επιπλέον, η πανδημία COVID-19 ενίσχυσε σημαντικά τον ψηφιακό μετασχηματισμό των δημόσιων υπηρεσιών. Η Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει επισπεύσει ταχείες στρατηγικές δράσεις και περιοριστικά μέτρα που λήφθηκαν πολύ νωρίτερα απ' ό,τι είχε προγραμματιστεί.

Διάγραμμα Π.3.2.3. Υπο-δείκτης DESI για το Ανθρώπινο Κεφάλαιο σε χώρες της ΕΕ27, 2022

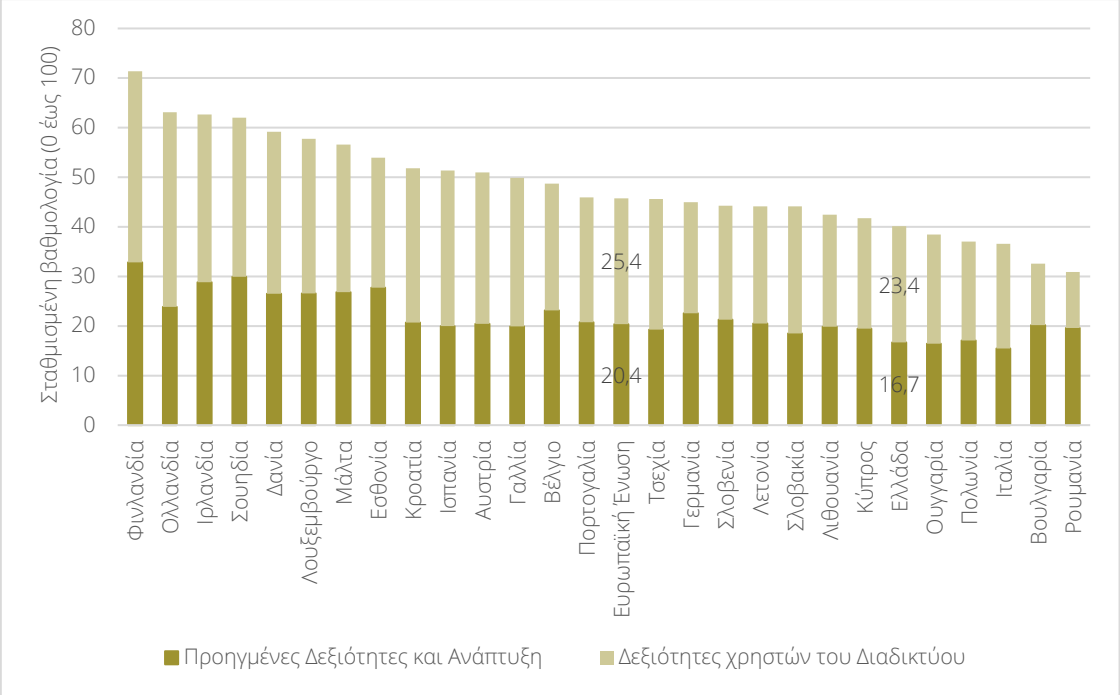

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ.

Ενώ η Ελλάδα έχει σημειώσει ταχεία και απτή πρόοδο στην ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών τα τελευταία χρόνια (π.χ., σε λιγότερο από 3 χρόνια, περισσότερες από 1.500 δημόσιες υπηρεσίες έγιναν διαθέσιμες στο διαδίκτυο για πολίτες και επιχειρήσεις, μειώνοντας δραστικά τον χρόνο απόκτησης υπηρεσιών), πρέπει να αντιμετωπίσει σημαντικά κενά σε άλλες διαστάσεις, όπως η χαμηλή κάλυψη δικτύων πολύ μεγάλης χωρητικότητας και ο χαμηλός αριθμός όσων απασχολούνται ως ειδικοί τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνίας (ΤΠΕ).

3.3 Εξωτερικό ισοζύγιο

Α. Ανάλυση εξαγωγών και εισαγωγών από εθνικούς λογαριασμούς

- Υποχώρηση εξαγωγών προϊόντων σε ονομαστικούς όρους το πρώτο τετράμηνο του 2024, με ρυθμό 6,1% και πτώση των εξαγωγών εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών (-3,0%).
- Αύξηση των εισαγωγών το τετράμηνο Ιανουάριος-Απρίλιος 2024, κατά 0,8% σε τρέχουσες τιμές, καθώς διαμορφώθηκαν σε €27,0 δισεκ., από €26,8 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα.
- Αύξηση ελλείμματος εμπορικού ισοζυγίου σε σχέση με το 2023 κατά 14,3%, σε €10,4 δισεκ.
- Υποχώρηση εξαγωγών σε όλες στις κατηγορίες προϊόντων, με την μεγαλύτερη να σημειώνεται στα Καύσιμα (-10,9%).
- Μείωση της ζήτησης από τις χώρες της Ευρωζώνης (-9,8% ή -€717,4,1 εκατ.) και από τις χώρες της Μ.Ανατολής & Β.Αφρικής (-20,0% ή €464,8 εκατ.).

Οι εξαγωγές αγαθών διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Απριλίου 2024 στα €16,6 δισεκ., έναντι €17,7 δισεκ. πριν ένα χρόνο, σημειώνοντας υποχώρηση 6,1%, σε τρέχουσες τιμές. Εξαιρουμένων των εξαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εξαγωγές υποχώρησαν κατά 3,0%, στα €11,8 δισεκ., από €12,1 δισεκ. το 2023. Οι εισαγωγές αγαθών κατέγραψαν άνοδο το 2024, κατά 0,8% σε τρέχουσες τιμές, και διαμορφώθηκαν σε €27,0 δισεκ., από €26,8 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Εξαιρουμένων των εισαγωγών πετρελαιοειδών-πλοίων, οι υπόλοιπες εισαγωγές αυξήθηκαν κατά 4,5%, στα €20,7 δισεκ., από €19,8 δισεκ. το 2023. Ως αποτέλεσμα των παραπάνω τάσεων στις βασικές συνιστώσες του εξωτερικού ισοζυγίου προϊόντων, το εμπορικό έλλειμμα διαμορφώθηκε €1,3 δισεκ. υψηλοτέρα από ότι το 2023 (+14,3%), στα €10,4 δισεκ., από €9,1 δισεκ. Ακολούθως, η αξία των εξαγωγών προϊόντων της ελληνικής οικονομίας το πρώτο τετράμηνο του 2024 αντιστοιχούσε στο 61,5% των εισαγωγών της, ενώ ένα έτος νωρίτερα έφθανε το 66,0%.

Αναλυτικά, οι εξαγωγές στα Αγροτικά Προϊόντα υποχώρησαν κατά 1,8% σε τρέχουσες τιμές την περίοδο Ιανουαρίου – Απριλίου 2024, στα €3,5 δισεκ., από €3,6 δισεκ. το 2023. Στις εξαγωγές Καυσίμων σημειώθηκε ονομαστική μείωση, κατά 10,9%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στα €5,2 δισεκ., από €5,9 δισεκ. το 2023. Οι εξαγωγές των δύο συγκεκριμένων κατηγοριών αντιστοιχούν το 2024 στο 52,7% της αξίας των εγχώριων εξαγωγών προϊόντων, από 53,5% ένα χρόνο νωρίτερα. Οι εξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων υποχώρησαν το τετράμηνο του 2024 (-4,5%), με την αξία τους να αγγίζει τα €7,1 δισεκ., από €7,5 δισεκ. το 2023. Αυτή η εξέλιξη προήλθε κυρίως από την μείωση που σημειώθηκε στις εξαγωγές για Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη, κατά 6,2%, με αποτέλεσμα από €2,5 δισεκ. να φτάσουν τα €2,3 δισεκ. Επίσης, υποχώρηση εξαγωγών παρουσίασαν τα Χημικά προϊόντα και συναφή (-3,5%, στα €2,1 δισεκ.). Ομοίως, μείωση της διεθνούς ζήτησης σημειώθηκε για τα Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών, κατά 6,8%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €1,5 δισεκ. ενώ αντίθετα, αυξήθηκαν οι εξαγωγές στα Διάφορα βιομηχανικά είδη κατά 0,6%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €1,13 δισεκ. από €1,12 δισεκ. την ίδια περίοδο το 2023.

Διάγραμμα 3.11

Συνολικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων και εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων χωρίς καύσιμα-πλοία (τρέχουσες τιμές)

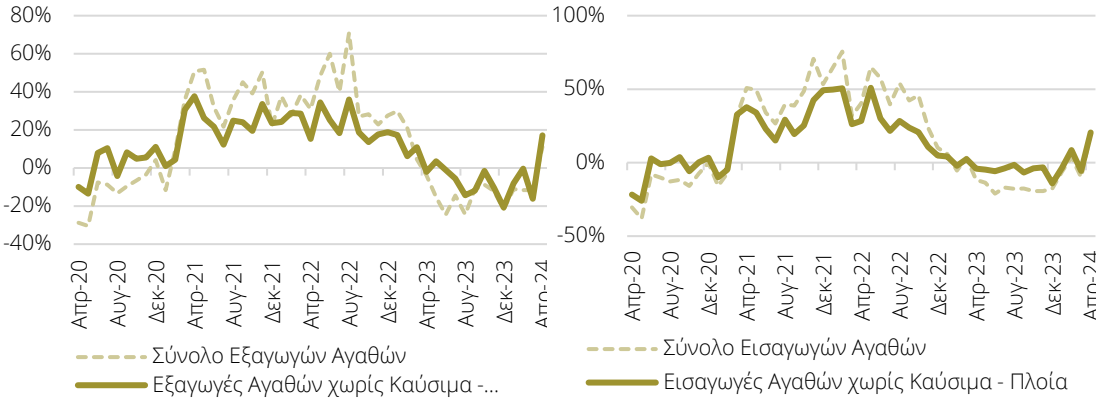

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Επεξεργασία: ΙΟΒΕ

Οι εξαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την περίοδο Ιανουαρίου-Απριλίου 2024 στα €16,8 δισεκ., 6,4% χαμηλότερα από το 2023. Οι εισαγωγές εκτός πετρελαιοειδών – πλοίων διαμορφώθηκαν την ίδια περίοδο στα €27,8 δισεκ., 1,1% υψηλότερα από το 2023.

Σε ότι αφορά τις τάσεις των εξαγωγών προϊόντων ανά γεωγραφική περιοχή, υποχώρησαν το 2023 προς τις χώρες της Ευρωζώνης, κατά 9,8%, προσεγγίζοντας τα €6,6 δισεκ., από €7,4 δισεκ. το 2023. Προς την ΕΕ συνολικά σημειώθηκε ετήσια μείωση 11,5% ή €1,2 δισεκ., με τις εξαγωγές προς αυτή την περιφέρεια να φθάνουν τα €9,1 δισεκ., από €10,3 δισεκ. ένα χρόνο νωρίτερα. Μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης που απορροφούν το μεγαλύτερο τμήμα των ελληνικών εξαγωγών, σημειώθηκε υποχώρηση προς την Γαλλία κατά 34,8%, από €749,3 εκατ. σε €488,7 εκατ., και προς την Γερμανία, κατά 1,7%, από τα €1,20 δισεκ. σε €1,18 δισεκ. Μείωση παρουσίασαν οι εξαγωγές αγαθών και προς το σημαντικότερο προορισμό, την Ιταλία, κατά 21,1%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν σε €1,8 δισεκ. το 2024 από €2,3 δισεκ. το 2023.

Μεταξύ των υπόλοιπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς τις οποίες οι συνολικές εξαγωγές μειώθηκαν κατά 16,0% ή €463,2 εκατ., φθάνοντας τα €2,4 δισεκ., η Βουλγαρία εξακολούθησε να αποτελεί τον κυριότερο εξαγωγικό προορισμό, με υποχώρηση των εκροών προϊόντων προς αυτή σε σχέση με το 2023 κατά 35,7% ή €526,1 εκατ. Μικτές τάσεις σημειώθηκαν προς δύο άλλες χώρες οι οποίες απορροφούν σημαντικό μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών, τη Ρουμανία (-6,5% ή €39,1 εκατ. στα €564,5 εκατ.) και την Πολωνία +13,8% ή €42,1 εκατ., στα €347,5 εκατ. αντίστοιχα.

Ενίσχυση της ζήτησης ελληνικών εξαγωγών σημειώθηκε προς τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης, κατά 14,7%, από €3,0 δισεκ. το 2023 σε €3,4 δισεκ. ένα χρόνο μετά. Αυτή εκδηλώθηκε πρωτίστως από την Ουκρανία, προς την οποία οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 174,2%, από €173,2 εκατ. σε €475,0 εκατ., και δευτερευόντως από το Ην.Βασίλειο, με αύξηση κατά 24,9%, από τα €515,0 εκατ. το 2023 στα €643,5 εκατ. το 2024.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Βόρειας Αμερικής κινήθηκαν ανοδικά, κατά 20,8%, από €738,8 δισεκ. το τετράμηνο του 2023 σε €892,4 εκατ. το 2024, λόγω της ενίσχυσης των εξαγωγών προς τις ΗΠΑ κατά 20,6%, από €611,0 εκατ. το 2023 σε €736,9 εκατ. το 2024. Ομοίως, αύξηση

παρουσίασαν οι εξαγωγές προς τον Καναδά, κατά 35,6% ή 26,4 εκατ. στα €100,6 εκατ. και αύξηση προς το Μεξικό (+2,5%) στα €54,9 εκατ.

Πίνακας 3.6

Εξαγωγές κατά μονοψήφια κατηγορία σε τρέχουσες τιμές, Ιανουάριος –Απρίλιος (εκατ. €)*

ΠΡΟΪΟΝ	ΑΞΙΑ		%ΜΕΤΑΒΟΛΗ	% ΣΥΝΘΕΣΗ	
	2024	2023	24/23	2024	2023
ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	3.509,4	3.574,4	-1,8%	21,1%	20,2%
Τρόφιμα και Ζώα Ζωντανά	2.688,8	2.449,7	9,8%	16,2%	13,9%
Ποτά και Καπνός	448,4	393,1	14,1%	2,7%	2,2%
Λάδια και Λίπη Ζωικής ή Φυτικής Προέλευσης	372,2	731,6	-49,1%	2,2%	4,1%
ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	587,6	618,7	-5,0%	3,5%	3,5%
Πρώτες Ύλες μη Εδώδιμες εκτός από Καύσιμα	587,6	618,7	-5,0%	3,5%	3,5%
ΚΑΥΣΙΜΑ	5.244,2	5.885,1	-10,9%	31,6%	33,3%
Ορυκτά. Καύσιμα. Λιπαντικά κ.λπ.	5.244,2	5.885,1	-10,9%	31,6%	33,3%
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	7.079,0	7.414,7	-4,5%	42,6%	41,9%
Χημικά Προϊόντα και Συναφή (μ.α.κ.)	2.087,9	2.164,7	-3,5%	12,6%	12,2%
Βιομηχανικά Είδη Ταξινομημένα κατά Πρώτη Ύλη	2.319,9	2.473,7	-6,2%	14,0%	14,0%
Μηχανήματα και Υλικό Μεταφορών	1.539,5	1.651,5	-6,8%	9,3%	9,3%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.131,7	1.124,8	0,6%	6,8%	6,4%
ΛΟΙΠΑ	179,4	194,5	-7,8%	1,1%	1,1%
Είδη & Συναλλαγές μη Ταξινομημένα σε Κατηγορίες	179,4	194,5	-7,8%	1,1%	1,1%
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	16.599,6	17.687,4	-6,1%	100,0%	100,0%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ

Αύξηση κατά 22,5% εμφάνισαν την περίοδο Ιανουάριος - Απρίλιος 2024 οι εξαγωγές προς τις αγορές των χωρών της Κεντρικής-Λατινικής Αμερικής, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €112,2 εκατ. από €91,6 εκατ. το 2023. Η άνοδος των εξαγωγών προς τις χώρες της συγκεκριμένης περιοχής οφείλεται κυρίως στην αύξηση της ζήτησης ελληνικών προϊόντων από την Βραζιλία, κατά 93,3%, που διαμόρφωσε την αξία τους στα €25,3 εκατ. από €13,1 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα. Αύξηση για τις εξαγωγές και προς τον Παναμά (+10,8% ή €5,4 εκατ.) στα €55,3 εκατ.

Οι εξαγωγές προς τις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής επίσης παρουσίασαν μείωση, κατά 20,0%, στα €1,9 δισεκ. από €2,3 δισεκ., κυρίως λόγω της κατακόρυφης μείωσης των εξαγωγών προς την Λιβύη (-63,0%), όπου οι εξαγωγές διαμορφώθηκαν το τετράμηνο Ιανουαρίου – Απριλίου 2024 στα €283,0 εκατ., έναντι €764,7 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα, αλλά και προς τον Λίβανο (-63,0%), όπου υποχώρησαν κατά €136,7 εκατ. το 2024 σε σχέση με το 2023 και άγγιξαν τα €425,6 εκατ. Προς δύο επίσης σημαντικούς εξαγωγικούς προορισμούς στη Μέση Ανατολή, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 11,4%, στα €126,0 εκατ., ενώ προς τη Σαουδική Αραβία οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 29,3%, στα €114,7 εκατ.

Οριακή υποχώρηση της ζήτησης των ελληνικών αγαθών σημειώθηκε προς τις χώρες της Ασίας, προς τις οποίες οι εξαγωγές μειώθηκαν το τετράμηνο του 2024 κατά 0,1%, στα €790,0 εκατ. από €790,8. το 2023. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται κυρίως στην μείωση των εξαγωγών κατά 31,4% προς την Ιαπωνία, από €125,8 εκατ. το 2023 στα €86,3 εκατ. το 2024. Ομοίως, σημειώθηκε μείωση της ζήτησης από την Ν.Κορέα (-36,8%, στα €175,4 εκατ. από €212,2 εκατ. το 2023).

Ενισχυμένη, κατά 7,9%, ήταν η ροή των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων προς την Ωκεανία, με την αξία τους το τετράμηνο του 2024 να διαμορφώνεται στα €76,8 εκατ. από €71,1 εκατ. ένα χρόνο νωρίτερα. Η αύξηση προήλθε από την παρόμοια σε κατεύθυνση τάση προς την Αυστραλία, προς την οποία οι εξαγωγές αυξήθηκαν με ρυθμό 7,0% και διαμορφώθηκαν στα €69,8 εκατ. από €65,2 εκατ. το προηγούμενο έτος. Ομοίως, αύξηση σημειώθηκε και προς την Νέα Ζηλανδία (+18,7%).

Ανακεφαλαιώνοντας, η υποχώρηση των εξαγωγών προϊόντων της Ελλάδας την περίοδο Ιανουάριος-Απρίλιος 2024 κατά 6,1% σε τρέχουσες τιμές, προήλθε από την μείωση όλων των κατηγοριών προϊόντων: των αγροτικών προϊόντων (-1,8%), των πετρελαιοειδών (-10,9%), των πρώτων υλών (-5,0%), των βιομηχανικών προϊόντων (-4,5%) και των ειδών και συναλλαγών μη ταξινομημένων κατά κατηγορίες (-7,8%). Οι πέντε πρώτες χώρες με την μεγαλύτερη ζήτηση των ελληνικών προϊόντων να είναι η Ιταλία, η Γερμανία, η Κύπρος η Βουλγαρία και οι ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά, οι εισαγωγές ενισχύθηκαν κατά 0,8% αυξάνοντας το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο στα €10,4 δισεκ. (+14,3%). Οι πέντε χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο εισαγωγών προϊόντων για το δωδεκάμηνο του 2023 είναι η Γερμανία, η Ιταλία, η Κίνα, το Ιράκ και η Ολλανδία. Οι ελληνικές εξαγωγές κινήθηκαν πτωτικά το πρώτο τετράμηνο του 2024 γεγονός που σχετίζεται με τις συνεχιζόμενες πολεμικές συγκρούσεις σε Μέση Ανατολή και Ουκρανία, αλλά και με τις πληθωριστικές πιέσεις σε συνδυασμό με τα υψηλά επιτόκια. Υπάρχει αισιοδοξία ότι οι εξαγωγές θα επιστέψουν σε θετικό πρόσημο μέσα στην χρονιά μέσα σε ένα διεθνές περιβάλλον που παραμένει αβέβαιο και οι προκλήσεις πολλές και σύνθετες.

Πίνακας 3.7

Εξαγωγές ανά προορισμό, Ιανουάριος- Απρίλιος 2024 (εκατ. €)*

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΩΣΕΙΣ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ		% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2024	2023	24/23
Ε.Ε. (27)	9.072,8	10.253,4	-11,5%
Ευρωζώνη	6.632,7	7.350,1	-9,8%
G7	5.026,0	5.542,5	-9,3%
Βόρεια Αμερική	892,4	738,8	20,8%
Χώρες BRICS	236,4	264,1	-10,5%
Μ.Ανατολή & Β.Αφρική	1.859,7	2.324,5	-20,0%
Ωκεανία	76,8	71,1	7,9%
Κεντρική-Λατινική Αμερική	112,2	91,6	22,5%
Ασία	790,0	790,8	-0,1%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ

Διάγραμμα 3.12

Χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο στις ελληνικές εξαγωγές-εισαγωγές προϊόντων, Ιανουάριος – Απρίλιος 2024 (εκατ. €, τρέχουσες τιμές)

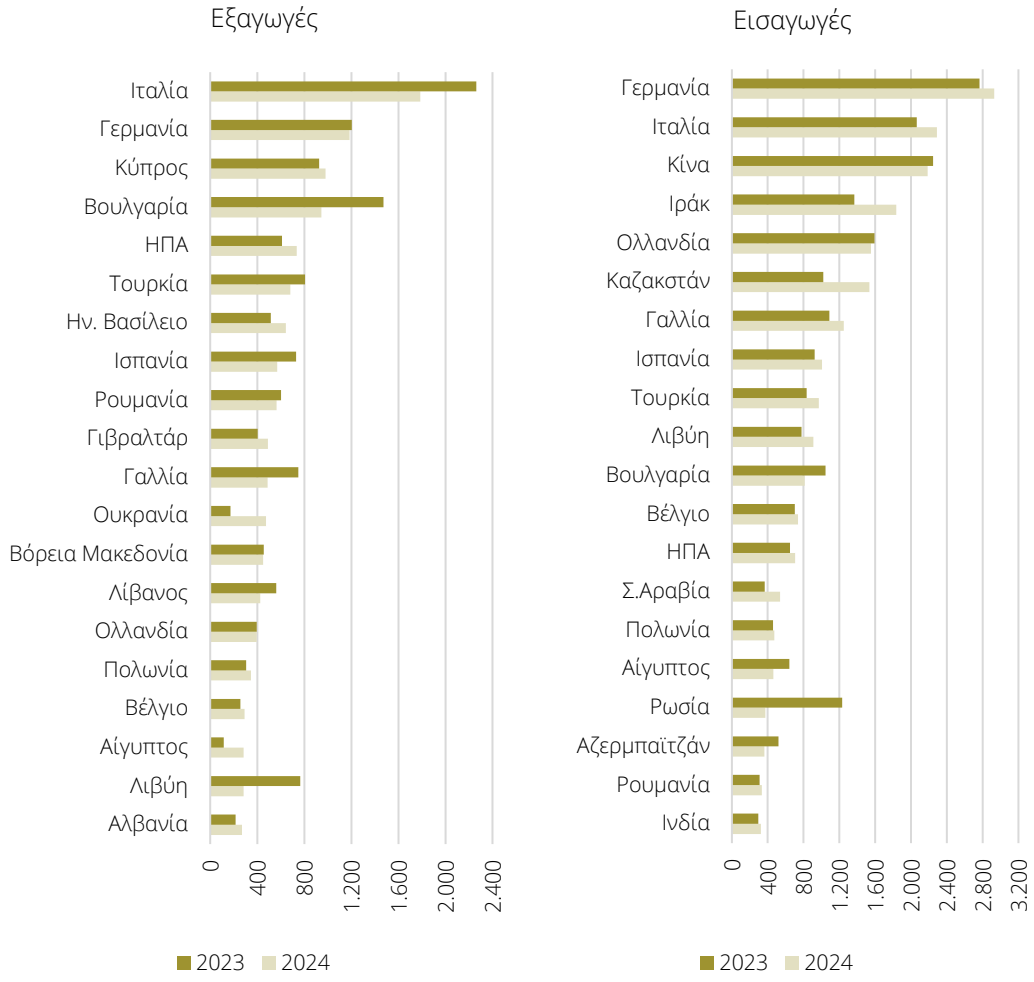

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., ΠΣΕ-ΚΕΕΜ. Επεξεργασία: ΙΟΒΕ

Μεγαλύτερη αύξηση εξαγωγών προϊόντων το πρώτο τετράμηνο του 2024 σε απόλυτους όρους προς την Ουκρανία (+€301,7 εκατ.). Μεγαλύτερη πτώση προς την Βουλγαρία (-€526,1 εκατ.). Το μερίδιο της Ιταλίας στις εξαγωγές παραμένει το υψηλότερο. Μεγαλύτερη αύξηση εισαγωγών το ίδιο διάστημα του 2024 σε απόλυτους όρους από το Καζακστάν (+€511,5 δισεκ.), μεγαλύτερη μείωση από την Ρωσία (-€858,8 εκατ.).

Β. Ισοζύγιο πληρωμών

- Στο πρώτο τετράμηνο του 2024, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) εμφάνισε αυξημένο έλλειμμα σε σύγκριση με το 2023, στα €6,7 δισεκ., έναντι €5,8 δισεκ. το 2023.
- Αυξημένο έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και επιδείνωση στο ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων στο πρώτο τετράμηνο, ενώ βελτίωση σημειώθηκε στο ισοζύγιο υπηρεσιών και δευτερογενών εισοδημάτων.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Ιανουάριος – Απρίλιος 2024

Στο πρώτο τετράμηνο του 2024 (Ιανουάριος – Απρίλιος), το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) διαμορφώθηκε στα €6,8 δισεκ. έλλειμμα, διογκωμένο κατά €1,0 δισεκ. σε σύγκριση με το 2023. Η επιδείνωση του ισοζυγίου προήλθε από το αυξημένο έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και τη χειροτέρευση στο ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων, ενώ βελτίωση καταγράφηκε στο ισοζύγιο υπηρεσιών και δευτερογενών εισοδημάτων.

Αναλυτικά, το έλλειμμα του Ισοζυγίου Αγαθών διαμορφώθηκε στα €11,5 δισεκ. το 2024, αυξημένο κατά €1,9 δισεκ. σε σύγκριση με το 2023. Οι εξαγωγές μειώθηκαν στα €16,4 δισεκ., (-€1,0 δισεκ.)[9], με την κατηγορία των λοιπών αγαθών να καταγράφει πτώση κατά €371 εκατ. και των καυσίμων κατά €563 εκατ. Οι εισαγωγές αγαθών αυξήθηκαν στα €28,0 δισεκ. (€934 εκατ.), με πολύ μεγάλη ενίσχυση στις εισαγωγές λοιπών αγαθών κατά €1,5 δισεκ., η οποία αντισταθμίστηκε εν μέρει από την αποκλιμάκωση των εισαγωγών στα καύσιμα κατά €607 εκατ.

Το πλεόνασμα στο Ισοζύγιο Υπηρεσιών ενισχύθηκε στο πρώτο τετράμηνο του 2024 στα €267 εκατ., και διαμορφώθηκε στα €2,2 δισεκ. Οι συνολικές εισπράξεις από Υπηρεσίες διαμορφώθηκαν στα €11,4 δισεκ., αυξημένες κατά €836 εκατ. σε σύγκριση με το 2023, ενώ οι πληρωμές ανήλθαν στα €9,3 δισεκ., με αύξηση κατά €569 εκατ. Οι εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες διαμορφώθηκαν στα €1,8 δισεκ., βελτιωμένες σε σύγκριση και με τα ήδη υψηλά περσινά επίπεδα, και ενίσχυση κατά €408 εκατ., οι μεταφορικές υπηρεσίες έφτασαν τα €6,8 δισεκ., οριακά αυξημένες, ενώ οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες έφτασαν τα €2,8 δισεκ., αυξημένες κατά €384 εκατ. Οι πληρωμές για ταξιδιωτικές υπηρεσίες αυξήθηκαν στα €829 εκατ. (+€133 εκατ.), οι πληρωμές για μεταφορικές υπηρεσίες ενισχύθηκαν οριακά στα €5,9 δισεκ., ενώ τέλος οι πληρωμές λοιπών υπηρεσιών έφτασαν τα €2,6 δισεκ., με αύξηση κατά €420 εκατ.

Το Ισοζύγιο Πρωτογενών Εισοδημάτων επιδεινώθηκε το 2024 και διαμορφώθηκε σε έλλειμμα €486 εκατ., έναντι πλεονάσματος €134 εκατ. στο πρώτο τετράμηνο του 2024. Οι εισπράξεις ενισχύθηκαν στα €4,1 δισεκ., με αύξηση κατά €322 εκατ., και οι πληρωμές αυξήθηκαν στα €4,6 δισεκ., με ενίσχυση κατά €942 εκατ. Βασική αιτία για την αύξηση των πληρωμών παραμένουν οι πληρωμές για επενδύσεις (κέρδη, μερίσματα, τόκοι) που αυξήθηκαν κατά €922 εκατ. την περίοδο Ιανουάριος-Απρίλιος του 2024.

Το Ισοζύγιο Δευτερογενών Εισοδημάτων βελτιώθηκε σημαντικά στο πρώτο τετράμηνο του 2024, στα €3,1 δισεκ. έναντι €1,8 δισεκ. το 2023, με αύξηση των εισπράξεων στα €4,5 δισεκ. (€1,4 δισεκ.),

[9] Τα ποσά σε παρένθεση εκφράζουν την απόλυτη μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους, σε τρέχουσες τιμές, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

ως αποτέλεσμα της εισροής από την αναδιανομή του νομισματικού εισοδήματος του Ευρωσυστήματος προς την Τράπεζα της Ελλάδος, ενώ στο σκέλος των πληρωμών καταγράφηκε οριακή ενίσχυση στα €1,4 δισεκ. (+€85 εκατ.).

Ισοζύγιο Κεφαλαίων

Το Ισοζύγιο Κεφαλαίων[10] έγινε ελλειμματικό στο πρώτο τετράμηνο του 2024 και διαμορφώθηκε στα €540 εκατ., έναντι πλεονάσματος €1,9 δισεκ. το 2023, κυρίως λόγω της μείωσης των εισπράξεων στα €111 εκατ., (-€1,9 δισεκ.), καθώς το 2023 είχε καταγραφεί η εκταμίευση της δεύτερης δόσης από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility – RRF, ενώ οι πληρωμές αυξήθηκαν στα €651 εκατ., έναντι €62 εκατ. Τέλος, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών και Κεφαλαίων, που αντανακλά τη σχέση δανειστή ή δανειζόμενου μιας οικονομίας με το εξωτερικό, ήταν ελλειμματικό, στα €7,3 δισεκ., έναντι €3,8 δισεκ. το 2023.

Διάγραμμα 3.13

Εισαγωγές-Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών (Ιανουάριος – Απρίλιος), 2002-2024

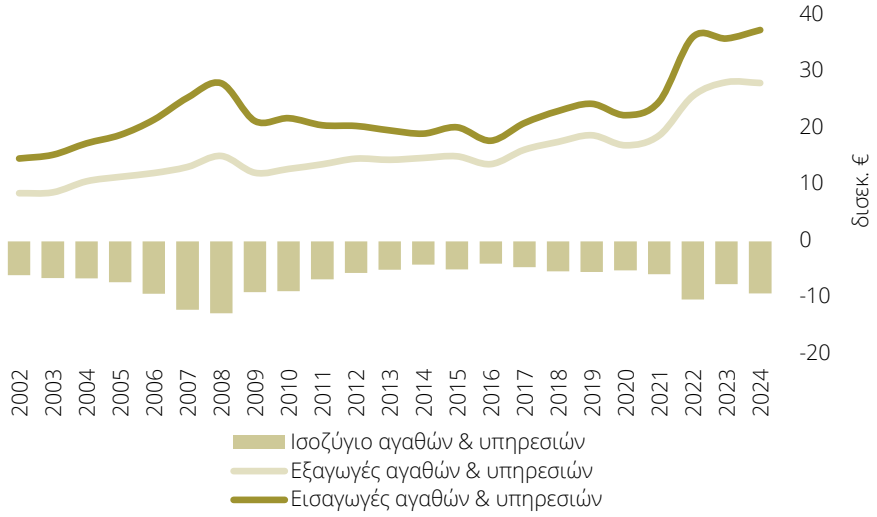

Διόγκωση του ελλείμματος Ισοζυγίου Αγαθών και Υπηρεσιών στο 4μηνο του 2024 στα €9,4 δισεκ., με αύξηση κατά €1,7 δισεκ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ

[10] Το ισοζύγιο κεφαλαίων απεικονίζει τις μεταβιβάσεις κεφαλαίου, δηλαδή τις μονομερείς εισπράξεις και πληρωμές μεταξύ κατοίκων και μη κατοίκων που συνδέονται με επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Οι μεταβιβάσεις κεφαλαίου περιλαμβάνουν κυρίως ένα μέρος των μεταβιβάσεων (εισπράξεων) από τον κοινοτικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Γενική Κυβέρνηση (απολήψεις από τα διαρθρωτικά ταμεία – πλην του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου – και το Ταμείο Συνοχής βάσει των ΚΠΣ).

Διάγραμμα 3.14

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (Ιανουάριος – Απρίλιος), 2002-2024

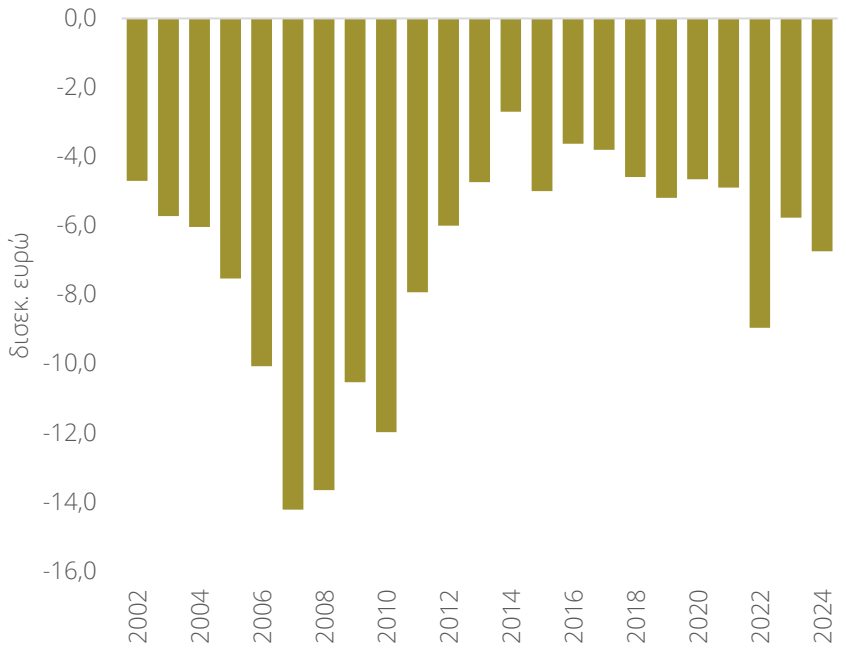

Στα €6,7 δισεκ. το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών στο 4μηνο του 2024, έναντι €5,8 δισεκ. το 2023

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ

Διάγραμμα 3.15

Εισαγωγές-Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία (Ιανουάριος – Απρίλιος), 2002-2024

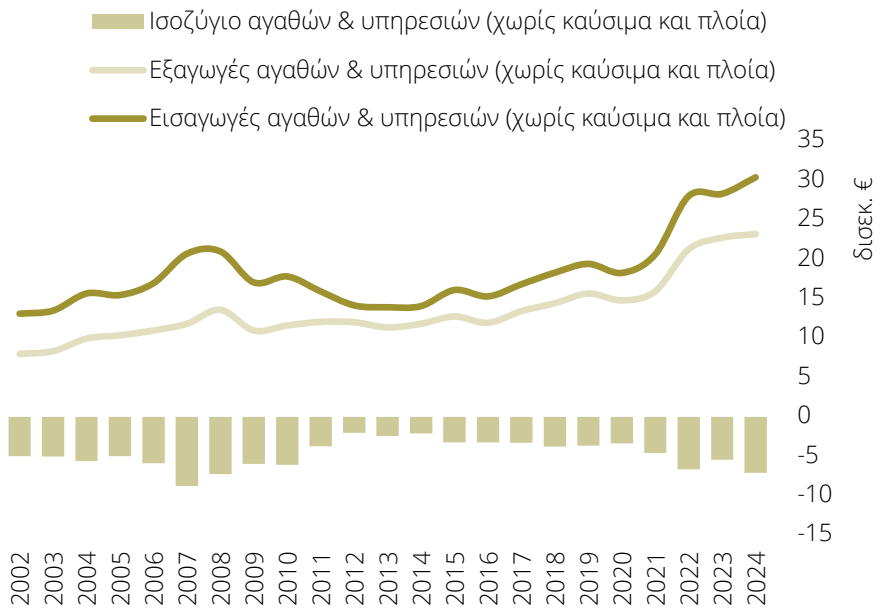

Διεύρυνση του ελλείμματος στο ισοζύγιο Αγαθών και Υπηρεσιών χωρίς καύσιμα και πλοία στα €7,2 δισεκ. το 2024, από €5,6 δισεκ. το 2023

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών διαμορφώθηκε σε έλλειμμα €5,9 δισεκ. στο πρώτο τετράμηνο του 2024, έναντι €3,2 δισεκ. το 2023.

Στους επιμέρους λογαριασμούς, οι καθαρές απαιτήσεις των κατοίκων από άμεσες επενδύσεις από το εξωτερικό αυξήθηκαν κατά €504 εκατ., ενώ οι καθαρές υποχρεώσεις σε μη κατοίκους (επενδύσεις μη κατοίκων στη χώρα) ενισχύθηκαν κατά €1,5 δισεκ.

Στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου, οι απαιτήσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού αυξήθηκαν κατά €4,0 δισεκ, και οι υποχρεώσεις σε μη κατοίκους ενισχύθηκαν κατά €5,1 δισεκ., κυρίως λόγω της ανόδου των τοποθετήσεων σε ελληνικά ομόλογα και έντοκα γραμμάτια κατά €3,7 δισεκ.

Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, οι απαιτήσεις από κατοίκους έναντι του εξωτερικού μειώθηκαν κατά €4,6 δισεκ., κυρίως λόγω της μείωσης κατά €4,1 δισεκ. των επενδύσεων σε καταθέσεις και repos. Οι υποχρεώσεις μειώθηκαν κατά €857 εκατ., καθώς καταγράφηκε μείωση κατά €2,3 δισεκ. των δανειακών υποχρεώσεών προς μη κατοίκους και αύξηση κατά €2,2 δισεκ. των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε καταθέσεις και repos στην Ελλάδα.

Τέλος, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν στα τέλη Απριλίου του 2024 στα €13,4 δισεκ., έναντι €12,0 δισεκ. το 2023.

Πίνακας 3.8. Ισοζύγιο Πληρωμών (εκατ. €)

		Ιανουάριος – Απρίλιος			Απρίλιος		
		2022	2023	2024	2022	2023	2024
I	**ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (Ι.Α + Ι.Β + Ι.Γ + Ι.Δ)**	**-8.949,0**	**-5.762,3**	**-6.737,8**	**-1.745,1**	**-1.865,8**	**-2.687,8**
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (Ι.Α + Ι.Β)	**-10.446,6**	**-7.731,9**	**-9.383,4**	**-2.197,1**	**-1.486,4**	**-2.324,8**
Ι.Α	**ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ (Ι.Α.1 – Ι.Α.2)**	**-12.198,6**	**-9.618,3**	**-11.536,7**	**-2.991,5**	**-2.293,5**	**-3.158,8**
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-3.639,8	-2.143,9	-2.100,0	-907,7	-325,0	-518,9
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς καύσιμα	-8.558,8	-7.474,3	-9.436,8	-2.083,8	-1.968,5	-2.639,9
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	-44,0	-14,4	-77,4	-16,6	-18,3	-24,3
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς πλοία	-12.154,6	-9.603,8	-11.459,3	-2.974,8	-2.275,2	-3.134,5
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΑΓΑΘΩΝ χωρίς καύσιμα και πλοία	-8.514,7	-7.459,9	-9.359,4	-2.067,2	-1.950,2	-2.615,6
Ι.Α.1	**Εξαγωγές αγαθών**	**15.499,5**	**17.405,9**	**16.421,7**	**4.057,5**	**3.910,9**	**4.371,8**
	Καύσιμα	4.386,4	5.314,3	4.751,1	1.222,7	1.174,7	1.212,0
	Πλοία (πωλήσεις)	34,1	90,9	40,5	9,5	10,2	8,9
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	11.078,9	12.000,7	11.630,1	2.825,4	2.726,0	3.151,0
Ι.Α.2	**Εισαγωγές αγαθών**	**27.698,1**	**27.024,2**	**27.958,4**	**7.049,0**	**6.204,4**	**7.530,6**
	Καύσιμα	8.026,2	7.458,3	6.851,0	2.130,4	1.499,7	1.730,9
	Πλοία (αγορές)	78,1	105,3	117,9	26,1	28,5	33,2
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	19.593,7	19.460,6	20.989,4	4.892,6	4.676,2	5.766,6
Ι.Β	**ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (Ι.Β.1 – Ι.Β.2)**	**1.752,0**	**1.886,4**	**2.153,4**	**794,4**	**807,1**	**834,0**
Ι.Β.1	**Εισπράξεις**	**10.065,0**	**10.608,3**	**11.444,6**	**3.038,0**	**3.000,2**	**3.320,2**
	Ταξιδιωτικό	1.082,3	1.463,9	1.871,5	634,9	728,9	844,5
	Μεταφορές	7.073,7	6.738,5	6.782,9	1.935,1	1.710,7	1.731,2
	Λοιπές υπηρεσίες	1.908,9	2.405,9	2.790,1	468,0	560,6	744,5
Ι.Β.2	**Πληρωμές**	**8.313,0**	**8.721,9**	**9.291,2**	**2.243,6**	**2.193,1**	**2.486,3**
	Ταξιδιωτικό	503,0	696,0	829,2	205,7	254,3	273,3
	Μεταφορές	5.767,3	5.851,2	5.867,1	1.519,9	1.429,3	1.510,2
	Λοιπές υπηρεσίες	2.042,8	2.174,7	2.594,9	518,0	509,6	702,7
Ι.Γ	**ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (Ι.Γ.1 – Ι.Γ.2)**	**933,6**	**134,0**	**-486,5**	**-92,2**	**-261,3**	**-222,4**
Ι.Γ.1	**Εισπράξεις**	**2.747,5**	**3.800,6**	**4.122,3**	**359,6**	**637,2**	**826,2**
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	79,0	71,5	73,9	20,5	18,7	20,7
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	962,0	1.872,7	2.803,7	232,6	536,2	755,0
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	1.706,5	1.856,5	1.244,6	106,5	82,3	50,5
Ι.Γ.2	**Πληρωμές**	**1.813,9**	**3.666,6**	**4.608,7**	**451,8**	**898,5**	**1.048,6**
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	501,6	441,4	448,7	135,4	106,6	113,7
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	1.153,5	3.094,9	4.016,8	280,2	775,1	903,5
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	158,8	130,3	143,2	36,2	16,7	31,4
Ι.Δ	**ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (Ι.Δ.1 – Ι.Δ.2)**	**564,0**	**1.835,6**	**3.132,1**	**544,2**	**-118,2**	**-140,6**
Ι.Δ.1	**Εισπράξεις**	**1.945,7**	**3.132,2**	**4.513,7**	**882,0**	**131,4**	**173,5**
	Γενική κυβέρνηση	1.306,2	1.994,8	486,3	772,8	27,4	16,8
	Λοιποί τομείς	639,5	1.137,4	4.027,5	109,1	104,0	156,6
Ι.Δ.2	**Πληρωμές**	**1.381,6**	**1.296,6**	**1.381,6**	**337,8**	**249,6**	**314,0**
	Γενική κυβέρνηση	899,8	738,1	811,5	204,9	94,9	177,8
	Λοιποί τομείς	481,8	558,5	570,1	132,9	154,7	136,2
ΙΙ	**ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (ΙΙ.1 – ΙΙ.2)**	**913,4**	**1.953,4**	**-540,2**	**1.031,3**	**28,1**	**-115,3**
ΙΙ.1	**Εισπράξεις**	**1.283,4**	**2.015,6**	**110,5**	**1.078,3**	**41,0**	**5,4**
	Γενική κυβέρνηση	1.109,6	1.523,6	88,4	1.014,7	16,3	0,1
	Λοιποί τομείς	173,8	492,0	22,1	63,6	24,7	5,3
ΙΙ.2	**Πληρωμές**	**370,0**	**62,2**	**650,7**	**46,9**	**12,9**	**120,7**
	Γενική κυβέρνηση	2,5	2,3	2,2	0,5	0,5	0,6
	Λοιποί τομείς	367,5	59,9	648,6	46,5	12,4	120,1
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (Ι + ΙΙ)	**-8.035,5**	**-3.808,9**	**-7.278,0**	**-713,8**	**-1.837,7**	**-2.803,1**
ΙΙΙ	**ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (ΙΙΙ.Α+ΙΙΙ.Β+ΙΙΙ.Γ+ΙΙΙ.Δ)**	**-6.934,1**	**-3.160,3**	**-5.894,2**	**-267,2**	**-1.321,7**	**-2.444,2**
ΙΙΙ.Α	**ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ***	**-3.249,5**	**-930,1**	**-969,3**	**-565,2**	**-130,6**	**-256,4**
	Απαιτήσεις	399,2	473,0	503,7	144,3	220,2	60,4
	Υποχρεώσεις	3.648,8	1.403,1	1.473,0	709,5	350,8	316,9
ΙΙΙ.Β	**ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ***	**3.296,2**	**-804,8**	**-1.153,2**	**-1.308,6**	**-2.193,5**	**1.781,5**
	Απαιτήσεις	5.845,4	2.265,3	3.961,0	298,5	-36,1	1.895,2
	Υποχρεώσεις	2.549,1	3.070,1	5.114,2	1.607,1	2.157,4	113,8
ΙΙΙ.Γ	**ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ***	**-4.830,8**	**-1.836,3**	**-3.741,1**	**3.506,3**	**1.010,1**	**-4.013,9**
	Απαιτήσεις	-1.150,6	-536,6	-4.598,2	-182,1	-253,5	-1.114,2
	Υποχρεώσεις	3.680,3	1.299,8	-857,1	-3.688,3	-1.263,7	2.899,7
	(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	-617,5	414,1	-1.435,2	-39,0	-3,6	-3,6
ΙΙΙ.Δ	**ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ * ***	**-2.150,0**	**410,9**	**-30,6**	**-1.899,7**	**-7,7**	**44,6**
IV	**ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (Ι + ΙΙ – ΙΙΙ + IV=0)**	**1.101,4**	**648,6**	**1.383,8**	**446,6**	**516,0**	**358,8**
	ΥΨΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ * * *				**11.541,0**	**12.006,0**	**13.447,0**

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* (+) αύξηση (-) μείωση – Σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών BPM6, η αύξηση των απαιτήσεων παρουσιάζεται με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των απαιτήσεων με αρνητικό πρόσημο. Αντίστοιχα, η αύξηση των υποχρεώσεων εμφανίζεται με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των υποχρεώσεων με αρνητικό πρόσημο.

** (+) αύξηση (-) μείωση – Σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών BPM6, η αύξηση των συναλλαγματικών διαθεσίμων παρουσιάζεται πλέον με θετικό πρόσημο, ενώ η μείωση των συναλλαγματικών διαθεσίμων με αρνητικό πρόσημο.

* * * Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.3

Εξέλιξη της προστιθέμενης αξίας των ελληνικών εξαγωγών

Τα αγαθά και οι υπηρεσίες που πωλούνται στους τελικούς καταναλωτές αποτελούνται από εισροές από διάφορες χώρες σε όλο τον κόσμο. Οι ροές αγαθών και υπηρεσιών εντός αυτών των παγκόσμιων αλυσίδων παραγωγής, ωστόσο, δεν αντικατοπτρίζονται πάντοτε στους συμβατικούς δείκτες του διεθνούς εμπορίου. Για αυτό το λόγο, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχει αναπτύξει τη βάση δεδομένων Trade in Value-Added (TiVA) η οποία λαμβάνει υπόψη την προστιθέμενη αξία από κάθε χώρα στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που καταναλώνονται παγκοσμίως. Μεταξύ άλλων, οι δείκτες TiVA παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ημεδαπή και αλλοδαπή προστιθέμενη αξία των ακαθάριστων εξαγωγών, την προέλευση της προστιθέμενης αξίας στην τελική ζήτηση και την εγχώρια προστιθέμενη αξία των εισαγωγών.[11] Οι δείκτες TiVA κατασκευάζονται με στοιχεία από τη βάση δεδομένων OECD Inter-Country Input-Output tables (ICIO) του ΟΟΣΑ που περιέχει διακρατικούς πίνακες εισροών-εκροών. Αυτοί με τη σειρά τους, κατασκευάζονται χρησιμοποιώντας στατιστικές που έχουν συγκεντρωθεί από εθνικές, περιφερειακές και διεθνείς πηγές σύμφωνα με το Σύστημα Εθνικών Λογαριασμών του 2008 (2008 SNA).[12]

Διάγραμμα Π.3.3.1. Εγχώρια προστιθέμενη αξία στις ακαθάριστες εξαγωγές ως ποσοστό των εξαγωγών, σε Ελλάδα και μ.ό. ΕΕ-27, 1995-2020

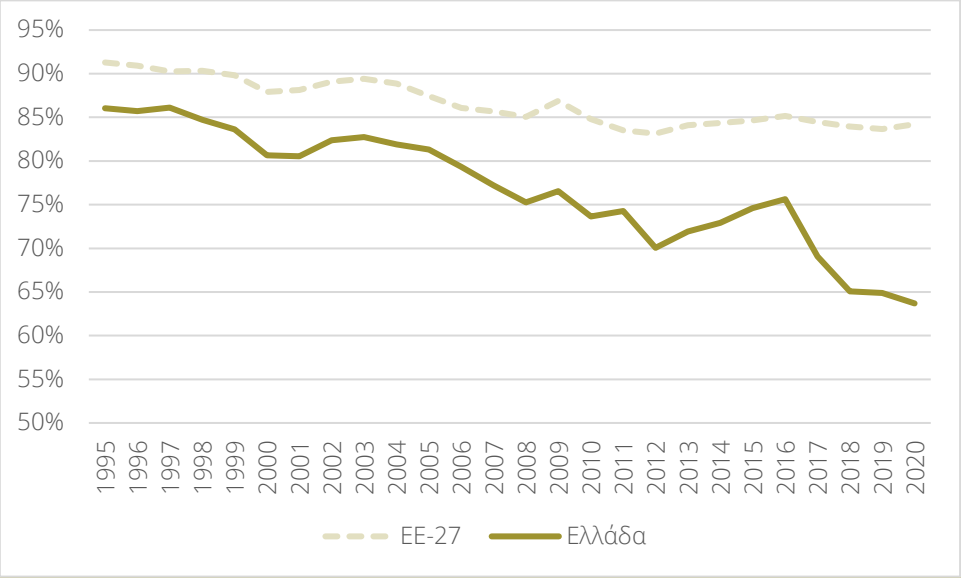

Πηγή: ΟΟΣΑ TiVA, Eurostat. Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ

Στο διάγραμμα Π.3.3.1 απεικονίζεται η εξέλιξη της εγχώριας προστιθέμενης αξίας στις ακαθάριστες εξαγωγές ως ποσοστό των συνολικών ακαθάριστων εξαγωγών για την Ελλάδα και την ΕΕ-27. Παρατηρούμε ότι η προστιθέμενη αξία των ελληνικών εξαγωγών αναλογικά με τη συνολική αξία εξαγωγών υπολείπεται του επιπέδου του Ευρωπαϊκού μέσου όρου σε όλο το διάστημα για το οποίο έχουμε διαθέσιμα στοιχεία. Αυτό μεταφράζεται ως εξής: το εισαγωγικό μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών είναι μεγαλύτερο διαχρονικά από τον μέσο Ευρωπαϊκό όρο, ενώ βαίνει αυξανόμενο τα τελευταία έτη. Η διαφαινόμενη απόκλιση χρήζει ανάλυσης σε κλαδικό επίπεδο προκειμένου να αναδειχθούν οι τομείς της οικονομίας που απέχουν, συγκλίνουν ή αποκλίνουν από τον μέσο όρο στην Ευρώπη. Παρατηρούμε ότι διαχρονικά το μερίδιο προστιθέμενης αξίας στο σύνολο των εξαγωγών

[11] https://www.oecd.org/sti/ind/measuring-trade-in-value-added.htm
[12] https://www.oecd.org/sti/ind/inter-country-input-output-tables.htm

μειώθηκε, ειδικά στην Ελλάδα. Η μείωση υποδηλώνει ότι αυξήθηκαν την τελευταία δεκαετία περισσότερο οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών με χαμηλότερη εγχώρια προστιθέμενη αξία ή ισοδύναμα, με υψηλότερο εισαγωγικό μερίδιο.

Κρίσιμο ερώτημα αποτελεί κατά πόσο αποκλίνει η προστιθέμενη αξία των ελληνικών εξαγωγών από τον μέσο όρο στην ΕΕ-27, καθώς και πώς η απόκλιση αυτή εξελίσσεται στο χρόνο, αλλά και μεταξύ τομέων. Στο διάγραμμα Π.3.3.2 καταγράφεται η απόκλιση, μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ-27 σε όρους μεριδίου προστιθέμενης αξίας των εξαγωγών, τόσο για τη συνολική οικονομία όσο και ανά τομέα παραγωγής. Η μεγαλύτερη διαφορά σημειώνεται στον δευτερογενή (βιομηχανικό) τομέα παραγωγής, φτάνοντας μάλιστα στο 32,6% το 2019. Αντίθετα, η διαφορά στον πρωτογενή τομέα είναι μικρή, χωρίς να ξεπερνά το 7% σε όλο το διάστημα για το οποίο έχουμε διαθέσιμα στοιχεία. Σε όλους τους τομείς, η διαφορά αυξάνεται διαχρονικά, εύρημα που επιβεβαιώνεται και από το προηγούμενο διάγραμμα.

Διάγραμμα Π.3.3.2. Απόκλιση στο μερίδιο προστιθέμενης αξίας των ακαθάριστων εξαγωγών, μεταξύ ΕΕ-27 και Ελλάδας, ανά τομέα, 1995-2020 (ως % των εξαγωγών)

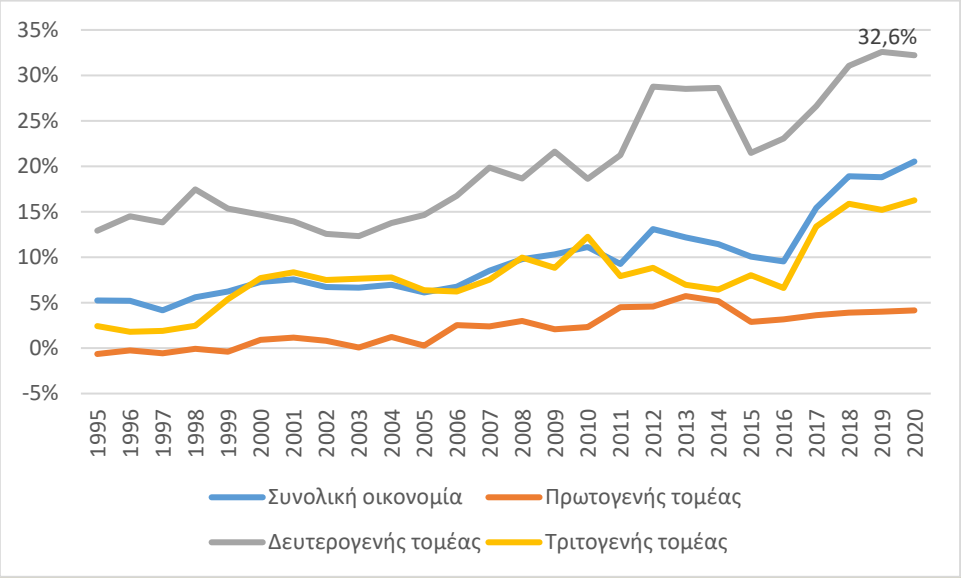

Πηγή: ΟΟΣΑ TiVA, Eurostat. Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ

Στο διάγραμμα Π.3.3.3 ιεραρχούνται οι μονοψήφιοι τομείς ΣΤΑΚΟΔ της οικονομίας της Ελλάδας βάσει του μεριδίου προστιθέμενης αξίας των εξαγωγών. Χρησιμοποιούμε το 2020, τη χρονιά με τα πλέον διαθέσιμα στοιχεία, και το 2008, τη χρονιά πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης, ως έτη αναφοράς. Η ιεράρχηση δεν αλλάζει πολύ διαχρονικά, με το ποσοστό για το σύνολο των δραστηριοτήτων να μειώνεται σε 63,7% το 2020, από 75,3% το 2008. Τις πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν η εκπαίδευση, οι χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες και η εξόρυξη και λατόμευση με ποσοστά που ξεπερνούν το 90%. Ακολουθούνται από κλάδους όπως οι τέχνες και η ψυχαγωγία, η πληροφορία και επικοινωνία και η υγεία και κοινωνική εργασία. Στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται η μεταφορά και η αποθήκευση και η μεταποίηση με ποσοστά ακόμα και κάτω από 50%.

Διάγραμμα Π.3.3.3. Μερίδιο εγχώριας προστιθέμενης αξίας στις ακαθάριστες εξαγωγές, ανά 1-ψήφιο τομέα δραστηριότητας, Ελλάδα 2008 και 2020 (ως % των εξαγωγών)

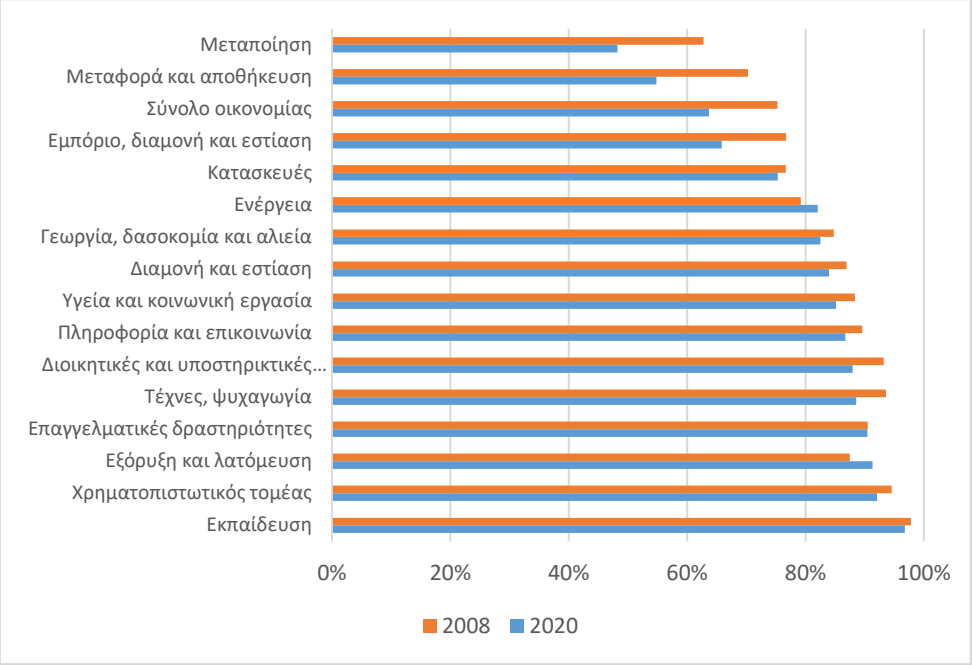

Πηγή: ΟΟΣΑ TiVA, Eurostat. Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ

Η εξωστρέφεια και η ενίσχυση της εγχώριας παραγωγής σε βάρος της εισαγωγής ενδιάμεσων προϊόντων από το εξωτερικό κρίνεται ως σημαντική στην στροφή προς ένα νέο υπόδειγμα οικονομικής μεγέθυνσης. Κατά τη διάρκεια των τριών πρόσφατων δεκαετιών, ενώ το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών αυξήθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ, μειώθηκε το μερίδιο εγχώριας προστιθέμενης αξίας των συνολικών ακαθάριστων εξαγωγών. Η μείωση και απόκλιση από τον μέσο όρο στην ΕΕ-27 είναι εντονότερη στον δευτερογενή τομέα παραγωγής, αναδεικνύοντας ότι τα τελευταία χρόνια αυξήθηκε σημαντικά το μερίδιο εισαγόμενων ενδιάμεσων προϊόντων από το εξωτερικό. Έτσι, οι εξαγωγές σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας, όπως ο δευτερογενής και ο τριτογενής, εξακολουθούν να υστερούν σημαντικά σε όρους προστιθέμενης αξίας σε σύγκριση με τα μέσα Ευρωπαϊκά επίπεδα, αναδεικνύοντας το σημαντικό περιθώριο που υπάρχει για περαιτέρω σύγκλιση.

3.4 Αγορά εργασίας

- Αύξηση του ποσοστού ανεργίας το α' τρίμ. του 2024 στο 12,1% από 11,8% το α' τρίμ. του 2023.
- Η αύξηση του ποσοστού ανεργίας ήταν αποτέλεσμα της αύξησης του αριθμού των ανέργων (+23,6 χιλ.), παρά την ταυτόχρονη αύξηση του αριθμού των απασχολούμενων.
- Μεγαλύτερη άνοδος της απασχόλησης το α' τρίμ. 2024 σε Δραστηριότητες Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης (+28,3 χιλ. απασχολούμενοι), Μεταφορά και Αποθήκευση (+27,4 χιλ.) και σε Κατασκευές (+27,2 χιλ.).
- Ισχυρότερη πτώση της απασχόλησης στην Εκπαίδευση (-20,7 χιλ. απασχολούμενοι).
- Άνοδος στο ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας το α' τρίμ. του 2024 (52,6% για τους άνω των 15 ετών), παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες.
- Αυξημένος ο εποχικά διορθωμένος δείκτης μισθολογικού κόστους το α' τρίμ. του 2024 κατά 6,8% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας α' τρίμ. του 2024 αυξήθηκε κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση, στο 12,1% από το 11,8% το ίδιο τρίμηνο του 2023. Την ίδια περίοδο ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε στους 571,4 χιλ., παρουσιάζοντας αύξηση κατά 23,6 χιλ. άτομα ή κατά 4,6%, ενώ ο αριθμός των απασχολουμένων αυξήθηκε κατά 1,8% ή κατά 75,4 χιλ. στους 4.173,4 χιλ. Επομένως η αύξηση του ποσοστού ανεργίας οφείλεται στην αύξηση του αριθμού των ανέργων (+23,6 χιλ.) παρά την ενίσχυση της απασχόλησης (+75,4 χιλ.). Σημειώνεται ότι, με βάση τα μηνιαία στοιχεία, οι δείκτες στην αγορά εργασίας βελτιώνονται το δεύτερο τρίμηνο, καθώς το εποχικά μη προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Μάιο του τρέχοντος έτους μειώθηκε στο 10,4% από 10,8% τον Μάιο του 2023 (-0,4 ποσοστιαίες μονάδες). Τέλος, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για τις ροές μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα (στοιχεία Μαΐου), το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν θετικό κατά 126,7 χιλ. θέσεις εργασίας (375,2 χιλ. προσλήψεις και 248,5 χιλ. αποχωρήσεις) έναντι θετικού ισοζυγίου κατά 95,6 χιλ. θέσεις εργασίας (349,9 χιλ. προσλήψεις και 254,3 χιλ. αποχωρήσεις) για τον Μάιο του 2023.

Σε ότι αφορά στην εξέλιξη της ανεργίας στην Ευρωζώνη το α' τρίμ. του 2024 παρατηρείται μεικτή εικόνα, καθώς σε 11 χώρες παρουσιάζεται άνοδος του ποσοστού ανεργίας, σε 7 χώρες άνοδος και σε 2 χώρες παραμένει αμετάβλητο. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζει η Ισπανία στην οποία στο α' τρίμ. του 2024 κατήλθε στο 12,3% από το 13,3% ένα έτος πριν (-1 ποσοστιαία μονάδα). Μετά την Ισπανία και την Ελλάδα τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας εντοπίζονται στις Φινλανδία, Λιθουανία και Εσθονία. Στην Φινλανδία το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε σε 8,3%, στην Λιθουανία και στην Εσθονία διαμορφώθηκε στο 8,2% και 7,8% αντίστοιχα. Σχετικά υψηλά ποσοστά καταγράφονται επίσης στην Ιταλία (7,7%), την Γαλλία (7,6%) και την Πορτογαλία (6,9%). Από την άλλη πλευρά το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας το α' τρίμ. του 2024 παρουσιάστηκε στη Μάλτα (3%) και τη Γερμανία (3,4%). Σημειώνεται ότι η ισχυρότερη ετήσια άνοδος του ποσοστού ανεργίας εντοπίζεται στην Φινλανδία (+1,2 ποσοστιαίες μονάδες, από 7,1% σε 8,3%), ενώ η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε στην Ισπανία (-1 ποσοστιαία μονάδα, από 13,3% σε 12,3%). Στη Ευρωζώνη, το ποσοστό ανεργίας την υπό εξέταση περίοδο άγγιξε το 6,8%.

Σχετικά με την εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το φύλο στην Ελλάδα, παραμένει υψηλότερο στις γυναίκες αλλά η πτώση του σε αυτές ήταν ισχυρότερη. Πιο αναλυτικά, το

ποσοστό ανεργίας των γυναικών κατήλθε στο 15,2% το α' τριμ. του 2024 από 15,4% το ίδιο τρίμηνο του 2023 παρουσιάζοντας πτώση 0,2 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ στους άνδρες ανήλθε στο 9,7% από 9% (+0,7 ποσοστιαίες μονάδες). Σημειώνεται ότι την ίδια περίοδο στην Ευρωζώνη το ποσοστό ανεργίας των γυναικών περιορίστηκε στο 7,1% από 7,2% (-0,1 ποσοστιαία μονάδα) και στους άνδρες παρέμεινε σταθερό στο 6,5%.

Αναφορικά με την κατανομή και εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση την ηλικία, αυτό είναι χαμηλότερο όσο η ηλικία αυξάνεται. Το α' τρίμ. του 2024 το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε στις ηλικιακές ομάδες 20-24 ετών, 30-44 ετών και της ομάδας άνω των 65 ετών ενώ στις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες αυξήθηκε. Η ισχυρότερη μείωση κατά 2,7 ποσοστιαίες μονάδες παρουσιάστηκε στα άτομα ηλικίας 20-24 ετών όπου περιορίστηκε στο 23,4% από το 26,1%. Ακολουθούν τα άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών όπου το ποσοστό ανεργίας περιορίστηκε κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες στο 6,4% από το 8,8% ενώ η ηπιότερη μείωση του ποσοστού ανεργίας παρουσιάστηκε στα άτομα ηλικίας 30-44 ετών (-0,3 ποσοστιαίες μονάδες, από 12,5% σε 12,2%). Τέλος, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας παρουσιάστηκαν στις ηλικιακές κατηγορίες 45-64 και άνω των 65 ετών. Στην ηλικιακή ομάδα 45-64 ετών παρουσιάζεται αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 8% σε 8,9% κατά 0,9 ποσοστιαίες μονάδες ενώ στην ηλικιακή ομάδα των 65+ παρουσιάζεται μείωση του ποσοστού ανεργίας σε 6,84% από 8,8%, κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες.

Σε σχέση με τη διάρκεια της ανεργίας, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων παρουσίασε μείωση, παρά την αύξηση του αριθμού τους. Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας περιορίστηκε το α' τρίμ. του 2024 στο 52% (ως ποσοστό των ανέργων) από 52,7% το ίδιο τρίμηνο του 2023 (-0,7 ποσοστιαίες μονάδες) ενώ ο αριθμός των μακροχρόνια ανέργων ανήλθε στους 298,7 χιλ. από τους 290,2 χιλ. (+8,5 χιλ. ή +2,9%).

Σχετικά με την κατανομή και εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης, αυτό μειώνεται καθώς το επίπεδο εκπαίδευσης βελτιώνεται. Το α' τρίμ. του 2024 το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε για τους κατόχους πτυχίου Ανώτερης Τεχνολογικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, απολυτηρίου μέσης εκπαίδευσης και απολυτηρίου 3-τάξιας μέσης εκπαίδευσης. Για τις υπόλοιπες κατηγορίες εκπαίδευσης το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε. Η ισχυρότερη μείωση ανεργίας παρουσιάστηκε στα άτομα με απολυτήριο 3-τάξιας μέσης εκπαίδευσης, όπου μειώθηκε στο 13,5% το α' τρίμ. του 2024 από το 13,8% το ίδιο τρίμηνο του 2023 (-0,3 ποσοστιαίες μονάδες). Η δεύτερη μεγαλύτερη μείωση, κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες, παρουσιάστηκε στα άτομα με πτυχίο Ανώτερης Τεχνολογικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης όπου το ποσοστό ανεργίας κατήλθε στο 13,5% από το 13,8% το α' τρίμ. του 2023, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας παρουσιάζουν τα άτομα με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Στην κατηγορία αυτή το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 6,7% από 4,8%.

Αναφορικά με τις τάσεις στην περιφερειακή διάσταση της ανεργίας, σε τέσσερις περιφέρειες το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε και στις υπόλοιπες εννέα μειώθηκε. Το υψηλότερο μη εποχικά διορθωμένο ποσοστό ανεργίας καταγράφηκε στην περιφέρεια των Ιόνιων Νησιών όπου ανήλθε το α' τρίμ. του 2024 στο 31,1% από 20,4% το α' τρίμ. του 2023 (+10,7 ποσοστιαίες μονάδες), στην οποία παρουσιάζεται και η μεγαλύτερη αύξηση του ποσοστού ανεργίας. Στην περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου καταγράφηκε το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας (16,6%) μειωμένο κατά 1,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο του 2023. Η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε στην περιφέρεια της Ηπείρου όπου το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε κατά 4,9 ποσοστιαίες μονάδες, στο 10,2% από το 15,1%. Το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας την ίδια

περίοδο εντοπίζεται στο Βόρειο Αιγαίο όπου διαμορφώθηκε σε 7,7% από 12,4% (-4,7 ποσοστιαίες μονάδες) και έπονται οι περιφέρειες Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας. Στην πρώτη η ανεργία μειώθηκε στο 9,1% από το 10,4% (-1,3 ποσοστιαίες μονάδες) και στη δεύτερη μειώθηκε στο 9,6% από το 13,1% (-3,5 ποσοστιαίες μονάδες).

Διάγραμμα 3.16

Εξέλιξη ποσοστού (%) εργατικού δυναμικού στον πληθυσμό και ποσοστού ανέργων στο εργατικό δυναμικό

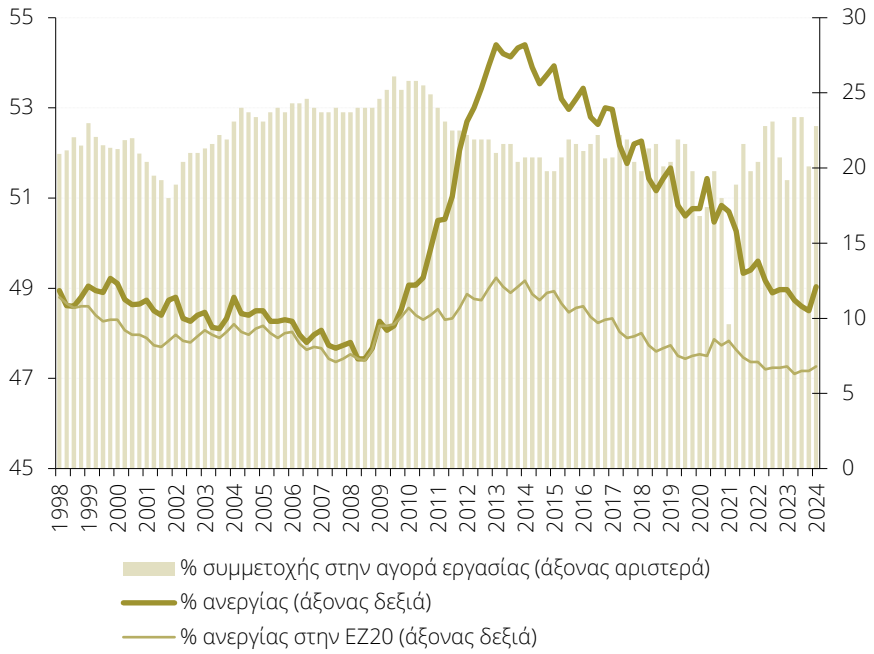

Αύξηση του ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα το α' τρίμ. του 2024 στο 12,1%, από 11,8% το α' τρίμ. 2023. Το μερίδιο του ενεργού πληθυσμού άνω των 15 ετών ξεπερνάει το 52%.

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat

Σε σχέση με την εξέλιξη της απασχόλησης με βάση τη θέση στο επάγγελμα, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι υπήρξε αύξηση της απασχόλησης σε όλες τις θέσεις. Η μεγαλύτερη ετήσια αύξηση της απασχόλησης κατά 4,7% ή 7 χιλ. άτομα υπήρξε στην κατηγορία των βοηθών στην οικογενειακή επιχείρηση (+154,6 χιλ. άτομα το α' τριμ. του 2024), ενώ αύξηση κατά 3,1% καταγράφτηκε και στους αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό (+308,4 χιλ. εργαζόμενοι). Στην συνέχεια, ακολουθούν οι αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό που ανήλθαν στους 858,5 χιλ. παρουσιάζοντας ετήσια αύξηση 3,1% και οι μισθωτοί που ανήλθαν σε 2.851,9 χιλ. με ετήσια αύξηση 1,2%.

Οι εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης το α' τρίμ. του 2024 αυξήθηκαν κατά 90,2 χιλ. άτομα ή κατά 2,4% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023, και ανήλθαν στους 3.840,1 χιλ., ενώ οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης μειώθηκαν κατά 17,7 χιλ. άτομα ή κατά 5,2% στους 324,1 χιλ.

Σε σχέση με την εξέλιξη της απασχόλησης αναφορικά με την επαγγελματική κατηγορία, σε έξι επαγγέλματα παρουσιάστηκε αύξηση της απασχόλησης, σε τρία μείωσή της και μια κατηγορία παρέμεινε αμετάβλητη. Η ισχυρότερη άνοδος σε απόλυτους αριθμούς (κατά 46,7 χιλ. απασχολούμενους) σημειώθηκε στην κατηγορία των απασχολούμενων στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές με αποτέλεσμα να ανέλθουν στα 925,9 χιλ. άτομα το α' τρίμ. του 2024 σε σχέση με 879,2 χιλ. άτομα το ίδιο χρονικό διάστημα του 2023.

Επίσης σε απόλυτους αριθμούς, έπεται η άνοδος της απασχόλησης σε υπαλλήλους γραφείου και ασκούντες και συναφή τεχνικά επαγγέλματα. Η ισχυρότερη μείωση παρουσιάστηκε το α' τρίμ. του 2024 σε ανειδίκευτους εργάτες, χειρώνακτες και ασκούντων συναφών επαγγελμάτων όπου ο αριθμός τους κατήλθε σε 249 χιλ. από τους 272,7 χιλ. το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023 (-23,7 χιλ. ή -8,7%). Η απασχόληση στα επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα παρέμεινε σταθερή.

Ως προς την τάση της απασχόλησης σε επίπεδο βασικών τομέων, σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης στον Δευτερογενή και τον Τριτογενή τομέα, ενώ στον Πρωτογενή η απασχόληση μειώθηκε οριακά συγκριτικά με το α' τριμ. του 2023. Σε απόλυτους αριθμούς η ισχυρότερη άνοδος παρουσιάστηκε στον Τριτογενή τομέα όπου η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 45,7 χιλ. άτομα ή κατά 1,5%, στους 2998,3 χιλ. Στον Δευτερογενή τομέα η απασχόληση ενισχύθηκε κατά 35,2 χιλ. άτομα ή κατά 5,3%, στους 693,5 χιλ. το α' τρίμ. του 2024. Τέλος, στον Πρωτογενή τομέα η απασχόληση μειώθηκε οριακά κατά -4,2 χιλ. άτομα με αποτέλεσμα ο αριθμός τους να διαμορφωθεί σε 478,9 χιλ.

Σε επίπεδο τομέων οικονομικής δραστηριότητας, σε 11 σημειώθηκε άνοδος της απασχόλησης, ενώ σε άλλους έντεκα σημειώθηκε πτώση. Σε απόλυτους αριθμούς, η ισχυρότερη άνοδος της απασχόλησης το α' τριμ. του 2024 παρουσιάστηκε στους τομείς Δραστηριοτήτων Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης και Μεταφοράς και Αποθήκευσης. Στον πρώτο, ο αριθμός των απασχολουμένων αυξήθηκε κατά 28,3 χιλ. άτομα (ή κατά 9%) στους 344,8 χιλ. από τους 316,5 χιλ. ενώ στο δεύτερο κατά 27,4 χιλ. άτομα (ή κατά 13,3%) στους 233,6 χιλ. από τους 206,3 χιλ. Επίσης αξιοσημείωτη σε απόλυτους αριθμούς ήταν η αύξηση της απασχόλησης στις Κατασκευές (κατά 27,2 χιλ. εργαζόμενους ή κατά 17,7%) από τους 153,8 χιλ. στους 181 χιλ. Από την άλλη πλευρά, η ισχυρότερη μείωση της απασχόλησης παρουσιάζεται στον τομέα της Εκπαίδευσης όπου η απασχόληση περιορίστηκε στα 328,1 χιλ. άτομα από τα 348,8 χιλ. (-20,7 χιλ. ή -5,9%). Χαμηλότερη ήταν η μείωση της απασχόλησης στον τομέα της Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας όπου ο αριθμός των απασχολουμένων μειώθηκε κατά 0,4 χιλ., στους 13 χιλ. από τους 13,4 χιλ.

Συμπερασματικά, από τα στοιχεία απασχόλησης σε κλαδικό επίπεδο, προκύπτει ότι η άνοδός της το α' τρίμ. του 2024 συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023 προήλθε κυρίως από την άνοδό της στους εξής τομείς:

- Δραστηριότητες Παροχής Καταλύματος και Εστίασης (+28,3 χιλ. απασχολούμενοι),
- Μεταφορά και Αποθήκευση (+27,4 χιλ. απασχολούμενοι)
- Κατασκευές (+27,2 χιλ. απασχολούμενοι)

Επιπρόσθετα, το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων άνω των 15 ετών για το α΄τρίμ. του 2024 ανέρχεται σε 46,2% από 46,3% το α΄τρίμ. του 2023 παρουσιάζοντας οριακή πτώση κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες. Σε ότι αφορά στην εξέλιξη του ποσοστού απασχόλησης στην Ευρωζώνη για το α' τριμ. του 2024 μειώθηκε σε 53,9% από 54,2% για το ίδιο τρίμηνο του 2023, δηλαδή, κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες. Συγκριτικά, το ποσοστό απασχόλησης της Ελλάδας είναι σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωζώνης, παρουσιάζοντας απόκλιση κατά 7,7 ποσοστιαίες μονάδες για το α' τριμ. του 2024, από 7,9 ποσοστιαίες μονάδες για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Ως προς την τάση του εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας, παρουσίασε το α' τρίμ. του 2024 άνοδο κατά 6,8% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του α' τριμ. του 2023.

Διάγραμμα 3.17

Εξέλιξη εποχικά διορθωμένου δείκτη μισθολογικού κόστους

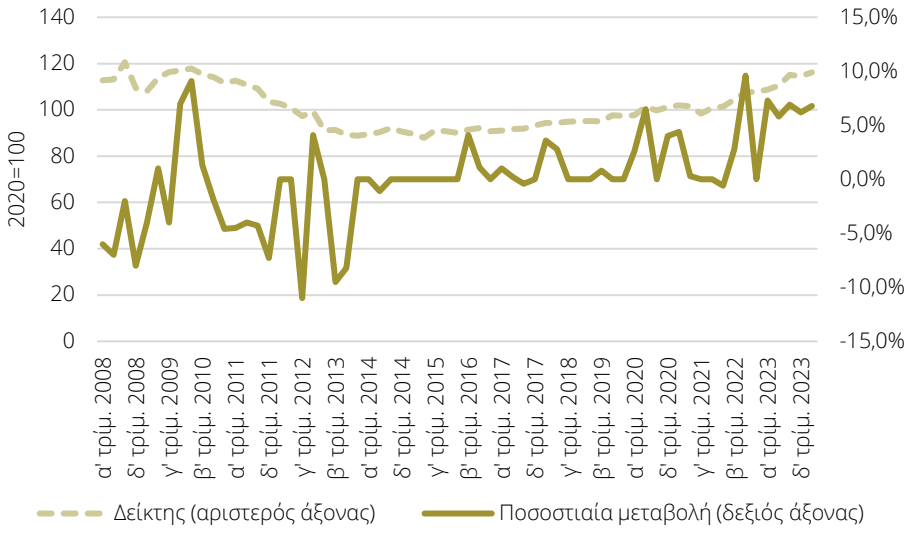

Αυξημένο το μισθολογικό κόστος το α' τρίμ. του 2024 κατά 6,8% συγκριτικά με το ίδιο τρίμηνο του 2023.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ & Eurostat

Πίνακας 3.9

Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, ανά κατάσταση απασχόλησης (σε χιλ.)

Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Ποσοστό συμμετοχής (% του πληθυσμού)	Απασχολούμενοι	Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού)	Άνεργοι	Ποσοστό ανεργίας (% του εργατικού δυναμικού)
2015	9.246,6	52,0	3.610,7	39,0	1.197,0	24,9
2016	9.212,8	52,1	3.673,6	39,9	1.130,9	23,5
2017	9.176,9	52,1	3.752,7	40,9	1.027,1	21,5
2018	9.140,2	51,9	3.828,0	41,9	915,0	19,3
2019	9.103,5	52,0	3.911,0	43	818,9	17,3
α' τρίμ. 2020	9.083,8	50,6	3.852,6	42,4	745,1	16,2
β' τρίμ. 2020	9.080,5	50,8	3.844,0	42,3	768,3	16,7
γ' τρίμ. 2020	9.077,3	51,6	3.926,8	43,3	756,4	16,2
δ' τρίμ. 2020	9.074,2	51,0	3.878,5	42,7	750,1	16,2
2020	9.079,0	51,0	3.878,5	42,7	755,0	16,3
α' τρίμ. 2021	9.070,8	48,2	3.625,1	40,0	745,4	17,1
β' τρίμ. 2021	9.067,1	51,3	3.915,3	43,2	732,5	15,8
γ' τρίμ. 2021	9.063,5	52,2	4.118,3	45,4	615,4	13,0
δ' τρίμ. 2021	9.060,0	51,6	4.053,3	44,7	617,4	13,2
2021	9.065,4	50,8	3.928,0	43,3	677,7	14,7
α' τρίμ. 2022	9.055,8	51,8	4.044,0	44,7	647,2	13,8
β' τρίμ. 2022	9.051,9	52,6	4.167,2	46,0	591,6	12,4
γ' τρίμ. 2022	9.048,2	52,7	4.216,0	46,6	555,6	11,6
δ' τρίμ. 2022	9.044,7	51,9	4.135,2	45,7	558,4	11,9
2022	9.050,2	52,3	4.140,6	45,8	588,2	12,4
α' τρίμ. 2023	9.041,4	51,4	4.098,0	45,3	550,5	11,8
β' τρίμ. 2023	9.038,4	52,8	4.236,5	46,9	533,3	11,2
γ' τρίμ. 2023	9.035,5	52,8	4.256,2	47,1	514,6	10,8
δ' τρίμ. 2023	9.032,7	51,7	4.183,1	46,3	488,7	10,5
2023	9.037,0	52,2	4.193,5	46,4	521,8	11,1
α' τρίμ. 2024	9.025,7	52,6	4.173,4	46,2	574,1	12,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Στο βασικό μακροοικονομικό σενάριο αναμένεται μικρή περαιτέρω βελτίωση στην αγορά εργασίας το 2024, με εμφανή ωστόσο σημάδια επιβράδυνσης της θετικής τάσης. Τα περιθώρια περαιτέρω μείωσης της κυκλικής ανεργίας στενεύουν, ενώ πρόκληση αποτελεί η μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και η αύξηση της συμμετοχής στην εργασία.

Θετική επίδραση στην απασχόληση για το 2024 αναμένεται να έχει η προβλεπόμενη ενίσχυση των επενδύσεων. Σε αυτή την ενίσχυση συμβάλουν δύο παράγοντες. Αφενός η συστηματική ενίσχυση της διεθνούς επενδυτικής εμπιστοσύνης προς τη χώρα, σε συνέχεια των αναβαθμίσεων της πιστοληπτικής αξιολόγησης της χώρας το 2023, έχει θετικές επιδράσεις σε όρους μείωσης του επιπλέον κόστους χρηματοδότησης του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Αφετέρου, ώθηση στις επενδύσεις αναμένεται να δώσει η επιτάχυνση της υλοποίησης του αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, ιδιαίτερα στον τομέα των υποδομών, της ενέργειας, αλλά και της αξιοποίησης του διευρυμένου δανειακού σκέλους, με ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης.

Η προσδοκία για ανθεκτική κατανάλωση, συνιστώσα για τις οποίες αναμένεται αύξηση, αν και με βραδύτερο ρυθμό το 2024, επίσης θα επιδράσει θετικά στην απασχόληση. Η πρόβλεψη για σταδιακή επιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης στην Ευρωζώνη αναμένεται να έχει θετικές επιδράσεις το 2024 στον τομέα της απασχόλησης, λόγω κυρίως της αύξησης των εξαγωγών υπηρεσιών. Η στάση της νομισματικής πολιτικής αναμφίβολα επηρεάζει τις παραπάνω τάσεις, με τα σενάρια για βραδύτερη υποχώρηση των επιτοκίων να επιδρούν αρνητικά στις βραχυπρόθεσμες προοπτικές επενδύσεων, κατανάλωσης, και εξαγωγών.

Από τομεακή σκοπιά, σύμφωνα και με τα αποτελέσματα από τις έρευνες συγκυρίας, καταγράφεται ανάκαμψη της δυναμικής της δραστηριότητας στον τομέα της βιομηχανίας, διατήρηση της δυναμικής σε υπηρεσίες, κόπωση της δραστηριότητας σε κατασκευές και λιανικό εμπόριο. Επίσης, θετικές επιδράσεις στην απασχόληση θα προέλθουν από την σταδιακή ωρίμανση μεγάλων έργων υποδομής. Στον τομέα του τουρισμού, σε συνέχεια του ρεκόρ αφίξεων-εσόδων το 2023, η θετική επίδοση αναμένεται να συνεχιστεί και το 2024, ωστόσο η επίδραση του τουριστικού τομέα στην απασχόληση το 2024, συγκριτικά με το 2023, αναμένεται να είναι μικρότερη. Τέλος, ο δημόσιος τομέας αναμένεται να συνεχίσει να στηρίζει την απασχόληση μέσω επιδοτούμενων προγραμμάτων της ΔΥΠΑ και προγραμματισμένων προσλήψεων στο τρέχον έτος.

Αναφορικά με τους κινδύνους, η γεωπολιτική αστάθεια και οικονομική αβεβαιότητα αναμένεται να επιμείνουν το 2024, τόσο στο περιφερειακό όσο και στο διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, οι διεθνείς τιμές των ενεργειακών αγαθών αναμένεται να παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα το 2024, ενώ ο πληθωρισμός θα κυμανθεί σε ελαφρά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το μ.ό. της Ευρωζώνης.

Σημαντικό εμπόδιο για την ανταγωνιστικότητα, και συνεπώς για τη συνολική απασχόληση, αποτελεί ο σχετικά υψηλός δομικός πληθωρισμός της ελληνικής οικονομίας, καθώς και ο επίμονος πληθωρισμός σε αγαθά πρώτης ανάγκης. Επίσης, προκλήσεις προκύπτουν από μια ενδεχόμενη επιμήκυνση της περιόδου υψηλότερων επιτοκίων εκ μέρους της ΕΚΤ. Τέλος, με βάση τις εκτιμήσεις ΙΟΒΕ για την επιβράδυνση της κατανάλωσης το 2024, αναμένεται αντίστοιχα επιβράδυνση της θετικής δυναμικής στον τομέα της απασχόλησης.

Καθώς η χώρα προσεγγίζει μονοψήφιο ποσοστό ανεργίας, οποιεσδήποτε μειώσεις κατά τα επόμενα τρίμηνα ή έτη θα είναι αναπόφευκτα βραδύτερες. Παράλληλα με τη μείωση της κυκλικής ανεργίας, προτεραιότητα τίθεται στην αντιμετώπιση της εναπομένουσας διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής. Σε αυτή την κατεύθυνση, σημαντικά κρίνονται τα ζητήματα της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων στην ελληνική αγορά εργασίας αλλά και η ανάγκη παροχής επαρκούς και ποιοτικής κατάρτισης, τόσο σε αρχική όσο και σε συνεχιζόμενη βάση.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω επιδράσεις στην αγορά εργασίας, το ποσοστό ανεργίας το 2024 αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 10,3%.

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία Ερευνών Συγκυρίας του ΙΟΒΕ, κατά το τρίμηνο Απριλίου-Ιουνίου του 2024 σε σχέση με το α΄ τρίμηνο του τρέχοντος έτους, καταγράφεται μικρή βελτίωση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης στις Κατασκευές και στη Βιομηχανία, ενώ εντονότερη στο Λιανικό εμπόριο και στις Υπηρεσίες. Σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2023, σημειώθηκε μικρή εξασθένιση στη Βιομηχανία και εντονότερη στις Κατασκευές, ενώ αισθητή ήταν η βελτίωση στις Υπηρεσίες και στο Λιανικό Εμπόριο. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, το μέσο ισοζύγιο του β' τριμήνου του 2024 βελτιώθηκε ήπια σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο στις +6 μονάδες. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή επίδοση, ο

μέσος τριμηνιαίος δείκτης είναι χαμηλότερος κατά 6 μονάδες περίπου. Το εξεταζόμενο τρίμηνο, το ποσοστό των βιομηχανικών επιχειρήσεων που προβλέπει πτώση της απασχόλησής του το προσεχές χρονικό διάστημα διατηρείται στο 12-13%, ενώ παράλληλα ενισχύεται στο 16% (από 11%) το ποσοστό εκείνων που αναμένουν αύξηση στον αριθμό των θέσεων εργασίας τους. Ωστόσο, η μεγάλη πλειονότητα των επιχειρήσεων του τομέα (73%) προβλέπει σταθερότητα σε όρους απασχόλησης.

Στις Κατασκευές, οι σχετικές προβλέψεις υποδηλώνουν οριακή βελτίωση στο ισοζύγιο της απασχόλησης του τομέα, το οποίο ενισχύθηκε και από τις +29 μονάδες διαμορφώθηκε στις +31 μονάδες, σε αισθητά ωστόσο χαμηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2023 (+43 μονάδες). Στο εξεταζόμενο τρίμηνο, το 4% των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπουν εκ νέου λιγότερες θέσεις εργασίας, ενώ ενισχύεται στο 35% (από 32%) το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναμένουν άνοδο της απασχόλησης. Σε επίπεδο επιμέρους κλάδων, παρατηρείται μικρή ενίσχυση του σχετικού δείκτη στις Ιδιωτικές Κατασκευές (+32 από +29 μον.) με τον σχετικό δείκτη στα Δημόσια Έργα (+29 από +28 μον.) να διατηρείται ουσιαστικά αμετάβλητος.

Ο δείκτης των προβλέψεων για την απασχόληση στο Λιανικό Εμπόριο ενισχύθηκε σημαντικά κατά το β' τρίμηνο του τρέχοντος έτους σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, στις +42 μονάδες (από +14), επίδοση σημαντικά υψηλότερη σε σχέση με την αντίστοιχη του 2023 (+20). Μόλις το 1% των επιχειρήσεων του τομέα αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας από 3% το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το 43% (από 16%) προβλέπει άνοδο της απασχόλησης, με όσους αναμένουν σταθερότητα να κινούνται στο 56% (από 81%) του συνόλου. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους σημειώνεται σημαντική βελτίωση του σχετικού ισοζυγίου σε όλους τους εξεταζόμενους κλάδους, πλην των Ειδών οικιακού εξοπλισμού όπου το σχετικό ισοζύγιο διατηρείται αμετάβλητο.

Στις Υπηρεσίες οι σχετικές προβλέψεις το εξεταζόμενο τρίμηνο υποδηλώνουν αισθητή βελτίωση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, και ηπιότερη σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό χρονικό διάστημα. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο του β' τριμήνου 2024, ενισχύθηκε κατά 14 μονάδες στις +42 μονάδες το εξεταζόμενο τρίμηνο, ενώ σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023 βελτιώθηκε κατά 11 μονάδες. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, μόλις το 1% αναμένει μείωση της απασχόλησης, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση να διαμορφώνεται στο 43% (από 29%). Σε κλαδικό επίπεδο, η τάση είναι ήπια ανοδική στα Ξενοδοχεία- Εστιατόρια, εντονότερη στις Χερσαίες μεταφορές, στην Πληροφορική και στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες, ενώ είναι ήπια πτωτική στους Ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Διάγραμμα 3.18

Προβλέψεις για την απασχόληση (ισοζύγιο απαντήσεων διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

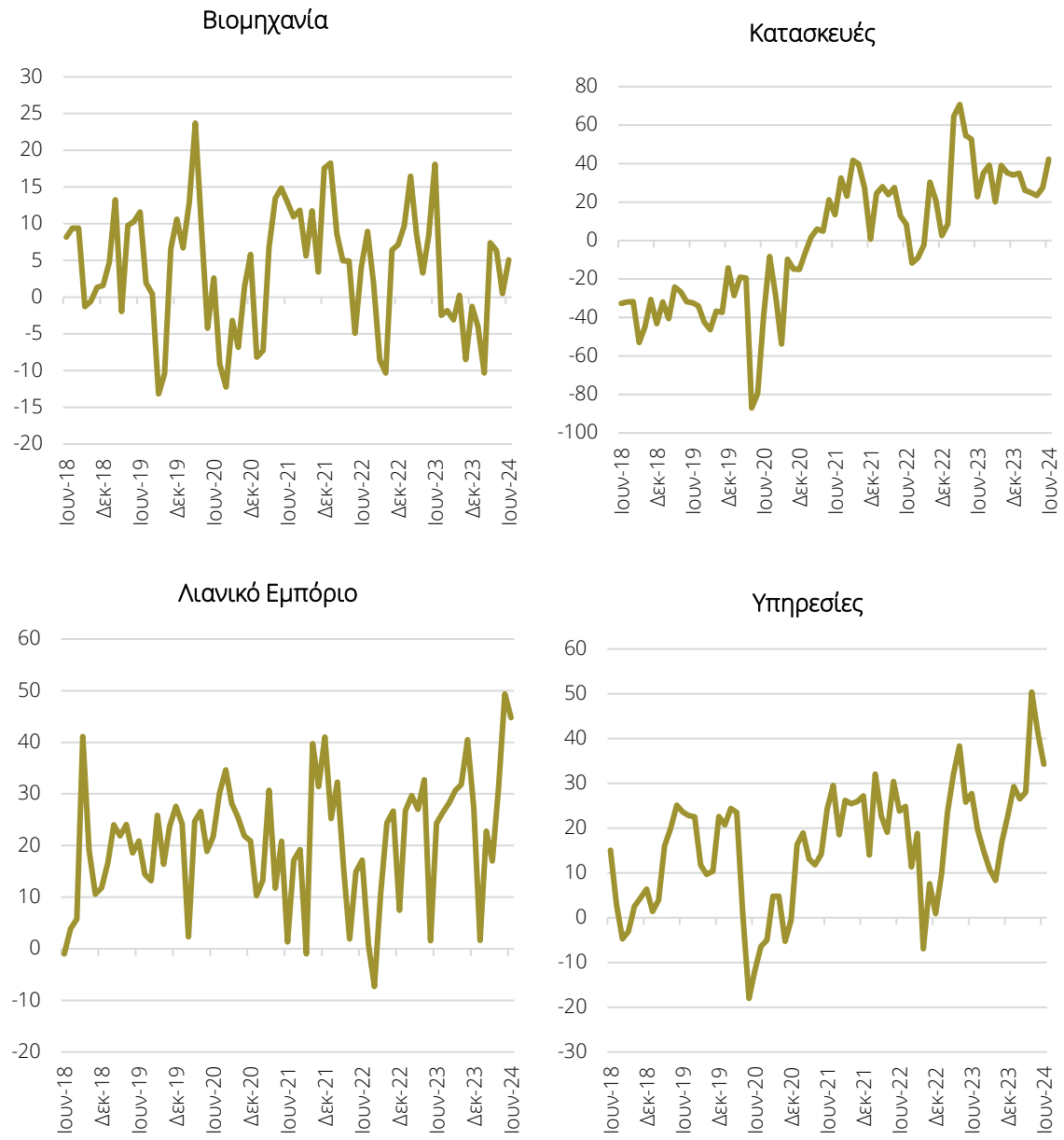

Πηγή: ΙΟΒΕ

Κατά το β' τρίμηνο 2024, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο καταγράφεται μικρή βελτίωση ως προς τις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης στις Κατασκευές και στη Βιομηχανία, ενώ στο Λιανικό εμπόριο και στις Υπηρεσίες οι προβλέψεις σημειώνουν αισθητή βελτίωση.

3.5 Τιμές καταναλωτή και παραγωγού

- Ηπιότερη άνοδος του ΕνΔΤΚ (ΔΤΚ) το α΄ εξάμηνο του 2024, στο 3,0% (2,8%) έναντι πληθωρισμού 5,1% (4,2%) ένα έτος πριν. Άνοδος τιμών κυρίως από την αυξητική επίδραση στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών.
- Ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ με σταθερούς φόρους και χωρίς την ενέργεια, στο 3,5% το α΄ πεντάμηνο φέτος, από άνοδο 8,2% ένα έτος πριν.
- Για το 2024, προβλέπεται πως ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί με ρυθμό στην περιοχή του 3%. Βασικές υποθέσεις:
    - η καταναλωτική ζήτηση θα σημειώσει ενίσχυση στην περιοχή του 1,2%
    - η τιμή του πετρελαίου Brent θα παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη σε ετήσια βάση, με τις εξελίξεις ωστόσο στη Μέση ανατολή να ασκούν περαιτέρω πιέσεις στην αγορά ενέργειας.

Πρόσφατες εξελίξεις

Το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου -Ιουνίου του τρέχοντος έτους σημειώθηκε άνοδος των τιμών σε σχέση με ένα έτος πριν, με το μέσο ρυθμό μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) να διαμορφώνεται σε 2,8%, από άνοδο 4,2% ένα έτος πριν. Αύξηση, κατά 3,0%, σημείωσε ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, από ενίσχυση 5,1% ένα έτος νωρίτερα. Τον Ιούνιο του 2024 ο ρυθμός μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) ανήλθε στο 2,3% από 1,8% τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Ανοδική τάση σημειώθηκε και στον ΕνΔΤΚ, με το ρυθμό μεταβολής του να διαμορφώνεται στο 2,4% τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους από 2,8% τον ίδιο μήνα πέρυσι. Σημειώνεται ότι το α΄ πεντάμηνο του 2024, όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, ο δομικός πληθωρισμός[13] στην Ελλάδα ανήλθε στο 3,3% από 8,2% την αντίστοιχη περίοδο του 2023.

Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις της Eurostat, ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) ενισχύθηκε 2,4% εγχωρίως τον Ιούνιο, από 2,8% τον ίδιο μήνα ένα έτος νωρίτερα, με το μέσο ρυθμό μεταβολής του ΕνΔΤΚ να διαμορφώνεται σε 3,0% το α΄εξάμηνο του τρέχοντος έτους έναντι 5,1% ένα έτος πριν.

Αναφορικά με τις επιδράσεις των συνιστωσών του ΕνΔΤΚ στην τάση του, η άνοδος του εναρμονισμένου δείκτη την περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου του τρέχοντος έτους, όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, κατά 3,1% οφείλεται στη θετική επίδραση της εγχώριας ζήτησης, καθώς η ποσοστιαία μεταβολή του δείκτη με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ήταν 3,5%, από άνοδο 8,2% ένα έτος πριν. Η έμμεση φορολογία άσκησε θετική επίδραση στις τιμές, κατά 0,1 π.μ. το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, έναντι μηδενικής επίδρασης ένα έτος νωρίτερα.

Ως προς τις εξελίξεις στις τιμές των ενεργειακών αγαθών και την επίδρασή τους στον ΕνΔΤΚ, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Μαΐου του 2024 σημείωσε άνοδο συγκριτικά με ένα έτος πριν. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή του πετρελαίου Brent

[13] Ο δομικός πληθωρισμός αφορά στον ΕνΔΤΚ χωρίς την ενέργεια και τα μη επεξεργασμένα τρόφιμα.

διαμορφώθηκε στα $84,1/βαρέλι, από $80,7/βαρέλι ένα έτος πριν, καταγράφοντας αύξηση 4,2%[14]. Η σταθερότητα της μέσης ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου το α΄ πεντάμηνο του 2024, σε σχέση με ένα έτος πριν, διατήρησε σταθερή τη μεταβολή της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ, με τη μέση τιμή του να διαμορφώνεται στα €77,8/βαρέλι, 4,2% υψηλότερα από το α΄ πεντάμηνο του 2023. Στην υποχώρηση της τιμής του πετρελαίου, που αποτελεί βασική συνιστώσα του ενεργειακού κόστους, οφείλεται η αρνητική επίδραση των τιμών των ενεργειακών αγαθών, κατά 0,5 π.μ. στο ρυθμό μεταβολής του ΕνΔΤΚ εγχωρίως την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου του 2024, έναντι επίσης αρνητικής επίδρασης 2,4% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Διάγραμμα 3.19

Ετήσια μεταβολή εγχώριου ΔΤΚ και Εναρμονισμένου ΔΤΚ στην Ελλάδα (περίοδος Ιανουαρίου – Ιουνίου,%)

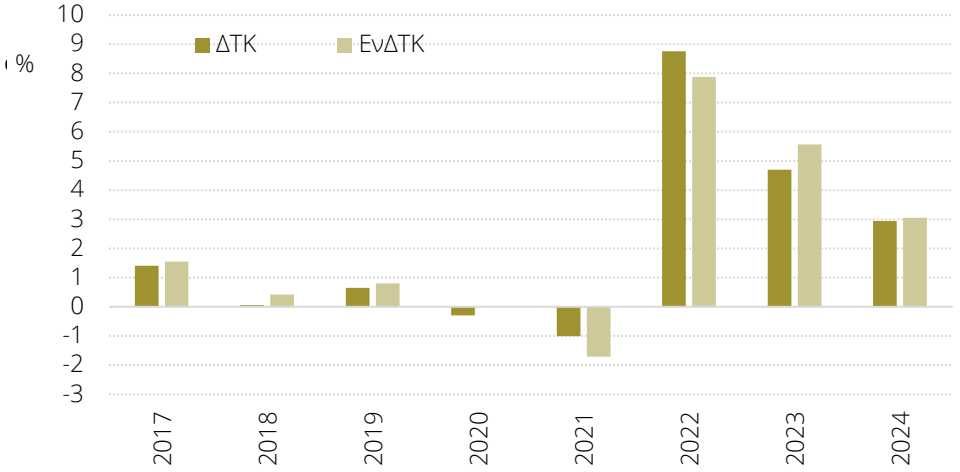

Άνοδος 2,8% του εγχώριου ΔΤΚ το α΄ εξάμηνο του 2024 σε σχέση με ένα έτος πριν, από 4,2% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία ΙΟΒΕ

Η ενίσχυση του ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα το α' εξάμηνο του τρέχοντος έτους κατατάσσει τη χώρα στις μεσαίες θέσεις της κατάταξης μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης ως προς το ρυθμό μεταβολής, υψηλότερα του σταθμισμένου μέσου όρου. Ο μέσος όρος μεταβολής του ΕνΔΤΚ στην Ευρωζώνη ανήλθε την περίοδο Ιανουαρίου -Ιουνίου 2024 στο 2,5%, από 7,1% ένα έτος πριν. Το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Μαΐου του τρέχοντος έτους ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ στην Ευρωζώνη διαμορφώθηκε σε 2,5% από 7,4% εάν έτος νωρίτερα. Η εγχώρια ζήτηση φαίνεται ότι αποτέλεσε τον κυριότερο παράγοντα ανόδου των τιμών στην Ευρωζώνη, καθώς ο δείκτης τιμών με σταθερούς φόρους και χωρίς τα ενεργειακά αγαθά ενισχύθηκε κατά 2,9% το α΄ πεντάμηνο του τρέχοντος έτους, από εντονότερη αύξηση 7,5% ένα έτος νωρίτερα.

[14] Μέσες τιμές περιόδου με βάση τη Europe Brent Spot Price. Πηγή: EIA, US Energy Information Administration https://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_d.htm

Διάγραμμα 3.20

Μηνιαία εξέλιξη ΔΤΚ στην Ελλάδα (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές, %)

Υψηλότερη άνοδος του εγχώριου ΔΤΚ τον Ιούνιο του 2024 (2,3% από 2,4% ένα μήνα πριν). Σε υψηλότερα επίπεδα ο ρυθμός μεταβολής από τον αντίστοιχο μήνα του 2023 (1,8%).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία ΙΟΒΕ

Διάγραμμα 3.21

Ετήσιος ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

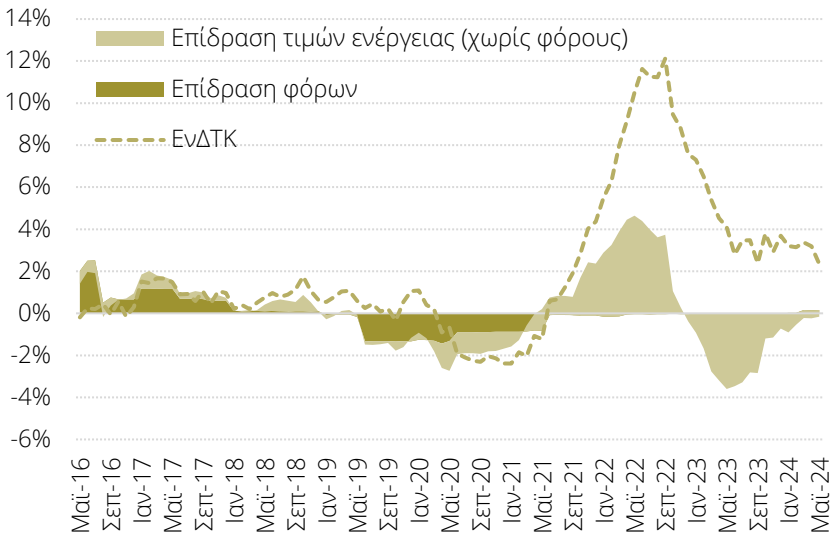

Η αύξηση του ΕνΔΤΚ το α΄ πεντάμηνο του 2024 οφείλεται στις τιμές των μη ενεργειακών αγαθών, ενώ πλέον μηδενική είναι η επίδραση των φόρων.

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία ΙΟΒΕ

Αναφορικά τις τάσεις στις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών οι οποίες περιλαμβάνονται στον εγχώριο Γενικό Δείκτη Τιμών, η ισχυρότερη αύξηση το α΄ εξάμηνο του 2024 καταγράφηκε στα Ξενοδοχεία. Η άνοδος των τιμών στην την κατηγορία των Ξενοδοχείων ανήλθε σε 5,8%, από εντονότερη ενίσχυση 7,6% ένα έτος πριν. Σε χαμηλότερα επίπεδα, ήταν η μεταβολή στην κατηγορία της Διατροφής και της Ένδυσης όπου οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 5,1% και 4,3%, αντίστοιχα, από άνοδο 13,3% και 8,6%, αντίστοιχα ένα έτος νωρίτερα. Στην Υγεία και την Εκπαίδευση σημειώθηκε αύξηση 3,6% και 3,5%, αντίστοιχα σε συνέχεια ανόδου 6,0% και 2,2%, αντίστοιχα ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησε η Αναψυχή με 2,5%, από αύξηση 3,4% το αντίστοιχο

χρονικό διάστημα του 2023. Ενίσχυση τιμών καταγράφηκε στις Μεταφορές, κατά 2,2% και τα Αλκοολούχα ποτά, 2,1%, από άνοδο 1,2% και 3,4%, αντίστοιχα, ένα έτος πριν. Η αύξηση των τιμών στα Άλλα αγαθά και τα Διαρκή αγαθά ανήλθε σε 1,7% και 0,5%, αντίστοιχα, από ισχυρότερη αύξηση 65,8% και 10,1%, αντίστοιχα, το α΄ εξάμηνο του 2023. Αντίθετα, μείωση των τιμών σημειώθηκε στις Επικοινωνίες, κατά 1,5%, σε συνέχεια υποχώρησης 1,9% ένα έτος πριν, καθώς και στη Στέγαση (η οποία περιλαμβάνει το κόστος λογαριασμών ενέργειας), 0,8% σε συνέχεια εντονότερης μείωσης 8,9% το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023.

Διάγραμμα 3.22

Ετήσια μεταβολή ΕνΔΤΚ σε Ελλάδα και Ευρωζώνη (περίοδος Ιανουαρίου- Μαΐου)

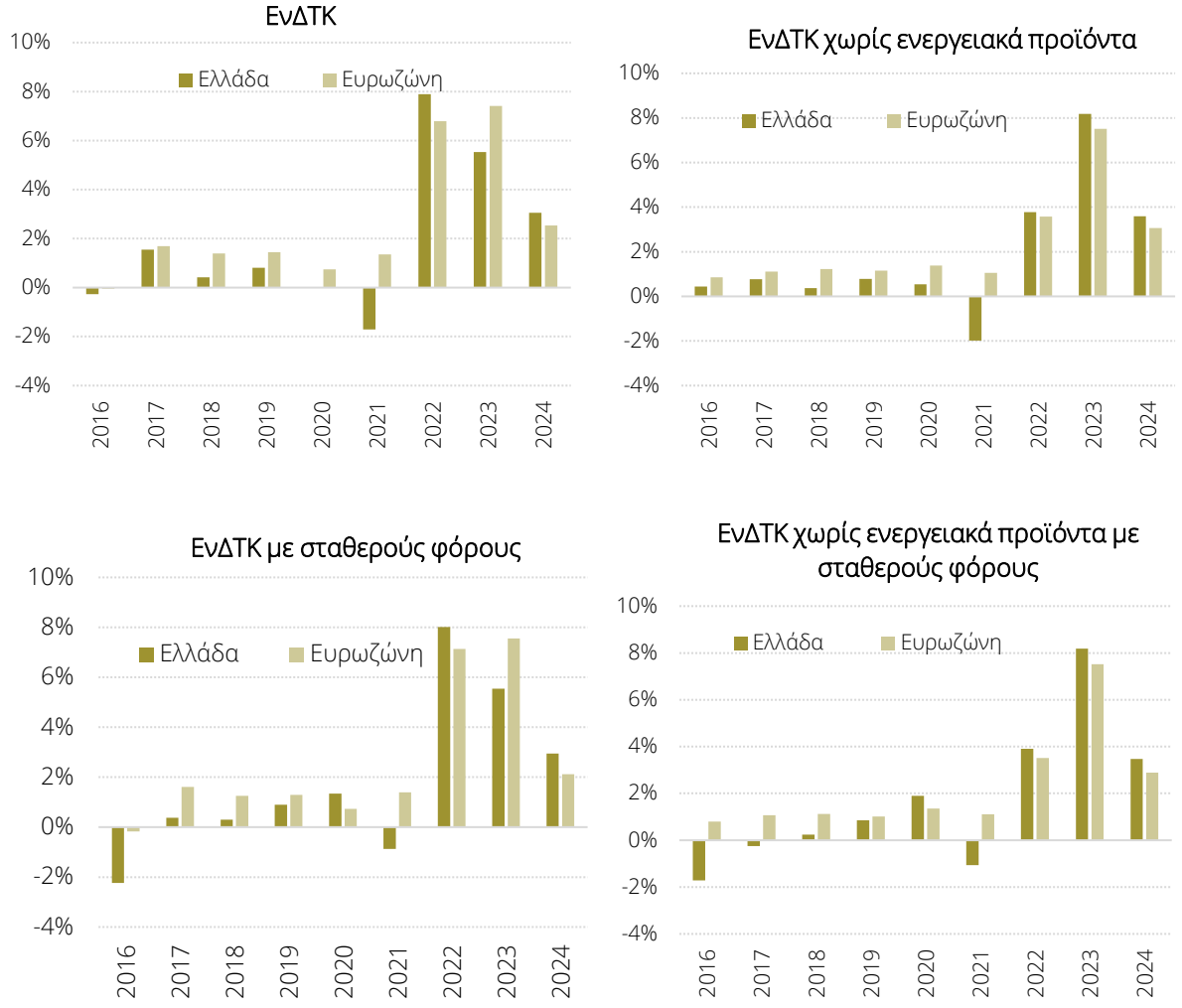

Πηγή: Eurostat, επεξεργασία ΙΟΒΕ

Άνοδος τιμών εγχωρίως στο α΄ πεντάμηνο του 2024 υψηλότερη από τον μ.ό. της Ευρωζώνης, με την πληθωριστική επίδραση των μη ενεργειακών αγαθών (3,5 ποσοστιαίες μονάδες) να είναι υψηλότερη από τον μ.ό. της Ευρωζώνης (2,9 π.μ.).

Αναφορικά με τις τάσεις των τιμών στην πλευρά της παραγωγής την περίοδο Ιανουαρίου - Μαΐου του 2024, ο Γενικός Δείκτης Τιμών Παραγωγού (ΓΔΤΠ), εγχώριας και εξωτερικής αγοράς συνολικά, σημείωσε υποχώρηση σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα του 2023 (-2,9%), κυρίως υπό την επίδραση της μείωσης των ενεργειακών τιμών. Αναλυτικά, ο ΓΔΤΠ χωρίς την ενέργεια ενισχύθηκε στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα κατά 1,9%, έναντι ισχυρότερης ανόδου 6,9% ένα έτος πριν. Σχετικά με τις τάσεις στις τιμές των βιομηχανικών προϊόντων, την υψηλότερη αύξηση κατέγραψαν το Αργό πετρέλαιο και ο Άλλος εξοπλισμός μεταφορών, με ενίσχυση 25,2% και 10,5%, αντίστοιχα, έναντι σταθερότητας και ανόδου 7,7%, αντίστοιχα ένα έτος νωρίτερα. Ενίσχυση των τιμών παραγωγού καταγράφηκε στην Παραγωγή Άνθρακα-Λιγνίτη, 7,5%, και στα Ποτά, 6,2%, σε συνέχεια ισχυρής μείωσης 51,3% και ανόδου 5,0%,αντίστοιχα το ίδιο χρονικό διάστημα πέρυσι. Ηπιότερη ήταν η άνοδος για τις τιμές στα Δερμάτινα προϊόντα, κατά 5,9%, και τα Έπιπλα, 5,3%, σε συνέχεια ανόδου 3,7% και αύξησης 2,8%, αντίστοιχα, το α' πεντάμηνο του 2023. Ανοδικές τάσεις στις τιμές παραγωγού σημειώθηκαν το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα στα Τρόφιμα, κατά 4,6% έναντι εντονότερης ανόδου 11,3% ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησαν οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, με ανόδου 4,3% σε συνέχεια μείωσης 2,5% ένα έτος πριν. Αντίθετα, εξασθένιση στις τιμές παραγωγού καταγράφηκε στο Ηλεκτρικό ρεύμα και στον Ηλεκτρικό εξοπλισμό, κατά 13,6% και 3,6%, αντίστοιχα, σε συνέχεια μείωσης 5,9% και ανόδου 1,5%, αντίστοιχα ένα έτος πριν.

Σχετικά με την εξέλιξη του Γενικού Δείκτη Τιμών Εισαγωγών (ΓΔΤΕ) την περίοδο Ιανουαρίου - Απριλίου του τρέχοντος έτους, σημειώθηκε ετήσια μείωση, 1,6%, έναντι εντονότερης υποχώρησης, 9,2% ένα έτος πριν. Η υποχώρηση των τιμών εισαγωγών κατατάσσει την Ελλάδα στην τρίτη από το τέλος θέση, ως προς την μείωση τους μεταξύ δεκατεσσάρων χωρών της Ευρωζώνης για τις οποίες υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία στη συγκεκριμένη περίοδο. Η υψηλότερη υποχώρηση στις τιμές εισαγωγών καταγράφηκε στην Ολλανδία και η Σλοβακία, κατά 6,7%, αμφότερα έναντι ανόδου 3% και 2,4%, αντίστοιχα, ένα έτος πριν, ενώ ακολούθησε η Λιθουανία, με μείωση 5,4%, σε συνέχεια ανόδου 1,8% ένα έτος πριν. Εξασθένιση του ίδιου δείκτη καταγράφηκε στην Ευρωζώνη, κατά 5,0%, έναντι αύξησης 0,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2023. Σημειώνεται ότι σε καμία από τις χώρες της Ευρωζώνης όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία δεν σημειώθηκε άνοδος των τιμών εισαγωγών.

Μεταξύ των επιμέρους κατηγοριών εισαγόμενων προϊόντων, η μεγαλύτερη άνοδος το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Απριλίου του 2024 καταγράφηκε στις τιμές των Μεταλλευμάτων, 6,1% από ισχυρότερη άνοδο 15,7% ένα έτος πριν, ενώ σε χαμηλότερα επίπεδα ήταν η αύξηση στις τιμές των Προϊόντων καπνού, κατά 4,2% έναντι εντονότερης ενίσχυσης 7,9%. Ακολούθησαν τα Προϊόντα διύλισης πετρελαίου, με άνοδο 3,0% το α τετράμηνο του 2024, σε συνέχεια ισχυρής μείωσης 19,7% ένα έτος νωρίτερα. Στα Ποτά και τους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές, οι τιμές εισαγωγών αυξήθηκαν κατά 2,7% και 2,4%, αντίστοιχα το α΄ τετράμηνο του τρέχοντος έτους, από ενίσχυση 5,6% και 2,5%, αντίστοιχα ένα έτος πριν. Ακολούθησαν ο Άλλος εξοπλισμός μεταφορών και τα Πλαστικά προϊόντα, με ενίσχυση 1,0%, αμφότερα, σε συνέχεια οριακής ανόδου 0,1% και αύξησης 5,1% ένα έτος νωρίτερα. Αντίθετα, μείωση των τιμών εισαγωγών σημειώθηκε στην Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, κατά 20,5%, σε συνέχεια ισχυρής ανόδου σχεδόν 54% ένα έτος νωρίτερα.

Διάγραμμα 3.23

Ετήσια μεταβολή ΓΔΤΠ και ΓΔΤΕ στην Ελλάδα (Ιανουάριος – Μάιος)

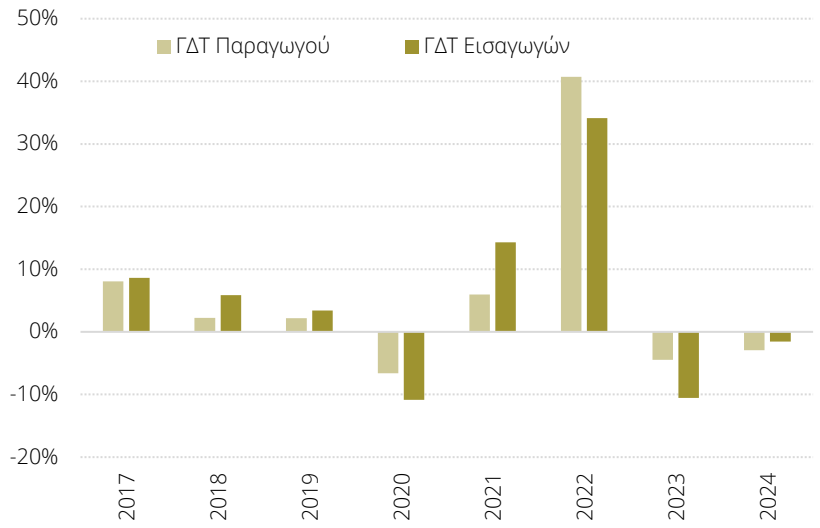

Υποχώρηση τιμών εισαγωγών (-1,6%) το α΄ τετράμηνο του 2024, κυρίως λόγω αρνητικής επίδρασης των τιμών των ενεργειακών αγαθών. Μείωση και στις τιμές παραγωγού το χρονικό διάστημα Ιαν – Μαι. του τρέχοντος έτους (-2,9%).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, επεξεργασία ΙΟΒΕ.
Σημ: Ο Δείκτης τιμών εισαγωγών αφορά σε στοιχεία Ιανουαρίου - Απριλίου 2024

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Αναλύοντας τις βασικές συνιστώσες του εγχώριου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή κατά το α΄ πεντάμηνο του τρέχοντος έτους, προέκυψε ότι η άνοδος του οφείλεται στην θετική επίδραση των τιμών των μη ενεργειακών αγαθών. Η αποκλιμάκωση των τιμών των ενεργειακών αγαθών το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα φέτος φαίνεται να επίδρασε ήπια ανασχετικά στις τιμές. Από την άλλη, σε βασικές κατηγορίες προϊόντων φαίνεται να διατηρείται η ανοδική πορεία των τιμών, ηπιότερα, ωστόσο, από ότι τους πρώτους μήνες του τρέχοντος έτους. Σημειώνεται ότι, τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους τα κράτη μέλη της ΕΕ επέβαλλαν νέα δέσμη κυρώσεων, την 14η που αφορά σε διεθνές εμπόριο και την υλοποίηση νέων επενδύσεων για την ολοκλήρωση των υπό κατασκευή έργων Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ). Η ΕΕ θέσπισε περαιτέρω ελέγχους και περιορισμούς για εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών που αφορούν σε βιομηχανικές δραστηριότητες, οι οποίες ενισχύουν τη θέση της Ρωσίας διεθνώς. Επιπλέον, η συνέχιση των αναταραχών στην περιοχή του Ισραήλ αναμένεται να αποσταθεροποιήσουν την οικονομικό κλίμα και κυρίως την αγορά ενέργειας.

Αναφορικά με τις τιμές των ενεργειακών αγαθών, η μέση διεθνής τιμή του πετρελαίου το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου – Ιουνίου του 2024 σημείωσε άνοδο συγκριτικά με ένα έτος πριν. Συγκεκριμένα, η μέση τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε στα $83,8/βαρέλι, από $79,7/βαρέλι ένα έτος πριν, καταγράφοντας αύξηση 5,1%[15]. Η σταθερότητα της μέσης ισοτιμίας του ευρώ έναντι του δολαρίου το α΄ εξάμηνο του 2024, σε σχέση με ένα έτος πριν, διατήρησε σταθερή τη μεταβολή της τιμής του πετρελαίου σε ευρώ, με τη μέση τιμή του να διαμορφώνεται στα €77,5/βαρέλι.

[15] Μέσες τιμές περιόδου με βάση τη Europe Brent Spot Price. Πηγή: EIA, US Energy Information Administration https://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_d.htm

Επίδραση ζήτησης

Ως προς τις αναμενόμενες εξελίξεις στην καταναλωτική ζήτηση, και για το τρέχον έτος η νέα αύξηση του κατώτατου μισθού και η αύξηση του επιδόματος ανεργίας από την 1η Απριλίου 2024, τα μέτρα στήριξης του εισοδήματος «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων (χαμηλοσυνταξιούχοι, ΑΜΕΑ, δικαιούχοι ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος κ.ά.), η αύξηση των επιδομάτων σε νέες οικογένειες, καθώς και η επιστροφή των τριετιών αναμένεται να ενισχύσουν το διαθέσιμο εισόδημα, και ακολούθως και την εγχώρια ζήτηση.

Αναλυτικά, ενισχυτικά στο διαθέσιμο εισόδημα αναμένεται να επιδράσουν η νέα αύξηση του κατώτατου μισθού από την 1η Απριλίου 2024, οι αυξήσεις στις συντάξεις κατά μέσο όρο 3,1% από 1η Ιανουαρίου 2024, καθώς και η επιστροφή των τριετιών από την 1η Ιανουαρίου φέτος. Επιπλέον, η αύξηση του αφορολόγητου, η μείωση του ΕΝΦΙΑ καθώς και η αναπροσαρμογή των συντάξεων αναμένεται να τονώσουν το διαθέσιμο εισόδημα και ακολούθως στην εγχώρια ζήτηση. Επιπρόσθετα, το νέο μισθολόγιο του δημόσιου τομέα για την ενίσχυση των εισοδημάτων, κυρίως των χαμηλόμισθων από την 1η Ιανουαρίου του 2024, καθώς και η καταβολή επιδομάτων στον ιδιωτικό τομέα, αναμένεται να επιδράσουν ενισχυτικά στο διαθέσιμο εισόδημα. Θετικές επιδράσεις στο διαθέσιμο εισόδημα εκτιμάται ότι θα έχουν τα μέτρα στήριξης των «ευάλωτων» κοινωνικών ομάδων έναντι της ακρίβειας, η επιταγή «ακρίβειας», το κοινωνικό μέρισμα, καθώς και μέτρα για τη στέγαση νέων. Τέλος, τα μέτρα για τη στήριξη των νέων ζευγαριών και των οικογενειών με παιδιά, με νέα κλιμακωτή αύξηση του επιδόματος, το οποίο μάλιστα θα ισχύσει αναδρομικά αναμένεται να τονώσουν το διαθέσιμο εισόδημα, και κατ' επέκτασιν την εγχώρια καταναλωτική ζήτηση.

Αντίθετα, η μεσοσταθμική άνοδος της χονδρεμπορικής τιμής του ρεύματος τον Ιούνιο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, τάση που εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί και για τους επόμενους μήνες, αναμένεται να επιδράσει αυξητικά στα τιμολόγια ηλεκτρικού ρεύματος, με τα νοικοκυριά να δέχονται πιέσεις στο διαθέσιμο εισόδημά τους.

Συνεπώς, και λαμβάνοντας υπόψη τους παραπάνω παράγοντες εκτιμάται ότι η συνολική καταναλωτική ζήτηση αναμένεται να ενισχυθεί το 2024 στην περιοχή του 1,2%, συντηρώντας σε ένα βαθμό τις υψηλές τιμές.

Σημειώνεται ότι οι φυσικές καταστροφές κυρίως στη Θεσσαλία τον Σεπτέμβριο του προηγούμενου έτους ενδέχεται να επιδράσουν ενισχυτικά στις τιμές το 2024, κυρίως σε ορισμένες κατηγορίες αγαθών, όπως τα είδη διατροφής, λόγω έλλειψης και περιορισμένης διάθεσης.

Επίδραση φόρων

Ως προς τις αναμενόμενες επιδράσεις των παρεμβάσεων έμμεσης φορολογίας, στο τρέχον έτος αναμένεται αυτές να είναι ήπια θετικές στις μεταβολές του δείκτη τιμών. Η επαναφορά του συντελεστή ΦΠΑ στα σερβιριζόμενα μη αλκοολούχα ποτά (αναψυκτικά, μπύρες χωρίς αλκοόλ, αεριούχα νερά), στο 24% από την 1η Ιουλίου 2024, αναμένεται να επιδράσει ενισχυτικά στις τιμές, ήπια ωστόσο καθώς η εξέλιξη αυτή αφορά συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων. Αντίθετα, οι μειωμένοι συντελεστές ΦΠΑ σε ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες (μεταφορές, γυμναστήρια, σχολές χορού, θεάματα αναψυχής) παραμένουν για όλο το 2024, όπως και τα μέτρα στήριξης στα ακίνητα έως τον Δεκέμβριο του 2024. Επιπρόσθετα, ο μειωμένος συντελεστής ΦΠΑ 13%, στα μη σερβιριζόμενα μη αλκοολούχα ποτά, καθώς και στα κόμιστρα στα ταξί, μονιμοποιείται, εξέλιξη που δεν αναμένεται να έχει καμία επίδραση στις τιμές.

Επίδραση ενεργειακών αγαθών

Ως προς τις πρόσφατες εξελίξεις στα ενεργειακά αγαθά, η διεθνής τιμή του πετρελαίου Brent διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο τον Ιούνιο του 2024 στα $82,2 ανά βαρέλι, σημειώνοντας άνοδο 9,9% σε σχέση με ένα έτος πριν. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου τον ίδιο μήνα ανήλθε στο 1,08, χαμηλότερα κατά 0,7% από ότι τον αντίστοιχο μήνα του 2023. Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ ανήλθε σε €76,4 ανά βαρέλι, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 10,7% σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα.

Αναφορικά με την προσφορά πετρελαίου, κατά την τελευταία συνεδρίασή του, τον Ιούνιο, ο OPEC+, συμπεριλαμβανομένου και της Ρωσίας αποφάσισε να παρατείνει τις εθελοντικές περικοπές της παραγωγής πετρελαίου κατά 2,2 εκατ. βαρέλια ημερησίως έως το τέλος του 2025. Η επέκταση των περιορισμών στην ημερήσια παραγωγή πετρελαίου αποσκοπεί στη διατήρηση των τιμών του πετρελαίου απέναντι στην σχετικά υποτονική παγκόσμια ζήτηση, τα υψηλά επίπεδα των επιτοκίων και την αυξανόμενη ανταγωνιστική αμερικανική παραγωγή. Μάλιστα, ορισμένες χώρες μέλη του, με επικεφαλής την Σαουδική Αραβία ανακοίνωσαν ότι θα παρατείνουν τη μείωση της προσφοράς της κατά 1,0 εκατ. βαρέλια ημερησίως μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου. Οι χώρες που έχουν προχωρήσει σε εθελοντικές περικοπές είναι η Αλγερία, το Ιράκ, το Καζακστάν, το Κουβέιτ, το Ομάν, η Ρωσία, η Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Επιπλέον, η Ρωσία, ανακοίνωσε ότι θα περιορίσει και τις εξαγωγές πετρελαίου, στο 1,5 εκατ. βαρέλια την ημέρα, μειωμένες σχεδόν κατά 500.000 βαρέλια την ημέρα σε σχέση με τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους, για όσο χρονικό διάστημα χρειαστεί ως αποτέλεσμα της περιορισμένης ικανότητας διύλισης στα διυλιστήρια της χώρας.

Αντίθετα, οι Η.Π.Α. αναμένεται να ακολουθήσουν στρατηγική αύξησης της παραγωγής και το τρέχον έτος, σε συνέχεια αύξησης της παραγωγή τους 9% το 2023. Σημειώνεται, ότι η παραγωγή πετρελαίου στις Η.Π.Α ανήλθε κατά μέσο όρο σε 12,9 εκατ. βαρέλια ημερησίως το 2023 σημειώνοντας νέο ρεκόρ. Σύμφωνα με εκτιμήσεις αναλυτών[16], η παραγωγή αργού πετρελαίου στις Η.Π.Α. αναμένεται να ανέλθει κατά μέσο όρο σε 13,2 εκατ. βαρέλια ημερησίως το 2024, σημειώνοντας άνοδο 2% σε σχέση με ένα έτος πριν, ενώ για το επόμενος έτος προβλέπεται επιπλέον αύξηση της τάξης του 4%, φθάνοντας τα 13,7 εκατ. βαρέλια ημερησίως. Η αύξηση της παραγωγής αναμένεται να ξεπεράσει ελαφρώς την τόνωση της παγκόσμιας ζήτησης, με αποτέλεσμα την αύξηση των αποθεμάτων και κατ΄ επέκτασιν συμπιέζοντας προς τα κάτω τις τιμές του αργού πετρελαίου.

Ο OPEC εκτιμάει ότι η παγκόσμια ζήτηση πετρελαίου θα αυξηθεί κατά 2,25 εκατ. βαρέλια ανά ημέρα (bpd) το 2024, κυρίως λόγω της παγκόσμιας ανάπτυξης, και της συγκράτησης του πληθωρισμού. Ωστόσο, οι πρόσφατες πολεμικές αναταράξεις στη Μέση Ανατολή αποτελούν παράγοντα αβεβαιότητας για τις αγορές ενέργειας, οι οποίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν διακυμάνσεις στην εξέλιξη των τιμών.

Παγκόσμια ζήτηση

Οι προοπτικές της παγκόσμιας ανάπτυξης το 2024 φαίνεται να ενισχύονται οριακά σύμφωνα με τις μακροοικονομικές προβλέψεις διεθνών οργανισμών. Ειδικότερα, η άνοδος του παγκόσμιου ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί το 2024, σε περίπου 3,1%, ελαφρώς υψηλότερα από τον ρυθμό που προβλεπόταν τον Φεβρουάριο (2,9%), λόγω κυρίως της πιο χαλαρής νομισματικής

[16] Energy International Agency, Short-Term Energy Outlook, Ιούνιος 2024

πολιτικής[17], Η ανάπτυξη στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε πολλές αναδυόμενες οικονομίες φαίνεται να αντισταθμίζεται από την επιβράδυνση στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες.

Η ετήσια αύξηση του ΑΕΠ στις Η.Π.Α αναμένεται να παραμείνει σχεδόν αμετάβλητη και από 2,5% στο προηγούμενο έτος να διαμορφωθεί σε 2,6% το 2024 και 1,8% το 2025, λόγω της πιο χαλαρής νομισματικής πολιτικής, και της σταδιακής αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού[18]. Σε χαμηλότερα επίπεδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ευρωζώνη σε 0,7% το 2024, λόγω της ιδιωτικής κατανάλωσης καθώς τα πραγματικά εισοδήματα ενισχύονται, αλλά και της τόνωσης των επενδύσεων από την πιστωτική χαλάρωση και την εκταμίευση κεφαλαίων.

Επιπρόσθετα, η κλιμάκωση των πολεμικών διαταραχών ενδεχομένως να επιφέρει πιέσεις στις τιμές των ενεργειακών αγαθών οι οποίες θα μπορούσαν να ενισχύσουν τον πληθωρισμό και να προκαλέσουν ανατιμήσεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές, με τις προσδοκίες για χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής να επανεκτιμώνται.

Τέλος, οι αναταραχές στην Ερυθρά θάλασσα έχουν επιφέρει καθυστερήσεις στην διακίνηση των εμπορευμάτων προς την Ευρώπη και αύξηση του μεταφορικού κόστους, καθώς οι διελεύσεις των εμπορικών πλοίων, πλοίων μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων και δεξαμενόπλοιων μέσω της Διώρυγας του Σουέζ έχουν μειωθεί σημαντικά, με τα στοιχεία να δείχνουν μείωση της τάξης του 51% το α΄ εξάμηνο σε σχέση με ένα έτος πριν[19]. Ακολούθως, ο αριθμός των πλοίων που διέρχονται από το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας καταγραφεί σημαντική άνοδο, με το μεταφορικό κόστος να διογκώνεται και εν τέλει να επιδρά αυξητικά στις τιμές.

Σε αυτό το πλαίσιο εξελίξεων εκτιμάται ότι η μέση τιμή του πετρελαίου το 2024 θα διαμορφωθεί στα $84/βαρέλι, ενισχυμένη σχεδόν κατά 2% σε σχέση με το 2023, κυρίως λόγω της παγκόσμιας ζήτησης[20]. Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου το τρέχον έτος αναμένεται κατά μέσο όρο να παραμείνει στο 1,08, όπως και το προηγούμενο έτος[21]. Ακολούθως, η μέση τιμή του πετρελαίου σε ευρώ αναμένεται να διαμορφωθεί το 2024 σε €77,8/βαρέλι, σημειώνοντας άνοδο κατά 2% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.

Συνεκτιμώντας τις παραπάνω τάσεις και εξελίξεις στους κυριότερους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τις τιμές καταναλωτή **προβλέπεται πως ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή θα ενισχυθεί ήπια το τρέχον έτος, με ρυθμό στην περιοχή του 3,0%, λόγω κυρίως της αναμενόμενης ανόδου των τιμών στα ενεργειακά αγαθά.**

Σημαντική πληροφόρηση για την εξέλιξη των τιμών το επόμενο χρονικό διάστημα παρέχουν και τα αποτελέσματα των μηνιαίων ερευνών οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ, τα οποία συνιστούν πρόδρομες ενδείξεις για την εξέλιξή τους από την πλευρά της προσφοράς.

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι μικτές κατά το β' τρίμηνο του 2024 έναντι του α' τριμήνου του τρέχοντος έτους. Συγκεκριμένα, οι προβλέψεις των τιμών κινούνται ήπια ανοδικά στη Βιομηχανία και στις Υπηρεσίες ενώ αντίθετα σημειώνεται αισθητή υποχώρηση στο Λιανικό εμπόριο και τις Κατασκευές. Ως προς την αντίστοιχη περυσινή τριμηνιαία περίοδο, οι προσδοκίες για την εξέλιξη των τιμών κατέγραψαν ήπια ανοδική μεταβολή στη Βιομηχανία και

[17] OECD Economic Outlook, Μάιος 2024: An unfolding recovery
OECD Economic Outlook, Μάιος 2024: An unfolding recovery
[19] Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, PORTWATCH
[20] Energy International Agency, Short-Term Energy Outlook, Ιούνιος 2024
[21] Macroeconomic projections, ΕΚΤ, Ιούνιος 2024

στις Υπηρεσίες και έντονη υποχώρηση στο Λιανικό εμπόριο και στις Ιδιωτικές Κατασκευές. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι προβλέψεις της πορείας των τιμών το β' τρίμηνο του έτους ενισχύθηκαν ήπια σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Συγκεκριμένα, ο δείκτης διαμορφώθηκε στις +7 μονάδες από -2 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ ενισχύθηκε κατά 5 μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 7% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ ενισχύεται στο 15% (από 11%) το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 78% να αναμένει σταθερότητα.

Στο Λιανικό Εμπόριο, το ισοζύγιο των +41μονάδων στις τιμές των επιχειρήσεων του τομέα κατά το προηγούμενο τρίμηνο υποχωρεί κατά 9 μονάδες, ενώ παράλληλα βρέθηκε 16 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2023. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, μόλις το 1% αναμένει πτώση τιμών βραχυπρόθεσμα, ενώ εξασθενεί στο 33% το ποσοστό όσων προβλέπουν άνοδό τους, με το υπόλοιπο 66% (από 55%) να αναμένει σταθερότητα. Στους επιμέρους κλάδους του Λιανικού Εμπορίου, οι μεταβολές στις προβλέψεις των τιμών το β' τρίμηνο του 2024 σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο ήταν κυρίως πτωτικές στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους. Στον κλάδο Τροφίμων -Ποτών το ισοζύγιο των τιμών κινήθηκε ήπια ανοδικά, ενώ αντίθετα στους κλάδους Υφασμάτων-Ένδυσης-Υπόδησης, στα Είδη Οικιακού εξοπλισμού και στα Οχήματα-Ανταλλακτικά ο σχετικός δείκτης κινήθηκε ήπια πτωτικά με το σχετικό ισοζύγιο στα Πολυκαταστήματα να εξασθενεί έντονα.

Ο μέσος δείκτης πρόβλεψης της μεταβολής των τιμών στις Υπηρεσίες το εξεταζόμενο τρίμηνο ενισχύθηκε ήπια σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και διαμορφώθηκε στις +33 (από +26) μονάδες, ενώ παράλληλα κινήθηκε αισθητά υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη μέση επίδοση του β' τρίμ. 2023 (+19 μον.). Το εξεταζόμενο τρίμηνο, καμμιά εκ των επιχειρήσεων του κλάδου δεν αναμένει μείωση τιμών, ενώ αντίθετα το 34% από 29% το προηγούμενο τρίμηνο αναμένει άνοδο. Στους επιμέρους εξεταζόμενους κλάδους, ο σχετικός δείκτης ενισχύθηκε έντονα στον κλάδο των Ξενοδοχείων-Εστιατορίων και στις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες, ηπιότερα στον κλάδο Πληροφορικής, ενώ αντίθετα υποχώρησε στους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς.

Τέλος, στον τομέα των Ιδιωτικών Κατασκευών, το έντονα θετικό ισοζύγιο των +42 μονάδων του προηγούμενου τριμήνου υποχώρησε αισθητά στις +27 μονάδες, έχοντας παράλληλα μεταβληθεί έντονα πτωτικά σε σύγκριση με το αντίστοιχο επίπεδο του 2023 (+49 μον.). Επιπλέον, μόλις το 1% των επιχειρήσεων του τομέα προβλέπει υποχώρηση των τιμών του κλάδου, ενώ το ποσοστό εκείνων που αναμένουν άνοδο διαμορφώνεται στο 28% (από 47%), με το υπόλοιπο 71% (από 47%) να προβλέπει σταθερότητα τιμών.

Διάγραμμα 3.24

Προβλέψεις για εξέλιξη τιμών στο επόμενο τρίμηνο (ισοζύγιο απαντήσεων = διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

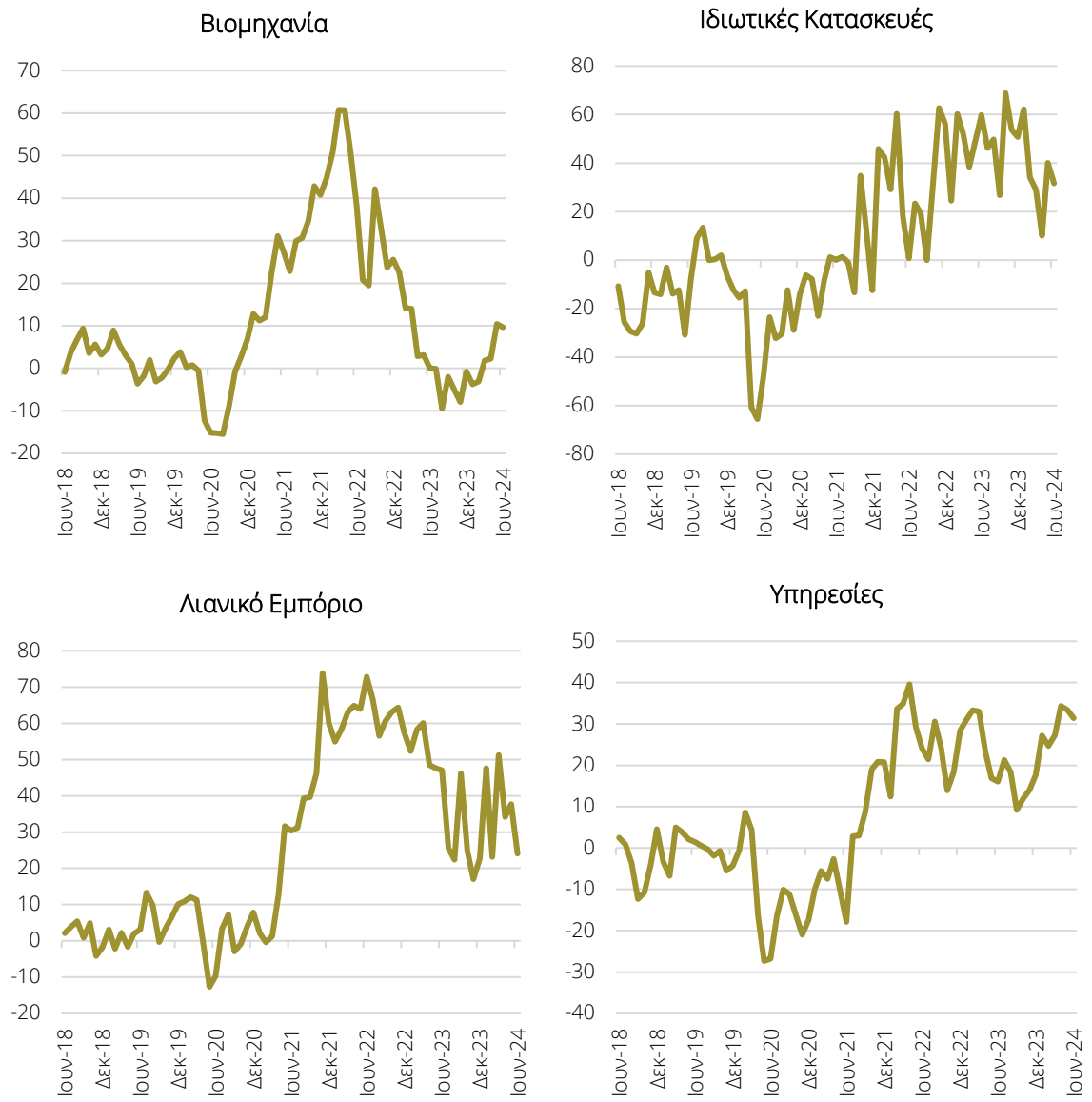

Πηγή: ΙΟΒΕ

Οι τάσεις στις προβλέψεις μεταβολών των τιμών είναι μικτές κατά το β' τρίμηνο του 2024 έναντι του α' τριμήνου του τρέχοντος έτους. Οι προβλέψεις των τιμών κινούνται ήπια ανοδικά στη Βιομηχανία και στις Υπηρεσίες ενώ αντίθετα σημειώνεται αισθητή υποχώρηση στο Λιανικό εμπόριο και τις Κατασκευές.

Ειδικό Πλαίσιο ενότητας 3.5

Ανάλυση πρόσφατων τάσεων στον πληθωρισμό τροφίμων

Οι διεθνείς εξελίξεις την τελευταία διετία, όπως οι διαταραχές στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού και η ραγδαία άνοδος των τιμών ενέργειας και πρώτων υλών (π.χ. σε σιτηρά, αλευρώδη, ζάχαρη, κ.ά.), οδήγησαν σε σημαντική αύξηση του κόστους παραγωγής στον κλάδο των Τροφίμων και δημιούργησαν έντονες πληθωριστικές πιέσεις και στην ελληνική οικονομία. Ο πληθωρισμός των τιμών στα είδη διατροφής είναι ένας κρίσιμος οικονομικός δείκτης που επηρεάζει άμεσα την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών και τη συνολική οικονομική σταθερότητα. Επομένως, η ανάλυση των πρόσφατων τάσεων των τιμών στα Είδη διατροφής στην Ελλάδα είναι κρίσιμης σημασίας για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής, την ανάπτυξη επιχειρηματικών στρατηγικών και τη συμπεριφορά των καταναλωτών.

Την περίοδο Ιανουαρίου 2021- Μαΐου 2024 ο εγχώριος ΕνΔΤΚ στα Τρόφιμα σημείωσε παρόμοια ποσοστιαία σωρευτική άνοδο με τον ΕνΔΤΚ στην ΕΕ27, ενώ μικρές αποκλίσεις καταγράφονται συγκριτικά με επιλεγμένες χώρες της ΕΕ27. Αναλυτικά, ο εγχώριος ΕνΔΤΚ για τα Τρόφιμα ενισχύθηκε 29,4% έναντι 30,6% στην ΕΕ27, ενώ ελαφρώς εντονότερη ήταν η άνοδος του δείκτη στην Ισπανία, κατά 31%. Σε χαμηλότερα επίπεδα, εντοπίζονται η Ιταλία και η Πορτογαλία, με τον ΕνΔΤΚ να αυξάνεται σωρευτικά κατά 24,1% και 28,8%, αντίστοιχα την περίοδο Ιανουαρίου 2021- Μαΐου 2024. Συνεπώς, οι μεταβολές των τιμών στα Τρόφιμα εγχωρίως δεν παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις από την ΕΕ27, εύρημα το οποίο σε ένα βαθμό αποτυπώνει ότι ο πληθωρισμός στα Τρόφιμα αποτελεί ευρωπαϊκό ζήτημα.

Ως προς τις ετήσιες μεταβολές ο εγχώριος ΕνΔΤΚ για τα Τρόφιμα κατέγραψε άνοδο 2,5% τον Μάιο του τρέχοντος έτους, σε συνέχεια ανόδου 8,3% τον Ιανουάριο φέτος, ενώ ηπιότερες ήταν οι μεταβολές του δείκτη σε ΕΕ27, 1,4% τον Μάιο, από 4,8% τον πρώτο μήνα του 2024. Σε υψηλότερα επίπεδα διαμορφώθηκε ο πληθωρισμός στα Τρόφιμα στην Ισπανία και την Πορτογαλία, με το σχετικό δείκτη να ενισχύεται 4,5% και 3,5%, αντίστοιχα τον Μάιο φέτος, όταν τον Ιανουάριο, σημείωνε αύξηση 7,5% και 2,6%, αντίστοιχα. Ασθενέστερος ήταν ο ρυθμός μεταβολή των τιμών στα Τρόφιμα στην Ιταλία, 2,1% τον Μάιο από 6,0% τον Ιανουάριο φέτος. Επομένως, εντός του τρέχοντος έτους, καταγράφονται τάσεις αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού στα Τρόφιμα σε ΕΕ27 και σε επιλεγμένες ευρωπαϊκές χώρες, με αυτές, ωστόσο να είναι πιο έντονες στην Ελλάδα.

Πίνακας Π.3.5.1. Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) στα Τρόφιμα

	2015	2021	2022	2023	Ιαν. 2024	Φεβ. 2024	Μαρ. 2024	Απρ. 2024	Μαι. 2024	2015- Μαι. 2024	Ιαν. 2021- Μαι.2024
ΕΕ27	100	111,6	125,2	141,0	143,3	143,1	143,0	143,5	**143,8**	43,8%	30,6%
Ελλάδα	100	103,5	115,9	129,4	133,9	133,5	132,4	132,1	**131,2**	31,2%	29,4%
Ισπανία	100	109,7	122,7	137,0	141,1	141,0	141,1	142,1	**142,1**	42,1%	31,0%
Ιταλία	100	106,7	116,8	128,7	131,7	131,4	131,2	131,2	**131,8**	31,8%	24,1%
Πορτογαλία	100	105,9	120,1	132,1	135,2	134,7	135,0	135,2	**135,1**	35,1%	28,8%

Ετήσια μεταβολή (%)	2021	2022	2023	Ιαν. 2024	Φεβ. 2024	Μαρ. 2024	Απρ. 2024	Μαι. 2024
ΕΕ27	1,5	12,2	12,7	4,8	2,7	1,2	1,6	1,4
Ελλάδα	**1,6**	**12,0**	**11,7**	**8,3**	**6,5**	**5,4**	**5,3**	**2,5**
Ισπανία	1,6	11,9	11,7	7,5	5,4	4,4	4,8	4,5
Ιταλία	0,5	9,4	10,3	6,0	4,0	3,0	2,7	2,1
Πορτογαλία	0,8	13,4	10,4	2,6	0,7	-0,1	0,1	3,5

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ

Ως προς τις σωρευτικές μεταβολές των τιμών σε επιμέρους κατηγορίες τροφίμων στην Ελλάδα και στην ΕΕ27 την περίοδο Ιανουαρίου 2021 – Μαΐου 2024, δεν καταγράφονται έντονες διαφοροποιήσεις. Αναλυτικά, την περίοδο Ιανουαρίου 2021 – Μαΐου 2024 ο ΕνΔΤΚ στα Επεξεργασμένα τρόφιμα ενισχύθηκε σωρευτικά 30,3% στην Ελλάδα έναντι 31,9% στην ΕΕ27, ενώ συνολικά στα Είδη διατροφής καταγράφηκε ενίσχυση 29,4% εγχωρίως έναντι 30,6% στην ΕΕ27. Ομοίως, η άνοδος του ΕνΔΤΚ στα Νωπά τρόφιμα στην Ελλάδα το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου 2021- Μαΐου 2024 ανήλθε σε 26,9%, σχεδόν όσο και στην ΕΕ27 (26,8%). Αντίθετα, ισχυρότερη ήταν η σωρευτική άνοδος στο Ελαιόλαδο, κατά 137,2% εγχωρίως έναντι 121,5% στην ΕΕ27. Επομένως, οι σωρευτικές μεταβολές των τιμών σε επιμέρους κατηγορίες στα Είδη διατροφής το διάστημα Ιανουαρίου 2021 - Μαΐου. 2024 στην Ελλάδα δεν διαφοροποιούνται σε σύγκριση με τον μέσο όρο στην ΕΕ-27, με εξαίρεση το Ελαιόλαδο.

Διάγραμμα Π.3.5.1. Δείκτης τιμών καταναλωτή ανά επιλεγμένες κατηγορίες προϊόντων, σωρευτική μεταβολή Ιαν. 2021 - Μαι. 2024

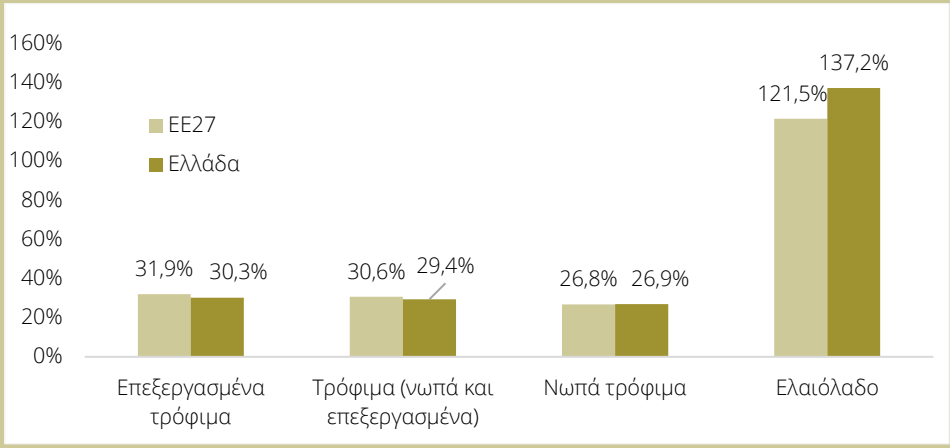

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ.

Το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Μαΐου 2024 ο πληθωρισμός τροφίμων ανήλθε κατά μέσο όρο σε 5,6% εγχωρίως από 11,7% το 2023, ενώ στην ΕΕ27 ο ρυθμός μεταβολής των τιμών στα Τρόφιμα την ίδια περίοδο διαμορφώθηκε σε 2,3% από 12,7% το 2023.

Αναφορικά με τη συμβολή επιμέρους κατηγοριών τροφίμων στη διαμόρφωση του εγχώριου πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ) στα Τρόφιμα, το α΄ πεντάμηνο του τρέχοντος έτους φαίνεται να ξεχωρίζει το Ελαιόλαδο. Αναλυτικά, η συμβολή του Ελαιόλαδου ανήλθε κατά μέσο όρο σε 5 ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) το χρονικό διάστημα Ιανουαρίου-Μαΐου 2024 από -0,7 π.μ. το 2023. Αντίστοιχα, η συμβολή των Νωπών τροφίμων ήταν κατά μέσο όρο 4,6 π.μ. το ίδιο χρονικό διάστημα από 4,1 π.μ. το 2023, ενώ τα Επεξεργασμένα τρόφιμα, εξαιρουμένου του Ελαιόλαδου, συνεισέφεραν αρνητικά, κατά μέσο όρο -4,1 ποσοστιαίες μονάδες το α΄ πεντάμηνο του 2024, από 8,3 π.μ. το 2023.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η συμβολή του Ελαιόλαδου στον πληθωρισμό τροφίμων ανήλθε κατά μέσο όρο σε 0,8 ποσοστιαίες μονάδες το α΄ πεντάμηνο 2024 από 0,3 π.μ. το 2023. Όμοια, ήταν και η συμβολή των Νωπών τροφίμων, κατά μέσο όρο 0,8 π.μ. την ίδια περίοδο από 1,4 π.μ. το 2023, ενώ τα Επεξεργασμένα τρόφιμα, εξαιρουμένου του Ελαιόλαδου, συνεισέφεραν κατά μέσο όρο 0,7 ποσοστιαίες μονάδες το α΄ πεντάμηνο του 2024, από 11 π.μ. το 2023. Συνεπώς, η συμβολή του Ελαιόλαδου και των Νωπών τροφίμων στον πληθωρισμό σε Ελλάδα το α΄ πεντάμηνο 2024 ήταν ισχυρότερη σε σχέση με την ΕΕ27.

Διάγραμμα Π.3.5.2. Συμβολή επιμέρους κατηγοριών τροφίμων στη μεταβολή του ΕνΔΤΚ στα Τρόφιμα

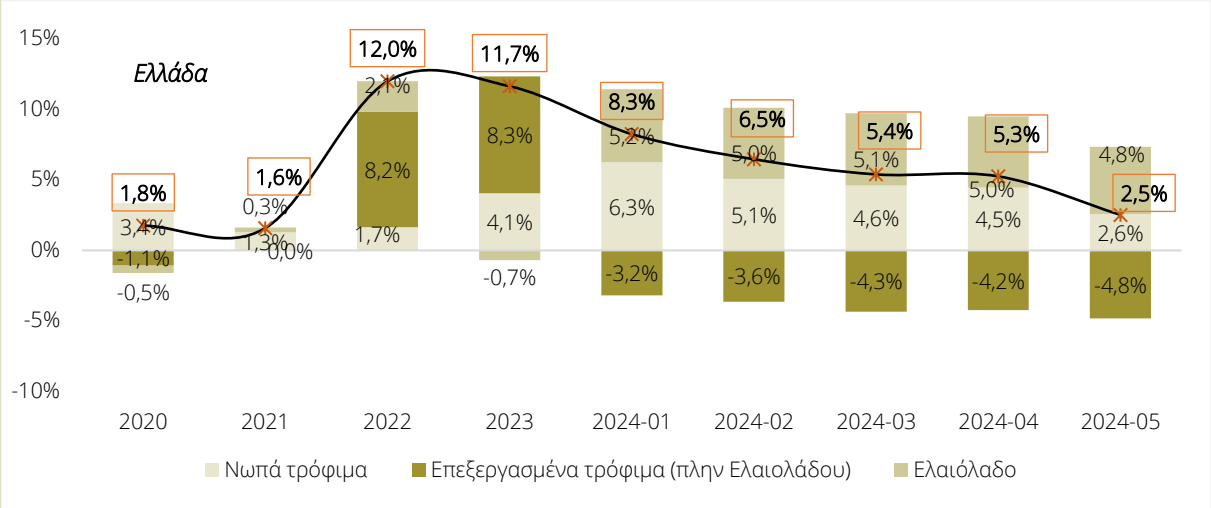

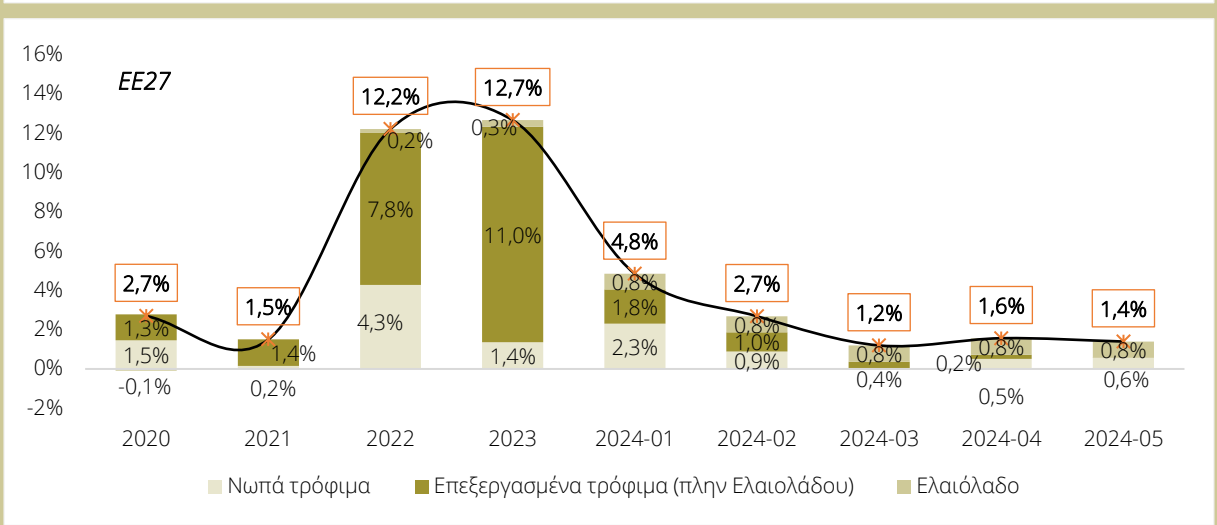

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία δεδομένων: ΙΟΒΕ.

Συνοψίζοντας, την περίοδο Ιανουαρίου 2021- Μαΐου 2024, οι μεταβολές των τιμών στα Τρόφιμα καθώς και σε επιμέρους κατηγορίες των Ειδών διατροφής εγχωρίως δεν διαφοροποιούνται σε σύγκριση με τον μέσο όρο στην ΕΕ-27, εύρημα το οποίο σε ένα βαθμό αποτυπώνει ότι ο πληθωρισμός στα Τρόφιμα αποτελεί ευρωπαϊκό ζήτημα. Εξαίρεση αποτελεί το Ελαιόλαδο, το οποίο την περίοδο. Ιανουαρίου 2021- Μαΐου 2024 σημείωσε εντονότερη άνοδο εγχωρίως σε σχέση με την ΕΕ27. Τέλος, ως προς τη συμβολή επιμέρους κατηγοριών τροφίμων στη διαμόρφωση του εγχώριου πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ) στα Τρόφιμα, το α΄ πεντάμηνο του τρέχοντος έτους το Ελαιόλαδο και τα Νωπά τρόφιμα εγχωρίως επιδρούν εντονότερα στο δείκτη τιμών σε σχέση με την ΕΕ27.

4 Η Συμβολή της Ναυτιλίας στην Ελληνική οικονομία – Προοπτικές και Προκλήσεις[22]

- Πρωταγωνιστική η σημασία της ελληνικής ποντοπόρου ναυτιλίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ηγετική θέση του ελληνικής ιδιοκτησίας στόλου σε όρους χωρητικότητας, με το τρίτο μεγαλύτερο πρόγραμμα παραγγελιών νεότευκτων παγκοσμίως.
- Ολοένα και λιγότερο ανταγωνιστική η ελληνική σημαία, χάνοντας κυρίως μεγάλης χωρητικότητας πλοία. Παρόλα αυτά παραμένει στην πρώτη δεκάδα μεταξύ των νηολογίων που αντιπροσωπεύουν τον παγκόσμιο στόλο.
- Η ελληνική ναυτιλία εξακολουθεί να κατέχει με διαφορά το μεγαλύτερο μερίδιο στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) της ελληνικής οικονομίας (3,1% ή €4,8 δισεκ. το 2021, έναντι μόλις 0,2% κατά μέσο όρο στην ΕΕ) σε σχέση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη μέλη.
- Η συνολική επίδραση της ναυτιλίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας εκτιμήθηκε στα €14,1 δισεκ. ετησίως που αντιστοιχεί στο 7,9% του ΑΕΠ. Σε όρους απασχόλησης, η επίδραση εκτιμάται σε 86,3 χιλ. θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης, ενώ περίπου €1,9 δισεκ. δημόσια έσοδα στηρίζονται στη ναυτιλία άμεσα ή μέσα από τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις.
- Παρά την ανταγωνιστική της θέση, η ελληνόκτητη ναυτιλία καλείται να αντιμετωπίσει προκλήσεις που σχετίζονται με τους παγκόσμιους στόχους απανθρακοποίησης, την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών καθώς και τη χρηματοδότηση των επενδύσεων μετάβασης.

Εισαγωγή

Η ναυτιλία είναι ένας ιδιαίτερα σημαντικός κλάδος για την ελληνική οικονομία. Η Ελλάδα έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ποντοπόρο ναυτιλία, η οποία αποτελεί τον κινητήριο μοχλό του παγκόσμιου εμπορίου, ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη διαχρονικά και παγκοσμίως. Παράλληλα, οι γραμμές της επιβατηγού ναυτιλίας συνδέουν τη νησιωτική χώρα με την υπόλοιπη

[22] Το κεφάλαιο βασίζεται σε μελέτη του ΙΟΒΕ για τη συμβολή της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία. Το πλήρες κείμενο της μελέτης είναι διαθέσιμο εδώ: https://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=301

Ελλάδα και στηρίζουν κρίσιμα την οικονομική και κοινωνική ζωή των νησιών, μεταφέροντας κατοίκους, επισκέπτες και εμπορεύματα. Η ποντοπόρος και η επιβατηγός ναυτιλία, μαζί με άλλα τμήματα της ναυτιλίας (όπως η κρουαζιέρα και η ναυτιλία κοντινών αποστάσεων), καθώς και πολλές άλλες δραστηριότητες που στηρίζουν τη ναυτιλία με υπηρεσίες και αγαθά (όπως η λειτουργία λιμένων, η ναυπήγηση και η επισκευή πλοίων και σκαφών, η κατασκευή ναυτιλιακού εξοπλισμού, η τραπεζική, η ασφάλιση, νομικές και λογιστικές υπηρεσίες), συνθέτουν ένα πλέγμα δραστηριοτήτων με ιδιαίτερη σημασία για την εγχώρια δημιουργία εισοδημάτων και θέσεων εργασίας. Οι αυξανόμενες ανάγκες του παγκόσμιου πληθυσμού για μεταφορές βιομηχανικών και καταναλωτικών προϊόντων επεκτείνουν τη λειτουργία της εμπορικής ναυτιλίας. Η οικονομική ανάπτυξη αυξάνει τη δυνατότητα των ανθρώπων να ταξιδεύουν, δημιουργώντας αυξανόμενη ζήτηση για τη μεταφορά επιβατών. Παράλληλα, μια σειρά παγκόσμιων προκλήσεων δημιουργούν την ανάγκη για στρατηγικό επανασχεδιασμό που ενέχει σημαντικούς επιχειρηματικούς κινδύνους. Εξυπηρετώντας την αυξανόμενη ζήτηση για μεταφορικές υπηρεσίες, η ναυτιλία καλείται να προβεί σε σημαντικές επενδύσεις ανανέωσης του στόλου, ώστε να συμμορφωθεί με τις αλλαγές στη νομοθεσία και τις επιταγές της διπλής μετάβασης της απανθρακοποίησης και του ψηφιακού μετασχηματισμού. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντική η ανάδειξη και αναγνώριση της συνεισφοράς της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία αλλά και των προκλήσεων που καλείται να διαχειριστεί.

Θέση της ελληνόκτητης ναυτιλίας στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια αγορά

Το 2023, η ελληνόκτητη ποντοπόρος ναυτιλία εξακολουθεί να κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως σε όρους deadweight tonnage (DWT), βρισκόμενη σε απόσταση από την Κίνα και την Ιαπωνία. Την ίδια χρονιά, οι ελληνικές πλοιοκτήτριες εταιρείες υλοποιούν το τρίτο μεγαλύτερο πρόγραμμα παραγγελιών (σε όρους GT), το οποίο ωστόσο υστερεί από τις πρώτες δύο ναυτιλιακές δυνάμεις.

Ωστόσο, η ελληνική σημαία γίνεται ολοένα και λιγότερο ανταγωνιστική, παρά το γεγονός ότι εξακολουθεί να βρίσκεται στην πρώτη δεκάδα μεταξύ των νηολογίων που αντιπροσωπεύουν τον παγκόσμιο στόλο. Την τελευταία δεκαετία, η ελληνική σημαία έχει απωλέσει περίπου το 25% της δύναμής της, με το μεγαλύτερο τμήμα της παραπάνω επίδοσης να προέρχεται από τα μεγαλύτερα σε χωρητικότητα πλοία (άνω των 30 χιλ. ΚΟΧ), τα οποία εγγράφονται σε άλλα νηολόγια. Το παραπάνω γεγονός εντείνεται και από τη σχετικά περιορισμένη συμμετοχή της Ελλάδας στο ναυτικό επάγγελμα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από τον περιορισμένο αριθμό σπουδαστών στις Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (ΑΕΝ) που κάνουν πρακτική άσκηση ως δόκιμοι και στη συνέχεια προσλαμβάνονται στον εμπορικό στόλο. Η ανάγκη ενίσχυσης του ναυτιλιακού επαγγέλματος στην Ελλάδα είναι επιτακτική για τη διατήρηση της ελληνικής ναυτιλιακής παράδοσης και σε βάθος χρόνου της θέσης της χώρας ως παγκόσμιας ναυτιλιακής δύναμης.

Διάγραμμα 4.1

Αριθμός πλοίων ελληνικής σημαίας άνω των 3.000 ΚΟΧ

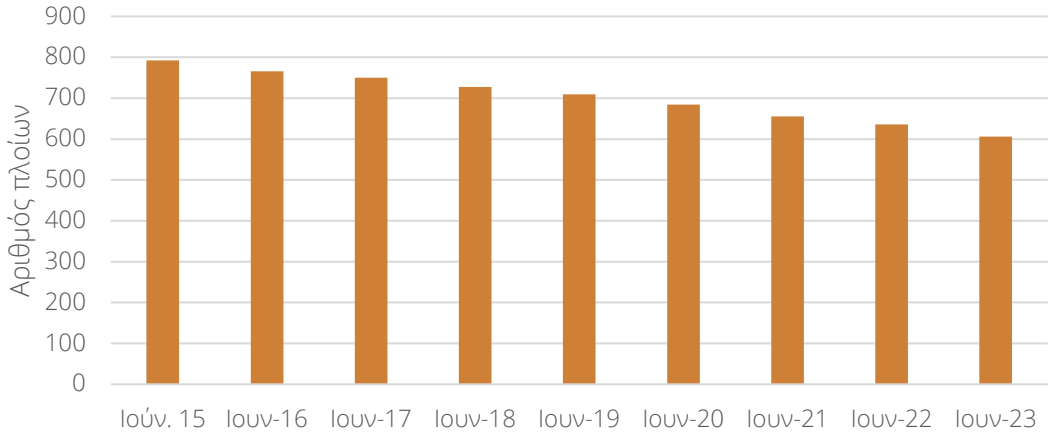

Πηγή: Εμπορικός στόλος, ΕΛΣΤΑΤ

Βασικά οικονομικά μεγέθη των υδάτινων μεταφορών και κλάδων του ναυτιλιακού πλέγματος στην Ελλάδα

Σε όρους συμμετοχής στα μεγέθη της ελληνικής οικονομίας και παρά τη διατάραξη της δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, η ναυτιλία εξακολουθεί να έχει με διαφορά το μεγαλύτερο μερίδιο στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (ΑΠΑ) της ελληνικής οικονομίας (3,1% ή €4,8 δισεκ. το 2021, έναντι μόλις 0,2% κατά μέσο όρο στην ΕΕ) σε σχέση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη μέλη. Επιπλέον, τα έσοδα από μεταφορικές υπηρεσίες σε χώρες του εξωτερικού, που καταγράφονται ως μέρος του διαχρονικά πλεονασματικού θαλάσσιου ισοζυγίου, παραμένουν σε υψηλά επίπεδα. Ενδεικτικά, την τελευταία δεκαετία (2012-2022) η χώρα εισέπραξε €148,3 δισεκ. από θαλάσσιες μεταφορές στο εξωτερικό, ποσό που αντιστοιχεί στο 42% του ακαθάριστου χρέους της γενικής κυβέρνησης.

Διάγραμμα 4.2

Εισπράξεις, πληρωμές και ισοζύγιο θαλάσσιων μεταφορών Ελλάδας, 2010-2022

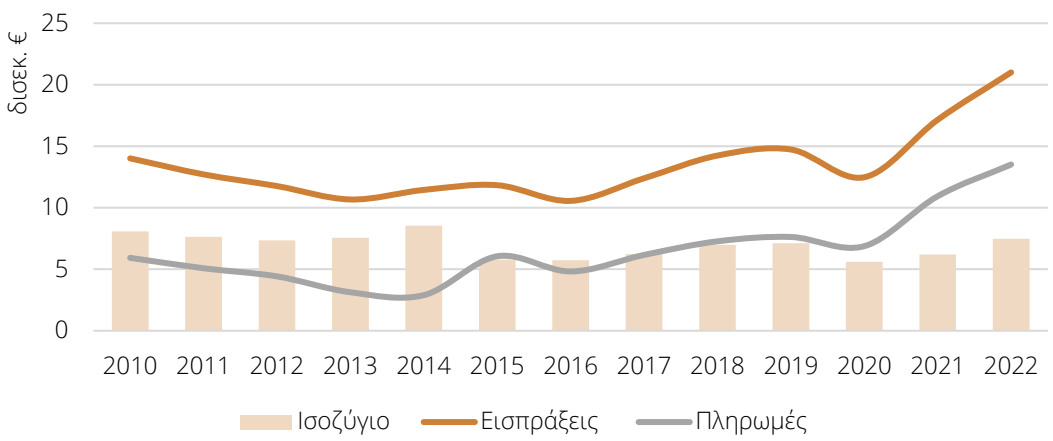

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Στην απασχόληση, οι κάτοικοι της Ελλάδας που απασχολούνται στον κλάδο των υδάτινων μεταφορών ανέρχονται σε περίπου 45,9 χιλ. Στους ναυτικούς που απασχολούνται σε πλοία συμβεβλημένα με το ΝΑΤ, το 30% είναι αξιωματικοί ενώ το υπόλοιπο αφορά κατώτερα πληρώματα. Τα στοιχεία καταδεικνύουν μείωση εισόδου νέων ναυτικών, αλλά και πολύ μικρή συμμετοχή γυναικών ναυτικών, ενώ το ποσοστό συμμετοχής Ελλήνων ναυτικών σε πλοία συμβεβλημένα με το ΝΑΤ σημειώνει σταδιακή ανάκαμψη μετά το 2014. Σε άλλο σημαντικό τμήμα των υδάτινων μεταφορών, την επιβατηγό ναυτιλία, η Ελλάδα παραμένει στις ηγετικές θέσεις σε όρους κίνησης ακολουθώντας σε μικρή απόσταση την Ιταλία. Η συνεισφορά της στην οικονομία είναι σημαντική, λαμβάνοντας υπόψη τον στρατηγικό της ρόλο στην υποστήριξη της νησιωτικής οικονομίας. Η συνεισφορά είναι ιδιαίτερα υψηλή στις νησιωτικές περιοχές της χώρας, όπου η επίδραση στο ΑΕΠ και την απασχόληση μέσα από την υποστήριξη της ναυτιλίας στον τουρισμό και την παραγωγή κυμαίνεται από 33% στο Βόρειο Αιγαίο έως 48% στο Νότιο Αιγαίο. Το 2022 οι προσεγγίσεις κρουαζιερόπλοιων σε ελληνικά λιμάνια ανήλθαν σε επίπεδο υψηλότερο του 2019 κατά 20,1%. Οι προοπτικές για την ανάπτυξη άλλων συνδεδεμένων κλάδων (τουρισμός, εμπόριο), και κατ' επέκταση και της ελληνικής οικονομίας, είναι σημαντικές, ειδικά από την περαιτέρω ανάπτυξη του homeporting. Ωστόσο, το δυνητικό όφελος περιορίζεται από την απουσία των απαραίτητων δομών και υπηρεσιών που εξυπηρετούν την κρουαζιέρα με διάφορους τρόπους (όπως επαρκείς αεροπορικές συνδέσεις με βασικές αγορές για την κρουαζιέρα όλο τον χρόνο και υποδομές σε λιμάνια). Ο κλάδος των υδάτινων μεταφορών συμπληρώνεται και από τους λιμένες, η λειτουργία των οποίων ενισχύθηκε σημαντικά την τελευταία δεκαετία. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η αύξηση της μεταφοράς φορτίων στο λιμάνι του Πειραιά - κατά 465% την περίοδο 2009-2019- η οποία συνδέεται στενά με τις αλλαγές στο επιχειρηματικό υπόδειγμα του Οργανισμού Λιμένος Πειραιώς (σημαντική αύξηση στη μεταφορά εμπορευματοκιβωτίων) μετά την ιδιωτικοποίησή του. Παρ'όλα αυτά, αναδεικνύεται η ανάγκη για περαιτέρω αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών όλης της χώρας, τόσο για την παροχή βασικών υπηρεσιών (π.χ. ασφαλής υποδοχή πλοίου) όσο και για την υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων στο πλαίσιο των νέων διεθνών κανονισμών (π.χ. παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στα πλοία – cold ironing). Ωστόσο, η παραπάνω αναβάθμιση απαιτεί επενδύσεις σε συνθήκες στενών δημοσιονομικών περιορισμών. Διέξοδο σε αυτή την πρόκληση, τουλάχιστον για τα μεγάλα λιμάνια της χώρας, μπορεί να αποτελέσει η διαδικασία παραχώρησης των εγκαταστάσεων σε ιδιωτικές εταιρείες για ορισμένο χρονικό διάστημα και με συγκεκριμένες δεσμεύσεις για την πραγματοποίηση επενδυτικών έργων, ακολουθώντας το παράδειγμα του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης.

Τα οικονομικά μεγέθη της ναυπήγησης πλοίων συρρικνώθηκαν σημαντικά τη δεκαετία της κρίσης, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να βρίσκεται σε χαμηλές θέσεις στην Ευρώπη (17η σε όρους προστιθέμενης αξίας και 15η θέση με βάση την απασχόληση στη ναυπήγηση πλοίων και σκαφών ανάμεσα σε 31 ευρωπαϊκές χώρες με διαθέσιμα στοιχεία το 2020). Στη διάσταση της επισκευής καταγράφεται σημαντική ανάκαμψη σε σχέση με την προ κρίσης περίοδο η οποία ενισχύει τη συμμετοχή της τόσο στην ΑΠΑ όσο και στην απασχόληση της ελληνικής οικονομίας. Παράλληλα, η θέση του υποκλάδου της ελληνικής επισκευής πλοίων και σκαφών σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι σαφώς καλύτερη (10η θέση με βάση την προστιθέμενη αξία και 5η με βάση την απασχόληση το 2020). Η αναγέννηση των τριών μεγάλων ναυπηγείων της Ελλάδας (Νεώριο, Σκαραμαγκάς και Ελευσίνας) και οι διαδικασίες εξυγίανσης που εξασφαλίζονται σε θεσμικό επίπεδο, ξεκλειδώνουν την πρόσβαση σε διεθνή χρηματοδότηση που είναι απαραίτητη για την αναβάθμιση εξοπλισμού, κάλυψη πρότερων οφειλών και εφαρμογή νέων, αποδοτικότερων επιχειρηματικών σχεδίων. Τέλος, η εγχώρια κατασκευή ναυτιλιακού εξοπλισμού, πέραν από την υποστήριξη της ανταγωνιστικότερης πράσινης μετάβασης και

ψηφιακού μετασχηματισμού και της ενίσχυσης του ΑΕΠ και της απασχόλησης, ενισχύει την εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας και τη διασύνδεση με διεθνείς κρίκους της ναυτιλιακής εφοδιαστικής αλυσίδας.

Η συνεισφορά της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία

Λαμβάνοντας υπόψη και τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις, η συνολική επίδραση της ναυτιλίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας εκτιμήθηκε στα €14,1 δισεκ. ετησίως (μέσος όρος περιόδου 2018-2021) που αντιστοιχεί στο 7,9% του ΑΕΠ. Σε όρους απασχόλησης, η επίδραση εκτιμάται σε 86,3 χιλ. θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης, ενώ περίπου €1,9 δισεκ. δημόσια έσοδα στηρίζονται στη ναυτιλία άμεσα ή μέσα από τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις. Στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας των οποίων η προστιθέμενη αξία και η απασχόληση ενισχύεται σημαντικά εξαιτίας της ελληνόκτητης ναυτιλίας ανήκουν οι χερσαίες μεταφορές, η διαχείριση της ακίνητης περιουσίας, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες αλλά και κλάδοι ενέργειας, κατασκευών και λοιπά. Παράλληλα, πολύ σημαντική είναι και η στήριξη που έχουν προσφέρει τα ναυτιλιακά κεφάλαια ιστορικά στην ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε εύρος κλάδων, όπως η αεροπορία, η διύλιση πετρελαίου, οι τράπεζες και ο τουρισμός. Τέλος, κοινωφελή ιδρύματα που βασίζονται σε ναυτιλιακά κεφάλαια τα οποία προσφέρουν σημαντική κοινωνική αρωγή και αποτελούν βασική πηγή χρηματοδότησης δράσεων της Κοινωνίας των Πολιτών στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 4.3

Η συνεισφορά της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία, 2018-2021

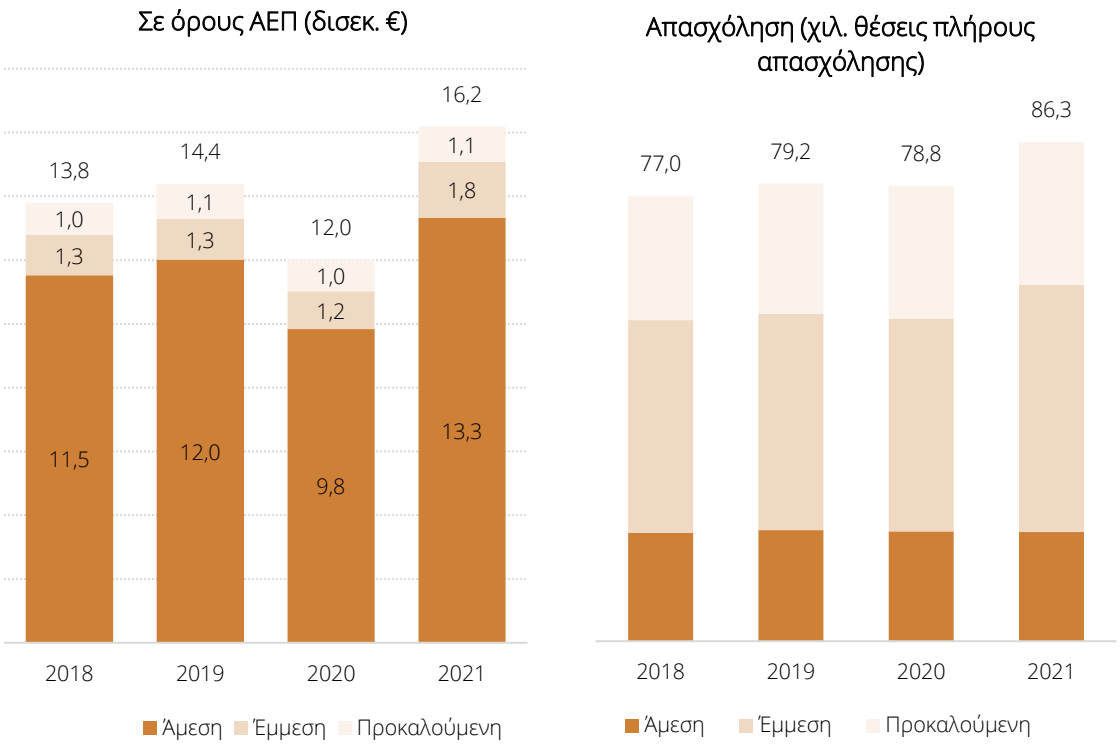

Πηγή: Εκτιμήσεις ΙΟΒΕ

Βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και απανθρακοποίηση της ναυτιλίας

Μία εκ των σημαντικότερων προκλήσεων που καλείται να αντιμετωπίσει η διεθνής, και κατ' επέκταση και η ελληνική ναυτιλία, είναι ο περιορισμός του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και η απανθρακοποίηση. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Διεθνής Οργανισμός Ναυτιλίας (IMO) έχει σχεδιάσει σειρά στρατηγικών που αφορούν στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος αλλά και στην απανθρακοποίηση του κλάδου, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ναυτιλίας. Η στρατηγική του IMO για τα αέρια του θερμοκηπίου που υιοθετήθηκε το 2018 θέτει τον γενικό στόχο της μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος της παγκόσμιας ναυτιλίας κατά 50% το 2050 (με ενδιάμεσο στόχο 30% το 2030). Το 2023, η νέα αυστηρότερη στρατηγική για την απανθρακοποίηση του IMO ορίζει ότι κοντά στο 2050 η παγκόσμια ναυτιλία θα πρέπει να βρίσκεται σε συνθήκες καθαρής ανθρακικής ουδετερότητας (net zero), αναδεικνύοντας την ανάγκη για υιοθέτηση τεχνολογικών λύσεων υψηλής αποδοτικότητας. Για την παρακολούθηση των επιδόσεων των πλοίων αναφορικά με τα αέρια του θερμοκηπίου, ο IMO έχει θεσμοθετήσει συγκεκριμένους δείκτες αποδοτικότητας νεότευκτων αλλά και παλαιότερων πλοίων, όπως είναι ο EEDI (Δείκτης Σχεδιασμού Ενεργειακής Απόδοσης Πλοίων), ο EEXI (Δείκτης Ενεργειακής Απόδοσης Υφιστάμενων Πλοίων), ο EEOI (Δείκτης Ενεργειακής Απόδοσης), καθώς και ο CII (Δείκτης Ανθρακικής Έντασης). Επιπλέον της απανθρακοποίησης, το 2020 ο IMO έθεσε σε ισχύ κανονισμό που οριοθετεί την περιεκτικότητα των καυσίμων σε θείο, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των απαερίων των πλοίων και την προστασία της ατμόσφαιρας από οξείδια του αζώτου, με εφαρμογή και εκτός των περιοχών ελέγχου εκπομπών (Emission Control Areas).

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο εφαρμογής του ευρωπαϊκού κλιματικού νόμου και της πράσινης συμφωνίας, το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΣΕΔΕ) θα συμπεριλαμβάνει από 1/1/2024 και την ποντοπόρο ναυτιλία. Η εκτίμηση των εκπομπών και των αντίστοιχων δικαιωμάτων θα υποστηρίζεται από το τροποποιημένο ευρωπαϊκό σύστημα παρακολούθησης, την υποβολή εκθέσεων και επαλήθευσης των εκπομπών CO2 από τις θαλάσσιες μεταφορές (EU Maritime Monitoring, Reporting and Verification -MRV Regulation). Οι ρύποι του κάθε πλοίου που εμπίπτουν στο ΣΕΔΕ θα επαληθεύονται από ειδικούς φορείς, ενώ η παράδοση δικαιωμάτων θα γίνεται μια φορά κάθε χρόνο, ξεκινώντας από το 2025. Στον υπολογισμό των εκπομπών και κατά συνέπεια και των σχετικών δικαιωμάτων, θα λαμβάνεται υπόψη και η δικαιοδοσία του λιμένα απόπλου και κατάπλου διαφοροποιώντας το πλήθος των δικαιωμάτων ανάλογα με το αν οι παραπάνω λιμένες ανήκουν σε ευρωπαϊκό κράτος. Το κόστος συμμόρφωσης του πλοίου με το ΣΕΔΕ δύναται να μετακυλήσει από την ιδιοκτήτρια ναυτιλιακή εταιρεία σε οποιαδήποτε άλλη οντότητα, όπως είναι ο διαχειριστής ή ναυλωτής του πλοίου, κατόπιν σχετικής συμφωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών. Πηγές ενέργειας και καύσιμα στην πράσινη ναυτιλία Ο στόχος της απανθρακοποίησης θα επιτευχθεί όχι μόνο από τη βελτίωση των αποδόσεων των υφιστάμενων κινητήρων εσωτερικής καύσης αλλά και από την ανάπτυξη και χρήση σύγχρονων καυσίμων που παράγονται με ανανεώσιμες πηγές ή με μεθόδους μηδενικού άνθρακα. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα γαλάζια καύσιμα, που ουσιαστικά προέρχονται από φυσικό αέριο με τεχνολογίες δέσμευσης άνθρακα, τα βιοκαύσιμα (από βιοαέριο, βιοντήζελ και άλλες αντίστοιχες πηγές) καθώς και η ηλεκτρική ενέργεια, η οποία έχει παραχθεί από ανανεώσιμες πηγές. Η επιλογή των παραπάνω καυσίμων αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία που επηρεάζεται από το κόστος και τη διαθεσιμότητα των καυσίμων παγκοσμίως, αλλά και από τεχνικά χαρακτηριστικά που αφορούν την αποθήκευση εν πλω, τη δυνατότητα σταθερής παροχής από τους λιμένες και λοιπά.

Στα μέσα του 2023, καταγράφεται σαφές ενδιαφέρον για βιολογική μεθανόλη στον διεθνή κατάλογο παραγγελιών νεότευκτων πλοίων. Από την άλλη μεριά, η εφαρμογή των αμιγώς ηλεκτρικών πλοίων φαίνεται προς το παρόν να περιορίζεται από θέματα αποθήκευσης στο πλοίο, το υψηλότερο επενδυτικό κόστος για μπαταρίες και ηλεκτρικά συστήματα, καθώς και από περιορισμούς στην αξιόπιστη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας χαμηλότερων ή και μηδενικών ρύπων από τα λιμάνια, σε παγκόσμιο επίπεδο. Ωστόσο, καταγράφονται περιπτώσεις ειδικών σκαφών (π.χ. ρυμουλκά ή πλοία μικρών αποστάσεων) που ήδη λειτουργούν αμιγώς ηλεκτρικά. Ταυτόχρονα, σαφές είναι και το ενδιαφέρον για πλοία υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG), τα οποία προς το παρόν προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα που σχετίζονται με μειωμένες εκπομπές του θερμοκηπίου αλλά και λιγότερους αέριους ρύπους. Σε παγκόσμια κλίμακα σημειώνονται σημαντικές επενδύσεις τόσο σε νεόδμητα πλοία LNG όσο και στην ανάπτυξη λιμενικών υποδομών ανεφοδιασμού LNG. Ωστόσο, παραμένει δεδομένο πως το LNG περιέχει μεθάνιο το οποίο παρουσιάζει υψηλή συνεισφορά στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Έξυπνη ναυτιλία – ψηφιακή μετάβαση και αυτόνομα πλοία Η χρήση της τεχνολογίας και των εφαρμογών διαδικτύου βελτιώνει τη διαχείριση δεδομένων που σχετίζονται με τη λειτουργία της ναυτιλίας εν γένει. Η συλλογή στοιχείων σε πραγματικό χρόνο και η αποθήκευσή τους σε συστήματα νέφους (cloud) μπορεί να αποτελέσει ένα εργαλείο για τους διαχειριστές που βρίσκονται εν πλω, αλλά και για τα ναυτιλιακά γραφεία στην ξηρά. Η εισαγωγή τους σε συστήματα μηχανικής μάθησης (machine learning) αλλά και οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης (Artificial intelligence - AI) δύνανται να βελτιώσουν σημαντικά τις λειτουργικές παραμέτρους των πλοίων και κατ' επέκταση τα καθημερινά έξοδα λειτουργίας. Πλέον, αυξάνονται τα συστήματα AI που αναπτύσσονται αποκλειστικά για χρήση στη ναυτιλία, αλλά και οι εταιρείες που τα χρησιμοποιούν εν πλω. Η χρήση και αξιοποίηση δεδομένων και συστημάτων AI μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για τα αυτόνομα και τηλεκατευθυνόμενα πλοία, αν και η ευρεία εφαρμογή τους περιορίζεται σημαντικά από το διεθνές θεσμικό πλαίσιο που βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο. Ωστόσο, το ενδιαφέρον από μεγάλες ναυπηγικές και ναυτιλιακές εταιρείες είναι έντονο, με αρκετές πιλοτικές εφαρμογές παγκοσμίως.

Χρηματοπιστωτικά εργαλεία

Η ανάγκη για απανθρακοποίηση αλλά και η υιοθέτηση σύγχρονων τεχνικών λύσεων προϋποθέτει σημαντικές επενδύσεις και αναμόρφωση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, η Βασιλεία ΙΙΙ, η οποία τέθηκε σε ισχύ από 1/1/2023, επιτρέπει στις τράπεζες την εφαρμογή προνομιακής μεταχείρισης στα ναυτιλιακά χαρτοφυλάκια. Επιπλέον, έχουν αναπτυχθεί χρηματοδοτικά εργαλεία που συνδέουν το είδος και τα χαρακτηριστικά της χρηματοδότησης με τις επιδόσεις των ναυτιλιακών επιχειρήσεων σε όρους βιωσιμότητας. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται τα πράσινα ομόλογα, καθώς και ομόλογα και δάνεια που είναι συνδεδεμένα με ρήτρες αειφορίας. Στις παραπάνω περιπτώσεις η επιχείρηση δύναται να αντλήσει χρηματοδότηση από την αγορά κεφαλαίου για την υλοποίηση ενός έργου βελτιωμένου περιβαλλοντικού χαρακτήρα (πράσινο ομόλογο), ή να συνδέσει το επιτόκιο αποπληρωμής ενός ομολόγου ή ενός δανείου με την επίτευξη συγκεκριμένων περιβαλλοντικών στόχων μεσοπρόθεσμα.

Η χρήση τέτοιων προϊόντων προαπαιτεί την ύπαρξη ενός συστηματικού πλαισίου καταγραφής και επικοινωνίας των επιδόσεων βιωσιμότητας των ναυτιλιακών επιχειρήσεων, που κοινοποιείται σε όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στη χρηματοδότηση αλλά και σε προμηθευτές και πελάτες της ναυτιλίας στο μήκος της εφοδιαστικής αλυσίδας. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ζητούν ολοένα και περισσότερο από τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις εκθέσεις που αφορούν στη

βιωσιμότητα. Το παραπάνω αποτελεί και απαίτηση του ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου, ήδη από το 2014 για μεγάλες εισηγμένες επιχειρήσεις μέσω της οδηγίας NFRD (Non-Financial Reporting Directive). Στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης ενίσχυσης της διαφάνειας σε κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα, το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο (Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD) πρόσφατα επεκτάθηκε και στις εισηγμένες μικρομεσαίες επιχειρήσεις (με εξαίρεση τις πολύ μικρές), οι οποίες από το 2027 καλούνται να υποβάλλουν αναφορές με βάση κριτήρια για το περιβάλλον, την κοινωνία και την εταιρική τους διακυβέρνηση (ESG – environment, social, governance) που θα αφορούν στο έτος 2026.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Διάγραμμα 1

Ρυθμός Μεταβολής ετήσιου πραγματικού ΑΕΠ, α΄ τριμ. 2024 (*)

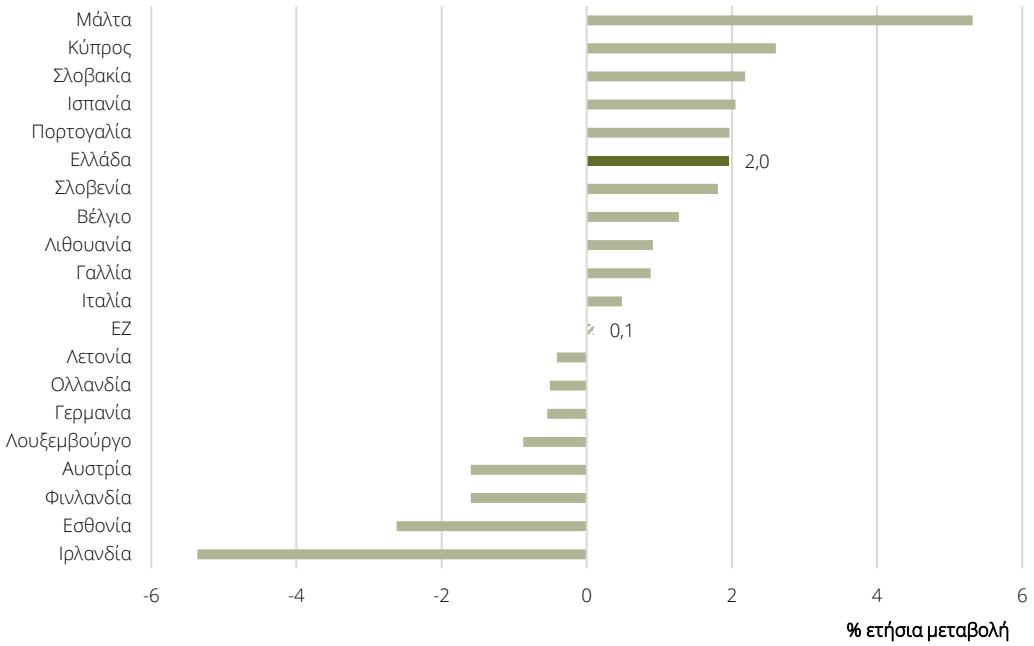

(*) Ετησιοποιημένα στοιχεία ΑΕΠ (κινητός μέσος όρος 4 τριμήνων, έως και το α΄ τρίμ. 2024)

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 2

Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, δ΄ τρίμ. 2023

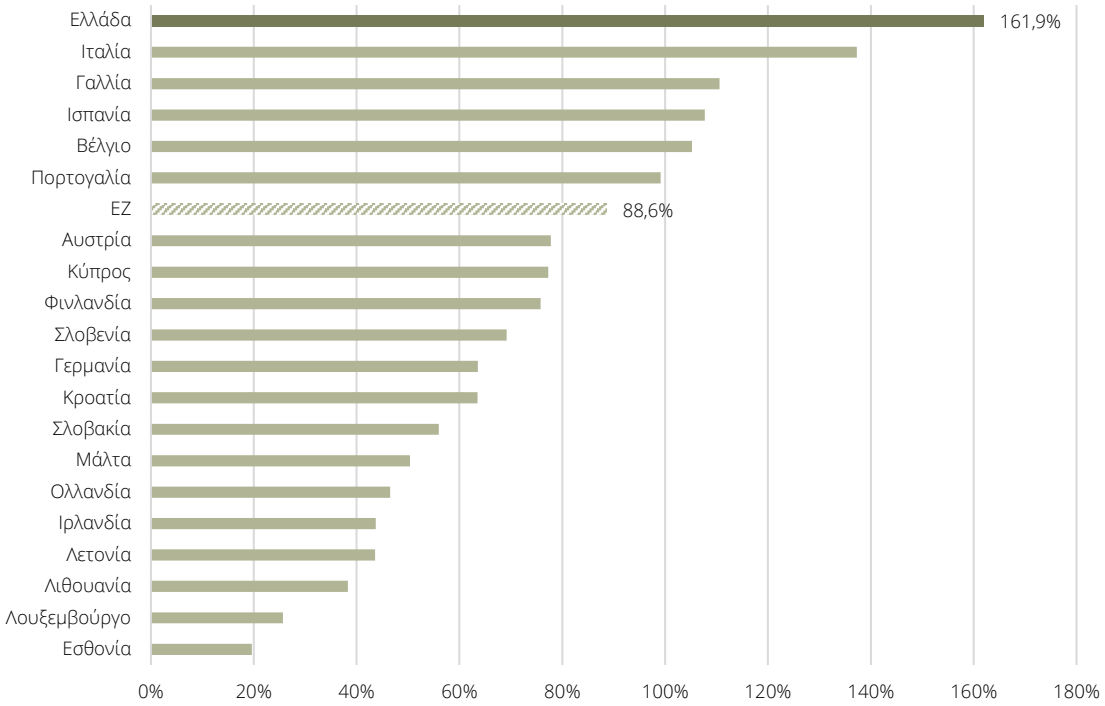

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ, 2023

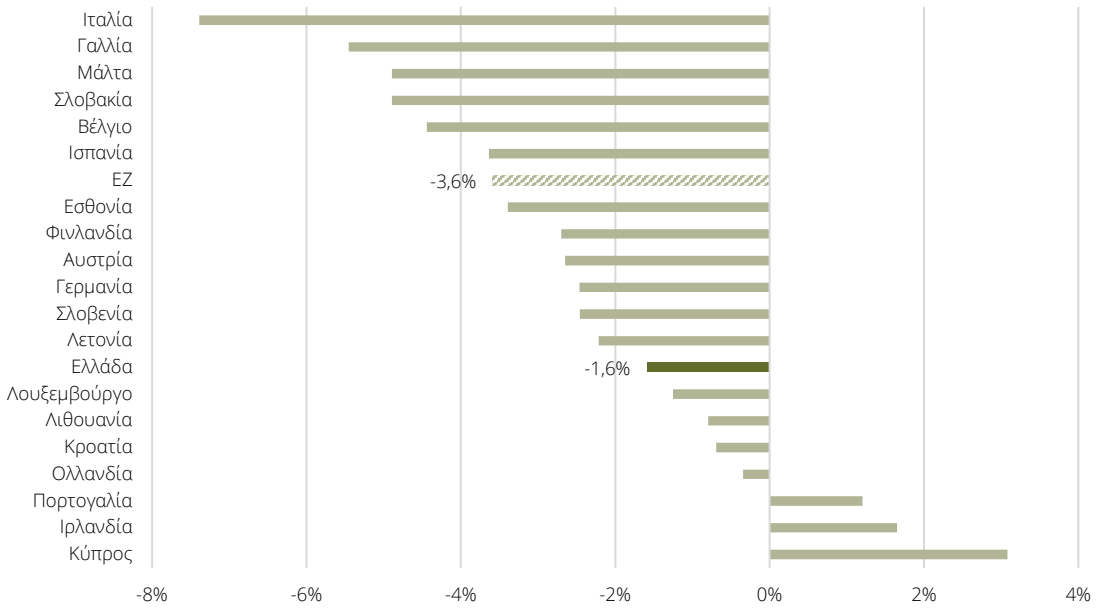

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 4

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, Ιανουάριος - Ιούνιος 2024

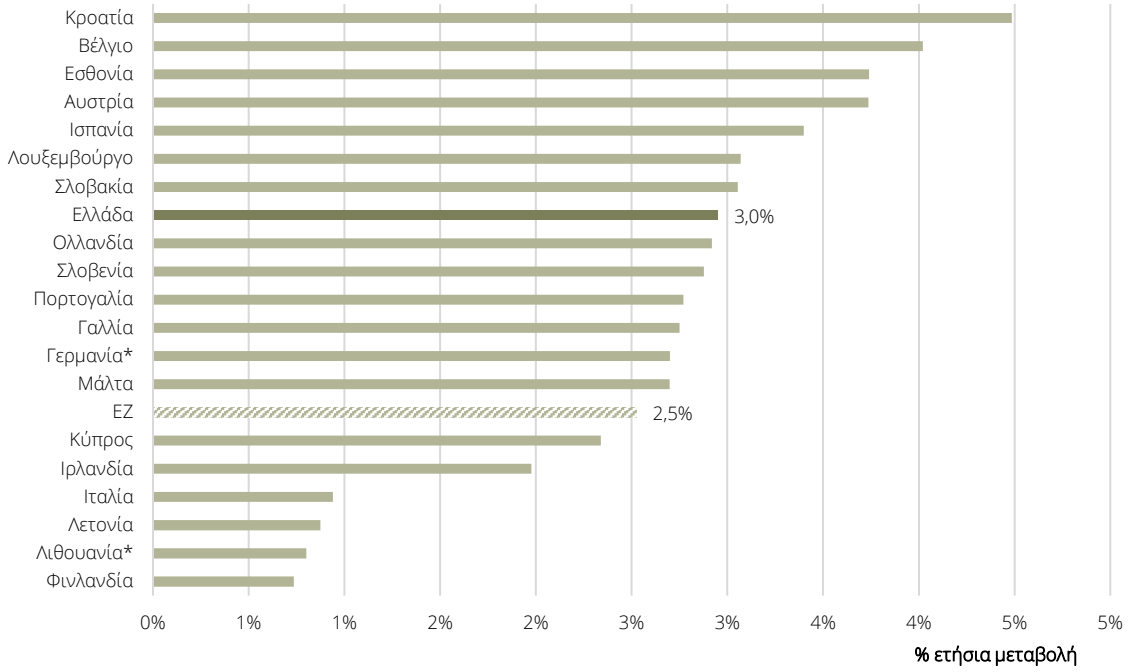

Πηγή: Eurostat

*αφορά στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Μαΐου, λόγω έλλειψης στοιχείων.

Διάγραμμα 5

Απασχόληση, α΄ τρίμ. 2024 (*)

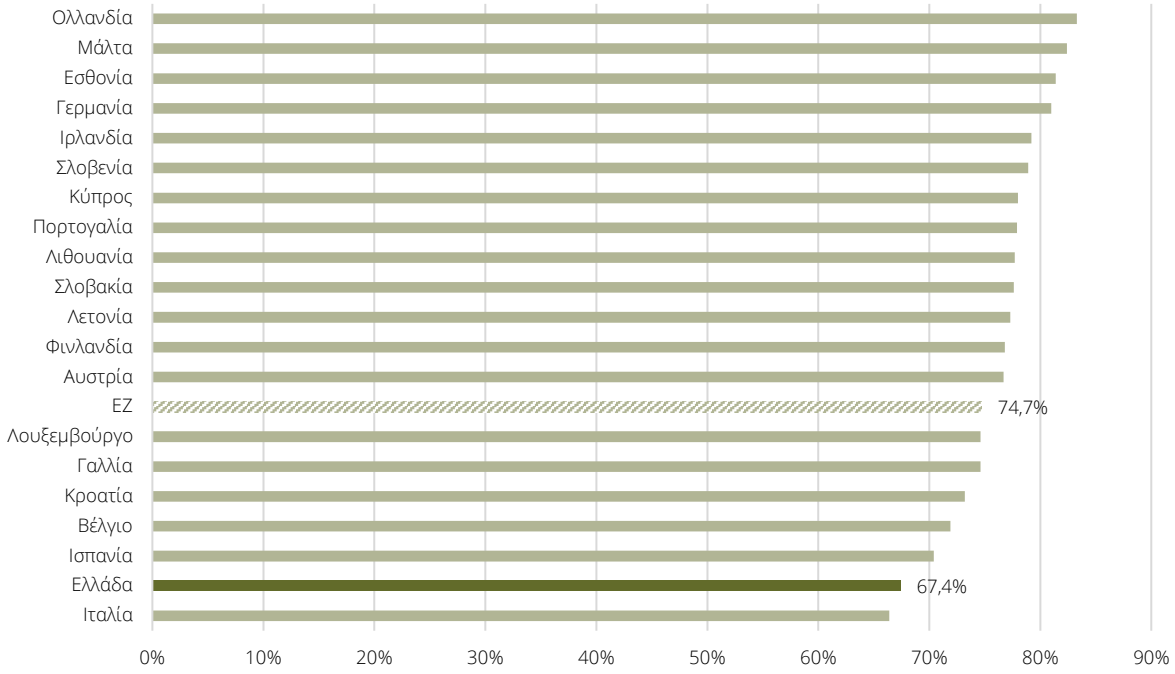

(*) % απασχολούμενων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 6

Μεταβολή απασχόλησης, α΄ τρίμ. 2024 (*)

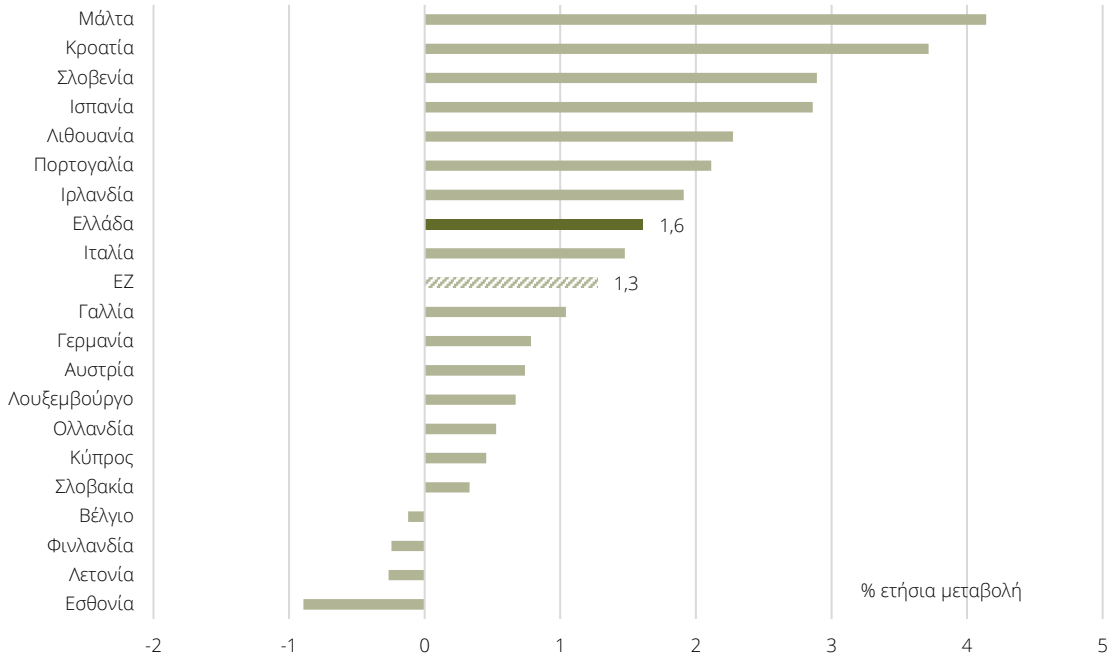

(*) αφορά απασχολούμενους ηλικίας 20-64 ετών

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 7

Ανεργία, α΄ τρίμ. 2024 (*)

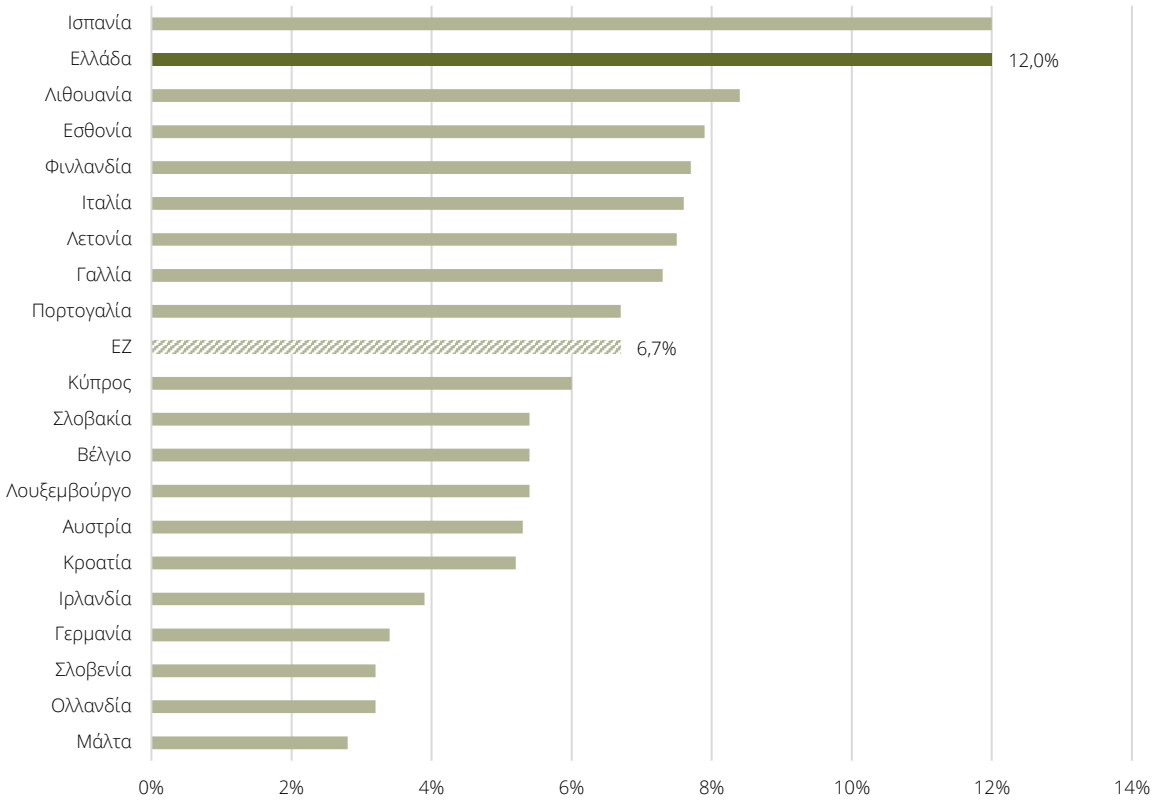

(*) % ανέργων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου ενεργού πληθυσμού, μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία

Πηγή: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat